

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2001-2002)

FOR BUDSJETTERMINEN 2002

Utgiftskapitler: 1800-1830, 2440-2443 og 2490

Inntektskapitler: 4810-4860, 5440, 5490, 5608, 5680 og 5685

Innhold

Del I

Innledende del.....	7	Kap. 2490 NVE Anlegg (jf. kap. 5490)	50
		Kap. 5490 NVE Anlegg (jf. kap. 2490)	51
		Kap. 4829 Konesjonsavgiftsfondet (jf. kap. 1820 og 1830)	52
1 Hovedtrekk i budsjettforslaget .	9	<i>Programkategori 18.30 Forskningsformål</i>	53
1.1 Bruk av stikkordet «kan overføres»	12	Kap. 1830 Energiforskning (jf. kap. 4829).....	53
2 Hovedmål og strategier i energipolitikken	13	<i>Programkategori 18.60 Statsforetak</i>	65
2.1 Olje og gass	13	Kap. 4860 Statsforetak under Olje- og energidepartementet	65
2.2 Innenlands energiforsyning	14	Kap. 5608 Renter av lån til statsforetak under Olje- og energidepartementet	66
2.3 Bruk av naturgass.....	14	Kap. 5680 Utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet	66
2.4 Vannressursforvaltning.....	15	<i>Programkategori 18.70 Petroleumsvirksomheten</i> 70	
2.5 Forskning	15	Kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleums- virksomheten (jf. kap. 5440)	73
3 Fornyelse av offentlig sektor	16	Kap. 5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleums- virksomheten (jf. kap. 2440)	74
3.1 Organisasjons- og strukturendringer	17	Kap. 2442 Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen.....	75
		Kap. 2443 Petoro AS.....	77
		Kap. 5685 Aksjer i Statoil ASA.....	79

Del II

Budsjettforslag	19
Programområde 18 Olje- og energiformål	20
<i>Programkategori 18.00 Administrasjon</i>	20
Kap. 1800 Olje- og energidepartementet.....	21
<i>Programkategori 18.10 Petroleumsforvaltning</i>	29
Kap. 1810 Oljedirektoratet (jf. kap. 4810).....	31
Kap. 4810 Oljedirektoratet (jf. kap. 1810).....	32
<i>Programkategori 18.20 Energi- og vassdragsforvaltning</i>	37
Kap. 1820 Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 4820 og 4829)	38
Kap. 4820 Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 1820).	41
Kap. 1825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon	45

Del III

Sektorovergripende miljøvernpolitikk	81
5 Sektorovergripende miljøvernpolitikk	83
5.1 Miljøutfordringer - status og utviklingstrekk	83
5.2 Regjeringens miljøpolitikk på energiområdet	84
5.3 Rapport om aktiviteten i 2000.....	85
5.4 Tiltak som er aktuelle på kort og lang sikt for å løse eksisterende og forebygge nye miljø- og ressursproblemer	86

Del IV

Gjennomgang av Statnett SFs

organisering og oppgaver 91

6 Gjennomgang av Statnett SFs organisering og oppgaver 93

6.1 Innledning og bakgrunn 93

6.2 Statnetts organisering 97

6.3 Hvilke nett skal Statnett eie? 99

6.4 Sentralnettets utstrekning 101

6.5 Brukerrådets rolle 102

6.6 Nordisk samarbeid 105

6.7 Staten som eier av Statnett SF 107

6.8 Oppsummering 107

Del V

Andre saker 109

7 Prosjekter under utbygging 111

8 Nytt gassforvaltningssystem 113

9 Vurdering av normprissystemet

for olje 114

**10 Potensiale for mikro- og
minikraftverk 114**

**11 Grenser for vernet vassdrag
«Vergjedal/Eggedal» i Sigdal
kommune 114**

12 Energikilder i sammenheng 115

13 Prising av miljøkostnader for el 116

**Forslag til vedtak om bevilgning for
budsjetterminen 2002, kapitlene
1800-1830, 2440-2443, 2490,
4810-4860, 5440, 5490, 5608,
5680 og 5685 120**

Vedlegg 1

Den finansielle utviklingen i Konesjons-
avgiftsfondet og Måavgiftsfondet 126

Vedlegg 2

Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Bemanningsoversikt.....	17	Tabell 4.9	SDØEs olje- og gassreserver pr. 31. desember 2000	71
Tabell 4.1	Finansieringen av Petrad	23	Tabell 4.10	Gjennomsnittlig realisert oljepris for SDØE 1998-2000 og pris- forutsetninger for 2001 og 2002.	71
Tabell 4.2	Finansieringen av Intsok.....	24	Tabell 4.11	Kapitalbalanse for SDØE	71
Tabell 4.3	Inntekter og utgifter ved drift av barnehagen i OD	34	Tabell 4.12	Utviklingen i total kapital- rentabiliteten for SDØE	72
Tabell 4.4	Investeringsstøtte til varmeanlegg med estimerte resultater	49	Tabell 4.13	SDØEs kontantstrøm.....	72
Tabell 4.5	Fordeling av bevilgning under kap. 1830, post 50 til forskning i regi av Norges forskningsråd....	55	Tabell 7.1	Avviksforklaring (mill. 2001 kroner)	111
Tabell 4.6	Fordeling av bevilgning til brukerstyrt forskning	57	Tabell 14.1	Oversikt over den finansielle utviklingen i Konsesjonsavgiftsfondet.....	126
Tabell 4.7	Nøkkeltall for Statnett konsern.	67			
Tabell 4.8	Nøkkeltall for Statkraft konsern	68			

Figuroversikt

Figur 4.1	Verdikjedefokus OG21	55
-----------	----------------------------	----

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2001-2002)

FOR BUDSJETTERMINEN 2002

Utgiftskapitler: 1800-1830, 2440-2443 og 2490

Inntektskapitler: 4810-4860, 5440, 5490, 5608, 5680 og 5685

*Tilråding fra Olje- og energidepartementet av 21. september 2001,
godkjent i statsråd samme dag.*

*Del I
Innledende del*

1 Hovedtrekk i budsjettforslaget

Programkategori 18.00 Administrasjon

Kategorien omfatter bevilgninger til Olje- og energidepartementets (OEDs) drift, herunder prosjektmidler til utredninger og beslutningsstøtte. Videre omfatter kategorien støtte til internasjonalisering av petroleumsvirksomheten, herunder støtte til Intsok og Petrad.

Det foreslås totalt bevilget om lag 158,7 mill. kroner i 2002, en økning på 7,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2001. I budsjettforslaget for 2002 er støtten til internasjonalisering av petroleumsvirksomheten økt med i overkant av 5 mill. kroner, dvs. en økning på om lag 50 pst. Videre er det foreslått å gi 1 mill. kroner i driftsstøtte til Norsk Oljemuseum for 2002.

Programkategori 18.10 Petroleumsforvaltning

Kategorien omfatter bevilgninger til Oljedirektoratet (OD) som i hovedsak er knyttet til drift, herunder tilsynsvirksomhet, oppdrags- og samarbeidsvirksomhet og undersøkelser på kontinentalsokkelen. OD skal bidra til å skape størst mulig verdier for samfunnet fra olje- og gassvirksomheten med forankring i forsvarlig ressursforvaltning, sikkerhet og miljø.

Det foreslås totalt bevilget 314,5 mill. kroner i 2002, en økning på 9 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2001. Regjeringen foreslår en tiltakspakke på totalt 20 mill. kroner i budsjettet for 2002 over Arbeids- og administrasjonsdepartementets og Olje- og energidepartementets budsjetter for å bedre sikkerhetsnivået i petroleumsvirksomheten. Av dette foreslås Oljedirektoratets budsjett økt med 5 mill. kroner for å styrke direktoratet med hensyn til ressurser og kompetanse på teknologiske problemstillinger, tilsynsmetode og regelverksutvikling.

Programkategori 18.20 Energi- og vassdragsforvaltning

Kategorien omfatter bevilgninger til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og NVE Anlegg, herunder forbygningsvirksomhet og støtteordninger som forvaltes av NVE. NVE skal bidra til at vannressursene forvaltes helhetlig og samfunnsmessig forsvarlig, og at samfunnets behov for energi dekkes effektivt, på en miljømessig og brukervennlig måte. Videre omfatter kategorien bevilgninger knyttet til omlegging av energibruk og energiproduksjon, herunder overføring til et nyopprettet energifond.

Det foreslås totalt bevilget om lag 646,5 mill. kroner i 2002 til energi- og vassdragsforvaltning, en reduksjon på om lag 24 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2001. Programmet for økt sikkerhet mot leirskred trappes opp til minst 10 mill. kroner i 2002.

Med etableringen av Enova SF vil arbeidet med en miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon samles i en institusjon. Enova skal ta initiativ til og fremme mer effektiv energibruk, produksjon av ny fornybar energi og miljøvennlig bruk av naturgass. Foretaket skal ha en markedsnær pådriverrolle i utviklingen av tjenester og produkter knyttet til bruk og tilgang på miljøvennlig energi. Enovas virksomhet vil finansieres med midler fra et nyopprettet energifond. Fondet vil få inntekter både fra ordinære bevilgninger over statsbudsjettet og et påslag på nettarifffen. Det foreslås bevilget 269 mill. kroner til energifondet over statsbudsjettet for 2002. Videre foreslås det en tilsagnsfullmakt på 130 mill. kroner. I tillegg vil videreføringen av dagens påslag i nettarifffen på 0,3 øre/kWh tilføre fondet om lag 200 mill. kroner på årsbasis. Dette er midler som tidligere har gått til å dekke nettselskapenes lovplagte oppgaver knyttet til informasjon og veiledning om energiøkonomisering. På årsbasis kan det derfor anslås at Enova vil komme til å disponere om lag 470 mill. kroner.

Det er et mål for Regjeringen at en større del av naturgassen skal brukes innenlands. Støtten til infrastrukturtiltak økes til 30 mill. kroner i budsjettet for 2002. I tillegg foreslås det en tilsagnsfullmakt på 20 mill. kroner. Bevilgningen skal sikre videreføring og realisering av pilotprosjektet i Bergensområdet. I tillegg vil det være rom for andre prosjekter.

Programkategori 18.30 Forskningsformål

Kategorien omfatter bevilgninger til energiforskning, dvs. overføring til Norges forskningsråd, forvaltningsrettet energi- og vassdragsforskning i regi av NVE og internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak.

Det foreslås totalt bevilget 239,1 mill. kroner i 2002, en økning innenfor kategorien på om lag 39 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2001. Regjeringen legger opp til å øke bevilgningene til videreutvikling av renseteknologi for gasskraftverk. Det er avsatt om lag 35 mill. kroner til denne type formål over Miljøverndepartementets og Olje- og energidepartementets budsjett for 2002, hvorav 20 mill. kroner over OEDs budsjett. Videre er den brukerstyrte petroleumsforskningen

økt, herunder den samfunnsvitenskapelig forskning. I tillegg er det satt av 20 mill. kroner til prosjektrettet teknologiutvikling i petroleumssektoren (Demo 2000) som tidligere ble bevilget over programkategori 18.70 Petroleumsvirksomheten. Forvaltningsrettet energi- og vassdragsforskning i regi av NVE er økt med 5,5 mill. kroner. Dette har hovedsakelig sammenheng med økt støtte til forskning og utvikling i forbindelse med mikro-, mini- og småkraftverk, samt opprusting og utvidelse av kraftverk. Videre foreslås det å gi 1,5 mill. kroner i støtte til Norsk Vasskraft- og Industristadsmuseum (NVIM) i Tyssedal.

Programkategori 18.60 Statsforetak

Kategorien omfatter inntekter fra statsforetak, dvs. avdrag og renter på lån til statsforetak og utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet.

Totalt anslås inntektene fra Statnett SF og Statkraft SF til om lag 2,88 mrd. kroner i 2002, en økning på 761,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2001. Økningen har sammenheng med økt utbytte fra Statkraft SF som foreslås satt til 1 750 mill. kroner, en økning på 1 187,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2001. Utbyttet fra Statnett SF foreslås

satt til 80 mill. kroner, en nedgang på 310 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2001.

Programkategori 18.70 Petroleumsvirksomhet

Kategorien omfatter bevilgninger til Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE), disponering av innretninger på kontinentalsokkelen, tilskudd til Petoro AS og utbytte fra Statoil ASA.

Det budsjetteres med om lag 16 mrd. kroner i utgifter til statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) i 2002, hvorav 15,3 mrd. kroner er investeringer. Dette er en reduksjon på om lag 830 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2001. SDØEs driftsresultatet budsjetteres til 75,2 mrd. kroner for 2002. Inntektsanslaget for 2002 er utarbeidet på grunnlag av en gjennomsnittlig oljepris på kr 200 pr. fat. Statens andel av fjerningsutgiftene anslås til 140 mill. kroner. Driftsutgifter for det nye forvalterselskapet for SDØE-porteføljen; Petoro AS, budsjetteres med 250 mill. kroner. Petoro skal på et forretningsmessig grunnlag ivareta og forvalte SDØE-porteføljen. I budsjettet for 2002 legges det foreløpig til grunn et utbytte fra Statoil ASA på 4,6 mrd. kroner som er en teknisk videreføring av utbyttebetalingen for 2001 justert for endring i eierandel.

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endr. 01/02
	Administrasjon				
1800	Olje- og energidepartementet	137 945	151 175	158 650	4,9
	Sum kategori 18.00	137 945	151 175	158 650	4,9
	Petroleumsforvaltning				
1810	Oljedirektoratet (jf. kap. 4810)	311 158	305 500	314 500	2,9
	Sum kategori 18.10	311 158	305 500	314 500	2,9
	Energi- og vassdragsforvaltning				
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 4820 og 4829)	352 979	314 025	326 650	4,0
1825	Omlagging av energibruk og energiproduksjon	132 112	347 200	308 500	-11,1
2490	NVE Anlegg (jf. kap. 5490)		9 210	11 300	22,7
	Sum kategori 18.20	485 091	670 435	646 450	-3,6

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endr. 01/02
	Forskningsformål				
1830	Energiforskning (jf. kap. 4829)	193 788	200 200	239 100	19,4
	Sum kategori 18.30	193 788	200 200	239 100	19,4
	Petroleumsvirksomheten				
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 5440)	23 247 195	16 870 000	16 040 000	-4,9
2441	Petroleumsrettet teknologiutvikling	50 000	50 000		-100,0
2442	Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen	3 000	150 000	140 000	-6,7
2443	Petoro AS			250 000	
	Sum kategori 18.70	23 300 195	17 070 000	16 430 000	-3,7
	Sum programområde 18	24 428 175	18 397 310	17 788 700	-3,3
	Sum utgifter	24 428 175	18 397 310	17 788 700	-3,3

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endr. 01/02
	Administrasjon				
4800	Olje- og energidepartementet	2 489			
	Sum kategori 18.00	2 489			
	Petroleumsforvaltning				
4810	Oljedirektoratet (jf. kap. 1810)	99 210	104 700	100 800	-3,7
	Sum kategori 18.10	99 210	104 700	100 800	-3,7
	Energi- og vassdragsforvaltning				
4820	Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 1820)	60 144	66 100	68 200	3,2
4826	Hjemfalte anlegg m.v. (jf. kap. 1826)	42 000			
4829	Konsesjonsavgiftsfondet (jf. kap. 1820 og 1830)	284 600	116 900	125 000	6,9

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Pst. endr. 01/02
5490	NVE Anlegg (jf. kap. 2490)		5 410	1 200	-77,8
	Sum kategori 18.20	386 744	188 410	194 400	3,2
	Statsforetak				
4860	Statsforetak under Olje- og energi- departementet	907 431	905 200	825 200	-8,8
5608	Renter av lån til statsforetak under Olje- og energidepartementet	315 242	261 000	225 000	-13,8
5680	Utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet	808 000	952 500	1 830 000	92,1
	Sum kategori 18.60	2 030 673	2 118 700	2 880 200	35,9
	Petroleumsvirksomheten				
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 2440)	121 465 890	104 700 000	99 800 000	-4,7
5685	Aksjer i Statoil ASA	1 702 000	4 000 000	4 600 000	15,0
	Sum kategori 18.70	123 167 890	108 700 000	104 400 000	-4,0
	Sum programområde 18	125 687 005	111 111 810	107 575 400	-3,2
	Sum inntekter	125 687 005	111 111 810	107 575 400	-3,2

1.1 Bruk av stikkordet «kan overføres»

Under Olje- og energidepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2001	Forslag 2002
1800	21	Spesielle driftsutgifter	6 362	22 000
1800	22	Beredskapslagre for drivstoff	2 996	21 000
1800	70	Internasjonalisering av petroleumsvirksomheten		16 000
1820	21	Spesielle driftsutgifter	855	48 700
1820	22	Forbygningsarbeid og oppryddingstiltak	874	55 350
1820	70	Tilskudd til lokale el-forsyningsanlegg	646	1 000
1820	71	Refusjon av dokumentavgift	17 000	
1820	72	Tilskudd til investeringer i ledningsnett	2 519	
1820	73	Tilskudd til utjevning av overføringstariffer		10 000

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2001	Forslag 2002
1820	75	Tilskudd til sikringstiltak	750	2 600
1825	21	Spesielle driftsutgifter	22 235	6 000
1825	72	Tilskudd	223 000	
1830	21	Spesielle driftsutgifter	3 690	16 800
1830	70	Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak	551	8 200

Bruk av stikkordet «kan overføres» benyttes fordi utbetaling på en inngått avtale eller tilsagn om tilskudd i 2002 helt eller delvis kan foretas i 2003 eller senere budsjetterminer for å sikre at alle vilkår i avtalen eller tilsagnet er oppfylt før utbetaling finner sted. Når det gjelder kap. 1820, post 22, post 70, post 75 og kap. 1825, post 72 kan bruk av stikkordet i tillegg begrunnes ut fra at bevilgningen gjelder bygg, anlegg eller materiell.

2 Hovedmål og strategier i energipolitikken

Olje- og energidepartementets hovedoppgave er å tilrettelegge en helhetlig energipolitikk basert på effektiv utnyttelse av naturressursene.

2.1 Olje og gass

Petroleumsvirksomheten på norsk kontinental-sokkel avhenger i stor grad av forhold som ligger utenfor norsk kontroll. Den viktigste faktoren er utviklingen i oljemarkedet, og dermed prisen på råolje. Norsk sokkel har samtidig i større grad merket konkurransen fra andre deler av verden som forsøker å tiltrekke seg interessen til de store oljeselskapene. Det kan være snakk om områder som har et større potensiale, og som kan utnyttes til en lavere kostnad enn hva tilfellet er for norsk sokkel. Det er på denne bakgrunn viktig at norsk sokkel er kostnadsdyktig også som en mer moden oljeprovin i årene fremover. Dette må gjøres ved å videreutvikle rammebetingelser og legge til rette for et konstruktivt og kreativt samarbeid mellom partene i petroleumsvirksomheten. På denne måten kan vi sikre oss at vi ved fortsatt utvikling av ny teknologi og nye utbyggingsløsninger får en best mulig utnyttelse av petroleumssressursene.

Olje- og gassressursene utgjør samtidig en betydelig del av landets nasjonalformue og må

derfor forvaltes i et langsiktig perspektiv. Hovedmålene for petroleumsvirksomheten kan på denne bakgrunn sammenfattes på følgende måte:

Verdiskaping, velferd og sysselsetting

Olje- og gassressursene skal gi høyest mulig verdiskaping og bidra til å sikre velferd og sysselsetting. Den beste måten å sikre inntektene på er å påvise nye ressurser og bygge ut og drive feltene på en mest mulig effektiv måte.

Internasjonalisering

Olje- og gassektoren er preget av store strukturelle endringer og sterk internasjonal konkurranse. Departementet skal bidra til at energiresursene gir grunnlag for lønnsom næringsutvikling. Forholdene må legges til rette for en internasjonalisering av vår industri knyttet til olje- og gassvirksomheten, basert på industriens egen konkurransedyktighet. Dette vil bidra til å videreutvikle næringen utover varigheten av de norske olje- og gassressursene.

Miljø og energi

Rollen som stor energiprodusent skal forenes med å være et foregangsland i miljøspørsmål. Dette betyr at norske petroleumssressurser skal forvaltes innenfor de rammene som er miljømessig forsvarlig.

Disse tre målene henger sammen og danner grunnlaget for Regjeringens petroleumspolitik. For å oppnå disse målene, er det viktig at olje- og gassvirksomheten organiseres slik at ressursene utnyttes på en best mulig måte.

Målsettingen med delprivatiseringen av Statoil og restruktureringen av SDØE som er gjennomført i 2001, har vært å bidra til å realisere de overordnede petroleumspolitiske målene ved å sikre staten inntekter, videreutvikle norsk oljeindustri

både nasjonalt og internasjonalt, videreutvikle norsk kontinentalsokkels konkurransekraft, samt å sikre en langsiktig gassforvaltning som en integrert del av disse tre elementene.

2.2 Innenlands energiforsyning

Forbruket av energi er nært knyttet til utviklingen i velstanden og produksjonen. Det norske energiforbruket pr. innbygger er på samme nivå som i de andre nordiske landene med sammenlignbare klimaforhold.

Et særtrekk i den norske energiforsyningen er elektrisitetens dominerende rolle. I de andre nordiske og europeiske landene er det mer utbredt med vannbårne varmesystemer og direkte bruk av gass til oppvarming. Utviklingen fra begynnelsen av 1970-årene og fram til i dag har forsterket elektrisitetens posisjon i Norge på bekostning av fyringsolje.

Vannkraften står for nær all elektrisitetsproduksjon. Dette gjør at norsk elektrisitetsproduksjon er tilnærmet fri for miljøskadelige utslipp til luft. Vannkraftens rolle i energiforsyningen innebærer imidlertid at den norske energiforsyningen er sårbar for nedbørssvingninger.

Investeringene i produksjons- og overføringsanlegg har vært lave over en årrekke samtidig som forbruket har økt betydelig. Dette har ført til at Norge har gått over fra å være en netto eksportør til å bli en netto importør av elektrisitet i år med normal nedbør. Sårbarheten for tørrår har økt betydelig i løpet av de senere årene. Også effektbalansen har blitt knappere og situasjonen er til tider anstrengt.

Sårbarheten for tørrår vil øke ytterligere i årene framover som følge av at det fortsatt ventes vekst i elektrisitetsforbruket, samtidig som produksjonskapasiteten vil øke relativt beskjedent. Økningen i overføringskapasitet vil også være begrenset. Problemene i forhold til sårbarheten forsterkes av at de andre nordiske landene trolig vil ha en tilsvarende utvikling. Stor oppmerksomhet må derfor rettes mot sikkerheten i energiforsyningen. Fremover vil andre energibærere enn elektrisitet og andre energikilder enn vannkraft måtte spille en større rolle for norsk energiforsyning. I dette perspektivet vil økt bruk av naturgass være viktig. Regjeringen vil legge til rette for en miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon. Etableringen av Enova SF skal bidra til å styrke og effektivisere arbeidet med omleggingen.

Norge skal være et foregangsland i miljøspørsmål. En står overfor betydelige utfordringer både knyttet til utslipp til luft og i forhold til inngrep i

natur. Kraftmarkedet blir stadig mer internasjonalt og mange av miljøproblemene er av en slik karakter at de løses best gjennom en felles internasjonal innsats. Kyotoprotokollen og protokoller under konvensjonen om langtransporterte grenseoverskridende luftforurensninger har særlige konsekvenser for bruken av fossile brensler. I internasjonal sammenheng er norsk energiforsyning svært miljøvennlig.

Det er også et hovedmål å sikre en effektiv og konkurransedyktig energiforsyning. I Norden er det etablert en felles markedsbasert kraftomsetning som bidrar til å sikre en effektiv kraftforsyning. Det nordiske elmarkedet vil i økende grad bli en del av et større europeisk elektrisitetsmarked. Utviklingen i det nordiske elektrisitetsmarkedet vil påvirkes av liberaliseringen i elektrisitets- og gassmarkedene innen EU. Dette innebærer at energimarkedet i større grad vil bli preget av internasjonal konkurranse og at kravene til effektivitet og omstillinger blir sterkere.

2.3 Bruk av naturgass

Norge er en stor produsent av naturgass. Hittil har nesten all naturgass blitt eksportert. Norsk gasseksport har bidratt til energiforsyning og verdiskaping i Europa. Regjeringen ønsker at en større del av våre gassressurser skal tas i bruk i Norge. Innenlands bruk av gass vil gi grunnlag for verdiskaping, industriell og teknologisk utvikling, og et bedre miljø. Regjeringen mener at bruk av naturgass skal være en integrert del av energi-, nærings- og samferdselspolitikken, basert på løsninger som er økologisk bærekraftige.

Regjeringen vil legge fram en stortingsmelding om en helhetlig strategi for bruk av gass i Norge. Et utvalg i regi av LO og Arbeiderpartiet leverte i juli 2001 en rapport hvor ulike strategier for å ta i bruk naturgassen i Norge ble drøftet. Regjeringen vil komme tilbake til konkrete forslag til hvordan denne rapporten skal følges opp, basert på en grundig gjennomgang av de viktigste problemstillingene.

Økt bruk av naturgass fordrer investeringer i infrastruktur og distribusjon. Det er viktig for den videre satsingen at en avklarer hvordan utbygging av infrastruktur skal finansieres, eies og drives. Regjeringen legger til grunn at dette skal skje i et samarbeid mellom det offentlige og private aktører. Derfor er statlig deltakelse i, og økonomisk støtte til utbygging av infrastruktur for gass nødvendig.

Regjeringen mener Norge må bidra sterkere til forskning, utvikling og kommersialisering av

nye teknologier for mer miljøvennlig bruk av naturgassen til energiformål. Regjeringens satsing på utvikling av renseteknologi for gasskraft er sentral i denne sammenheng. Likeledes vil framstilling, distribusjon, lagring og bruk av hydrogen være viktige satsingsområder for en mer miljøvennlig bruk av naturgassen i tiden framover.

2.4 Vannressursforvaltning

Norge har rikelig tilgang på vannressurser. Det er kryssende interesser knyttet til utnyttelsen av vannressursene.

Det skal legges til rette for allsidig bruk av vassdragene med vekt på tåleevne og rettferdig fordeling. Behandlingen av konsesjonssøknader er Regjeringens viktigste virkemiddel for å ivareta disse hensynene. Vannressursloven er et moderne og velegnet styringsverktøy for forvaltningen av landets vannressurser. EUs vanndirektiv vil også kunne legge føringer for vannressursforvaltningen.

NVE er fagdirektoratet som ivaretar generelle vannressursspørsmål. Arbeidet med å fremskaffe et godt faglig grunnlagsmateriale for vurderingene prioriteres høyt. NVE har ansvar for å følge opp arbeidet med vannressursloven, verneplanutvidelser, avvikling av samlet plan m.v. NVE vil som fagdirektorat på området også få en sentral rolle i arbeidet med EUs vanndirektiv. NVE må samarbeide med andre direktorater som har forvaltningsansvar innenfor de rammer som EUs vanndirektiv dekker, men som faller utenfor vannressurslovens område.

2.5 Forskning

Regjeringens målsetting med forskning og utvikling (FoU) innenfor petroleums- og energisektoren er å ivareta langsiktig kompetanseutvikling og konkurransekraft i berørt industri, samt å sikre en samfunnsøkonomisk og bærekraftig forvaltning av Norges naturressurser. Videre er det et mål at den offentlige FoU-innsatsen skal bidra til å sikre en rasjonell og kostnadseffektiv utnyttelse av de norske energi- og petroleumsressursene, herunder sikre økt verdiskaping og velferd for dagens samfunn og kommende generasjoner.

Forskningsinnsatsen over Olje- og energidepartementets budsjett skal ivareta samfunnsmessige og sektorpolitiske hensyn som ikke i tilstrekkelig grad ivaretas gjennom den private FoU-innsatsen innenfor energiområdet.

Regjeringen ønsker videre å bidra til å styrke næringslivets egen FoU-virksomhet, jf. oppfølgingen av Hervik-utvalget.

Energi- og vassdragssektoren

Med Norges rike energiresurser og høye kompetanse innenfor energiområdet, ligger det et stort potensiale for verdiskaping innen denne sektoren også i fremtiden. Innenfor energi- og vassdragssektoren utgjør offentlige forskningsmidler nær halvparten av sektorens totale forskningsinnsats.

Forskning i skjæringsfeltet energi og miljø er et av Regjeringens satsingsområder. Satsingen på energiforskning skal bidra til å nå de mål som er satt for omlegging av energisektoren, det vil si å begrense energiforbruket og produsere mer miljøvennlig energi på en effektiv måte. Fra en sentral energiproduksjon basert på elektrisitet som energibærer, vil vi i fremtiden se et mer mangfoldig energisystem med sentral og lokal energiproduksjon, både i form av varme, kulde og elektrisitet. Dette er viktige premisser for energiforskningen.

Det er en klar utfordring å utvikle konkurransedyktig kompetanse som næringsliv, offentlige myndigheter og andre kan bruke for å nå målene om et mer miljøvennlig energisystem og økt verdiskaping på grunnlag av nasjonale energiresurser og energiutnyttelse. Dette fordrer også internasjonalisering av norsk næringsliv og internasjonalt samarbeid på området.

Forskning og utvikling sees i sammenheng med energipolitikken for øvrig ved at nye muligheter søkes fulgt opp fra et tidlig stadium og helt frem til ny teknologi er etablert som en forretningsmessig mulighet.

Petroleumssektoren

Gjennom mer enn 35 års aktivitet på norsk sokkel er det utviklet en ledende industriell kompetanse innen viktige fremtidsrettede områder i olje- og gassvirksomheten. Det er viktig at denne kompetansen beholdes og styrkes slik at teknologiutviklingen holder følge med de utfordringene som er knyttet til ny vekst i olje- og gassnæringen.

Det er en viktig oppgave for myndighetene å sikre at den samlede innsatsen innen petroleumsrettet forskning og utvikling bidrar til å utvikle en bærekraftig industri utover olje- og gassressursernes varighet på norsk sokkel. Teknologiutvikling er en grunnleggende forutsetning for å sikre økte markedsandeler for norsk industri internasjonalt.

Ressursbasen på norsk sokkel og økt satsing i internasjonale markeder representerer unike

nasjonale verdiskapingsmuligheter. Teknologit utviklingen har gjort betydelige ressurser tilgjengelige som før var regnet som umulige å utvinne. I lys av at mesteparten av ressursene fortsatt blir liggende igjen i feltet etter endt produksjon, er det et stort potensial å realisere gjennom økt produktivitet. Staten har som ressurseier de største interessene i å sørge for at FoU innsatsen sikrer en effektiv utnyttelse av olje- og gassforekomstene.

En mer kraftfull og effektiv teknologiutvikling vil være nødvendig for å møte følgende hovedutfordringer:

- økt ressursutnyttelse og verdiskaping på norsk sokkel
- styrke industriell konkurransekraft og internasjonalisering
- realisere store nasjonale miljøforbedringer i kjølvannet av effektivitetsforbedringer innen leting og produksjon.

Renseteknologi for gasskraftverk

Det er et mål å ta i bruk en større del av gassressursene innenlands. For å bedre sikkerheten i energiforsyningen er det særlig viktig å ta i bruk naturgass til energiformål, og legge til rette for bygging av gasskraftverk. Samtidig med økt anvendelse av gass innenlands er det viktig å styrke arbeidet med å utvikle teknologier og løsninger som kan bidra til å redusere utslippene fra gasskraftverk. CO₂-fri gasskraft fordrer nye løsninger og kompetanse både for å skille ut og deponere CO₂.

Dette er en utfordring som krever både langsiktig, grunnleggende forskning og mer målrettede, kortsiktige prosjekter der utviklet teknologi kan utprøves. Ovennevnte krever samarbeid mellom forskningsinstitusjoner, myndigheter og industrien.

3 Fornyelse av offentlig sektor

Elektronisk informasjonsutveksling/e-samhandling

I både Oljedirektoratet (OD) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) satses det på e-samhandling med næringen. I OD har det spesielt vært viet oppmerksomhet omkring informasjonsutvekslingen mellom direktoratet og ulike operatører i forbindelse med sistnevntes innrapportering av nasjonalbudsjettdata.

Videre har Oljedirektoratet og oljeselskapene i fellesskap etablert et ekstrasnett; Secure Oil Information Link (SOIL). Bakgrunnen er bransjens ønske om en bedre samhandling og utnyt-

telse av både teknologiske og markedsmessige verktøy som i dag finnes tilgjengelig. Det er et stort behov for å utveksle og dele informasjon mellom selskaper og myndighetene i bransjen. Ambisjonen er at SOIL skal bli en rimelig, global infrastruktur hvor alle selskaper i bransjen er tilkople.

LicenseWeb er et eksempel på informasjonsdeling mellom operatør og partnere/myndigheter i den enkelte lisens på sokkelen. LicenseWeb skal utvikles til en felles kommunikasjonskanal for alle lisensene på norsk sokkel og blir gjort tilgjengelig for brukerne via SOIL. Løsningen er kostnadsbesparende for næringen, gir stor effektivisering av informasjonsplikten og sikrer pålagt rapportering til myndighetene. I løpet av 2001 skal næringen ha etablert lisensweber for alle olje-, gass- og letelisen- sener. På sikt vil transportsystemene også bli dekket. Tiltaket effektiviserer informasjonsflyten mellom operatør og myndigheter.

Olje- og energidepartementet fikk i 2001 tilgang til Secure Oil Information Link (SOIL). Dette gir OED adgang til all lisensinformasjon som deles mellom operatør og partner via LicenseWeb.

NVE har på sin side satset på utvikling av en web-basert databaseløsning for innrapportering av regnskapsdata fra nettselskaper og avbruddsdata underlagt monopolkontrollordningen. Både OD og NVE har utarbeidet strategier for tilrettelegging av elektroniske «døgnåpne» tjenester.

Konsesjonssøknader på kontinentalsokkelen

St.meld. nr. 39 (1999-2000) om Olje- og gassvirksomheten inneholdt flere forenklings- og effektiviseringstiltak. Blant annet vil OED utarbeide standarder for søknadsinnhold i konsesjonssøknader om utvinningstillatelser på kontinentalsokkelen. Standardisering bidrar til reduksjoner i nødvendig dokumentasjon fra selskapene, noe som i sin tur fører til effektiviseringsgevinster for alle involverte parter. Videre legges det også opp til å åpne for gruppesøknader for hele kontinentalsokkelen. Det ble også foreslått ulike endringer og forenklinger for utbyggings- og driftsfasen.

Status med hensyn på forenklings- og effektiviseringstiltakene ble rapportert i St.prp. nr. 84 (2000-2001).

Saksbehandlingen ved vannkraftsaker

I St.meld. nr. 37 (2000-2001) Om vasskrafta og kraftbalansen går Regjeringen inn for en effektivisering av tiden og ressursene som går med til

behandlingen av vannkraftsaker. Dette innebærer blant annet å gi NVE nye rammer for behandlingen av utbyggingssaker, gjøre Samlet Plan om fra et prosjektorientert plansystem til en vassdragsbasert ressuroversikt og verne de mest omstridte prosjektene i Samlet Plan.

3.1 Organisasjons- og strukturendringer

Ny organisering av arbeidet med omlegging av energibruk og energiproduksjon

Aktivitetene som i dag utføres av NVE og nettselskapene innen omlegging av energibruk og -produksjon, vil nå bli samlet i en ny energiinstitusjon, Enova SF. Foretaket ble stiftet i Trondheim 22. juni 2001 og skal være fullt operativt fra 1. januar 2002. Fra dette tidspunktet bortfaller nettselskapenes arbeid med lovpålagt enøk og NVEs forvaltning av tilskuddsmidler til omlegging av energisektoren. Enova er organisert som et statsforetak under Olje- og energidepartementet, og det er utnevnt et styre for virksomheten. Det vises for øvrig til omtalen under kap. 1825.

Ny organisering av statens engasjement i petroleumsvirksomheten

I 2001 er det gjennomført store endringer innen det statlige engasjementet i petroleumsvirksom-

heten, jf. St.prp. nr. 36 (2000-2001) Eierskap i Statoil og fremtidig forvaltning av SDØE:

- delprivatisering og børsnotering av Statoil ASA
- restrukturering av SDØE-porteføljen
- opprettelsen av et nytt statsaksjeselskap; Petoro AS, for ivaretagelse av SDØE-porteføljen som staten beholder andeler i
- opprettelsen av et nytt statsaksjeselskap; Gassco AS, for transport av naturgass på norsk kontinentalsokkel.

Omorganisering av Olje- og gassavdelingen i Olje- og energidepartementet

Olje- og gassavdelingen er delt i to nye avdelinger; Utvinnings- og markedsavdelingen og Petroleumsavdelingen. Utvinnings- og markedsavdelingen vil ha sokkelaktiviteter og marked som ansvarsområde, og inkludere nåværende Leteseksjon, Oljeseksjon og Gasseksjon. Petroleumsavdelingen vil omfatte øvrige aktiviteter mot petroleumssektoren, og inkludere nåværende Industrieksjon, Petroleumsjuridisk seksjon, Seksjon for økonomisk analyse, Miljøseksjon og Seksjon for statlig engasjement. Delingen vil bety mer fleksible organisasjonsenheter der flere oppgaver får større oppmerksomhet og lederfokus. Organisasjonsendringen skal også fremme åpne løsningsdrøftelser.

Tabell 3.1 Bemanningsoversikt (pr. 1. mars 2001)

	Faktisk bemanning	Antall årsverk
Olje- og energidepartementet	130	127
Oljedirektoratet	359	347
Norges vassdrags- og energidirektorat	409	392
Sum	898	866

Del II
Budsjettforslag

Programområde 18 Olje- og energiformål

Programkategori 18.00 Administrasjon

Olje- og energidepartementet

Olje- og energidepartementet har både ordinære departementsfunksjoner, etatsansvar for Oljedirektoratet (OD) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), samt ansvar for statlig eieroppfølging av Statkraft SF, Statnett SF, Enova SF, Statoil ASA, Petoro AS og Gassco AS. Departementet ivaretar rollen som sekretariat for den politiske ledelsen i tillegg til å inneha rollen som sektorforvalter.

Olje- og energidepartementet er organisert i fire avdelinger; Utvinnings- og markedsavdelingen, Petroleumsavdelingen, Energi- og vassdragsavdelingen og Administrasjons- og økonomiavdelingen. Departementet hadde pr. 1. mars 2001 en bemanning på 130 tilsatte, fordelt på 65 kvinner og 65 menn, som til sammen utgjorde om lag 127 årsverk.

Olje- og energidepartementet har energiråder ved ambassaden i Washington og ved Norges delegasjon til EU i Brussel, energi- og miljøråd ved ambassaden i Moskva og en energimedarbeider ved OECD-delegasjonen i Paris. Departementet har flere permanente råd, utvalg og kommisjoner. Av de mest sentrale er Petroleumspriserådet, Unitiserings- og rørledningsdelegasjonen, samt ulike beredskapsråd og utvalg. Innenfor olje- og gassektoren er det åtte kommisjoner, henholdsvis Statfjord-, Murchison-, Ekofisk-Teesside-, Frigg-Heimdal-, Ekofisk-Emden-, Zeepipe-, Europipe- og Norfra-kommisjonen.

Resultatmål 2002

I 2002 vil departementet prioritere arbeidsinnsatsen med utgangspunkt i sentrale mål, strategier, resultatkrav og andre styringssignaler. Dette gjelder blant annet følgende områder:

Olje- og gassforvaltningen

Det er i 2001 gjennomført store endringer innen det statlige engasjementet i petroleumsvirksomheten, gjennom delprivatisering og børsnotering

av Statoil ASA, restrukturering av SDØE og opprettelsen av de to nye selskapene Petoro AS og Gassco AS. Departementet vil arbeide for en best mulig eieroppfølging for å bidra til å oppnå høyest mulig verdiskaping fra petroleumsvirksomheten for fellesskapet.

Olje- og energidepartementet vil tilpasse konsesjonstildelingene og rammeverket for tildeling etter utfordringene i de ulike petroleumsprovinsene på norsk kontinentalsokkel. Dette for å sikre gode letestrategier og effektiv påvisning av nye olje- og gassressurser. I 2002 planlegger departementet å igangsette en ny Nordsjøtildeling.

Departementet vil videreutvikle et gassforvaltningssystem tilpasset avsetning av gass på selskapsbasis, inkludert utforming av gasstransportregime og avklaring av skatteavregningssystem.

Departementet vil ivareta myndighetenes ansvar vedrørende utbygging og drift samt disponering av innretningene på sokkelen.

Departementet vil i 2002 følge opp og videreutvikle norsk oljemarkedspolitikken for å ivareta norske interesser.

Departementet vil fortsatt arbeide aktivt for å minimere petroleumssektorens utslipp gjennom videre utvikling og bruk av kostnadseffektive virkemidler. Et godt samspill mellom myndigheter og industri er helt sentralt for å nå målene på miljøområdet, og videreføringen av Miljøsok-arbeidet vil bidra til fortsatt fokus på utvikling av et mer effektivt samarbeid mellom industri og myndigheter.

Innenfor beredskapsområdet vil departementet i samarbeid med sikringsmyndighetene bidra til at konseptet for sikring og beskyttelse av petroleumsvirksomheten, inklusive hav- og landinstallasjoner, ivaretas.

Departementet har ansvaret for at nivået på beredskapslagrene av oljeprodukter opprettholdes i henhold til NATO-forpliktelsene og nasjonal målsetting. Det foregår en løpende utskifting fordi kravsspesifikasjonene i Auto Oil-programmet og miljøhensyn fremtvinger stadig strengere krav til oljeprodukter.

Departementet skal sikre at krisehåndterings tiltak tilpasses markedet og forpliktelsene overfor IEA. Departementet vil slutføre og formalisere omorganiseringen av Beredskapsorganisasjonen for drivstofforsyningen når forsvarrets endelige organisasjon er på plass.

Energi- og vassdragsforvaltningen

Regjeringen tar sikte på å legge fram en stortingsmelding om bruk av gass i Norge i vårsesjonen 2002.

Regjeringen vil vurdere mulighetene for å innføre et sertifikatmarked for fornybar energi og legge frem saken for Stortinget.

Enova SF vil fra og med 2002 forvalte et energifond med sikte på omleggingen av energisektoren i Norge, jf. omtale under kap. 1825. For departementet er det viktig å utvikle hensiktsmessige mål- og resultatstyringssystemer i forhold til Enova SF. En viktig oppgave vil være å sette overordnede, men konkrete og klare mål for fondet, samt å sikre en god resultatrapportering.

Departementet vil i løpet av våren 2002 utarbeide en handlingsplan for vannbåren varme i tråd med anmodningsvedtak fra Stortinget (nr. 442 (2000-2001)).

Departementet vil fortsette arbeidet med vurderinger av hvordan det samlede energisystemet virker i forhold til mål for miljø, økonomisk effektivitet og sikkerhet. Reguleringen av den eksisterende infrastrukturen er sentral i denne sammenheng.

Departementet vil prioritere internasjonalt samarbeid innenfor forvaltningen av vann- og energiressursene, blant annet som ledd i oppfølgingen av det norske formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2002.

Arbeidet med forskrifter til vannressursloven skal ferdigstilles.

For departementet vil det også være viktig å følge opp NVEs arbeid med en handlingsplan for forbygning, herunder arbeid med sikring mot kvikkleire i tilknytning til vassdrag.

Kap. 1800 Olje- og energidepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	95 565	101 425	98 650
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	32 380	19 000	22 000
22	Beredskapslagre for drivstoff, <i>kan overføres</i>		20 000	21 000
70	Internasjonalisering av petroleumsvirksomheten, <i>kan overføres</i>	10 000	10 750	16 000
71	Tilskudd til Norsk Oljemuseum			1 000
	Sum kap 1800	137 945	151 175	158 650

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak av 15. juni 2001 ble post 01 Driftsutgifter redusert med 2,875 mill. kroner. Videre ble post 21 Spesielle driftsutgifter og post 22 Beredskapslagre for drivstoff økt med henholdsvis 1,5 og 0,3 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås bevilget 98,65 mill. kroner i ordinære driftsutgifter under departementet for 2002. Driftsbudsjettet er netto redusert med om lag 2,8 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Reduksjonen har først og fremst sammenheng med nedjustering av husleieutgiftene som følge av ny husleiekontrakt (6,1 mill. kroner). Videre er driftsutgiftene pris- og lønnsjustert (om lag 2 mill. kroner) og kompensert med merutgifter som følge av innføringen av merverdiavgift på tjenes-

ter 1. juli 2001 (0,1 mill. kroner). Det er også lagt inn et anslag på 1,2 mill. kroner i VPS-gebyrer i 2002 med bakgrunn i at Statoil ASA er børsnotert fra og med 2001.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

For å løse sine oppgaver er departementet avhengig av tilgang til fremtredende og dyktige kunnskapsmiljøer i Norge og internasjonalt for å supplere egen fagkompetanse og saksbehandlingskapasitet.

Midlene under denne posten nyttes hovedsakelig til ulike typer utredninger og analyser, uavhengige vurderinger og evalueringer, beslutningsstøtte og annen støtte av tidsbegrenset karakter knyttet til oppgaver innenfor departementets ansvarsområde.

Det foreslås bevilget 22 mill. kroner i 2002, en økning på 3 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Økningen har sammenheng med kompensasjon for merutgifter som følge av innføringen av merverdiavgift på tjenester 1. juli 2001. Det foreslås en fullmakt til å pådra forpliktelser ut

over gitt bevilgning på 2,5 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak IV.

Post 22 Beredskapslagre for drivstoff, kan overføres

Bevilgningen på posten går i all hovedsak til dekning av bundne utgifter for forsvarlig forvaltning av beredskapsproduktene. Slike tiltak er leie av lagerkapasitet hos oljeselskapene, løpende utskifting og oppgradering av beholdningene, samt vedlikehold av drivstoffanlegg hvor OED har eierinteresser.

Humla-anlegget utenfor Ålesund, som Olje og energidepartementet eier, skal stenges ned. Etter at en omfattende miljøundersøkelse er gjennomført, skal det gjennomføres tiltak for fysisk avsperring av anlegget og utvikles/gjennomføres nødvendige renoverings- og overvåkingstiltak. Nedstengingen vil derfor strekke seg utover 2002. For 2002 foreslås det bevilget 21 mill. kroner til forvaltning av beredskapsproduktene, en økning på 1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Økningen har sammenheng med kompensasjon for merutgifter som følge av innføringen av merverdiavgift på tjenester 1. juli 2001.

Post 70 Internasjonalisering av petroleumsvirksomheten, kan overføres

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Intsok	6 500	6 500	10 000
Petrad	3 500	3 500	3 000
Prosjektmidler		750	3 000
Sum post 70	10 000	10 750	16 000

Bevilgningen dekker utgifter knyttet til internasjonalisering av petroleumsvirksomheten. For 2002 foreslås det bevilget 16 mill. kroner, en økning på 5,25 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Støtten til Intsok er økt fra 6,5 i 2001 til 10 mill. kroner i 2002. I 2002 er det avsatt 3 mill. kroner til prosjektmidler for å møte en økende etterspørsel etter norsk kompetanse, teknologi og erfaringene med forvaltning av våre petroleumsressurser. Gjennom bilaterale relasjoner og samarbeidsavtaler med andre lands myndigheter er det skapt forventninger om forpliktende oppfølging i form av konkrete prosjekt.

Det er lagt ned betydelige ressurser i å bygge opp en norskbasert petroleumsindustri i tilknytning til aktivitetene på den norske kontinentalsokkelen. Med etableringen av Intsok i 1997, signaliserte myndighetene at de ønsket økt fokusering på internasjonalisering av petroleumsindustrien.

Internasjonalisering gir nye vekstmuligheter og reduserer sårbarheten overfor svingningene i aktivitetsnivået på norsk sokkel. Det er viktig å påpeke at norsk olje- og gassindustri gjennom internasjonalisering vil kunne videreutvikle og erverve ny teknologi og kompetanse slik at industrien får langsiktig bærekraft. Olje- og gassindustrien representerer

i dag en av de viktigste næringene i Norge. For at denne skal kunne beholdes er det en forutsetning at den utvikler seg internasjonalt.

Basert på en studie utført av Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning, er den norske andelen av markedet utenfor norsk kontinentalsokkel relativt liten (27-29 mrd. kroner i 1999). Dette er mindre enn 2 pst. av det anslåtte markedet.

En systematisk og målrettet innsats fra bedriftenes side bør, med bidrag fra myndighetene, kunne gi en økning i den norske andelen av dette markedet.

Vurdering av organisasjonsform

På bakgrunn av Riksrevisjonens rapport om bruken av stiftelser i statlig forvaltning har OED foretatt en gjennomgang som har omfattet stiftelsene Intsok og Petrad. OED finner at det er store avvik mellom organisasjonsform og formål, oppgavetyper og derav følgende styringsbehov og styringspraksis når det gjelder Petrad. OEDs synspunkter er i tråd med Riksrevisjonens vurderinger i sin rapport.

OED er av den oppfatning at Intsoks selvstendighet er vesentlig sterkere enn tilfellet er for Petrad. Hovedgrunnen til dette er at Intsok er en samarbeidsstiftelse med både private og offentlige stiftere. Dette bidrar til å skape avstand mellom departementene og stiftelsen. Et vesentlig poeng er at den økonomiske avhengigheten til staten er vesentlig mindre for Intsok enn Petrad.

Når det gjelder Petrad, er stiftelsens hovedaktivitet knyttet til bistand. Dette er en virksomhet som ikke er en naturlig del av OEDs ansvarsområde.

OED har sett Petrads rolle i sammenheng med et arbeid departementet har igangsatt for å styrke norsk kompetanseoverføring til andre petroleumsproduserende land som ledd i internasjonaliseringen av den norske petroleumssektoren. OED har i denne forbindelse vurdert å etablere en ny nettverksorganisasjon for internasjo-

nal kompetanseoverføring basert på industriens, myndighetenes og utdanningsinstitusjonenes virksomhet på dette området, herunder deler av Petrads aktiviteter.

Modellen har vært drøftet med Utenriksdepartementet og NORAD. På bakgrunn av undersøkelser og analyser som har blitt gjort, synes det vanskelig å finne et forsvarlig økonomisk fundament for en slik organisasjon.

Petrad

Stiftelsen Petrad er et organ i norsk bistandsarbeid når det gjelder forvaltning og kompetanseoppbygging innenfor petroleumsområdet i utviklingsland og mer industrialiserte land. I sin opplæringsvirksomhet benytter Petrad forelesere fra norsk petroleumsindustri og forvaltning, og trekker på den måten med og profilerer norsk industrikompetanse. I tillegg til bistandsperspektivet har intensjonen vært at Petrad skal bidra til internasjonalisering gjennom nøytral profilering av norsk petroleumsindustri og kompetanse.

For å oppnå et mer slagkraftig virkemiddel for å støtte opp om internasjonaliseringen av norsk petroleumsindustri, ble det i 2000 tatt initiativ for å vurdere en sammenslåing med Intsok. Dette lot seg ikke gjennomføre. Intsok og Petrad har i dag en samarbeidsavtale. Det har således for 2000 og 2001 vært lagt opp til at Petrad i større grad skal selge inn sine aktiviteter til industrien og generere inntekter fra private aktører i tillegg til avtaler med NORAD og andre statlige organer. Til tross for dette samarbeidet er Petrad fortsatt i en situasjon hvor aktivitetene må sies å være under en kritisk masse, og dermed av liten relevans for OEDs internasjonaliseringsarbeid.

I lys av ovennevnte vil OED gå inn for å avvikle støtten til Petrad. Det foreslås at den avvikles fra og med 2003, men opprettholdes for 2002 slik at Petrad får anledning til å tilpasse sin drift.

Tabell 4.1 Finansieringen av Petrad

Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Kursavgifter og andre inntekter	2 208 000	2 614 000	2 500 000
Tilskudd/oppdrag NORAD	5 190 000	6 457 000	6 000 000
Tilskudd/oppdrag OED	3 837 000	3 535 000	3 000 000
UD/EØS prosjekt	485 000		
Sum inntekter	11 720 000	12 606 000	11 500 000

Resultatmål 2002

På bakgrunn av forslaget om utvikling av OEDs støtte fra og med 2003 vil 2002 måtte anvendes til omstilling av dagens drift og aktiviteter. Det legges derfor ikke opp til igangsetting av nye prosjekt, men gjennomføring av aktiviteter stiftelsen allerede har igangsatt.

Intsok

Intsoks mål er å styrke det langsiktige grunnlaget for verdiskaping og sysselsetting i norsk petroleumsindustri gjennom fokusert internasjonal virksomhet. Utgangspunktet er den betydelige kompetanse og konkurransekraft som norsk oljeindustri har bygget opp gjennom store og kompliserte oppgaver på norsk kontinentalsokkel. Intsoks virkemåte er å gjennomføre ulike fellestiltak for medlemsbedriftene som skal øke deres forståelse for, og gjennomslagskraft i internasjonale markeder. Intsok har som langsiktig målsetting at verdien av eksporten fra norsk olje- og gassindustri når 50 mrd. kroner innen 2005, noe som om lag vil innebære en dobling fra 1999. Dette målet betraktes som realistisk, men forutsetter et konstruktivt samarbeid mellom industri og myndigheter.

Intsok, med sine 78 medlemsbedrifter (juni 2001), representerer rundt 90 prosent av verdiskapingen innenfor norsk olje og gassvirksomhet. Ved å forene kompetansen som medlemsbedriftene representerer kan Intsok markedsføre norsk olje- og gassindustri som en næringsklynge i verdensklasse.

Resultatmål 2002

Den overordnede strategien for INTSOK ligger fast. Arbeidsprosesser er under stadig utvikling og vil tilpasses partnernes behov. Strategien innebærer fokus på prioriterte markeder (Angola, Aserbajdsjan, Brasil, Canada, Mexicogolfen, Iran,

Nigeria og Storbritannia). Intsok vil fortsatt legge vekt på:

- oppfølging av utbyggingsprosjekter i de prioriterte markeder
- innhenting av markedsinformasjon
- profilering av kompetanse og bygging av relasjoner mot markedene hvor oljeselskapene, kontraktører og skipsverft er nøkkelpartnere.

Ovennevnte områder vil stå for store investeringer de kommende årene. Målet for Intsok er å øke norske leveranser til disse prosjektene fra 1-2 pst., som er dagens norske andel av verdensmarkedet, til 3-4 pst. innen 2005.

For å oppnå sterkere slagkraft, har Intsok planer om å styrke tilstedeværelsen i strategisk viktige markeder. Dette er planlagt gjennom rekruttering av lokale konsulenter som skal arbeide for INTSOK. Partnerbedrifter med tilstedeværelse i markedet oppfordres til å sekkundere personnell til slike oppgaver. Dette ansees som et vesentlig virkemiddel for å realisere ambisjonene om en økning av norske leveranser internasjonalt.

INTSOK påpeker spesielt viktigheten av å forankre holdningen om et mer forpliktende samarbeid der bedrifter ikke bare høster, men også er villige til å dele sine erfaringer med andre. Tilrettelegging for økt samarbeid innenfor definerte verdikjeder og klynger synes å være den mest konkrete måten å få til resultater på.

Prosjektmidler

Midler til næringsutvikling og ressursforvaltning

Internasjonalisering av petroleumssektoren innebærer på mange måter å markedsføre en norsk modell der de tre parter; myndigheter, oljeselskap og leverandørindustri utgjør en enhet. Når oljeselskap og leverandørindustri får til et samarbeid, etterspørres også en myndighetsprofilering fra norsk side.

Tabell 4.2 Finansieringen av Intsok

Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Bidrag fra partnere, og deltakeravgifter	7 677 000	7 050 000	9 500 000
Tilskudd fra OED	6 500 000	6 500 000	10 000 000
Finansinntekter	554 000	550 000	450 000
Sum inntekter	14 731 000	14 100 000	19 950 000

Norge har en betydelig og velfungerende petroleumssektor. Det er derfor stor interesse for hvordan vi har organisert og utviklet denne virksomheten. Vi har i dag en god dialog og nære relasjoner på både politisk og industrielt plan med en rekke land. Med for eksempel Aserbajdsjan, Nigeria, Newfoundland har vi inngått forpliktende samarbeidsavtaler (MoU). Det er en økende etterspørsel etter norsk kompetanse, teknologi og erfaringene med forvaltning av vår petroleumssektor.

Det er behov for å finansiere prosjekt som omfatter problemstillinger av både politisk og industriell karakter, og som er bedriftsnøytrale, dvs. at de går utover den enkelte bedrifts egeninteresser.

Resultatmål 2002

OED vil støtte prosjekter som kan bidra til overføring av kompetanse og teknologi, samt erfaringer fra forvaltningen av de norske petroleumsressursene, til andre petroleumsproduserende land.

I Nigeria og Angola er det ønske og behov for å gjennomføre studier for kartlegging av deres industribase. Kartlegging av lokal industri skal blant annet avdekke mulige områder for samarbeid med norsk industri for utvikling av lokalt næringsliv og nødvendig teknologioverføring.

Tilsvarende samarbeid er under vurdering for Venezuela, Iran og provinsen Newfoundland i Canada.

Iran er i en fase hvor sterke krefter arbeider for i større grad å åpne landet mot verdenssamfunnet. Samtidig forsøker man å modernisere petroleumsindustrien. I denne prosessen har landet vist stor interesse for å lære mer om organiseringen av petroleumsvirksomheten, regelverket og oppbyggingen av petroleumsindustrien i Norge. Norske myndigheter og norsk industri kan bidra på en konstruktiv måte til utviklingen i Iran ved teknologi- og kompetanseoverføring på myndighets- og industrinivå.

Det er videre planer om å kartlegge de sosiale effektene av norske direkte investeringer i utvalgte petroleumsprovinser med en svak statsforvaltning.

Hverken Intsok, Petrad eller enkeltbedrifter kan løfte denne type prosjekt alene. Ovennevnte prosjekt har en politisk forankring, men samtidig en betydelig kommersiell side da de styrker markedsadgangen for norske bedrifter.

I budsjettet for 2002 foreslås det avsatt 3 mill. kroner til dette formålet.

Samarbeidsavtale med Aserbajdsjan

Det ble i 1998 inngått en samarbeidsavtale mellom Norge og Aserbajdsjan, hvor norske myndigheter forpliktet seg til å være vert for to aseriske studenter som skal gjennomføre et 2-årig Master of Science studium ved NTNU i Trondheim. Studiene er en del av NTNUs oppdragsundervisning for NORAD.

I budsjettet for 2002 er det tatt høyde for at totalt fire aseriske studenter vil få sine studier ved NTNU finansiert av OED.

Post 71 Tilskudd til Norsk Oljemuseum

Norsk Oljemuseum (NOM) ble åpnet i mai 1999. Museet skal være et nasjonalt senter for formidling av informasjon og kunnskaper til allmennheten om petroleumsvirksomhetens utvikling og betydning for det norske samfunn.

Byggingen av museet ble finansiert i et samarbeidsprosjekt hvor finansielle bidragsytere var; staten v/OED (60 mill. kroner), Stavanger kommune (20 mill. kroner og tomt), Rogaland fylkeskommune (10 mill. kroner) og oljeindustrien (75 mill. kroner). Totalkostnaden var på 165 mill. kroner. OED har også bidratt med innskudd til et driftsfond på 10 mill. kroner, mens Stavanger kommune gir en årlig driftsstøtte på 1,5 mill. kroner. Utover dette har NOM ikke mottatt offentlig støtte til drift.

I 1999 og 2000 har NOM hatt inntekter på henholdsvis 6,25 og 6,85 mill. kroner. Med driftskostnader på henholdsvis 10 og 10,85 mill. kroner har de årlige driftsunderskudd vært på 3,8 - 4 mill. kroner. NOM har derfor på de to årene tappet driftsfondet med i alt 6,45 mill. kroner. For 2001 er det budsjettet med inntekter på i alt 7,6 mill. kroner, og utgifter på 11,65 mill. kroner. Ved inngangen til 2002 regner en med at driftsfondet vil være nede i 1,7 mill. kroner. Museets styre har vurdert dagens bemanning og omfang av driften som et minimum for å ivareta de oppgaver som ligger til institusjonen.

Med bakgrunn i ovennevnte situasjon har NOM søkt staten v/OED om et årlig driftstilskudd på 4 mill. kroner, for å sikre at driften kan opprettholdes som i dag. Museet har ikke søkt om støtte fra andre offentlige institusjoner. I budsjettet for 2002 har NOM på inntektssiden i tillegg til et driftstilskudd fra OED satt opp en avkastning på et sponsorfond på 2 mill. kroner. Museet har fått tilsagn fra selskaper om bidrag på om lag 20 mill. kroner til et slikt fond. Museet håper at dette sponsorfondet etter hvert skal komme opp i

30 mill. kroner, og at en skal kunne hente ut en årlig avkastning på om lag 2 mill. kroner.

Departementet viser til at staten har bevilget betydelige midler til byggingen og etableringen av NOM gjennom byggebevilgning og driftsfond. Departementet viser videre til at selv om NOM ved utgangen av 2001 vil ha brukt det meste av driftsfondet, så vil museet fortsatt kunne disponere midler fra fondet i 2002. Videre vil museet motta avkastning fra det nye sponsorfondet. Departementet foreslår at det i tillegg bevilges 1 mill. kroner i tilskudd til NOM i 2002.

Resultatrapport 2000

Olje- og gassforvaltningen

Det har siden 1999 pågått et bredt anlagt utredningsarbeid knyttet det statlige engasjementet i petroleumsvirksomheten, herunder eierskap i Statoil og restrukturering og fremtidig forvaltning av SDØE. 15. desember 2000 la regjeringen frem sine anbefalinger til endringer vedrørende det statlige engasjementet, i St.prp. nr. 36 (2000-2001) Eierskap i Statoil og fremtidig forvaltning av SDØE.

Departementet har gjennomført 16. konsesjonsrunde i Norskehavet samt Nordsjøtildelingen i 2000. I 16. konsesjonsrunde ble til sammen 37 blokker eller deler av blokker tildelt, mens det i Nordsjøtildelingen ble tildelt 15 blokker eller deler av blokker. Fra og med Nordsjørunden 2000 er kravene til søknadsdokumentasjon i forbindelse med konsesjonsrundene vesentlig forenklet, for å få en mer effektiv søknadsprosess.

I 2000 ble det gitt myndighetsgodkjenning for utbygging av feltene Ringhorne, Grane, Kvitebjørn, brønnramme (P2) på Troll Vest, Tambar, Glitne og Heidrun Nord. Myndighetsgodkjenning ble også gitt for Valhall vanninjeksjon, Norne og Heidrun Gasseksport, Draugen gasseksport, Vesterled gassrør, Valhall-Hod gassrør og Ula-Gyda gassrør. Utbyggingsplanene for Fram-Vest, nord av Troll-feltet, og Svaleforekomsten nord-øst av Norne-feltet ble fulgt opp. Feltene Kvitebjørn, Vale, Mikkell og Balder/Ringhorne ble i 2000 tildelt leveranseforpliktelser under gjeldende gassalgssavtaler.

Departementet framla St.meld. nr. 47 (1999-2000), hvor man informerte Stortinget om generelle prinsipper for disponering av utrangerte rørledninger og kabler på norsk kontinentalsokkel samt aktuelle disponeringssaker. Som en generell regel bør det gis tillatelse til at rørledninger og kabler etterlates når de ikke er til ulempe eller

utgjør en sikkerhetsrisiko for bunnfiske, sammenholdt med kostnadene med nedgraving, tildekking eller fjerning.

Som et tiltak for stabilisering av oljemarkedet innførte Norge 1. mai 1998 produksjonsregulerende tiltak. Tiltaket ble videreført i 1999 og avsluttet 1. juli 2000. Ved avslutningen signaliserte regjeringen at den følger markedsutviklingen nøye, og er villig til å diskutere nye tiltak på et senere tidspunkt dersom det skulle være behov for det.

Departementet har vært i aktiv dialog med EU-kommisjonen om innlemmelse av gassdirektivet i EØS-avtalen og gjennomføring av det i norsk lovgivning.

Som en oppfølging av St.meld. nr. 39 (1999-2000) iverksatte Olje- og energidepartementet en samlet gjennomgang av den nasjonale forsknings- og teknologiinnsatsen i petroleumsvirksomheten. Det er generell enighet om behovet for en ny basisstruktur for forskning og teknologiutvikling i petroleumssektoren.

Et topplederforum (KON-KRAFT) ble etablert i 2000 på initiativ fra Olje- og energiministeren. Forumet består av rundt 20 toppledere fra oljeselskapene, leverandørindustrien, redernæringen, arbeidstakerorganisasjonene og myndighetene. Målet med topplederforumet er todelt; sikre at norsk kontinentalsokkel forblir konkurransedyktig, samt styrke norsk leverandørindustri konkurransekraft både på hjemmemarkedet og internasjonalt. Topplederforumet har iverksatt en rekke prosjekter og prosesser for å møte dette målet. Igangsatte prosjekter vil bli avsluttet i 2001.

Departementet var i fjor representert ved Klimaforhandlingene under Klimakonvensjonen, og har sammen med øvrige departementer, OD og industrien ved OLF arbeidet for en kostnadseffektiv oppfølging av forpliktelsene. Også i forhold til blant annet NOx- og VOC-utslipp regulert gjennom Gøteborg-protokollen ble det nedlagt betydelig innsats for å oppnå utslippsreduksjoner.

Miljøsok fase 2 ble avsluttet i 2000, og arbeidet videreføres ved at industrien ved OLF har påtatt seg et hovedansvar som koordinator for oppfølgingsarbeidet, blant annet ved etablering av Miljøforum.

En arbeidsgruppe med representanter fra forskningsmiljøene, berørte myndigheter og industri har i regi av Norges forskningsråd arbeidet med å identifisere kunnskapsbehov omkring langtidsvirkninger av utslipp til sjø. Departementet har fulgt prosessen frem mot en avsluttende rapport.

Gjennom deltakelse i ulike fora arbeider departementet kontinuerlig med problemstillingen

ger knyttet til petroleumssektoren og miljø i forhold til EØS-samarbeidet.

Departementet har også deltatt aktivt i forbedelsene til høynivå-møtet i 2001 i FNs kommisjon for bærekraftig utvikling (CSD 9) der energi var et av hovedtemaene.

Departementet har i samarbeid med sikringsmyndighetene intensivert arbeidet med å styrke konseptet for ivaretagelse av sikring og beskyttelse av petroleumsvirksomheten. Det er utarbeidet planverk for departementet for bruk i henholdsvis kriser i fred og beredskap/krig.

Norske interesser innenfor oljeberedskapen er fremmet gjennom deltakelse i IEAs krisestyringskomite og innenfor nordisk energisamarbeid gjennom deltakelse i relevante fora.

Energi- og vassdragsforvaltningen

Våren 2000 ble hovedlinjene i energipolitikken fastlagt gjennom Stortingets behandling av energimeldingen, jf. Innst. S. nr. 122 (1999-2000). Samlet innebærer de energipolitiske utfordringene at det er viktig å legge om og styrke energipolitikken. Dette krever omfattende tiltak over et bredt felt.

Et sentralt element i energipolitikken er å legge til rette for bygging av gasskraft i Norge. Stortinget har lagt til grunn at det ikke skal stilles strengere krav til utslipp av CO₂ fra norske kraftverk enn fra gasskraftverk i EØS-området. På dette grunnlag omgjorde Miljøverndepartementet utslippstillatelsene for de omsøkte gasskraftverkene på Kollsnes og Kårstø. Som et grunnlag for omgjøringsvedtaket utarbeidet OED en vurdering av virkningen på CO₂-utslippene av bygging av disse kraftverkene.

En strategi for innenlands bruk av naturgass og et program for renseteknologi, ble på bakgrunn av Stortingets anmodning, lagt fram i St.prp. nr. 1 (2000-2001). Strategien for innenlands bruk av naturgass vil bli utdypet og konkretisert i en stortingsmelding våren 2002. En oversikt over rammevilkårene for kraftproduksjon i Norge, Sverige, Finland og Danmark ble gitt i Revidert nasjonalbudsjett våren 2001.

I energimeldingen ble det varslet en gjennomgang av byggforskriftene med hensyn til krav til energibruk i bygninger. Dette arbeidet ble påbegynt i 2000 og blir ledet av Statens byggetekniske etat med deltakelse fra OED i referanse- og arbeidsgruppe.

Vannressursloven ble vedtatt høsten 2000 og trådte i kraft ved årsskiftet. Også forskrift om sik-

kerhet og tilsyn med vassdragsanlegg ble utarbeidet og trådte i kraft fra årsskiftet. Det ble fastsatt ved kgl.res. hvem som skal være vassdragsmyndighet etter loven.

Det ble fremmet sak for Stortinget om ny konsesjon for fortsatt regulering av Numedalslågen, jf. St.prp. nr. 37 (2000-2001).

Forslag om endringer i energiloven ble sendt på alminnelig høring sommeren 2000. De loven-dringsforslag som var nødvendige i forhold til finansieringen av arbeidet med omlegging av energisektoren, jf. omtale knyttet til opprettelsen av Enova SF under kap. 1825, ble lagt fram i desember 2000, jf. Ot.prp. nr. 35 (2000-2001). Et forslag til generelle endringer i energiloven ble fremmet i vårsesjonen 2001, jf. Ot.prp. nr. 56 (2000-2001).

Det ble fattet endelig vedtak vedrørende anleggskonsesjoner som er nødvendige for å realisere en kabelforbindelse til Tyskland. Alle konsesjonsmessige forhold knyttet til kabelforbindelsen mellom Tyskland og Norge er nå avklart.

Organiseringen av krafthandelen med Danmark ble endret fra 1. januar 2001. Kraftutvekslingsavtalene mellom Statkraft og henholdsvis Elsam og E-ON Energie ble omgjort til finansielle avtaler, og nye avtaler mellom Statnett og Eltra utgjør nå grunnlaget for utvekslingen mellom de to landene. Stortinget ble forelagt saken ved St.meld. nr. 9 (2000-2001). Statnett og Nord Pool fikk 21. desember 2000 nye konsesjoner for tilretteleggingen av kraftutvekslingen med utlandet i tråd med stortingsmeldingen.

Det ble foretatt to verdivurderinger av Statkraft SF i 2000, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2000-2001). Her ble det også lagt fram forslag til langsiktig utbyttepolitikk for Statkraft. Forslaget ble vedtatt av Stortinget.

Statkraft SF ble i september 2000 instruert å stoppe arbeidene i Beiarn og senere også virksomheten vedrørende Melfjord og Bjøllåga. Høsten 2000 ble det arbeidet med å avklare økonomiske forhold knyttet til dette.

I St.prp. nr. 52 (1998-99) ble utvalgte bedrifter i kraftintensiv industri tilbudt langsiktige kraftkontrakter og leieavtaler med Statkraft. Det viste seg at ESA hadde innvendinger til opplegget med å legge den økonomiske verdien av eksisterende avtaler inn i nye avtaler. ESA mente dette kunne innebære ulovlig statsstøtte. St.prp. nr. 78 (1999-2000) som ble lagt fram våren 2000 inneholdt forslag om å justere de langsiktige kontraktene i tråd med ESAs syn. Saken er nå avsluttet.

Intsok

Intsok har stadfestet sin rolle som den sentrale institusjonen i arbeidet med å styrke eksporten av norsk olje- og gassteknologi og kompetanse. Ved utgangen av 2000 var 78 bedrifter registrert som Intsok-partnere, en økning på 20 i løpet av 2000. I annen halvdel av 2000 ble det foretatt en uavhengig undersøkelse om medlemsbedriftenes tilfredshet med det arbeidet Intsok utfører. Resultatet var meget oppløftende, særlig når Intsoks kompetanse og erfaring ble målt.

Intsok har etablert flere regionale nettverk hvor partnerne kan møtes for å utveksle erfaringer og diskutere markedstiltak og nye initiativ. Effektiv utnyttelse av Internett er en viktig del av dette nettverksarbeidet, og på Intsoks web-sider kan medlemmene finne markedsrapporter og annen detaljert informasjon fra viktige markeder som Aserbajdsjan, Canada, Brasil og Storbritannia.

Intsok videreførte innsatsen på seminarer og arbeidsverksteder. I tillegg til de internasjonale oljeselskapene har Intsok arbeidet målbevisst overfor større internasjonale kontraktører for å

markedsføre norsk industri, særlig med henblikk på små og mellomstore bedrifter.

Intsok har også i 2000 organisert delegasjonsreiser til og seminarer i de viktigste eksportmarkedene, noe som har styrket markedsføringen av norske produkter, teknologi og kompetanse. Intsok har også spilt en viktig rolle i forbindelse med besøk fra internasjonale delegasjoner som ønsker en dialog om viktige spørsmål innen olje- og gasssektoren, herunder organisering av petroleumssektoren og oppbygging av en lokal, bærekraftig leverandørindustri.

Petrad

Petrad gjennomførte i 2000 totalt 17 seminarer i 11 land, med til sammen 624 deltakere fra 17 land i Afrika, Asia, Latin-Amerika og Øst-Europa. Det ble avholdt to åtte-ukers kurs i Stavanger med til sammen 45 deltagere fra 34 nasjoner. Fem av kursplassene ble finansiert av midler fra OED.

Når det gjelder Petrads fremtidige rolle, viser vi til omtalen foran om det arbeidet som er igangsatt for å styrke norsk kompetanseoverføring.

Programkategori 18.10 Petroleumsforvaltning

Oljedirektoratet

Oljedirektoratet ble opprettet i 1972, og er lokalisert med hovedkontor i Stavanger og avdelingskontor i Harstad. OD hadde pr. 1. mars 2001 en bemanning på 359 tilsatte, som til sammen utgjorde om lag 347 årsverk.

Direktoratet utøver forvaltningsmyndighet i forbindelse med undersøkelser etter, og utnyttelse av petroleumsforekomster på den norske kontinentalsokkelen. Det omfatter også myndighet til å fastsette forskrifter for virksomheten og fatte vedtak om samtykke, pålegg, fravik og godkjennelse i henhold til regelverket.

OD har en sentral rolle innenfor området petroleumsforvaltning, og er dermed et viktig rådgivende organ for foresatte departementer. OD er underlagt Olje- og energidepartementet (OED) i ressursforvaltnings- og administrative saker og Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) i spørsmål knyttet til sikkerhet og arbeidsmiljø. Innenfor saksområdet CO₂-avgift utøver OD myndighet på vegne av Finansdepartementet.

Hovedmål og resultatmål for 2002

Ut fra Regjeringens hovedmål i energipolitikken når det gjelder olje- og gass (jf. kap. 2), er det utledet følgende overordnede mål for Oljedirektoratet:

Oljedirektoratet skal bidra til å skape størst mulig verdier for samfunnet fra olje- og gassvirksomheten med forankring i forsvarlig ressursforvaltning, sikkerhet og miljø.

Innenfor ressursforvaltningsområdet er hovedmål, mål og strategier omtalt innledningsvis i proposisjonen. Innenfor området sikkerhet og arbeidsmiljø skal myndighetene sette premisser for og føre et effektivt tilsyn med at aktørene i petroleumsvirksomheten etablerer, opprettholder og videreutvikler et fullt forsvarlig sikkerhetsnivå og arbeidsmiljø på norsk sokkel.

På ressursforvaltningsområdet er ODs mål å fokusere på:

- a) kostnadseffektiv leting ved å bidra til å:
 - maksimere ressurstilvekst pr. letebrønn, funnrate og tidsriktig leting
 - minimere letekostnader pr. ressurstilvekst

OD skal i 2002 prioritere arbeidet med 17. konsesjonsrunde i Norskehavet og videreutvikling av det konsesjonspolitiske rammeverket. Dette arbeidet skal i 2002 resultere i at en får en langsiktig og tidsriktig tildeling av leteareal, tidsriktig innfasing av funn og tidsriktig leting i nærområdet til eksisterende infrastruktur som sikrer en optimal utforskning av kontinentalsokkelen.

- b) kostnadseffektiv uttak ved å bidra til å:
 - maksimere utvinningsgraden på det enkelte felt og uttak av marginale ressurser
 - minimere investeringskostnader pr. reserveenhet og driftskostnader pr. produsert enhet

OD skal i 2002 prioritere arbeidet med videreutvikling av miljøkrav med høy faglig integritet for å påvirke industrien til å velge løsninger som er helhetlige og effektive

- c) kostnadseffektiv utnyttelse av infrastruktur og samordning på tvers av lisensgrenser ved å bidra til å:
 - maksimere utnyttelsesgraden av prosesskapasitet og transportkapasitet
 - minimere investeringskostnader pr. reserveenhet og driftskostnader pr. produsert enhet

OD skal i 2002 prioritere arbeidet med videreutvikling av gassforvaltningsmodellen og å synliggjøre potensialet for økt verdiskaping fra norsk sokkel, identifisere tiltak som er nødvendige for å realisere potensialet og være en pådriver for å få det realisert.

Innenfor både ressurs- og sikkerhetsforvaltning er ODs mål å fokusere på:

- d) faktagrunnlag for beslutninger ved å bidra til å:
 - maksimere beslutningsgrunnlaget i alle faser
 - minimere kostnadene for datatilfang

OD skal i 2002 prioritere arbeidet med den teknologiske utviklingen innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi som vil kreve økte investeringer og kontinuerlig kompetanseoppbygging.

På sikkerhets- og arbeidsmiljøforvaltningsområdet skal OD bidra til å:

- e) minimere skader på mennesker og opprettholde og videreutvikle et fullt forsvarlig arbeidsmiljø
- f) minimere utslipp som belaster ytre miljø
- g) minimere kostnader forbundet med risiko for materielle skader og utilsiktede driftsavbrudd

Dette ivaretas ved å maksimere ODs innsats for i virksomheten å bidra til:

- god kultur som manifesteres gjennom holdninger, forståelse og handling
- god oversikt over risikoforhold
- god styring
- erfaringsoverføring og kontinuerlige forbedringer
- arbeidstagermedvirkning
- forbedring av elementene som utgjør et godt arbeidsmiljø
- reduksjon av sannsynlighet for og konsekvenser av ulykker, blant annet ved hjelp av effektive barrierer og optimal beredskap
- forsvarlig teknisk tilstand
- forsvarlig gjennomføring av aktiviteter
- tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i forhold til oppgavene

Rapporter og statistikker som nå foreligger, synes å underbygge påstander om at forbedringsprosessene i virksomhetene har stanset opp eller at den positive utviklingen har snudd på enkelte områder, slik at det samlede risikonivået er i ferd med å øke. Det vil være en viktig utfordring for OD å videreføre arbeidet med å utvikle gode verktøy i industrien som gjør det mulig på en mer presis måte å si noe om utviklingen av risikonivået for så å kunne iverksette adekvate tiltak for å forbedre sikkerheten.

OD vil fortsette sin tilsynsvirksomhet med uforminsket styrke mot aktørene som driver operativ virksomhet, i tillegg til å videreføre den fokus som er satt på rettighetshavers plikter til å sørge for sikkerhetsmessig forsvarlig drift. Det vil i løpet av høsten 2001 bli lagt frem en egen stortingsmelding om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten hvor ulike sikkerhetsmessige problemstillinger vil bli omtalt. Regjeringen foreslår en tiltakspakke på 20 mill. kroner i budsjettet for 2002 over Arbeids- og administrasjonsdeparte-

mentets og Olje- og energidepartementets budsjetter. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil i samarbeid med Norges forskningsråd utvikle et program som vil inneholde de sentrale problemstillinger i forhold til sikkerhet i petroleumsvirksomheten. For nærmere omtale vises til kap. 1575, post 50 i Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjettproposisjon. ODs budsjett foreslås styrket for at direktoratet i tilstrekkelig grad skal være rustet med hensyn til ressurser og kompetanse på teknologiske problemstillinger, tilsynsmetode og regelverksutvikling. Dette vil være av avgjørende betydning for å kunne se til og følge opp industriens håndtering av sikkerhets- og arbeidsmiljømessige problemstillinger.

OD har i samarbeid med Statens forurensningstilsyn og Statens helsetilsyn slutført arbeidet med et nytt omfattende samlet regelverk for helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten. Regelverket trer i kraft 1. januar 2002. Det vil være en viktig oppgave å følge opp at næringen har tilstrekkelig kompetanse i det nye regelverket. OD skal prioritere følgende i 2002:

- følge opp at næringen har tilstrekkelig kompetanse i det nye regelverket
- styrke ODs kompetanse og kapasitet knyttet til sikkerhetsforvaltning
- følge opp tiltak fra stortingsmelding om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten
- videreføre arbeidet med å kartlegge og følge opp utviklingen av HMS-nivået og herunder følge opp de tiltak næringen iverksetter
- følge opp rettighetshavers plikter i lisenssammenheng, spesielt med henblikk på utviklings og endringsprosesser, herunder se til at det blir avsatt tilstrekkelig med ressurser for å ivareta HMS-forhold i utvikling og drift av lisensene
- følge opp at aktørene opprettholder teknisk tilstand på anlegg og utstyr slik at dette er i samsvar med lover og forskrifter og i henhold til gjeldende standarder, for å forhindre storulykker og sikre leveransesikkerhet
- følge opp at aktørene sikrer at flyttbare innretninger er i samsvar med gjeldende sikkerhets- og arbeidsmiljøregelverk

Verdivurdering av Oljedirektoratet

Det ble i 2000 foretatt en verdivurdering av OD hvor et eksternt konsulentfirma så på ODs bidrag til verdiskaping på norsk sokkel. Dette var et pilotprosjekt hvor hensikten har vært å etablere et system/modell for å vurdere ODs bidrag til verdiskapingen på sokkelen. Resultatene, som ble referert i St.prp. nr. 1 (2000-2001), viste at ODs historiske

bidrag til verdiskaping på sokkelen har vært positivt. Også oljeselskapene vurderer ODs bidrag til verdiskapingen som positivt, og bidraget til sikkerhet og arbeidsmiljø som betydelig.

I tiden etter at St.prp. nr. 1 (2000-2001) ble lagt frem, er det jobbet videre med plan- og strategiprosesser mellom departementene (AAD og OED) og Oljedirektoratet.

Kap. 1810 Oljedirektoratet (jf. kap. 4810)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	231 682	228 800	241 000
21	Spesielle driftsutgifter	74 885	70 200	67 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 590	6 500	6 500
Sum kap 1810		311 158	305 500	314 500

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak 15. juni 2001 ble post 01 Driftsutgifter og post 21 Spesielle driftsutgifter økt med henholdsvis 0,35 og 0,5 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Post 01 Driftsutgifter

Foruten lønn og ordinære driftsutgifter dekker posten blant annet utgifter i forbindelse med utredningsprosjekter og konsulenttjenester.

Det foreslås en bevilgning på 241,0 mill. kroner under posten for 2002, en økning på 12,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Endrin-

gen har sammenheng med pris- og lønnsjustering av posten (5,5 mill. kroner) og kompensasjon for merutgifter som følge av innføringen av merverdiavgift på tjenester 1. juli 2001 (1,7 mill. kroner). Videre foreslås det å øke ODs driftsbudsjett med 5 mill. kroner som del av en tiltakspakke for å bedre sikkerhetsnivået i petroleumsvirksomheten, jf. omtale ovenfor.

I tilknytning til salg av publikasjoner og kanti-nedrift foreslås det at bevilgningen for 2002 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4810 Oljedirektoratet, post 05 Salg av publikasjoner og post 06 Ymse inntekter, jf. Forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Tilsyn med petroleumsvirksomheten	74 885	14 000	14 000
Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet		31 200	32 000
Undersøkelser m.v.		25 000	21 000
Sum post 21	74 885	70 200	67 000

Posten er redusert med 3,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Endringen har sammenheng med en reduksjon i midlene til undersø-

kelser (-5 mill. kroner) og parallell oppjustering av Oljedirektoratets oppdrags- og samarbeidsvirksomhet (0,8 mill. kroner), jf. kap. 4810, post 02.

Videre er posten kompensert med merutgifter som følge av innføringen av merverdiavgift på tjenester 1. juli 2001 (1 mill. kroner).

Tilsyn med petroleumsvirksomheten

Forslaget omfatter utgifter til tilsyn med petroleumssaktivitetene som direktoratet utfører selv eller ved hjelp av eksterne konsulenter. Utgiftene refunderes fullt ut av operatørselskapene.

Tilsyn med petroleumsvirksomheten budsjetteres til 14 mill. kroner i 2002.

Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet

Utgifter tilknyttet Oppdrags- og samarbeidsvirksomheten omfatter også ODs samarbeidsavtale med NORAD om rådgivning innen petroleumshforvaltning for utviklingsland.

OD arbeider aktivt sammen med petroleumshindustrien i ulike samarbeidsfora; effektiv dataforvaltning (DISKOS), økt oljeutvinning (FORCE), forbedret leteteknologi (FIND), forbedret drift og vedlikehold (CORD) samt prognoser og usikkerhetsvurdering relatert til petroleumshproduksjon (FUN). Oljedirektoratet vil benytte samarbeidshprosjektet DISKOS for lagring og distribusjon av ODs geofysiske data. Dette systemet vil i økende grad også bli benyttet til frigiving av selskapsdata. Dette er et viktig bidrag for å kunne opprettholde en høy økonomisk leteeffektivitet.

Oppdrags- og samarbeidsvirksomheten budsjetteres til 32 mill. kroner i 2002.

I tilknytning til oppdrags- og samarbeidshvirksomheten foreslås det at bevilgningen for 2002 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4810 Oljedirektoratet, post 02 Oppdrags- og samarbeidshvirksomhet, jf. Forslag til vedtak II.

Undersøkelser m.v.

Forslaget omfatter utgifter i forbindelse med inn-samling og bearbeiding av geofysiske, geologiske og geokjemiske undersøkelser, systematisering av disse og andre sokkelrelaterte data samt vedlikehold av nødvendig utstyr for å ivareta disse opp-gavene. Aktivitetene er svært viktige for vurderin-gen av nye leteområder og organisering av en effektiv letevirksomhet på norsk sokkel. De ulike undersøkelshene og studiene er av stor betydning for å kartlegge petroleumshpotensialet på norsk sokkel.

I 2002 vil OD fortsette arbeidet med kartleg-ging av norsk sokkels avgrensning utover 200 nau-tiske mil. Hovedoppgaven vil være å samle inn seismiske data ved Antarktisk og bearbeide data samlet inn på årets tokt i Polhavet og i Norskehavet.

Undersøkelser budsjetteres med 21 mill. kro-ner for 2002, en netto reduksjon i forhold til sal-dert budsjett 2001 på 4 mill. kroner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 2001. Direktoratet har de siste årene gjen-nomført en betydelig teknologisk modernisering i forbindelse med tilgjengeliggjøring av aktuelle fagdata og utvikling av elektroniske nettverk i samarbeid med oljeindustrien. OD har måttet, og må fortsatt videreutvikle nettverk, backupløshninger, lagringskapasitet og ta i bruk nyutviklet mas-kin- og programvare for å være à jour med utvik-lingen i næringen. Dette vurderes av OD som svært viktige forhold for å kunne drive en profe-sjonell myndighetsutøvelse.

Kap. 4810 Oljedirektoratet (jf. kap. 1810)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Gebyr- og avgiftsinntekter	2 547	2 300	2 400
02	Oppdrags- og samarbeidshvirksomhet	39 375	31 200	32 000
03	Refusjon av tilsynsutgifter	46 078	54 000	55 000
04	Salg av undersøkeshmateriale		10 000	5 000
05	Salg av publikasjoner	1 412	2 000	1 000

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
06	Ymse inntekter	2 026	2 000	2 000
08	Inntekter barnehage	3 223	3 200	3 400
10	Refusjoner	2 113		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	500		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 715		
17	Refusjon lærlinger	220		
	Sum kap 4810	99 210	104 700	100 800

Post 01 Gebyr- og avgiftsinntekter

Posten omfatter gebyrer i forbindelse med behandling av undersøkelses- og utvinningstillatelser og registreringer i petroleumsregisteret. Totalt budsjetteres det med 2,4 mill. kroner i gebyr- og avgiftsinntekter for 2002.

Post 02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet

Det budsjetteres med 32 mill. kroner i inntekter fra oppdrags- og samarbeidsvirksomhet i 2002, jf. kap. 1810, post 21, en økning på 0,8 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Dette skyldes en parallelljustering av inntekts- og utgiftssiden med 0,8 mill. kroner, jf. omtale under kap. 1810, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Post 03 Refusjon av tilsynsutgifter

Posten dekker rettighetshavernes refusjon til OD for utgifter direktoratet har hatt i forbindelse med tilsyn med petroleumsvirksomheten til havs.

Det budsjetteres med 55 mill. kroner i refusjonsinntekter for 2002. Det understrekes at omfanget av tilsynsarbeidet i det enkelte år kan være vanskelig å anslå.

Post 04 Salg av undersøkelsesmateriale

Inntektene under posten kommer fra salg av seismisk undersøkelsesmateriale til oljeselskapene. Det er stor usikkerhet knyttet til disse salgsinntektene. De fleste aktørene på norsk sokkel har allerede kjøpt de seismiske datapakkene som til nå er gjort tilgjengelige (Norskehavet og Barentshavet sør). Inntektene fremover vil derfor

avhenge av salg av geofysiske og geologiske datapakker for Barentshavet Nord. Det er ikke tatt endelig beslutning om når disse blir lagt ut for salg. Bevilgningen ble i budsjettet for 2000 satt til null, jf. St.prp. nr. 19 og Innst. S. nr. 67 (2000-2001). På denne bakgrunn foreslås en bevilgning for 2002 på 5 mill. kroner, en reduksjon på 5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001.

Post 05 Salg av publikasjoner

Inntektene under posten er knyttet til Oljedirektoratets salg av publikasjoner. Det budsjetteres med 1 mill. kroner i inntekter, en reduksjon på 1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Bevilgningen har de senere årene blitt redusert som følge av at stadig flere publikasjoner blir gjort tilgjengelig på CD-rom eller via internett, jf. blant annet St.prp. nr. 19 og Innst. S. nr. 67 (2000-2001).

Dette, sammen med at flere publikasjoner er fjernet fra salg, gjør at en fremover ikke vil klare å oppnå de samme inntektene fra salg av publikasjoner som tidligere.

Post 06 Ymse inntekter

Det budsjetteres med 2 mill. kroner i inntekter på posten for 2002. Inntektene er i hovedsak knyttet til ODs kantinedrift.

Post 08 Inntekter barnehage

Under denne posten inntektsføres foreldrebetaling og statstilskudd i forbindelse med barnehagen i Oljedirektoratet. Det budsjetteres med 3,4 mill. kroner i inntekter under barnehagen for 2002.

Lønnsutgifter og andre driftsutgifter dekkes over ODs ordinære driftsbudsjett.

Resultatrapport 2000

Tiltak på HMS-området vil oftest være av langsiktig karakter. Årlige rapporter om utviklingen og oppnådde resultater er således ikke tilstrekkelig. OD har derfor i løpet av 2000/2001 utarbeidet en rapport om utviklingen de siste 3-5 år med hensyn til oppnådde resultater for de mål OD har for sikkerhets- og arbeidsmiljøforvaltningen. De utviklingstrekk denne rapporten peker på, vil bli grundig behandlet i den sikkerhetsmeldingen som skal legges frem for Stortinget høsten 2001.

Hovedmål 1: Videreutvikle et hensiktsmessig rammeverk

Utkast til rammeforskrift og de fire tematiske forskrifter ble i samarbeid med Statens helsetilsyn og Statens forurensningstilsyn sendt på høring i 2000. Forskriftene ble fastsatt 31. august 2001 med ikrafttredelse 1. januar 2002. Det nye sokkelregelverket vil fremstå som mer hensiktsmessig og brukervennlig for myndigheter og eksterne brukere. Næringen forbereder seg på denne nye situasjonen ved at den gjennomfører et omfattende opplæringsprogram for bruk av det nye regelverket. OD gir faglig bistand i programmet.

I påvente av at det nye regelverket for petroleumsvirksomheten skal tre i kraft, har det ikke

vært foretatt noen stor revisjon av ODs samlede regelverk i 2000. Som følge av at Samsvarsuttalelse for flyttbare innretninger (SUT) trådte i kraft 1. august 2000, har det vært foretatt små justeringer i «Utdypende beskrivelse av ordning med tilsynet i petroleumsvirksomheten».

OD har fulgt opp standardiseringsarbeid i ulike fora med formål å redusere omfanget av ODs regelverk og oppnå større brukervennlighet.

Hovedmål 2: Gi faglig gode råd

Som et ledd i effektiviseringsarbeidet er ODs hjemmesider videreutviklet til også å inneholde faktasider med kvalitetskontrollerte data til hjelp for eksterne brukere. Arbeidet med å forenkle og effektivisere innrapporteringen fra selskapene til myndighetene er videreført med blant annet nytt ressursklassifiseringssystem samt innrapportering via SOIL.

Oljedirektoratet har i 2000 bistått en rekke land i Afrika med blant annet utvikling av rammeverk, utvikling av gassressurser samt kartlegging av kontinentalsokkel. I tilknytning til arbeidet med kartlegging av norsk sokkels yttergrenser har det i 2000 vært gjennomført to store innsamlingstokt for bathymetri og seismikk i Norskehavet.

OD har arbeidet med å utvikle en modell for å måle risikonivået på norsk sokkel. Arbeidet har foregått i samarbeid med industrien og forskningsmiljøer. Det er gjennomført et pilotprosjekt med begrenset omfang for å teste ut modellen.

Tabell 4.3 Inntekter og utgifter ved drift av barnehagen i OD

(i 1 000 kr)			
Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Foreldrebetaling	1 710	1 750	1 800
Driftstilskudd fra staten	1 512	1 530	1 600
Refusjon fødsels-/adopsjonspenger	319	380	380
Sum inntekter	3 541	3 660	3 780
Lønnsutgifter	4 657	4 600	4 700
Andre driftsutgifter	977	980	1 100
Sum utgifter	5 634	5 580	5 800
Differanse ¹	-2 093	-1 920	-2 020

¹ Differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter er forutsatt dekket med tilskudd fra Oljedirektoratets ordinære driftsbudsjett.

Hovedmål 3: Se til at virksomheten drives effektivt og sikkert

På norsk sokkel ble det avsluttet 24 undersøkelsesbrønner i 2000, av disse var 18 rene letebrønner, hvor funnraten var høy. Det ble gjort ni nye funn med totalt ressursestimat på om lag 150 mill. Sm³ oljeekvivalenter. Fortsatt påvises mindre olje enn det som produseres, mens de påviste gassressursene er større enn det som produseres. Nye beregninger har imidlertid oppgradert forventningsverdien for de totale petroleumssressursene fra 13,2 til 13,8 mrd Sm³ oljeekvivalenter.

Etter en midlertidig bunn i 1999 fremmer selskapene nå et stigende antall utbyggings- prosjekter (PUD/PAD) for myndighetsgodkjenning. Trenden er at funn som vurderes utbygd, blir generelt mindre og har enklere utbyggingsløsninger, ofte med innfasing til eksisterende infrastruktur direkte med brønner eller via en bunnramme. Det er ferdigbehandlet PUD på åtte felt/prosjekter i 2000. PAD er behandlet for fire prosjekter. PUD-fritak er behandlet for fem prosjekter. OD har i 2000 også behandlet flere avslutningsplaner.

Utviklingen i retning av økende bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) for å effektivisere bruk av informasjon om virksomheten har fortsatt i 2000. OD har deltatt i arbeidet med å tilrettelegge for bedre erfaringsoverføring mellom aktørene i næringen og aktørene og myndighetene, blant annet ved bruk av web-teknologi. Dette har gitt muligheter for effektivisering i oppfølging av lisenser. Også arbeidet med å tilgjengeliggjøre aktuelle viktige felles fagdata og utvikling av nye elektroniske nettverk i oljeindustrien er prioriterte områder.

Også i 2000 er det gjennomført tilsyn mot eiere av flyttbare innretninger, først og fremst boreinnretninger. Det viser seg at det fortsatt er varierende og til dels mangelfulle kunnskaper om regelverk og regelverksanvendelse hos eierne av flyttbare innretninger. Dette gir seg blant annet utslag i at OD gjennom sitt tilsyn avdekker fortsatt høyt antall avvik av betydning for helse, miljø og sikkerhet. Konklusjonene fra tilsynet mot flyttbare innretninger i 2000, tilsier videre oppfølging i 2001. OD har tidlig i 2001 hatt møter med eierne av flyttbare innretninger enkeltvis for å søke og oppnå mest mulig konkret og oversiktlig informasjon til OD, og samtidig oppnå en best mulig effekt av tilsynet.

OD etablerte i 2000 en ordning med samsvarsuttalelse (SUT) for flyttbare boreinnretninger. Ordningen gir eiere av flyttbare boreinnretninger bedre forutsigbarhet med hensyn til regelverks-

krav og forenkler saksbehandlingen både for myndighetene og operatør. Ordningen oppfattes som attraktiv i næringen, og OD har et økende antall boreinnretninger i kø for behandling i 2001 og 2002.

Oljeselskapene har også i 2000 hatt et sterkt fokus på kostnadsreduksjoner, noe som har medført at det ble planlagt og iverksatt en rekke organisatoriske endringsprosesser ved innføring av nye organisasjonsformer, reduksjon av bemanningen og overføring av oppgaver fra sokkel til land. Parallelt med dette øker vedlikeholds- og modifikasjonsoppgaver knyttet til aldrende innretninger, noe som skaper spesielle utfordringer ved redusert bemanning.

ODs tilsyn har vist ufullstendige og manglende analyser av konsekvenser for sikkerhet og arbeidsmiljø som følge av endringsprosesser. Det er også avdekket svakheter og varierende praksis hos selskapene når det gjelder involvering av arbeidstakerne i de forskjellige faser av endringsprosessene. Gjennom dialog med næringen, påtrykk fra arbeidstakerorganisasjonene og pålegg fra OD, er det direktoratets inntrykk at de fleste større aktører nå har innsett nødvendigheten av og betydningen av planlegging, konsekvensvurderinger og arbeidstakermedvirkning i organisatoriske endringsprosesser.

OD har i 2000 prioritert å følge opp operatørenes tiltak for å forhindre brann og eksplosjon på innretningene, samt tiltak for å opprettholde leveransesikkerheten. OD har gjennom sin tilsynsvirksomhet avdekket en rekke forhold/avvik fra regelverkskrav med betydning for sikkerheten på innretningene og for leveransesikkerheten. Operatørene har erkjent forholdene og satt i verk nødvendige tiltak i samsvar med regelverkets krav.

Det er i 2000 opprettet et Sikkerhetsforum med myndigheter, næringen og partene som deltagere. Dette vil være et viktig forum for diskusjon og håndtering av sikkerhets- og arbeidsmiljømessige problemstillinger. Sikkerhetsforumet vil bidra til at den konstruktive dialogen som tidligere har preget samarbeidet mellom myndigheter og næringen kan holde frem, samt bidra til å forbedre samarbeidsklimaet mellom arbeidstaker- og arbeidsgiversiden.

På bakgrunn av at små og spesialiserte selskaper nå er gitt innpass som deltagere på norsk sokkel, er det i 2000 også etablert en ordning med forhåndsvurdering av nye selskaper på norsk sokkel. Disse nye aktørene vil kunne gi et verdifullt bidrag til økt verdiskaping i lisensene. Det stilles samme krav til disse deltakerne som for de etablerte selskapene på norsk sokkel når det gjelder

regelverkets krav til helse, miljø og sikkerhet. Det forventes også økt arbeid som følge av ordningen med forhåndsvurdering.

Samarbeidet mellom myndighetene i Nordsjø-bassenget har bidratt til erfaringsutveksling og praktisk samarbeid. OD har tatt initiativ til gjennomføring av felles tilsyn mot innretninger som krysser sokkelgrensene. Dette har bidratt til at det i dag er mindre sprik mellom landenes regelverk og praktisering av dette. I regi av NSOAF (North Sea Offshore Authorities) arbeides det nå med å etablere ordninger som skal bidra til enklere forflytning/bruk av boreinnretning i Vest Europa.

Det inntraff en dødsulykke innenfor ODs forvaltningsområde i petroleumsvirksomheten i 2000. Det er registrert 777 personskader i petroleumsvirksomheten i 2000, mot 801 i 1999. Direktoratet mottok rapport om 217 lekkasjer av hydrokarbon gass i 2000, mot 165 i 1999.

Hovedmål 4: Videreutvikle en profesjonell organisasjon

I forbindelse med slutføring av revisjon av sikkerhetsregelverket, har OD gjennomført to kompetanseutviklingsprogrammer med opplæring av sine ansatte. De samarbeidende etater Statens forurensningstilsyn og Statens helsetilsyn deltok i opplæringen.

«OD 2000 og framover» er avsluttet pr. 31. desember 2000. Det er foretatt en helt ny organisering av virksomheten i direktoratet. Det gamle hierarkiet med divisjoner, avdelinger og seksjoner er erstattet med om lag 60 selvstyrte produksjonslag.

Tallet på ledere er redusert fra 40 til 10. Målet for prosjektet er å sette OD bedre i stand til å løse fremtidens utfordringer.

Programkategori 18.20 Energi- og vassdragsforvaltning

Norges vassdrags- og energidirektorat

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er et statlig forvaltningsorgan med ansvar for forvaltningen av vann- og energiresursene i Norge. NVE er organisert med fire fagavdelinger og en sentral stab ved hovedkontoret i Oslo:

- Energi og marked
- Vannressurser
- Konsesjoner og tilsyn
- Hydrologi
- Stab for Informasjon og samfunnskontakt, Policy og strategi, Internasjonalt utviklings-samarbeid og Administrasjon

NVE har fem regionkontorer som er lokalisert i henholdsvis Hamar, Tønsberg, Førde, Trondheim og Narvik. NVE hadde pr. 1. mars 2001 totalt 409 ansatte, inklusive 53 tidsavgrensede engasjementer. Dette utgjør om lag 392 årsverk. Andelen kvinner i NVE var 35,7 pst.

NVEs visjon er «Vann- og energi for en bærekraftig utvikling». Dette innebærer at vannressursene skal forvaltes helhetlig og samfunnsmessig forsvarlig, og at samfunnets behov for energi skal dekkes effektivt, på en miljø- og brukervennlig måte.

Hovedmål og resultatmål for 2002

NVE styrer sin virksomhet etter fire hovedmål:

Hovedmål 1: Ivareta verdiene i vannressursene utover kraftproduksjon

Iverksetting og oppfølging av ny vannressurslov har vært viktig i 2001 og vil fortsatt være det i 2002. Arbeidet med forskrifter og etableringen av grunnvann som et delvis nytt forvaltningsområde vil ha høy prioritet.

Arbeidet med EUs vanndirektiv vil også ha prioritet i 2002. Direktivet forutsetter nedbørsfeltbasert forvaltning, noe som øker kravene til helhetstenkning i bruken av vannressursene. Vanndirektivet er EØS-relevant, og skal være implementert innen utgangen av 2003. Oppfølgingen av vanndirektivet krever god oversikt over vannressursene,

noe som igjen forutsetter et representativt og effektivt drevet stasjonsnett.

Forvaltningen av vernede vassdrag vil fortsatt være et sentralt arbeidsområde.

Regjeringen har i St.meld. nr. 37 (2000-2001) Om vasskrafta og kraftbalansen varslet at forslag til omlegging av Samlet Plan for vassdrag, forslag til supplerende av Verneplan for vassdrag og andre pulje med nasjonale laksevassdrag skal legges fram for Stortinget innen utgangen av 2003. Dette arbeidet vil kreve betydelige ressurser i NVE.

Revisjon av konsesjonsvilkår og nytt beregningsgrunnlag for konsesjonsavgifter vil også kreve ressurser.

Det er på det rene at eventuelle større klimændringer vil påvirke vassdragene på en rekke måter. NVE vil på denne bakgrunn prioritere klimarelatert forskning, jf. omtale under kap. 1830, post 21.

Hovedmål 2: Fremme verdiskaping ved energiproduksjon

En effektiv og kvalitetsmessig god konsesjonsbehandling av nye prosjekter skal prioriteres både på energisiden og vassdragssiden. NVE skal bidra til klare og langsiktige rammebetingelser og god samordning med andre aktører, slik at myndighetskravene blir mest mulig forutsigbare.

Behandling av søknader om utbygging av vindkraft og fjernvarme vil være en sentral oppgave i 2002.

Konsesjonsbehandlingen av vannkraftanlegg skal følges opp innenfor rammene i St.meld. nr. 37 (2000-2001).

NVE skal ha oversikt over energiresursene.

Hovedmål 3: Ivareta sikkerhet og beredskap

Ivaretakelse av liv og verdier langs vassdrag er en prioritert oppgave for NVE. Forbygnings- og sikringstiltak må prioriteres ut fra en helhetlig vurdering av behov. NVE skal prioritere sikringstiltak som har høy samfunnsmessig nytte.

Kartlegging viser at det eksisterer farlige forekomster av kvikkleire langs flere vassdrag. NVE har derfor startet et program for økt sikkerhet

mot leirskred. Programmet består av risikoklassifisering av kartlagte kvikkleireområder i Trøndelag og på Østlandet, kartlegging av kvikkleireområder i Nord-Norge, informasjon og etter hvert også konkrete fysiske sikringstiltak langs vassdrag i områder med høy risiko for skred.

NVE har definert flere utviklings- og forskningsprosjekter som skal bidra til en forbedring og effektivisering av prognose og flomvarslingstjenesten. Noen av prosjektene er allerede i gang, mens andre skal starte i 2002.

Nye strategier for kraftforsynings beredskap skal i de kommende årene implementeres gjennom forskrifter, veiledere og et tilpasset tilsynsregime. Konklusjonene fra BAS-prosjektet (Beskyttelse av samfunnet) og Sårbarhetsutvalgets arbeid må vurderes og hensyntas i regelverks- og beredskapsarbeidet.

Hovedmål 4: Sikre effektive systemer for omsetning, overføring og fordeling av energi

Utformingen av overføringstariffene og inntektsreguleringen skal vektlegge hensynet til effektiv bruk av nettet, effektive nettinvesteringer og tilfredsstillende leveringskvalitet i alle deler av landet. I arbeidet på disse områdene skal også harmonisering og koordinering i forhold til den internasjonale utviklingen vektlegges. Det er viktig at et nordisk perspektiv legges til grunn for å bidra til et mer effektivt og sikkert nordisk kraftmarked.

Ny inntektsregulering av nettvirksomheten skal tre i kraft fra 2002, og gjelde til og med 2006. NVEs forslag til ny regulering er basert på samme hovedmodell som for inneværende reguleringsperiode, men det er foretatt en oppdatering og enkelte endringer. Statnetts særskilte oppgaver som systemansvarlig og sentralnettsoperatør gjør det hensiktsmessig at ny inntektsramme for Statnett først fastsettes med virkning fra 2003.

NVE skal vurdere reguleringen av annen infrastruktur for distribusjon av energi og konkurranseforholdet mellom ulike typer infrastruktur for energi. NVE skal bidra til en helhetlig energiplanlegging.

NVE skal legge til rette for å sikre effektbalansen, og må ha en helhetlig tilnærming til dette arbeidet. Utviklingen av et mer effektivt og fleksibelt sluttbrukermarked vil være viktig.

Utviklingen i retning av større selskaper og økt integrasjon av de nordiske markedene nødvendiggjør en oppfølging for å sikre et effektivt nordisk kraftmarked. NVE skal vurdere markeds-makt blant annet i forhold til flaskehalshåndteringen.

En viktig oppgave er å sikre en effektiv kraftutveksling med utlandet. I den sammenheng skal NVE følge utviklingen som skjer ved innføring av kraftmarkedsreformer i Europa. Dessuten vil utviklingen i Europa, blant annet nytt EØS-relevant regelverk, kunne gi viktige føringer for den framtidige utviklingen også i Norge. Det vil være nødvendig med et økt samarbeid mellom NVE og reguleringsmyndighetene i øvrige europeiske land, særlig gjelder dette de nordiske reguleringsmyndighetene. NVE skal i 2002 følge opp det pågående arbeidet med sikte på nordisk og europeisk harmonisering av vilkår knyttet til å effektivisere kraftmarkedene, herunder tariffen i det sentrale overføringsnettet.

NVE skal ha en meget god faglig kompetanse på alle aktuelle energikilder, energibruk og det samlede energisystemet. Direktoratet skal sørge for at det er et tilfredsstillende informasjonsgrunnlag for energiforvaltningen i Norge. NVEs forvaltning av tilskudd til omlegging av energibruk og energiproduksjon opphører 1. januar 2002. Denne typen arbeidsoppgaver blir da overtatt av Enova SF.

Kap. 1820 Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 4820 og 4829)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Driftsutgifter	197 298	206 200	209 000
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	48 235	50 275	48 700
22	Forbygningsarbeid og oppryddingstiltak, <i>kan overføres</i>		43 950	55 350

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
30	Forbygningsarbeider og oppryddingstiltak, <i>kan overføres</i>	43 501		
34	Utbedring ved Solbergfoss dam, <i>kan overføres</i>	17 722		
70	Tilskudd til lokale el-forsyningsanlegg, <i>kan overføres</i>	354	1 000	1 000
71	Refusjon av dokumentavgift, <i>kan overføres</i>	28 158		
72	Tilskudd til investeringer i ledningsnett, <i>kan overføres</i>	7 710		
73	Tilskudd til utjevning av overføringstariffer, <i>kan overføres</i>	10 000	10 000	10 000
75	Tilskudd til sikringstiltak, <i>kan overføres</i>		2 600	2 600
	Sum kap 1820	352 979	314 025	326 650

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak av 15. juni 2001 ble post 01 Driftsutgifter og post 21 Spesielle driftsutgifter økt med henholdsvis 1,2 og 0,175 mill. kroner. Videre ble post 22 Forbygningsarbeider og oppryddingstiltak økt med 0,2 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Endringen har sammenheng med bortfall av arbeidsoppgaver i NVE knyttet til omlegging av energibruk og energiproduksjon (-5 mill. kroner). Videre er driftsutgiftene pris- og lønnsjustert (4,6 mill. kroner) og kompensert for merutgifter som følge av innføringen av merverdiavgift på tjenester 1. juli 2001 (3,2 mill. kroner). Bevilgningen under posten skal også dekke utgifter til ulike utrednings- og utviklingsoppgaver knyttet til virksomheten.

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 209 mill. kroner under denne posten for 2002, en økning på 2,8 mill.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	43 167	45 275	43 200
Flomsonekart	5 068	5 000	5 500
Sum post 21	48 235	50 275	48 700

Oppdrags- og samarbeidsvirksomheten

Oppdrags- og samarbeidsvirksomheten under NVE budsjetteres til 43,2 mill. kroner i 2002, en

reduksjon på 2,075 mill. kroner i forhold til saldert budsjett i 2001.

Inntektene skal dekke lønnskostnader og andre driftskostnader knyttet til hydrologisk opp-

dragsvirksomhet, institusjonelle oppdrag og samarbeidsavtalen med NORAD.

I tilknytning til oppdrags- og samarbeidsvirksomheten foreslås det at bevilgningen for 2002 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4820 Norges vassdrags- og energidirektorat, post 02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, jf. Forslag til vedtak II.

Flomsonekart

Det foreslås bevilget 5,5 mill. kroner i 2002 til arbeidet med å utarbeide flomsonekart, en økning på 0,5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Økningen har sammenheng med merutgifter som følge av innføringen av merverdiavgift på tjenester 1. juli 2001.

Post 22 Forbygningsarbeider og oppryddings tiltak, kan overføres

Det foreslås bevilget 55,35 mill. kroner til forbygningsarbeider og oppryddingstiltak i 2002, en økning på 11,4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Økningen har først og fremst sammenheng med opptrapping av programmet for økt sikkerhet mot leirskred (7 mill. kroner). Videre er posten økt med 4 mill. kroner, på grunn av økte inntekter under kap. 4820, post 40, og kompensert med merutgifter som følge av innføringen av merverdiavgift på tjenester 1. juli 2001 (0,4 mill. kroner).

Siden distriktsbidragenes størrelse er vanskelige å anslå, foreslås det at bevilgningen for 2002 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4820 Norges vassdrags- og energidirektorat, post 40 Forbygningsvirksomhet, jf. Forslag til vedtak II.

Post 70 Tilskudd til lokale el-forsyningsanlegg, kan overføres

Formål med ordningen

Støtten går til drift og investeringer i lokal el-forsyning for kunder som ikke er tilknyttet el-nettet. Ordningen stiller midler til disposisjon for husstander som er fast bosatt i utkantstrøk, og som ikke har eller vanskelig kan få tilført elektrisk kraft fra det ordinære el-nettet.

Tildelingskriterier

For nye bosettinger uten tilknytning til el-nettet er det praktisert et krav om ervervsmessig begrun-

nelse for å motta tilskudd etter denne ordningen. Husstanden må således bo på stedet og drive en eller annen form for næringsvirksomhet, for eksempel jordbruk, reindrift eller turisthytte.

Lokale el-forsyningsanlegg som får tilskudd kan være diesellaggregat, solcelleanlegg, mikrovannkraftverk, vindmøller eller kombinasjoner av disse.

Resultatrapport

I 2000 er det registrert 89 fastboende husstander som ikke er tilknyttet det alminnelige ledningsnettet. Av disse er det 66 som mottar driftsstøtte, hvorav 44 er helårsboliger og 22 halvårsboliger. Samlet utbetaling i driftsstøtte til uforsynte husstander var i 2000 om lag kr 360 000.

I tillegg ble det utbetalt om lag kr 400 000 som investeringstilskudd til lokale el-forsyningsanlegg.

Budsjettforslag

For 2002 foreslås det bevilget 1 mill. kroner i tilskudd til lokale el-forsyningsanlegg. Dette er en videreføring av bevilgningen for inneværende år.

Post 73 Tilskudd til utjevning av overføringstariffer, kan overføres

Formål med ordningen

Tilskudd til utjevning av overføringstariffer skal bidra til å redusere forskjeller i overføringstariffene som følge av naturgitte forhold og høye overføringskostnader. Tilskuddet bidrar til en direkte reduksjon av overføringstariffene for sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett i de områder av landet med høyest overføringskostnader.

Tildelingskriterier

Ved tildeling av tilskudd tas det utgangspunkt i distribusjonsverkens årlige inntektsramme fastsatt av NVE, fratrasket inntekter fra andre enn forbrukere, og tillagt kostnader fra overordnet/sideordnet nett. Inntektsrammen gjenspeiler kostnadsforholdene i leveringsområdet, blant annet som følge av topografi, klima og bosetting.

Kriteriet for tildeling av støtte, er gjennomsnittlig nettkostnad pr. kWh for uttak av kraft. Det fastsettes en terskelverdi for gjennomsnittlige nettkostnader som gir grunnlag for støtte. Terskelverdien beregnes ut fra størrelsen på den årlige bevilgningen. Midlene fordeles slik at hvert distri-

busjonsselskap mottar 2/3 av differansen mellom terskelverdien og den gjennomsnittlige nettkostnaden i selskapet. Distribusjonsselskap der støtten til forbrukere blir mindre enn 1 øre/kWh i forhold til gjennomsnittlig nettkostnad, omfattes ikke av ordningen. Dette skyldes at den tariffmessige virkningen blir relativt beskjedent i forhold til de administrative kostnadene.

Tilskuddet inngår i selskapets tillatte inntekt (inntektsrammen), og bidrar på denne måten til direkte reduksjon i overføringstariffen til forbruker.

NVE er ansvarlig for tildeling av midler til det enkelte distribusjonsverk, og for oppfølging av ordningen. Ordningen administreres lokalt av distribusjonsverkene gjennom tarifferingen.

Resultatrapport

I 2000 ble det bevilget 10 mill. kroner, og ordningen omfattet ni distribusjonsnett med til sammen om lag 27 000 sluttbrukere.

Forbrukere i distribusjonsnett som har høyere gjennomsnittlig nettkostnad enn 29,15 øre/kWh (terskelverdi) mottok tilskudd på mellom 1,2 øre/kWh og 4,7 øre/kWh. Dette medførte at ingen distribusjonsnett i 2000 hadde høyere gjennomsnittlig nettkostnad enn 30,8 øre/kWh.

Budsjettforslag

For 2002 foreslås det bevilget 10 mill. kroner til ordningen i tilskudd til utjevning av overføringstariffer. Dette innebærer en videreføring av bevilgningen for inneværende år.

Post 75 Tilskudd til sikringstiltak, kan overføres

Formål med ordningen

NVE kan i medhold av energiloven gi pålegg om gjennomføring av sikringstiltak ved kraftforsyningsanlegg. Tiltakene skal bidra til å sikre anleggene mot skade som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser i fred, beredskap eller krig. Det kan ytes tilskudd, etter søknad, for å gjennomføre pålegg om sikringstiltak gitt av NVE, og til anskaffelse av reservemateriell og nødstrømsaggregater for å opprettholde driften ved kritiske situasjoner i fred, beredskap og krig.

Tildelings- og oppfølgingskriterier

Det er redegjort nærmere for tildelings- og oppfølgingskriterier under kap. 1820, post 70 i St.prp. nr. 1 (1998-99). Kriteriene vil bli vurdert og eventuelt justert i forbindelse med revideringen av regelverk og endret strategi for kraftforsyningsberedskap.

Resultatrapport 2000

For sikring av kraftforsynings drift ved krisesituasjoner i fred og forberedelse til beredskap/krig, har NVE i 2000 gitt om lag 2,3 mill. kroner i tilskudd til sikringstiltak og anskaffelse av reservemateriell og nødstrømsaggregater.

Budsjettforslag

For 2002 foreslås det et samlet tilskudd på 2,6 mill. kroner. Dette innebærer en videreføring av bevilgningen for inneværende år. I likhet med tidligere år foreslås det en tilsagnsfullmakt på 2,5 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak III.

Kap. 4820 Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 1820)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Gebyr- og avgiftsinntekter	12 652	12 600	12 700
02	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	42 926	45 500	43 500
10	Refusjoner	2 094		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	220		

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 237		
17	Refusjon lærlinger	15		
40	Forbygningsvirksomhet		8 000	12 000
	Sum kap 4820	60 144	66 100	68 200

Post 01 Gebyr- og avgiftsinntekter

Inntekter under denne posten knytter seg til avgifter fra damtilsyn, natur- og miljøtilsyn og beredskapstilsyn. Gebyrinntektene dekker 80 pst. av utgiftene ved driften av tilsynsvirksomheten i NVE og 100 pst. vedrørende kraftforsyningsberedskap. Det budsjetteres med gebyr- og avgiftsinntekter på 12,7 mill. kroner i 2002.

Post 02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet

Det budsjetteres med 43,5 mill. kroner i inntekter under oppdrags- og samarbeidsvirksomheten i 2002, jf. kap. 1820, post 21.

Post 40 Forbygningsvirksomhet

Inntektene under denne posten knytter seg til distriktsbidrag fra kommuner og andre som får utført forbygningsarbeid i regi av NVE. Bidraget utgjør normalt 20 pst. av anleggets totale kostnader. Det budsjetteres med totalt 12 mill. kroner i 2002, en økning på 4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001, jf. kap. 1820, post 22.

Resultatrapport for 2000

Resultatrapporten følger NVEs gamle målstruktur som gjaldt ut 2000.

Tilfredsstillende beslutningsgrunnlag for bruk av vannressursene og ivaretagelse av verneverdiene i vassdrag

For å ivareta en forsvarlig ressursforvaltning er det nødvendig med et godt hydrologisk datagrunnlag. I 2000 ble det satt i gang en gjennomgang av hydrologisk datainnsamling og tilhørende stasjonsnett. Arbeidet har ført til en nedprioritering og utsettelse av nyinvesteringer.

NVE har lagt stor vekt på å bygge opp kompetanse i forbindelse med ny vannressurslov og forvaltningsansvaret for grunnvann.

Prosjektet «Verneverdier i vernede vassdrag» ble avsluttet i 2000. Aktiviteten for å sikre verneverdiene i de vernede vassdragene er nå i stor grad integrert i oppfølgingen av kommunenes arealplaner. Evaluering av bruken av Rikspolitiske retningslinjer for forvaltning av vernede vassdrag viser at det fortsatt er behov for en aktiv oppfølging overfor kommunene. I samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning (DN) startet NVE i 2000 et forprosjekt for å se hvordan dette best kan gjøres. Et utkast til informasjonsstrategi er utarbeidet i samråd med de viktigste brukergruppene.

Miljømessig akseptable vassdrags- og energianlegg

NVE nedla i 2000 et betydelig arbeid med å oppdatere samtlige tilsigsserier for Norge. Tilsigsseriene danner grunnlaget for beregning av midlere vannkraftproduksjon. NVE har konkludert med at det er riktig å bruke perioden 1970-99 som grunnlag for beregning av midlere vannkraftproduksjon. Dette gir en middelproduksjon på 118 TWh, mens den tidligere benyttede dataserien fra 1931-90 gir 113,4 TWh.

NVE har i likhet med tidligere år prioritert arbeidet med saker som gir ny kraftproduksjon. Når det gjelder vannkraft ble det i løpet av året lagt fram 15 innstillinger til OED med en samlet produksjon på 700 GWh. NVE mottok 18 søknader om ny utbygging på totalt 2 200 GWh. Av disse er Sauda (1 130 GWh), Kjøsnesfjorden (245 GWh) og Øvre Otta (525 GWh) de største. NVE mottok seks meldinger for prosjekter som samlet vil gi en produksjon på om lag 400 GWh.

Praktiseringen av vannressursloven og økte konflikter knyttet til vassdragsinngrep og bruk av vannressursene, gjør behandlingen av slike saker stadig mer krevende.

Det ble i 2000 gitt konsesjon for et gasskraftverk på Skogn med en produksjonskapasitet på 6 TWh elektrisitet og 1 TWh varme.

Interessen for utbygging av vindkraft har vært meget stor. I 2000 ble det gitt konsesjon til anlegg med en produksjonskapasitet på nesten 700 GWh.

Arbeidet med hydrologiske konsesjonspålegg ble intensivert i 2000. NVE har også fattet en rekke enkeltvedtak i medhold av energiloven og oreigningsloven.

Aktiviteten innenfor mikro-/minikraftverk har vært på omtrent samme nivå som tidligere. Det er registrert en utvikling mot noe større prosjekter.

Effektiv kraftomsetning

NVE har en tett oppfølging av selskapene i forbindelse med de krav som stilles for å legge til rette for en effektiv kraftomsetning. I 2000 har NVE blant annet vektlagt at nettselskapene skal opptre nøytralt i forhold til kraftomsetningen.

I 2000 ble det gjennomført om lag 156 000 leverandørskifter blant husholdningskundene. Dette er en økning på ca. 26 pst. fra 1999. Ved utgangen av 2000 hadde om lag 295 000 av i alt 2,2 millioner husholdningskunder en annen leverandør enn den dominerende i sitt område, dvs. ca. 13,5 pst. Utviklingen av konkurransen i sluttbrukermarkedet viser en fortsatt positiv utvikling.

For å bidra til økt effektivitet i markedet er det lagt til rette for at sluttbrukere kan skifte kraftleverandør på internett. Nye, felles kommunikasjonsstandarder for elektronisk utveksling av kundedata og data i forbindelse med leverandørskifter, samt for avregningsdata, er nå i hovedsak innført og bidrar til å effektivisere selskapenes håndtering av disse oppgavene. NVE har foreslått å senke grensen for krav til timesmålinger fra 2004, fra dagens 400 000 kWh til 100 000 kWh. Dette kan legge til rette for at flere sluttbrukere får tilgang til løpende informasjon om markedspris og nettleie.

NVE overvåker organisasjons- og strukturutviklingen i bransjen. Det er registrert et økt antall konserner og en reduksjon i antall vertikalt integrerte selskaper.

Det er observert en noe økende grad av konsentrasjon innen både monopol og konkurranseutsatt virksomhet, dvs. at de største selskapene har en økende markedsandel.

NVE har gjennomført løpende kontroll og tilsyn med at konsesjonsbetingelser, med tilhørende retningslinjer, for kraftutvekslingen med utlandet er overholdt. Det er ikke funnet forhold

som gir grunn til å tro at gjeldende konsesjonskrav ikke er overholdt.

Konsesjonene til Statnett SF og Nord Pool ASA ble fornyet 21. desember 2000, og omfatter nå tilrettelegging av all fysisk kraftutveksling med utlandet på eksisterende overføringsforbindelser, jf. St.meld. nr. 9 (2000-2001) og Innst. S. nr. 93 (2000-2001).

Kostnadseffektive energisystemer

NVE foretar årlig en justering av nettselskapenes inntektsrammer, blant annet på grunnlag av et generelt og et individuelt effektivitetskrav. Veid, samlet gjennomsnittlig effektivitetskrav i 2000 var 2,5 pst.

Ordningen med kvalitetsjustering av inntektsrammen for ikke-levert energi (KILE) ble innført med virkning fra 1. januar 2001. Ordningen skal gi nettselskapene bedre økonomiske incentiver til å ivareta leveringskvaliteten.

Riksrevisjonen har evaluert om den gjeldende innteksreguleringsmodellen virker i samsvar med målene i energiloven. Konklusjonen er at modellen, gitt riktig bruk av de virkemidlene den inneholder, vil være et hensiktsmessig verktøy for å oppnå økt effektivitet i nettvirksomheten og lavere og mer like tariffer for nettkundene. Sammen med innføring av KILE-ordningen kan dette skje samtidig som hensynet til leveringssikkerheten blir ivaretatt.

Sammenlignende effektivitetsanalyser er et viktig element i innteksrammereguleringen. NVE har arbeidet for å få internasjonale analyser av effektiviteten i nettet.

Pr. 1. januar 2001 var gjennomsnittlig overføringstariff for en husholdningskunde med et årlig forbruk på 20 000 kWh 23,9 øre/kWh, inklusive merverdiavgift. Tilsvarende tariff for 2000 var 23,3 øre/kWh. Justert for inflasjon er tariffen i 2001 omtrent 16 pst. lavere enn prisen i 1993.

NVE har i 2000 fulgt opp problemstillinger vedrørende bedre langsiktige signaler til produsenter og forbrukere i tarifferingen. Endring av avregningsgrunnlaget for tariffene for produksjon fra å være effektbasert til å være mer energibasert er nå foreslått. En ønsker ikke å innføre såkalte geografisk differensierte faste ledd i sentralnettstariffen, jf. St.meld. nr. 29 (1998-99). Dette skyldes at faglig grunnlag for slike tariffledd ikke er funnet.

NVE har videre gjennomført en vurdering av i hvilken grad og på hvilken måte tariffer og tilknytningsvilkår bør belønne kunder som har et forbruksmønster med relativt lite uttak av kraft når

nettet er tungt belastet. Arbeidene har ført til forskriftsendringer som foreslås å tre i kraft i 2002.

I 2000 har en ny databaseløsning for regnskapsrapportering fra konsesjonærene blitt utviklet. Databasen legger til rette for at selskapene kan rapportere ved bruk av internett. Dette er et bidrag til en døgnåpen forvaltning og en forbedret datakvalitet, som innebærer en effektivisering for både NVE og konsesjonærene.

Effektsituasjonen blir stadig strammere og belastningen i løpet av vinteren 2000/2001 ga en klar indikasjon på at effektsituasjonen er anstrengt selv i moderate kuldeperioder. Gjennom reguleringen legger NVE opp til at markedsmessige virkemidler i størst mulig grad skal benyttes for å håndtere knapphetssituasjoner. Statnett SF etablerte høsten 2000 et marked for effektreserver fra både produsenter og større forbrukere. Dette markedet anses å gi foretaket et nyttig virkemiddel for håndteringen av knapphetssituasjoner.

For å gi incentiv til å opprettholde effektkapasiteten i produksjonssystemet ga myndighetene i 2000 dispensasjon fra tarifforskriften etter søknad fra Statnett SF. Dispensasjonen innebærer at enkelte effektkraftverk vil få redusert tariff. Effekttutvidelser i kraftverk vil normalt ikke medføre økte tariffkostnader.

NVE har lagt til rette for en mer oversiktlig bruk av prisområder. Store og langvarige flaskehalser i nettet skal håndteres ved bruk av faste prisområder over sesongen og ellers skal Statnett SF benytte spesialregulering.

NVE vurderte i 2000 også andre muligheter for reduksjon av effektbelastningen i nettet, blant annet gjennom sluttbrukertiltak i form av toveiskommunikasjon og laststyring. Dette arbeidet er videreført i 2001.

Det ble gjennomført et prosjekt i samarbeide med Statnett SF, som kartla den norske kraftbalansen i tørrårssituasjoner.

NVE har i 2000 og 2001 arbeidet med forslag til nye forskrifter og forskriftsendringer på flere viktige områder knyttet til kraftmarkedet og nettvirksomheten, og det ovennevnte arbeidet har blant annet utgjort et viktig grunnlag for dette. Forskriftsarbeidet har omfattet systemansvaret, rasjonering, tariffing, inntektsreguleringen av nettvirksomheten og måling og avregning. Forslagene til forskriftsendringer ble sendt på høring våren 2001, og det legges opp til at nye forskrifter på disse områdene trer i kraft fra 1. januar 2002. Forskriftsendringer knyttet til innføring av kvalitetsjustering av inntektsrammer for ikke-levert energi (KILE) og tilrettelegging for skifte av kraft-

leverandør over Internett ble innført henholdsvis 1. januar 2001 og 1. februar 2001.

Høy sikkerhet og begrensede skader i og ved vassdrag

Det ble i 2000 gitt nye retningslinjer for prioritering av sikringstiltak langs vassdrag, med høy prioritet for ras- og flomsikring av bebyggelse. Det ble videre utarbeidet forslag til forskrift for kommunalt tilsyn med sikringsanlegg med hjemmel i vannressursloven.

De store nedbørsmengdene på Østlandet og Sør-Norge høsten 2000 førte til mange flomepisoder med rasfarlige situasjoner og store skader på enkelte sikringsanlegg. Rasfaren ga behov for flere krise- og strakstiltak for å sikre bebyggelse. Også i andre deler av landet var det nødvendig med slike strakstiltak.

Arbeidet for en mer systematisk prioritering av sikringstiltak i kvikkleireområder ble igangsatt i 2000. Blant annet ble Norges geotekniske institutt engasjert til et prosjekt for utprøving av en metode for risikoklassifisering av kvikkleireområder. Arbeidet skal følges opp i årene framover gjennom et program for økt sikkerhet mot leirskred.

Plan for Kirkenæranlegget ble vedtatt av Grue kommune i 2000 og arbeidene, som skal gjennomføres i løpet av tre år, ble startet opp i august.

For å redusere skadepotensialet ved fremtidige flommer følger NVE opp kommunenes arealplanlegging i tråd med en egen veileder for planbehandling. Flomsonekartprosjektet hadde ved utgangen av 2000 gjennomført deler av analysearbeidet for 30 av totalt 129 prioriterte delstreknin-ger og det foreligger ferdige kart for åtte av disse.

Nye sikkerhetsforskrifter for dammer og reguleringsanlegg ble utarbeidet i 2000.

Motstandsdyktig og driftssikker energiforsyning

Driftssentraler og andre kraftforsyningsanlegg som er innmeldt og under planlegging, bygging eller ombygging er gjennomgått og klassifisert sikkerhetsmessig. Utviklingen i retning av økt automatisering og databasert fjernstyring av systemene nødvendiggjør større fokus på sikring av informasjonssystemene og gjennomføring av alternative beskyttelsestiltak.

Et kraftforsyningssystem med synkende reserver forutsetter at det opprettholdes et godt utbygd kraftforsyningsberedskap. BAS-prosjektet og Sårbarhetsutvalget identifiserte svakheter og mulige trusler mot det norske kraftforsyningssystemet.

Ikke uventet pekte kontroll- styringssystemene seg ut som sårbare mot tekniske feil og inntrenging i datasystemene. Gjennom BAS-prosjektet er det

fremmet forslag til sikringstiltak og oppbygging av spesielle kategorier reservemateriell.

Kap. 1825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	51 900	62 000	6 000
50	Overføring til energifondet			269 000
72	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	78 825	263 000	
73	Produksjonsstøtte til vindkraft	1 386	2 200	3 500
74	Naturgass		20 000	30 000
	Sum kap 1825	132 112	347 200	308 500

Enova SF og energifondet

Regjeringen foreslo i Ot.prp. nr. 35 (2000-2001) en ny finansieringsmodell for arbeidet med omlegging av energibruk og energiproduksjon, og gikk samtidig inn for å opprette en ny institusjon som skulle ha ansvaret for forvaltning av midlene til energiomleggingen. Forslaget fikk bred støtte i Innst. O. nr. 59 (2000-2001).

Enova SF ble stiftet i Trondheim 22. juni 2001. Det er utnevnt et styre til virksomheten. Foretaket skal være fullt operativt fra 1. januar 2002. Fra dette tidspunktet opphører nettselskapenes arbeid med lovpålagt enøk og NVEs forvaltning av tilskuddsmidler til omlegging av energisektoren.

Etableringen av Enova skal bidra til å styrke arbeidet med en miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon. Enova skal ta initiativ til og fremme mer effektiv energibruk, produksjon av ny fornybar energi og miljøvennlig bruk av naturgass. Satsingen på direkte bruk av gass vil utgjøre en begrenset del av fondet. Foretaket skal ha en markedsnær pådriverrolle i utviklingen av tjenester og produkter knyttet til bruk og tilgang på miljøvennlig energi.

Enovas virksomhet skal finansieres gjennom et nyopprettet energifond. Fondet vil fra 1. januar 2002 få inntekter fra et obligatorisk påslag på nettariffen, og fra ordinære bevilgninger over statsbudsjettet. Inntektene til energifondet anslås til om lag 470 mill. kroner på årlig basis. Enova skal selv finne praktiske løsninger og forvalte midlene på en slik lovpålagt oppgaver knyttet til informasjon og vei-

måte at de overordnede energipolitiske målene blir nådd på en mest mulig kostnadseffektiv måte.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Reduksjonen i post 21 har først og fremst sammenheng med at midlene som tidligere ble bevilget over denne posten fra og med 2002 overføres til det nyopprettede energifondet, jf. post 50 Overføring til energifondet. Fra og med 2002 vil midlene over post 21 i hovedsak dekke utgifter i forbindelse med de internasjonale programmene Save og Alternet, blant annet kontingentutgifter og utgifter til nasjonale eksperter.

Videre er det tatt høyde for andre utgifter i forbindelse internasjonale prosjekter som departementet engasjerer seg i knyttet til energisparing og miljøvennlig energiproduksjon.

For 2002 foreslås det bevilget 6 mill. kroner under post 21.

Post 50 Overføring til energifondet

Midler som tidligere ble bevilget over post 21 og post 72 vil fra og med 2002 bli overført til det nyopprettede energifondet.

For 2002 foreslås det bevilget 269 mill. kroner til energifondet. Videre foreslås det en tilsagnsfullmakt på 130 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak III. I tillegg vil fondet på årsbasis få tilført om lag 200 mill. kroner gjennom påslaget i nettariffen. Dette er midler som tidligere har gått til å dekke nettselskapenes ledning om energioptimering.

2002 vil være det første året Enova SF har ansvaret for å forvalte midlene til energiomleggingen. I dette overgangsåret vil det være viktig å sikre kontinuiteten i de grunnleggende aktivitetene innenfor dagens ordninger samtidig som en legger til rette for nødvendige endringer i virkemidlene.

Departementet legger opp til en overordnet mål- og resultatstyring av fondet. På bakgrunn av Stortingets mål for en miljøvennlig energiomlegging, jf. Innst. O. nr. 59 (2000-2001), vil departementet sette få, men konkrete mål for bruken av midler. Fondsstrukturen legger til rette for en langsiktig satsing.

Departementet er opptatt av å styre virksomheten slik at målene kan nås ved en kostnadseffektiv forvaltning av fondsmidlene. Forholdene er lagt til rette for at Enova skal bli et kompetent og resultatrettet fagmiljø og et effektivt virkemiddel for å nå målene i energipolitikken. Enova vil dermed ha de beste forutsetninger for å velge innretningen på tiltakene og å utarbeide en strategi for hvilke teknologier og løsninger en bør satse på for å få de beste resultatene. Departementet vil stille strenge krav til rapportering av resultater.

Det vil bli gitt en årlig status for virksomheten under energifondet i statsbudsjettet. Etter fire år legger departementet opp til en grundig evaluering og gjennomgang av resultatene, samt av Enovas organisering av virksomheten. Resultatene av evalueringen vil bli lagt fram for Stortinget og vil danne grunnlag for eventuelle endringer i forvaltningen av fondet.

Post 73 Produksjonsstøtte til vindkraft

Bevilgningen skal dekke støtte tilsvarende halv el-avgift pr. produsert kWh vindkraft. Det er usikkert hvor stor vindkraftproduksjonen vil bli i 2002 ettersom omfanget av nye vindturbiner i drift ikke er gitt. Det foreslås bevilget 3,5 mill. kroner, en økning på 1,3 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Dette vil dekke støtte til en anslått totalproduksjonen på 68 GWh.

Post 74 Naturgass

Regjeringen ønsker å sikre at en større del av våre gassressurser skal tas i bruk innenlands. I dag eksporterer Norge det meste av den gassen vi produserer. Regjeringen mener naturgassen representerer en lite utnyttet ressurs, som kan brukes i Norge både til energiformål, til industrielle formål og i transportsektoren. Ved å utnytte og foredle naturgassen innenlands, legger en

grunnlag for ny industriutvikling samtidig som naturgassen vil spille en betydelig rolle innen flere politikkområder i fremtiden. Å benytte naturgass til energiformål vil også avhjelpe den stramme kraftbalansen.

I ulike deler av landet foreligger det i dag omfattende planer for hvordan de ulike regionene ønsker å utnytte naturgassen. Nøkkelen til å få dette til, ligger i å legge til rette for bygging av infrastruktur.

Regjeringen foreslår for 2002 at det kan gis tilsagn for inntil 50 mill. kroner til introduksjon av naturgass; 30 mill. kroner bevilges over post 74 samt at det gis en tilsagnsfullmakt på 20 mill. kroner, jf. Forslag til vedtak III. Dette representerer en klar økning sammenlignet med saldert budsjett for 2001, der 20 mill. kroner ble bevilget til dette formålet.

I 2001 ga Regjeringen støtte til et pilotprosjekt i Bergensområdet. Bevilgningen og tilsagnsfullmakten for 2002 skal sikre videreføring og realisering av dette prosjektet. I tillegg vil det være rom for andre prosjekter.

Som en del av budsjettforliket for 2001 ble bevilgningene til infrastruktur for naturgass skilt ut som egen post. Fra og med 2002 skal Enova SF forvalte midlene.

Virkemidler i omleggingen

NVE forvalter de eksisterende ordningene knyttet til omlegging av energibruk og energiproduksjon frem til 31. desember 2001, da Enova tar over.

Produksjonsrettede tiltak

Formålet med de ulike produksjonsrettede tiltakene er å øke produksjonen av ny fornybar energi som miljøvennlig varme- og vindkraft. Lav lønnsomhet er den viktigste barrieren for økt utnyttelse av de nye fornybare energikildene. Ved å yte investerings- og produksjonsstøtte, samt støtte til introduksjon av ny energiteknologi og andre markedsrelaterte tiltak, bedres lønnsomheten slik at aktørene finner det interessant å investere i slike anlegg.

Det eksisterer to primære støtteordninger; en for vindkraftanlegg og en for varmeanlegg basert på nye fornybare energikilder, varmepumper og spillvarme. Ved tildeling av midler ses ordningene i sammenheng, slik at en samlet sett støtter de beste anleggene. Det er i tillegg egne støtteordninger for teknologiintroduksjon (tidligere bedriftsspesifikk introduksjon-BSI) og innenlands bruk av naturgass. Utover de etablerte støtteord-

ningene gis det også støtte til en del enkeltprosjekter og organisasjoner innen området nye fornybare energikilder. Det er for eksempel gitt støtte til drift av Norsk varmepumpeforening og Norsk bioenergiforening.

Investeringsstøtte til varmeanlegg

Investeringsstøtte gis til anlegg for uttak, produksjon og distribusjon av varme fra bioenergi, solenergi, geovarme, spillvarme og varmepumper. Videre støttes anlegg for produksjon av biobrensel og samproduksjon av elektrisitet og varme (kogenereringsanlegg). Støtten skal også bidra til utvikling av lokale markeder og infrastruktur for varme, blant annet utbygging av fjern- og nærvarmenett. Departementet vurderer om dagens regulering av fjernvarme kan endres for å lette etablering av slike anlegg.

Støtte gis til de prosjektene som gir størst mengde varme og biobrensel pr. støttekrone. Det kan også gis støtte til produksjon av elektrisitet i varmeanlegg. Prosjektene skal føre til varig produksjon av energi. Det blir i tillegg lagt vekt på å utvikle markeder for brensel og utbygging av infrastruktur for vannbåren varme. Støtten skal være utløsende for prosjektet. Valg av teknisk løsning, herunder valg av energikilde, skal begrunnes i søknaden. Investerings- og driftskostnader, finansieringsplan og intensjonsavtaler for kjøp og salg av brensel og varme skal dokumenteres. For konsesjonspliktige anlegg vil sluttbehandling av søknad og utbetaling av støtte skjer etter at konsesjon er gitt.

Generelt gir prosjekter innen industri, yrkesbygg og flerbolighus størst energiutbytte per støttekrone, men noen effektive små prosjekter får også støtte. En del av støtten går til kommunale og private energi- og varmeselskaper.

Utbetaling av midler skjer etterskuddsvis. NVE ber jevnlig om rapporter som viser fremdriften i det enkelte prosjekt. Direktoratet holder tilbake minst 10 pst. av midlene inntil sluttrapport foreligger. Sluttrapporten skal inneholde en teknisk beskrivelse av anlegget og et revidert prosjektregnskap.

For videre oppfølging sikrer NVE seg innsyn i driften av anleggene, som også skal stilles til disposisjon som referanseanlegg dersom ønskelig.

Investeringsstøtte til vindkraftanlegg

Av nye fornybare energikilder er det pr. i dag vindkraft som gir den mest lønnsomme elektrisetsproduksjonen. Med dagens kraftpriser er det

fortsatt nødvendig med offentlig støtte for å utløse nye utbygginger. Det viktigste virkemidlet for å stimulere vindkraftutbyggingen er investeringsstøtten. I tillegg til investeringsstøtte gis det også produksjonsstøtte.

De prosjekter som gir høyest energiproduksjon per støttekrone vil bli prioritert. Støtten skal ha en utløsende effekt og føre til varig produksjon av elektrisitet. Det kan gis investeringsstøtte på opptil 25 pst. av godkjente kostnader. Anleggene som støttes må ha en samlet installert effekt på minimum 1 500 kW, og hver enkelt vindmølle må minst ha en effekt på 500 kW. En slik nedre effektgrense er nødvendig for å stimulere til installasjon av effektive vindkraftanlegg som legger beslag på minst mulig areal.

Investeringsstøtte til vindkraftanlegg forutsetter at anleggene er gitt konsesjon. I tillegg stiller plan- og bygningsloven under visse betingelser krav om melding og konsekvensutredning.

Oppfølgingskriteriene er de samme som for investeringsstøtten til varmeanlegg.

Produksjonsstøtte til vindkraft

Ordningen med produksjonsstøtte til vindkraftverk ble innført 1. januar 1999. Det gis støtte tilsvarende halv elektrisitetsavgift pr. produsert kWh.

Teknologiintroduksjon

Ordningen skal bidra til markedsintroduksjon av norske produkter og tjenester basert på energieffektiv og ny fornybar energiteknologi. Støtten skal stimulere til næringsutvikling i sektoren. NVE har overført forvaltningen av ordningen til en operatør.

Støtteordningen er primært rettet mot markedsintroduksjon av tilnærmet ferdig utviklede produkter og tjenester med lav teknologisk og produksjonsmessig risiko, men med betydelig markedspotensielle.

Det kan gis støtte til markedsundersøkelser, markedsføringstiltak, demonstrasjons- og referanseanlegg, produkttesting og produktutvikling (ikke FoU). Tilskuddet kan maksimalt dekke 50 pst. av prosjektets kostnader, og midlene skal ha en utløsende effekt.

Prosjektene blir fulgt opp av operatøren gjennom kvartalsvise fremdrifts- og regnskapsrapporter fra bedriftene som mottar tilskudd. Operatøren rapporterer til NVE. De siste 10 pst. av tilskuddet blir først utbetalt når sluttrapport og revisorattestert regnskap foreligger.

Introduksjon av naturgass

Ordningen har vært rettet inn mot kunnskapsoppbygging, introduksjon av teknologi for gassanvendelse og stimulering av norske teknologi- og utstyrsleverandører.

Bruken av naturgass til stasjonære formål har en grenseflate mot transport- og industrisektoren. NVE har i den forbindelse samarbeidet med andre forvaltningsorganer, FoU-institusjoner og næringslivet.

Forbruksrettede tiltak

De forbruksrettede tiltakene knyttet til omlegging av energibruken er i dag rettet inn mot informasjon, kunnskapsoppbygging og nettverksbygging. Innsatsen skal på sikt føre til realisering av konkrete tiltak som begrenser veksten i energiforbruket. Det fokuseres særlig på energibruken i bygninger og industri. I tillegg vektlegges kommunenes rolle i energisektoren. NVE har overlatt mye av den praktiske administrasjonen av de ulike virkemidlene til operatører.

NVE har gjennom 2000 lagt vekt på samarbeid med regionale enøk-sentra for å sikre best mulig samordning av statlig og regional/lokal enøk-virksomhet. Den lovpålagte enøk-virksomheten vil opphøre fra 1. januar 2002, jf. omorganiseringen av virksomheten og opprettelsen av et energifond og Enova SF.

Informasjon og opplæring

Mangel på kunnskap og kompetanse er fortsatt en av de viktigste hindringene for at mange ikke bruker energien på en effektiv og økonomisk måte. Informasjons- og opplæringsvirksomheten skal gjøre ulike energibrukere oppmerksomme på de muligheter som finnes for å bedre energibruken. NVE benytter en ekstern operatør til gjennomføringen av det operative arbeidet.

Effektiv bruk av energi i bygningssektoren

Bygningsnettverket har som formål å øke bevisstheten og handlingskompetansen omkring effektiv bruk av energi i bygninger. Målgruppen er byggeforvaltere i privat og offentlig sektor i tillegg til andre sentrale aktører innenfor byggenæringen. Driften av nettverket er satt ut til en ekstern operatør. Deltakerne forplikter seg til å gjennomføre

bestemte aktiviteter knyttet til å avdekke lønnsomme sparetiltak og følge opp energibruken mot at NVE yter støtte, begrenset oppad til maksimalt 50 pst. av kostnadene.

NVE deltar i prosjektet *Øko-bygg*. Prosjektet er et utviklingsprogram for eiendoms-, bygg- og anleggsbransjen. Gjennom informasjon, veiledning og tilskudd skal programmet fremme bruken av miljøeffektiv teknologi, herunder mer effektiv og fleksibel energibruk. Prosjektet ble startet i 1998. Det finansieres av bransjen og myndighetene representert ved Kommunal og regionaldepartementet, Miljøverndepartementet (Statens forurensningstilsyn), Arbeids- og administrasjonsdepartementet (Statsbygg) og OED (NVE).

Det ble i 1999 igangsatt en pilotordning i Oppland fylke for støtte til *energireguleringsutstyr i boliger*. Målgruppen var barnefamilier og pensjonister med begrensede finansieringsmuligheter.

NVE utarbeidet i 1999 en veileder for energiforvaltning i kommunene. Formålet er å fremme en effektiv energiforsyning ved å styrke kommunens eget energiarbeid ved arealplanlegging, byggesaksbehandling og drift av egne bygninger. NVE har fått gode tilbakemeldinger på veilederen. Veilederen ble i 2000 testet ut gjennom et pilotprosjekt. 30 kommuner har gjennom prosjektet utarbeidet ulike kommunale energistrategier eller energiplaner, som har lagt grunnlaget for at kommunene kan sette i verk tiltak. NVE har fått erfaringer gjennom arbeidet med kommunale energistrategier. En har også bedret samarbeidet mellom kommuner, nettselskap og enøk-senter.

Effektiv bruk av energi i industrien

Bransjenettverket for energibruk i industrien har som formål å gi norsk industri handlingskompetanse innen effektiv og miljøvennlig energibruk. Bedriftene som deltar i nettverket representerer om lag 44 pst. (35 TWh) av stasjonært energibruk i norsk industri. Det er i dag om lag 600 medlemsbedrifter, fordelt på 13 bransjer.

Resultatrapport 2000

Investeringsstøtte til varmeanlegg

NVE mottok 175 søknader om støtte i 2000. Det ble totalt gitt tilsagn på om lag 86 mill. kroner til 45 prosjekter.

Tabell 4.4 viser forventet resultat av søknadsrunden i 2000 fordelt på anleggstype.

Som en konsekvens av frigjorte midler fra tidligere støttede prosjekter som er avbrutt, ble det gitt støtte på om lag 15 mill. kroner til ytterligere syv prosjekter. Disse prosjektene vil kunne generere om lag 33 GWh per år.

Investeringsstøtte til vindkraftanlegg

Det ble ikke tildelt midler til investeringer i vindkraftanlegg i 2000. Dette skyldes dels begrenset tilgangen på konsesjonsbehandlede anlegg og dels budsjettmessige rammer.

NVE har i 2000 gitt støtte til vindressurskartlegging, utarbeidelse av korttidsprognoser for vindkraft, samt til et internasjonalt samarbeid på vindenergi i kalde klima. ScanWind har i tillegg mottatt støtte til videreutvikling av en 3 MW vindturbin.

Produksjonsstøtte til vindkraft

Støtten var i 2000 på 4,28 øre/kWh. Med en produksjon på 32,5 GWh ble det utbetalt produksjonsstøtte tilsvarende om lag 1,4 mill. kroner.

Teknologiintroduksjon

Det ble i 2000 gitt tilsagn om støtte på 8,5 mill. kroner fordelt på 16 prosjekter. Totalt kom det inn 20 søknader. Det meste av støtten gikk til prosjekter innen området bygg og utnyttelse av nye fornybar energikilder.

Introduksjon av naturgass

Det ble i 2000 gitt tilsagn om støtte på til sammen 4,4 mill. kroner fordelt på 15 prosjekter. Totalt kom det inn 20 søknader. Eksempelvis ble det gitt

støtte til kogenereringsanlegg, gass på sykehuskjøkken, distribusjonsanalyser, gass i bolighus og mini LNG-anlegg.

Informasjon og opplæring

I 2000 ble det til sammen brukt om lag 18 mill. kroner til informasjons- og opplæringsvirksomhet. Antall medgåtte timeverk hos NVE og ulike operatører anslås til nær 23 000 timer.

På informasjonssiden har aktivitetene blant annet bestått i relansering av nettsiden www.enok-norge.no. Det er utgitt tre utgaver av Enøk-forum med et opplag på 16 000, og det er til sammen utsendt om lag 104 000 brosjyrer.

Innen opplæring ble det i 2000 gjennomført 112 kurs med 2 357 deltakere. Det er utviklet fem nye kurs, 11 eksisterende kurs er revidert og det er tilrettelagt for fjernundervisning. Det drives kontinuerlig faglig og pedagogisk oppdatering og rekruttering av kursledere.

Effektiv bruk av energi i bygningssektoren

I 2000 ble det tildelt 14,5 mill. kroner til *Bygningsnettverket*. Nettverket bestod 31. desember 2000 av 43 kommunale/fylkeskommunale, 12 statlige og 15 private nettverksgrupper. Totalt var om lag 240 byggeiere representert med om lag 1 400 bygningsobjekter. Gjennom NVEs byggoperatør er det i 2000 gitt støtte til å opprette 15 nye nettverksgrupper.

Øko-bygg ble i 2000 støttet med 5,5 mill. kroner. Hovedtyngden av prosjektene ligger innenfor områdene integrert bygging og omstilling av energibruk.

120 søkere fikk godkjent sine søknader om støtte til *energireguleringsutstyr i boliger*. Foreløpige resultater viser at det totale elforbruket har økt etter at utstyret ble installert. Økningen skyl-

Tabell 4.4 Investeringsstøtte til varmeanlegg med estimerte resultater

Anleggstype	Antall prosjekter	Støtte i mill. kroner	Energi i GWh/år
Utnyttelse av bioenergi	26	55 182 000	232,30
Varmepumper	12	17 991 000	48,50
Sol	3	102 500	0,05
Spillvarme	3	12 000 000	22,10
Sum varmeproduksjon	44	85 275 500	302,95
Foredlet biobrensel	1	345 000	1,50

des at mange boliger har redusert bruken av andre energikilder som ved, olje og parafin, samt at mange har tatt ut høyere komfort med det nye anlegget.

Effektiv bruk av energi i industrien

Det ble i 2000 tildelt 11,6 mill. kroner til *Bransjenettverket*. Midlene dekket blant annet innhenting av statistikk fra om lag 560 bedrifter, ulike informasjonsaktiviteter og en rådgivningstjeneste. Gjennom rådgivningstjenesten ble det i 2000 inngått 206 avtaler om energiledelse, som blant annet omfatter en grov energikartlegging og energieffektivitetsanalyse. Videre ble det inngått 71 avtaler om energioppfølgingssystemer i bedriftene.

NVE har også utviklet en egen modell for analyse av energibruken i energiintensive bedrifters kjernevirksomhet. Modellen skal avdekke lønn-

somme energibesparelser. Det ble i 2000 igangsatt energieffektivitetsprosjekter ved Norcem Brevik, Lilleby Metall og Holla Metall. Prosjektet ved Rana Metall som ble startet i 1999 er videreført.

Videre har NVE i løpet av 2000 samarbeidet med Statistisk sentralbyrå (SSB) om utarbeidelse av statistikk over energibruken i industrien. SSB ble tildelt 2,3 mill. kroner i 2000. Det ble etablert et opplegg for tilbakerapportering av data fra om lag 1000 bedrifter som representerer 72 TWh. Dette er 92 pst. av samlet energibruk i industrien. I tillegg er det laget tre rapporter fra SSB:

- SSB 2001/14 Energibruk i norsk industri
- SSB 2000/14 Om kvalitet og aktualitet for energistatistikk i industrien
- SSB 2001/75 Indikatorer for energibruk og utslipp til luft i industri og energisektorene

Kap. 2490 NVE Anlegg (jf. kap. 5490)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
24	Driftsresultat		5 210	5 300
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		4 000	6 000
	Sum kap 2490		9 210	11 300

Post 24 Driftsresultat

(i 1 000 kr)			
Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Driftsinntekter		-42 000	-43 000
Driftsutgifter		42 000	40 000
Avskrivninger		3 970	4 500
Renter		1 240	1 800
Til reguleringsfond			2 000
Sum post 24		5 210	5 300

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak av 15. juni 2001 ble post 24 Driftsresultat økt med 0,3 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Underpost 24.1 Driftsinntekter

Driftsinntekter for 2002 er anslått til 43 mill. kroner, en økning på 1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. De knytter seg til NVE Anleggs salg av forbygningstjenester til NVE forvaltning og eksterne oppdrag.

Underpost 24.2 Driftsutgifter

NVE Anleggs driftsutgifter er knyttet til lønninger, samt kjøp av varer og tjenester. Driftsutgiftene for 2002 er anslått til 40 mill. kroner, en reduksjon på 2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001.

Underpost 24.3 Avskrivninger

Det budsjetteres med kalkulatoriske avskrivninger på 4,5 mill. kroner for 2002, en økning på 0,53 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Det benyttes lineære avskrivninger. Driften belastes med kalkulatoriske avskrivninger for å ta hensyn til kapitalslit. Dette gir et mer korrekt bilde av ressursbruken. Avskrivningen er en regnskapsmessig kostnad og har derfor ingen kontanteffekt, jf. motpost under kap. 5491, post 30.

Underpost 24.4 Renter

Det budsjetteres med kalkulatoriske renter på 1,8 mill. kroner for 2002, en økning på 0,56 mill.

kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Driften belastes med kalkulatoriske renter for å ta hensyn til kapitalkostnad. Dette gir et mer korrekt bilde av ressursbruken. Renter er en regnskapsmessig kostnad og har derfor ingen kontanteffekt, jf. motpost under kap. 5603, post 80.

Underpost 24.5 Til reguleringsfond

NVE Anlegg sitt budsjett for 2002 viser en bedret driftsbalanse i forhold til saldert budsjett 2001 på 3 mill. kroner (overskudd), fordelt på økte driftsinntekter (1 mill. kroner) og reduserte driftsutgifter (2 mill. kroner). Av kontantoverskuddet for 2002 foreslås 2 mill. kroner avsatt til reguleringsfond. Resterende kontantoverskudd foreslås benyttet til nyanskaffelser og vedlikehold, jf. post 45. Reguleringsfondet vil være en buffer mot perioder med lav aktivitet. I år med kontantmessig overskudd vil fondet bygges opp, mens det motsatte vil være tilfelle i år med underskudd.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Det foreslås avsatt 6 mill. kroner til utstyrsanskaffelser og vedlikehold i 2002, en økning på 2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001.

Av dette beløpet er 1 mill. kroner knyttet til økte inntekter fra salg av utstyr, jf. kap. 5490, post 01. Det foreslås videre at bevilgningen for 2002 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 5490 NVE Anlegg, post 01 Salg av utstyr m.v., jf. Forslag til vedtak II.

Kap. 5490 NVE Anlegg (jf. kap. 2490)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
01	Salg av utstyr m.v.		200	1 200
30	Avskrivninger		3 970	
80	Renter		1 240	
	Sum kap 5490		5 410	1 200

* I 2002 blir Avskrivninger budsjettert under kap. 5491 Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift, post 30 Avskrivninger, og Renter budsjettert under kap. 5603 Renter av statens kapital i statens forretningsdrift, post 80 Renter av statens faste kapital.

Post 01 Salg av utstyr m.v.

Dette er en økning på 1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001.

For 2002 budsjetteres det med 1,2 mill. kroner i salg av utstyr, jf. omtalen under kap. 2490, post 45.

Kap. 4829 Konsesjonsavgiftsfondet (jf. kap. 1820 og 1830)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
50	Overføring fra fondet	284 600	116 900	125 000
	Sum kap 4829	284 600	116 900	125 000

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak 15. juni 2001 ble post 50 økt med 0,26 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Post 50 Overføring fra fondet

Konsesjonsavgifter betales av regulanter og energiverk som kompensasjon for de ulemper vannkraftutbygging påfører allmenne interesser, samt at det gis som en andel av verdiskapingen. Hoveddelen av avgiftene tilfaller de kommuner hvor utbygging har funnet sted. En mindre andel går til staten og er opphav til Konsesjonsavgiftsfondet. Fondet består av innbetalte avgifter som er regulert gjennom vassdrags- og elektrisitetslovgivningen. Satsene bestemmes ved tildeling av konsesjon og reguleres hvert femte år i takt med pristigningen.

Hovedintensjonen med Konsesjonsavgiftsfondet er å ha midler til øyeblikkelig disposisjon for å forebygge, erstatte eller avbøte skader som skyldes dambrudd, isgang, flom eller andre ekstraordinære ulykkeshendelser som følge av vassdragsreguleringer eller virksomhet i elektriske anlegg hvor staten er ansvarlig, eller hvor statens hjelp anses som påkrevd uten at andre midler kan disponeres til formålet. De senere år har uttaket fra fondet hovedsakelig gått til forskning, undersøkelser, opplæring og informasjon om vassdragsutnyttelse og elektrifisering. Midler har også blitt brukt til konkrete vassdragstiltak. Konsesjonsavgiftsfondets finansielle utvikling er vist i vedlegg 1.

Det foreslås et uttak på totalt 125 mill. kroner fra Konsesjonsavgiftsfondet i budsjettet for 2002, en økning på 8,1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001.

Programkategori 18.30 Forskningsformål

Kap. 1830 Energiforskning (jf. kap. 4829)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	15 171	11 300	16 800
50	Norges forskningsråd	170 700	180 700	214 100
70	Internasjonale samarbeids- og utviklings- tiltak, <i>kan overføres</i>	7 917	8 200	8 200
Sum kap 1830		193 788	200 200	239 100

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak av 15. juni 2001 er bevilgningen under post 21 økt med kr 750 000 og bevilgningen under post 50 er økt med kr 748 000, jf. St. prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten dekker forvaltningsrettet energi- og vassdragsforskning i regi av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Målet er at forskningsaktivitetene skal understøtte direktoratets oppgaver, og bidra til at NVE utvikler og videreformidler kunnskap som bedrer forvaltningsgrunnlaget. NVE deltar i flere av programmene til Norges forskningsråd, og det samarbeides nært med Energibedriftenes landsforening (EBL) og Direktoratet for naturforvaltning (DN).

Budsjettforslag 2002

For 2002 foreslås det bevilget 16,8 mill. kroner til forvaltningsrettet energi- og vassdragsforskning i regi av NVE, en økning på 5,5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001.

Økningen har hovedsakelig sammenheng med økt støtte til FoU i forbindelse med mikro-, mini- og småkraftverk, samt opprusting og utvidelse av kraftverk, støtte til Norsk Vasskraft- og Industristadsmuseum (NVIM) i Tyssedal og kom-

pensasjon for merutgifter som følge av innføringen av merverdiavgift på tjenester 1. juli 2001.

Aktiviteter 2002

Det foreslås en satsing på 3 mill. kroner knyttet til utvikling av ny teknologi for i større grad å utnytte potensialet for mer vannkraft gjennom mikro-, mini- og småkraftverk.

Potensialet for å utnytte mer vannkraft gjennom mikro-, mini- og småkraftverk ble omtalt i NOU 1998:11 Energi- og kraftbalansen. Regjeringen drøftet dette i St.meld. nr. 29 (1998-99) Om energipolitikken. I Innst. S. nr. 122 (1999-2000) ba energi- og miljøkomiteen Regjeringen fremme forslag om incentiver slik at det store potensialet av opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftverk kan utløses.

Regjeringen ønsker ikke å innføre en egen ordning med støtte til enkelte utbyggingsprosjekter. Det foreslås i stedet å støtte prosjekter knyttet til forskning og utvikling i forbindelse med mikro-, mini- og småkraftverk, samt generelle prosjekter knyttet til opprusting og utvidelse av kraftverk. Andre prosjekter relatert til teknisk kompetanseheving og -bevaring innenfor vannkraftsektoren vil også kunne omfattes.

Arbeidet med NVEs nye FoU-plan (2002-2005) vil bli sluttført i 2002. Det legges vekt på resultat- og kunnskapsformidling, samt det å styrke det nordiske og øvrige internasjonale samarbeidet.

NVE vil delta i Forskningsrådets *Villaksprogram* som viderefører elementer fra *Vassdragsmiljøprogrammet*. Vassdragsmiljøprogrammets slutt-rapport vil foreligge våren 2002.

Kompetanseprogrammet *Energi og miljø* vil blant annet vektlegge identifisering av miljøkostnader ved ulike produksjonsteknologier og tiltak for håndtering av leveringskvalitet og effekt. NVE vil videre delta i en rekke energiprojekter i Forskningsrådets regi.

Museumsprosjektet avsluttes i 2002. Prosjektet vil fremme forslag om hvorledes dette sektoransvaret skal ivaretas på permanent basis. En rekke formidlingsprodukter (film, nettsted, undervisningsmaterieell med mere) vil foreligge til bruk innenfor det museale nettverk. Det foreslås øremerket 1,5 mill. kroner i støtte til Norsk Vasskraft og Industristadsmuseum (NVIM) i Tyssedal.

I *Minstevannsføringsprogrammet* skal det blant annet fokuseres på tålegrense og biologisk mangfold. Miljøbasert vannføring og nedbørfeltorientert forvaltning er sentrale elementer i EUs vannedirektiv. Programmet vil følge opp dette nasjonalt.

Det planlegges et nytt prosjekt rettet mot *restaurering av vassdrag* hvor det legges vekt på å måle effekter av ulike typer tiltak på ulike typer vassdrag.

Den *hydrologiske* forskningen vil fokusere på flomproblematikk, grunnvann og vassdragenes fysiske prosesser, samt deltakelsen i EU-prosjektene.

Det vil også bli forsket på *effektene av endringer i klima*, ettersom dette har betydning for vannressurs- og energiforvaltningen.

Resultatrapport for 2000

HYDRA-programmet (1996-2000) ble avsluttet i april 2000. Programmet så på tiltak mot skadeflommer og omfanget av flomskader. I tillegg til sluttrapporter, er 62 faglige rapporter utgitt. Rapporteringen fra programmet finnes på www.nve.no/hydra.

Innen *hydrologi* utfører NVE selv FoU. I 2000 ble det sett spesielt på forbedring av flomvarslingen og tilsigsprognosene, samt effekter av klimaendringer. NVE har også ansvaret for sekretariatet til Norsk hydrologiråd, og har ledelsen i det nordiske UNESCO-samarbeidet innen hydrologi.

Under *Vassdragsmiljøprogrammet* (1997-2001) ble det i 2000 bevilget midler til 18 prosjekter, hvorav fem var nye. Prosjektresultatene er med på å forbedre kunnskap om konsekvenser av inngrep i vassdrag og utvikle nye tiltak for å sikre et levende vassdragsmiljø ved ulike inngrep.

Kompetanseprogrammet *Energi og miljø* (1999-2003) har vektlagt arbeidet med å koble hydrologisk og energifaglig kompetanse for å øke bruken av vannbåren varme.

Museumsprosjektet (1999-2002) gjennomføres i samarbeid med Norsk museumsutvikling og Riksantikvaren. En oversikt over sektorens forvaltningshistorie er utarbeidet, og planleggingen av et tilhørende formidlingsopplegg er påbegynt. Arbeidet ved vassdragsparken tilknyttet Norsk skogbruksmuseum på Elverum ble gjennomført i 2001.

Post 50 Norges forskningsråd

For 2002 foreslås det bevilget 214,1 mill. kroner til Norges forskningsråd over OEDs budsjett, en økning på 33,4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Endringen har i hovedsak sammenheng med at bevilgningen til prosjektrettet teknologiutvikling i petroleumsvirksomheten (Demo 2000) er flyttet fra kap. 2441, post 50 til denne posten fra og med 2002 (20 mill. kroner). Videre har endringen sammenheng med økt satsing på petroleumsforskning og utvikling av renseteknologi for gasskraftverk, samt prisjustering og kompensasjon for merutgifter som følge av innføringen av merverdiavgift på tjenester 1. juli 2001. Tabell 4.5 viser fordeling av bevilgningen på ulike formål. Det foreslås også en tilsagnsfullmakt på 33 mill. kroner for 2002, jf. Forslag til vedtak III.

For å sikre en effektiv og god bruk av forskningsmidlene, gir departementet Forskningsrådet anledning til å omdisponere midler mellom strategisk og brukerstyrt forskning.

I tillegg til bevilgningen over denne posten vil noe av avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping bli benyttet til energiforskning. For 2001 brukes 7 mill. kroner av avkastningen fra fondet til forskning med relevans for Olje- og energidepartementet.

Ny organisering av FoU innsatsen innen petroleumssektoren

Ressursbasen på norsk sokkel innebærer store muligheter for økt verdiskaping, men høstingen av den fremtidige gevinsten innebærer tunge teknologiske og kompetansemessige utfordringer. En konkurransedyktig næringsklynge innen olje- og gasssektoren vil være et hovedfundament når en skal løse disse utfordringene. En styrking av teknologiutviklingen i olje- og gasssektoren vil være avgjørende for at man i fremtiden skal kunne utvinne mest mulig av ressursene på norsk

Tabell 4.5 Fordeling av bevilgning under kap. 1830, post 50 til forskning i regi av Norges forskningsråd

(i 1000 kroner)

Formål	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002	Endring
Strategisk forskning	65 000	65 000	0
Brukerstyrt forskning eksklusive utvikling av renseteknologi	99 700	109 100	9 400
Utvikling av renseteknologi	16 000	20 000	4 000
Prosjektrettet teknologiutvikling i petroleums- sektoren*		20 000	20 000
Sum bevilgning til Norges forskningsråd	180 700	214 100	33 400 000

* Det ble i 2001 bevilget 50 mill. kroner til dette formålet under kap. 2441, post 50.

sokkel og sikre tilgang til internasjonale markeder for norsk teknologi og kompetanse.

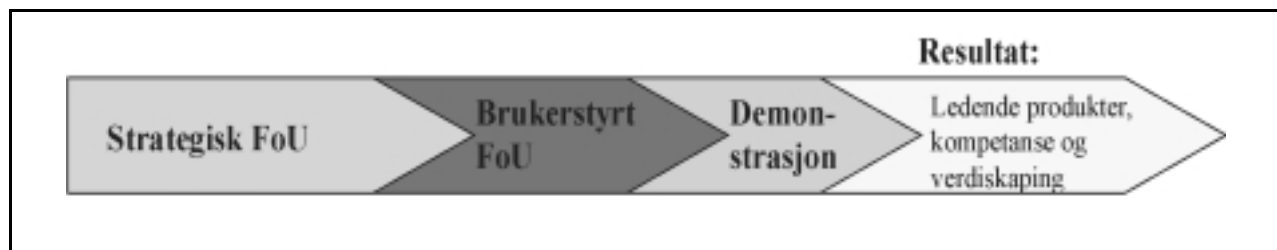
I Innst. S. nr. 198 (2000-2001) ber Stortinget departementet vurdere ulike modeller for å øke de offentlige bidragene til petroleumsrettet forskning og utvikling.

Regjeringen har gjennomført en samlet gjennomgang av norsk FoU innsats, og tatt initiativ til økt satsing på FoU generelt. Selv om teknologiutvikling i petroleumssektoren representerer store verdier, må dette veies opp mot behov for forsterket forskningsinnsats i andre sektorer så vel som andre prioriterte områder i statsbudsjettet. Det legges ikke nå opp til en stor økning i offentlige bevilgninger til FoU i petroleumssektoren, men en annen organisering av dagens aktiviteter innen forskning og teknologiutvikling.

Historisk er det oljeselskapene som har stått for de største bidragene til FoU i sektoren. Gjennom utvikling og anvendelse av ny teknologi for store felt på norsk sokkel har oljeselskapene brakt teknologiutviklingen langt fram. Videre har skattesystemet gitt gode incentiver for oljeselskapene til å investere i FoU aktiviteter.

I dag fremstår norsk sokkel som mer moden. Det er et langt større innslag av mindre felt, hvorav flere har marginal prosjektøkonomi. Dette har ført til endringer i arbeidsdelingen mellom oljeselskap og leverandørindustri. I dag er det leverandørbedriftene, ikke oljeselskapene, som står for det meste av teknologiutviklingen i industrien. Forskning og teknologiutvikling i henholdsvis leverandørbedrifter og oljeselskap er komplementær. Det er i samspillet mellom disse aktørene at det ligger et stort potensial for verdiskaping.

På denne bakgrunn har Olje- og energidepartementet i nært samarbeid med Norges forskningsråd og olje- og gassnæringen etablert OG21 som er et permanent samarbeid for en nasjonal strategi for teknologi og forskning. Initiativet er i særlig grad rettet inn mot å bedre konkurransekraften og derigjennom verdiskapingen i olje- og gassklyngen. OG21 skal sikre en mer effektiv og helhetlig FoU innsats. OG21 omfatter både strategisk og brukerstyrt forskning såvel som demonstrasjon av nye teknologiske løsninger, det vil si hele den forskningsrelaterte verdikjeden. Dett er illustrert i figur 4.1

Figur 4.1 Verdikjedefokus OG21

Foruten effektiviseringsgevinster vil OG21 gi departementet en bedret oversikt over FoU innsatsen i petroleumssektoren. Dette er et viktig grunnlag for fremtidige beslutninger om prioritering av offentlige midler.

OG21 vil ha som ansvar å utarbeide, forankre og drive nasjonal forsknings- og teknologiutvikling i olje- og gassklyngen. OG21 vil trekke opp anbefalinger for innretning av de offentlige midlene til petroleumsettet forskning og teknologiutvikling så vel som bidrag fra næringen selv. Hovedprioriteringene rettes inn mot et mindre antall, omforente områder som representerer størst potensial for styrket industriell konkurransekraft og fremtidig verdiskaping i petroleumssektoren.

Strategisk forskning

Strategisk forskning er et virkemiddel for å stimulere til langsiktig faglig utvikling innen et forskningsinstitutt/universitet eller på et spesielt fagområde. Strategisk forskning er også et viktig virkemiddel for å knytte sammen forskningsgrupper ved universitetene og oppdragsinstituttene. Valg av innsatsområder for den strategiske forskningen gjøres på bakgrunn av en vurdering av fremtidige muligheter for norsk næringsliv og den kompetanse norske miljøer har. Det er tre typer strategiske forskningsprogrammer:

- *Strategiske instituttprogrammer (SIP)* utgjør en del av instituttens basisfinansiering. Formålet med strategiske instituttprogrammer er å bidra til at instituttsektoren kan bygge opp et godt tilbud innenfor energi- og petroleumssektoren i norsk næringsliv. Programmene utformes i dialog mellom instituttene, aktuelle brukermiljøer og Forskningsrådet.
- *Strategiske universitetsprogrammer (SUP)* skal bidra til å støtte forskergrupper ved universitetene med å utvikle fagområder som vil være viktige for energi- og petroleumssektoren. Det tas også sikte på å utvikle miljøer som kan delta aktivt i internasjonalt forskningssamarbeid.
- *Strategiske nettverksprogrammer* støtter forskningsgrupper ved universitetene og forskningsinstitutter som samarbeider om å utvikle kompetanse på prioriterte områder. Programmene skal ivareta grunnleggende aktiviteter som kan gi et bedre fundament for energi- og petroleumsssektorens egne forskningsaktiviteter, samt for Forskningsrådets brukerstyrte forskning. Programmene utvikles i samarbeid mellom forskningsmiljøene,

sentrale brukere av forskningsresultatene og Forskningsrådet.

Forskningsrådet er hovedansvarlig for å utvikle strategien knyttet til satsingen på de strategiske programmene.

Mål- og strategier

Det overordnede målet for den strategiske forskningen er å oppnå faglig styrking av de enkelte instituttene og universitetene på relevante områder gjennom å bygge opp kompetanse, utdanne forskere og utvikle internasjonalt anerkjente miljøer. Dette skal føre til at den teknisk-industrielle universitets- og instituttsektoren utvikler et godt tilbud for næringslivet og andre brukere innen petroleumss- og energisektoren.

Innen strategisk forskning har Forskningsrådet satt som resultatmål at man gjennom bevilgningen fra Olje- og energidepartementet årlig skal støtte 60 doktorgradstipend og 20 postdokorstipend. Videre legges det opp til minst 70 publikasjoner i internasjonale tidsskrifter med refereordning og 80 konferansebidrag med referee.

Energi- og vassdragssektoren

Den strategiske forskningen har som mål å bygge opp kompetanse på strategisk viktige områder for energisektoren. Det bevilges midler til strategiske institutt- og universitetsprogram, samt to strategiske nettverksprogrammer:

Energi for fremtiden (2000-2006) skal fokusere på forskningsoppgaver knyttet til bærekraftig systemtilpasning (systemutforming og sluttbrukerfokusering) og bærekraftig energitilgang (distribuert/lokal produksjon og sentral energi- og effekttilgang, herunder gasskraft og CO₂-problematikk). Programmet mottar midler fra Forskningsfondet som er øremerket til forskning innen naturgass.

Katalyse og organisk syntetisk kjemi (2000-2006) skal gi økt kompetanse på foredling av naturgass og skal bidra til økt verdiskaping innen norsk kjemisk industri. Programmet retter seg mot katalytiske prosesser for foredling av naturgass til mer verdifulle kjemikalier som for eksempel metanol, drivstoffer og andre kjemikalier, samt ulike temaer innen organisk syntetisk kjemi.

Petroleumsssektoren

De strategiske institutt- og universitetsprogrammene skal stimulere berørte kompetansemiljøer

til å nå et fremragende forskningsnivå internasjonalt innen fokuserte kjerneområder knyttet opp til nøkkelbehov i næringen. Oppfølgingen av Det internasjonale energibyrås (IEA) aktiviteter og samarbeid innen teknologi og forskning på olje- og gassområdet er også en viktig oppgave.

Forskningsprogrammet *Grunnleggende petroleumsforskning (PetroForsk, 1998-2004)* skal i størst mulig grad sikre at norske olje- og gassressurser utnyttes på en optimal måte. Programmet vil primært fokusere på utvikling av relevant kunnskap og kompetanse innen basisdisiplinene. Programmet har som visjon å bringe frem forskningsresultater som skal gi grunnlaget for teknologi som kan:

- overflødiggjøre letebrønner
- bringe utvinningsgraden i operative felt og fremtidige felt opp mot det teoretisk maksimale nivå

Brukerstyrt forskning

Gjennom støtte til brukerstyrt forskning ønsker departementet å stimulere til økt verdiskaping og konkurransekraft i næringslivet, og til positive økonomiske ringvirkninger i samfunnet for øvrig. Det legges vekt på at brukernes prioriteringer og behov ivaretas. Brukerne, som best kjenner markedsbehovene og hvor mulighetene for suksess og vekst ligger, er dermed med på å sette premisser for forskningen. Støtten til prosjekter skal utløse og forsterke næringslivets egen satsing på forskning og utvikling. Støtten forutsetter forpliktende medvirkning fra brukerne. I de fleste tilfeller dekker brukerne mer enn 50 pst. av kostnadene.

Forskningsrådet foreslår konkrete og etterprøvbare resultatmål for prosjektene, noe som danner grunnlag for rapportering og evaluering i

etterhånd. Flere brukerstyrte aktiviteter samfinansieres med andre departementer.

Forskningsrådet har restrukturert sin programportefølje innenfor den brukerstyrte forskningen i Forskningsrådets område for industri og energi. Restruktureringen er et ledd i implementering av Forskningsrådets strategi for næringsrettet forskning og utvikling. Omleggingen til «FoU for næringsrettet verdiskaping» skal blant annet bidra til større åpenhet, fleksibilitet og konkurranse om prosjektmidlene i den brukerstyrte forskningen. Forskningsrådet vil i 2002 tildele midler til brukerstyrt forskning innenfor ti innovasjonsprogrammer, hvorav OEDs midler vil bli kanalisert til programmene Olje og gass, og Energi, miljø, bygg og anlegg. Midlene blir deretter fordelt til brukerstyrte innovasjonsprosjekter som skal ha et verdiskapingsfokus og kompetanseprosjekter med brukermedvirkning med fokus på felt der næringslivet ser behov for å utvikle kompetanse i forskningsinstitutt eller universitet.

Budsjettforslag 2002

Det foreslås avsatt 129,1 mill. kroner til brukerstyrt forskning og utvikling i 2002. Fordelingen av midlene er vist i tabell 4.6.

Energi- og vassdragssektoren

Det forskningsfaglige nivået på energiområdet karakteriseres blant annet av den lange tradisjonen innenfor vannkraft og elektronikk, der nivået er godt innenfor energisystem (teknisk og organisering) og elektrisk transmisjon og distribusjon. I tillegg er det høyt faglig nivå innenfor enkelte nisjer hvor en har et godt utgangspunkt for økt teknologibasert verdiskaping. Det er imidlertid viktig å understreke at et felles trekk ved kompetansemiljøene, i sær innenfor de mindre tradisjo-

Tabell 4.6 Fordeling av bevilgning til brukerstyrt forskning

Betegnelse	(i 1000 kr)	
	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Petroleumssektoren	25 700	34 600
Energi- og vassdragssektoren	74 000	74 500
Utvikling av renseteknologi for gasskraftverk/KLIMATEK	16 000	20 000
Sum brukerstyrt forskning	115 700	129 100

nelle fagområdene, karakteriseres ved at de er små, mindre robuste og personavhengige. Her er det en viktig utfordring å styrke utvalgte miljøer slik at de kan bli faglig og organisatorisk sterkere, mer konkurransedyktige internasjonalt og mindre sårbare for personalmessige endringer.

Mål og strategier

Forskningsrådets energiforskning er knyttet opp mot følgende langsiktige mål:

- utvikle robuste og faglig sterke kompetanse-miljøer blant annet gjennom styrking av kontakten mellom instituttsektoren og universitetene
- utvikle kompetanse til å forvalte Norges energiformue i et langsiktig perspektiv
- medvirke til å redusere miljøbelastningen fra energisektoren og bidra til at Norge kan oppfylle internasjonale forpliktelser
- bidra til å nå de langsiktige målene i energipolitikken
- styrke norske leverandører av varer og tjenester til energisektoren
- styrke den internasjonale kontaktflaten for samfunnsvitenskaplig forskning i skjæringsfeltet energi og miljø og gi grunnlag for utforming av en politikk for bærekraftig utvikling på miljøområdet

Den brukerstyrte energiforskningen vil i 2002 bli organisert under programmet *Energi, miljø, bygg og anlegg* i Forskningsrådets nye struktur «FoU for næringsrettet verdiskaping» og i programmet SAMSTEMT.

Sentrale FoU-oppgaver i *Energi, miljø, bygg og anlegg* vil blant annet være utvikling av produkter og tjenester knyttet til energibruken, nye fornybare energikilder, naturgass og vannkraft. I tillegg vil produkter knyttet til elektrisk energi i et deregulert marked stå sentralt.

Det vil bli gitt prioritet til FoU-aktiviteter som kan bidra til økt anvendelse og foredling av naturgass, økt satsing på energisystemkunnskap og reduksjon og endret profil/sammensetning av energibruken. Det er et mål å stimulere til en prosess der kunnskap i energiindustri og den energirelaterte forskningssektor i enda større grad legges til grunn for næringsutvikling - også i andre næringer.

SAMSTEMT - *Samfunnsfaglige studier av energi, miljø og teknologi* (2001-2010) - etterfølger SAMRAM og har som mål å utvikle kunnskap som kan gi grunnlag for utformingen av en politikk for bærekraftig utvikling på energiområdet.

Prosjektene skal ha fokus på forskning i skjæringsfeltet mellom energi og miljø innenfor tre tematiske hovedområder:

- energimarkeder og energibruk
- teknologiske valg, energiplanlegging og infrastruktur
- internasjonale miljøavtaler og klimapolitikk

For 2002 har Forskningsrådet satt følgende resultatmål for den brukerstyrte energi- og vassdragsforskningen:

- 60 doktorgrader finansiert gjennom de brukerstyrte programmene
- 25 doktorgradskandidater skal disputere i løpet av året
- 10 doktorgrader innenfor SAMSTEMT skal ha disputert innen 2005
- 10 norske bedrifter skal delta i EU-prosjekter
- 10 nye produkter skal utvikles
- 7 nye bedrifter skal bli kunder i programmene
- minst 95 SMBer skal ha deltatt i sektorens prosjekter
- det skal etableres tre nye bedrifter

Petroleumssektoren

Innen petroleumssektoren vil Forskningsrådets nye program *Olje og gass* utgjøre kjernen i den brukerstyrte forskningen. Videre er den brukerstyrte forskningen knyttet til *Forurensning: Kilder, spredning, effekter og tiltak* og *PETROPOL*.

Mål og strategier

Den brukerstyrte forskningen rettet mot petroleumssektoren skal sammen med de strategiske programmene fremskaffe det teoretiske grunnlaget for kunnskap som basis for den øvrige teknologiutviklingen i næringen. Eksempelvis vil aktiviteten i Demo 2000 demonstrere og kvalifisere teknologier som er utviklet i forskningssystemene, i leverandørbedriftene eller i oljeselskapene.

Programmet *Olje og gass* overtar for det tidligere programmet *Offshore 2010* ved at prosjektporteføljen i *Offshore 2010* overføres til det nye programmet. *Offshore 2010* har vært konsentrert om nedihulls- og undervannsprosessering og flerfasetransport, samt en spesiell satsing mot små og mellomstore bedrifter. Nedslagsfeltet til *Olje og gass* vil være bredere og skal reflektere de teknologiområder som den nasjonale teknologistrategien OG21 ser som viktige satsingsområder.

Fokus i *Olje og gass* programmet vil være innenfor følgende tematiske områder:

- teknologi for undervanns- og nedihullsprosesser og transport av olje og gass over lange avstander
- teknologi for geofysikk, reservoarkarakteristikk og reservoarstyring
- teknologi for optimal prospektidentifisering
- reduksjon av utslipp til luft
- konvertering av naturgass

I Innst. S. nr. 198 (2000-2001) peker Stortinget på at det er behov for å styrke petroleumsrettet samfunnsvitenskapelig forskning. Regjeringen ser en slik satsing som viktig da samfunnsmessige effekter av petroleumsvirksomheten er lite kartlagt både når det gjelder nasjonale og internasjonale forhold. Viktige temaområder omfatter kulturelle, sosiale og geopolitiske forhold i nye petroleumsprovinser der norske selskap ønsker å etablere seg.

Den samfunnsfaglige forskningsinnsatsen i *Petropol* vil fremover konsentreres om fire problemområder og tema:

- aktørenes strategier og deres implikasjoner
- energimarkeder i omforming
- nye petroleumsprovinser: etisk-normative og interkulturelle utfordringer
- petroleumssektoren som menneskelig kapital: kilde til ny verdiskaping?

Den samfunnsvitenskapelige forskningen skal belyse internasjonaliseringsprosessen i relasjon til petroleumsnæringene og utforske hvilke krav prosessen stiller til næringene, hvilke omstillingsbehov som reises, samt mulige samfunnsøkonomiske og politiske følger. Videre er det viktig å styrke forskningen når det gjelder de samfunnsmessige effektene av store sammenslåinger blant oljeselskap og leverandørbedrifter og den pågående restrukturering generelt. Dette er forhold som i sterk grad påvirker vår egen petroleumssektor.

Det er også et behov for å øke den allmenne forståelsen for betydningen av petroleumssektoren og på den måten styrke dens profil, herunder motvirke forestillinger om en solnedgangsnæring.

På denne bakgrunn vil regjeringen øke bevilgningen til den samfunnsvitenskapelige forskningen i 2002.

Forurensning: Kilder, spredning, effekter skal fokusere spesielt på langtidseffekten av kontinuerlig utslipp av produsert vann. Sentralt her vil være å identifisere kjemikalier og oljekomponenter som kan gi langtidseffekter, og å identifisere organismer som kan være utsatt for langtidseffek-

ter, inkludert forslag til egnede indikatororganismer til overvåkingsformål.

For 2002 har Forskningsrådet satt følgende resultatmål for den brukerstyrte petroleumsforskningen:

- 30 doktorgrader finansieres innen sektoren
- 8 bedrifter skal delta i EU-prosjekter
- 10 nye produkter skal ha blitt utviklet
- 3 nye bedrifter skal bli kunder i programmene
- minst 20 SMBer skal ha deltatt i sektorens prosjekter
- det skal etableres tre nye bedrifter

Utvikling av renseteknologi for gasskraftverk

Regjeringen vil styrke arbeidet for at Norge og norske teknologimiljøer, i samarbeid med andre land, skal få en sterk posisjon i utvikling av teknologi som kan redusere CO₂-utslippene fra kraftproduksjon. Utviklingen av slik teknologi vil fortsatt kreve betydelig forskning og finansiell satsing for å gjøre den kommersielt anvendelig. I budsjettet for 2001 økte Regjeringen bevilgningene til videreutvikling av renseteknologi for gasskraftverk. Regjeringen tar sikte på å øke bevilgningene til klimateknologiutvikling ytterligere i de kommende årene. Det legges opp til en satsing der utvikling og utprøving av teknologier for reduksjon av CO₂-utslipp fra kraftproduksjon skal stå sentralt, sammen med forskning og utvikling av løsninger knyttet til deponering eller anvendelse av CO₂.

Regjeringens mål er at det utvikles et solid forskningsmessig grunnlag for CO₂-reduserende teknologi i perioden 2004-2006 med sikte på å etablere et pilot/demonstrasjonsanlegg rundt 2005.

KLIMATEK-programmet utløper formelt i 2001. Fra og med 2002 vil Forskningsrådets satsing på klimateknologi i hovedsak bli ivarettatt innenfor programmet *Energi, miljø, bygg og anlegg* under Forskningsrådets område for Industri og energi.

For 2002 foreslår Regjeringen å øke bevilgningene til utvikling av renseteknologi for gasskraftverk. Det er satt av om lag 35 mill. kroner til dette formålet over Miljøverndepartementets og Olje- og energidepartementets budsjett for 2002, hvorav 20 mill. kroner over OEDs budsjett.

Prosjektrettet teknologiutvikling i petroleumssektoren (Demo 2000)

Demo 2000-programmet ble opprettet i juni 1999 og har som hovedmålsetting å bidra til langsiktig konkurransedyktighet i oljenæringen og fortsatt

lønnsom utvikling av ressursene på norsk sokkel. Programmet tar i tillegg sikte på å frembringe nye norske industriprodukter, systemer og prosesser for salg på det globale offshoremarkedet. Styringsgruppen for programmet består av representanter for leverandørindustrien, oljeselskapene og forskningsinstitutter.

Budsjettforslag 2002

Det foreslås å bevilge 20 mill. kroner til prosjekterrettet teknologiutvikling i petroleumssektoren i 2002, en reduksjon på 30 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Reduksjonen har sammenheng med bortfallet av tilsagnsfullmakten i 2001¹.

Mål og strategier

En tredje tildelingsrunde med søknadsfrist 30. august 2001 ble utlyst tidligere i år. Utlysningen inviterte til prosjektsøknader for å dekke teknologigap innefor følgende emner:

- undergrunnsteknologi
- bore- og brønnteknologi
- havbunns/nedihullsprosessering og flerfase-transport
- dypvannsteknologi
- gassutnyttelse
- systemintegrasjon

Prosjektene skal gjelde totale løsningskonsepter som ved implementering vil legge et grunnlag for nye lønnsomme utbygginger på norsk sokkel. Prosjektene skal rette seg mot konkrete felt, definert av oljeselskap (rettighetshavere) hvor mer kostnadseffektiv og miljøvennlig teknologi kan utprøves som pilotprosjekter.

Den offentlige støtten skal være utløsende for ny industriell aktivitet gjennom prosjektet.

Det arbeides videre med å etablere Demo 2000 som et knutepunkt i internasjonalt samarbeid om teknologiutvikling for petroleumssektoren. Gjennom kartlegging av teknologigap i samarbeid med tilsvarende programmer i blant annet USA, Frankrike, Brasil og Storbritannia vil det nettverk av bedrifter og oljeselskaper som er etablert gjennom Demo 2000 utnyttes maksimalt til å gi norske leverandørbedrifter fremtidsrettede muligheter i de viktigste eksportlandene.

Resultatrapport

Strategisk forskning

Over Olje- og energidepartementets budsjett ble det i 2000 finansiert i alt 18 strategiske programmer, fordelt på 13 programmer ved de teknisk-industrielle instituttene, ett strategiske universitetsprogram og fire nettverksprogrammer. Innenfor disse programmene ble det i alt bevilget midler til 67 doktorgradsstipend og 22 postdoktorstipend.

Energi- og vassdragssektoren

Innenfor energisektoren er det finansiert tre strategiske instituttprogrammer og ett strategisk universitetsprogram. Dette er mindre programmer som retter seg mot grunnleggende strategiske problemstillinger på energiområdet. Det er videre gitt finansiering til tre mer omfattende strategiske nettverksprogram:

Grunnleggende energiforskning (1997-2000) hadde i 2000 fokus på gjennomføringen av ti igangværende prosjekter.

Prosjekteksempel:

- Bruk av en faststoff elektrolytt ved elektrolyse av vann for produksjon av hydrogen. Man har sett potensiale for betydelig reduksjon av spesifikke produksjonskostnader pr. hydrogenenhet.
- Det er utviklet polymer solfangere som er i ferd med å få internasjonal aksept som et konsept hvor termisk solenergi gjøres tilgjengelig til konkurransedyktige betingelser. En rekke land har nå bygget anlegg basert på denne teknologien.
- Det er arbeidet med fremtidens hydrologiske modeller der systemer for nedbør-/avrenningsmodellering står sentralt.
- Beregninger av friksjonsforhold i vannveiene i forbindelse med vannkraftanlegg.

Energi for fremtiden (2000-2006) har i 2000 finansiert 12 prosjekter. Det er startet opp prosjekter innenfor hydrogen, lagring, dekarbonisering og hydrogenproduksjon fra naturgass, CO₂-fri kraftproduksjon/gasseparasjon og solenergi. Det er for tidlig å vise til resultater fra prosjektene. Ett interessant prosjekt er «Hydrogenlagring i metallhydrid» der Institutt for energiteknikk og Universitetet i Oslo sammen utvikler ny teknologi for å lagre hydrogen. Her lagres hydrogenet i metallstrukturer der det bindes kjemisk til metallegeringer og danner et hydrid.

¹ Det var i 2000 knyttet en tilsagnsfullmakt på 30 mill. kroner til programmet. Tilsagnsfullmakten ble ikke videreført i 2001, men det ble bevilget 30 mill. kroner for å dekke forpliktelser fra 2000.

Katalyse og organisk syntetisk kjemi (KOSK) (2000-2006) har i 2000 finansiert 15 større prosjekter. Midler fra OED gikk i sin helhet til katalyseprosjekter. Det er for tidlig å vise til konkrete resultater fra prosjektene.

Kjemisk konvertering av naturgass (1994-1999) hadde kontraktfestede forpliktelser for FoU-prosjekter også i 2000 og ble da også sluttrapportert. Programmet har nådd sine måltall for finansiering av doktorgradskandidater og publikasjoner og har bidratt til å bygge opp norsk kompetanse på området. Ved utgangen av 2000 hadde 13 kandidater avlagt sin doktorgrad. Sluttrapporten for programmet er lagt ut på internettadressen; www.forskningsradet.no/fag/nt/.

Petroleumssektoren

Innen petroleumssektoren har den strategiske forskningsinnsatsen i stor grad vært fokusert mot langsiktig, grunnleggende kompetanseutvikling knyttet til de viktigste teknologiområdene innen leting og produksjon. Den strategiske petroleumsforskningen har i 2000 omfattet ett strategisk nettverksprogram, PetroForsk, samt ti strategiske institutt- og universitetsprogram.

I PetroForsk er det så langt rapportert få endelige faglige resultat. Det har blitt gjennomført en midtveisevaluering av programmet. De ulike prosjektene i programmet dekker de ulike målene som er satt for programmet. Fordelingen av doktor- og postdoktorstipendiater følger de oppsatte mål i programplanen.

Brakerstyrt forskning

Energi- og vassdragssektoren

Den brukerstyrte forskningsinnsatsen innenfor energisektoren har vært organisert i programmene NATURGASS, NYTEK, EFFEKT og SAMRAM.

Alle programmene skulle avsluttes i 2000, men i påvente av innføringen av den nye modellen for brukerstyrt forskning i Forskningsrådet vil NATURGASS, NYTEK og EFFEKT ikke bli avsluttet før i 2001.

I forhold til de resultatmål som ble satt for 2000, har programmene mer enn oppnådd målene. De konkrete resultatene som ble oppnådd gjennom prosjektene i 2000 var:

- 5 nye bedrifter/foretak er etablert
- 15 doktorgradskandidater har disputert, 69 er engasjert
- 24 nye produkter eller systemer er blitt utviklet

- 7 norske bedrifter har mottatt EU forprosjektstøtte
- Ca. 120 SMB-foretak har deltatt, hvorav 5 nye

Prosjekteksampler fra NATURGASS-programmet (*Naturgass - varer, tjenester og prosesser* (1996-2001)):

- utvikling av brennerkonsept med lave NO_x- og CO₂-utslipp
- småskala produksjon av LNG, prosesser for omdanning av naturgass til LNG
- foredling av naturgass til væskeformige produkter
- utvikling av membraner for luftseparasjon.

Prosjekteksampler fra NYTEK-programmet (*Effektive og fornybare energiteknologier* (1995-2001)):

- Utvikling av gassifiseringsteknologi for energiproduksjon fra biomasse og sortert avfall.
- Utvikling av teknologi for energimessig utnyttelse av saltgradienter.
- Det er etablert en bedrift for å utvikle, prosjektere og levere produkter innen vannkraftsektoren og til pumpe- og hydraulisk industri. Blant annet har det teoretiske underlaget for å produsere en ny fullskala prototypeturbin blitt verifisert.
- Utvikling av trykklholdesystem for avansert hydraulisk trykking av borebrønner i fjell.

Prosjekteksampler fra EFFEKT-programmet (*Effektive energisystemer*, (1996-2000)):

- Utvikling av en ny mastetype for kompaktering av 420 kV ledninger. Mastebredden er 6 meter i motsetning til Statnetts standard mast på om lag 20 meter.
- Utvikling av metoder for å behandle snø i hydrologiske modeller.
- Det er fremstilt en matrise som sier noe om hvilke magasintyper som er miljømessig sårbare for effektregulering, og hvilke faktorer som er viktige ved vurdering av konfliktpotensial.
- Analyser av konsekvenser av energi- og effektbesparende tiltak.

Prosjekteksampler fra SAMRAM-programmet (*Samfunnsmessige rammebetingelser og virkemidler for norsk energi- og miljøpolitikk* (1996-2000)):

- Utviklet en nordisk kraftmarkedsmodell, Nor-mod-T, som er benyttet til å analysere virkninger av gasskraftverk i Norge, og som har gitt ny innsikt i mekanismene som virker i det nordiske kraftmarkedet.
- Studier av virkninger på utslippene av CO₂ i Vest-Europa av at Norge øker utvinningen av

gass, gitt at det økte volumet enten blir brukt til produksjon av gasskraft i Norge eller blir eksportert direkte.

- Analyse av fleksibelt energibruk i industri og husholdninger.

Petroleumssektoren

I 2000 hadde *Offshore 2010* en portefølje på 56 prosjekter, hvorav ett samfinansiert med maritim sektor. Innsatsen har medvirket til en betydelig teknologi- og kompetanseheving i de bedrifter og institutter hvor prosjektene er blitt igangsatt. Over 20 små- og mellomstore bedrifter har deltatt, men ingen nye foretak har blitt etablert basert på FoU-resultatene i programmet. Programmet støtter også prosjekter som har blitt videreutviklet under Demo 2000, blant annet innen undervannsteknologi, teknologi rettet mot brønnstrømsbehandling og fremtidens feltutvikling.

I 2000 har blant annet fire nye doktorgradskandidater disputert, og ni nye studenter har startet sitt doktorgradsstudium med støtte fra OFFSHORE 2010.

Programmet *Forurensning: Kilder, spredning, effekter* støttet i 2000 flere prosjekter knyttet til utslipp til sjø. Det finnes et stort behov for økt kunnskap om langtidsvirkningene av regulære utslipp av kjemikalier og oljeholdig produksjonsvann fra petroleumsvirksomheten på norsk sokkel. Det er i denne sammenheng satt i gang et prosjekt som ser nærmere på biologiske konsekvenser av blant annet alkylfenoler.

I *PETROPOL* var det over 20 prosjekter i gang hvorav ti ble avsluttet i 2000. Programmet har tre hovedtema for forskningen: Grunnlagsproblematikk - (begrepsavklaring og metodeproblemer), utfordringer knyttet til internasjonalisering og behov for omstilling i Norge. I 2000 ble det gjen-

nomført prosjekter innen all tre hovedtemaene med hovedvekt på internasjonalisering. Tre doktorgradsstipendiater har vært knyttet til prosjektene.

Utvikling av renseteknologi for gasskraftverk/KLI-MATEK

Ved utgangen av 2000, etter fire års drift, har KLI-MATEK (1997-2001) medvirket til igangsetting av totalt 41 prosjekter med et samlet prosjektvolum på om lag 375 mill. kroner hvorav KLIMATEKs andel er om lag 114 mill. kroner. Ved utgangen av 2000 var 15 prosjekter aktive. Fem nye prosjekter ble startet opp i 2000 hovedsakelig innen renseteknologi/CO₂-fri kraftproduksjon. Blant annet er det gjennomført en studie av forskningsbehovene knyttet til CO₂-fri gasskraft og gjort en vurdering av de nasjonale mulighetene. På prosjektsiden evalueres en ny renseteknologi for CO₂ mens et konsept for gasskraft uten utslipp (oksygenbrenning) videreføres.

Prosjekttet teknologiutvikling i petroleumssektoren

Til nå er 54 prosjekter godkjent av styringsgruppen, med en samlet finansiering på nær 800 mill. kroner hvorav 180 mill. kroner er offentlig støtte gjennom Demo 2000. Et stort antall bedrifter er involvert som kontraktspartnere eller som underleverandører, og det antas at rundt 100 bedrifter i næringen utvikler teknologikompetanse og produkter som også egner seg for eksportmarkedet. Fem av disse prosjektene har i en tidligere fase fått støtte fra Forskningsrådet. Kontrakt er inngått for 46 av de 54 godkjente prosjektforslagene, og om lag 20 prosjekter er pr. i dag kommet i prototypetvklingsfasen, og av disse har seks prosjekter nådd frem til demonstrasjon på felt.

Post 70 Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak, kan overføres

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Nordisk energiforskningsprogram	6 153	6 336	6 336
Energiinformasjonsutveksling	1 700	1 700	1 700
ETAP	63	164	164
Sum post 70	7 917	8 200	8 200

Internasjonalt FoU-samarbeid innen energi-området har høy prioritet og er et viktig supplement til nasjonal forskning. Samarbeid på tvers av landegrenser er avgjørende, ikke bare for å kunne holde et høyt faglig nivå blant norske forskningsmiljøer, men også av strategiske grunner for å etablere kontakter og allianser med andre land.

Budsjettforslag 2002

For 2002 foreslås det bevilget totalt 8,2 mill. kroner til internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak over Olje- og energidepartementets budsjett, en videreføring av saldert budsjett 2001.

Nordisk energiforskningsprogram

Det nordiske energiforskningsprogrammet (NEFP) er i sin fjerde programperiode (1999-2002) etablert som institusjonen Nordisk energiforskning, og utgjør en del av Nordisk Ministerråd. Institusjonens formål er å fremme og videreføre det nordiske samarbeidet på energiforskningsområdet. Den skal styrke de nasjonale energiforskningsprogrammene og institusjonene i Norden, og bidra til en felles strategi for forskning og utvikling på de deler av energi-området som er av felles nordisk interesse. Institusjonen forestår også strategiarbeid og rådgivning i forhold til prosjekter i Nordisk Ministerråd. NEFP har i den fjerde programperioden fått en klarere dreining mot effektive og fornybare energiteknologier, samtidig som det er satt større fokus på samarbeid med Nordens nærområder. Programmet er inndelt i åtte fagprogrammer; elektrokjemisk energiomvandling, energifleksible varmesystem, prosessintegrasjon, bioenergiprosesser/fotosyntese, forbrenning av biomasse, tekniske system i et fritt elmarked, petroleumsteknologi og energi og samfunn. NEFP samfinansieres av de nordiske landene etter en fastsatt fordelingsnøkkel.

Mål og strategier

NEFPs langsiktige hovedmål er å bidra til en kostnadseffektiv reduksjon av energiforbruket og utvikling av ny fornybar og mer miljøvennlig energiteknologi. Dette skal skje gjennom å styrke basis- og spisskompetansen innen utvalgte energirelaterte områder ved nordiske universiteter, vitenskapelige høyskoler og andre forskningsinstitusjoner, samt ved å skape et fungerende forskernettverk mellom de nordiske landene. Det er også et mål å øke nordiske forskningsmiljøers internasjonale konkurransekraft samt å øke interaksjonen med Nordens nærområder, det vil si

Østersjø-regionen og enkelte arktiske områder. Målene skal nås gjennom å:

- tildele stipendier og lønnsbidrag til forskerstuderenter og forskere
- bygge aktive nordiske kunnskapsnettverk mellom forskere og ressurspersoner innen de utvalgte fagområdene
- fremme nordisk mobilitet blant forskere
- støtte nordiske FoU-forslag til EU og andre internasjonale programmer
- fremme seniorforskeres mulighet til internasjonalt samvirke

Resultatrapport for 2000

Det ble i 2000 utarbeidet og vedtatt en ny strategiplan for programmet. På bakgrunn av denne ble arbeidet med en handlingsplan for perioden 2003-2006 startet opp. Det har vært stor aktivitet innenfor fagprogrammene. Til sammen har det vært involvert 64 stipendiater og 11 seniorforskere innenfor de ulike fagprogrammene. 13 av de involverte var norske, hvorav 11 var stipendiater og to seniorforskere. Aktivitetene rettet mot Nordens nærområder er styrket. Samtlige fagprogram har fremlagt egne planer for sine nærområdeaktiviteter. Det er gjennomført kontaktmøter og informasjonsseminarer med kolleger fra nærområdene, og ni doktorstipendiater fra Baltikum har vært engasjert i fagprogrammene.

Energiinformasjonsutveksling

Norge deltar i IEAs flernasjonale informasjonsprogram Energy Technology Data Exchange (ETDE). Programmet er konsentrert omkring oppbygging av en felles, internasjonal energidatabase.

De norske forpliktelsene ivaretas av Institutt for energiteknikk (IFE) som innhenter relevant informasjon på energiområdet og formidler denne videre til energidatabasen. Databasen er tilgjengelig via Internett. IFE er norsk administrator og tildelel brukernavn og passord. Markedsføring av denne basen og den potensielle nytte norske brukere kan ha av ETDE vil fortsatt være viktig i tiden fremover.

Resultatrapport for 2000

IFE fortsatte i 2000 overvåking av norsk energiliteratur. IFE utarbeidet og la inn emnemessige og bibliografiske beskrivelser til ETDE. Det ble til sammen lagt inn 550 dokumenter i den internasjonale energidatabasen.

ETAP

Norge deltar i EUs program for studier, analyser, prognoser og annet tilknyttet arbeid i energisektoren (ETAP), jf. St.prp. nr. 51 og Innst. S. nr. 213 (1999-2000). ETAP er et av seks delprogrammer under det såkalte rammeprogrammet for tiltak innenfor energisektoren. Formålet med ETAP er å utvikle et program for regulær overvåkning av

utviklingen i energimarkeder, slik at politiske beslutninger relatert til energi kan treffes på grunnlag av en felles analyse.

Norsk deltakelse i ETAP er viktig da det gir god innsikt i indre energimarkedsspørsmål, herunder politiske rammer for drøftelser av blant annet energiforsyningssikkerhet og energirelaterte miljøspørsmål.

Programkategori 18.60 Statsforetak

Statkraft SFs formål er å eie og drive energianlegg, kjøpe og selge energi samt forestå virksomhet som står i naturlig sammenheng med dette. Statkraft SF har det forretningsmessige ansvaret for å oppfylle statens forpliktelser overfor kraftkrevende industri. Statkraft SF forvalter store økonomiske og miljømessige ressurser, og det er avgjørende at virksomheten drives på en effektiv og rasjonell måte.

Statnett SF har systemansvaret i det norske kraftsystemet, det vil blant annet si å sørge for at det er balanse mellom produksjon og forbruk i

det norske kraftsystemet. Statnett SF har ansvaret for en rasjonell drift og utvikling av landets sentrale overføringsnett for kraft. Foretaket skal alene eller sammen med andre planlegge og prosjektere, bygge, eie og drive overføringsanlegg og utenlandsforbindelser.

Både Statkraft SF og Statnett SF skal drives etter forretningsmessige prinsipper og gi best mulig avkastning på den statlige innskuddskapitalen innenfor de rammer foretakene er pålagt. Statnett SF er underlagt Norges vassdrag- og energidirektorats monopolkontroll.

Kap. 4860 Statsforetak under Olje- og energidepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
80	Inntekter fra oppgjørsordningen for utenlandshandelen med kraft	82 231	80 000	
90	Avdrag, Statnett SF	400 200	400 200	400 200
91	Avdrag, Statkraft SF	425 000	425 000	425 000
	Sum kap 4860	907 431	905 200	825 200

Post 90 Avdrag, Statnett SF

Staten ved daværende Nærings- og energidepartementet inngikk i 1993 avtale med Statnett SF om et serielån på 4 002 mill. kroner med endelig forfall 15. desember 2006. For 2002 budsjetteres det med 400,2 mill. kroner i avdrag på selskapets serielån. Dette er i henhold til nedbetalingsplanen i avtalen.

Post 91 Avdrag, Statkraft SF

Staten ved daværende Nærings- og energidepartementet inngikk i 1993 avtale med Statkraft SF om et serielån på 4 250 mill. kroner med endelig forfall 15. desember 2006. For 2002 budsjetteres det med 425 mill. kroner i avdrag på selskapets serielån. Dette er i henhold til nedbetalingsplanen i avtalen.

Kap. 5608 Renter av lån til statsforetak under Olje- og energidepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
80	Renter, Statnett SF	123 779	96 000	87 000
81	Renter, Statkraft SF	191 463	165 000	138 000
	Sum kap 5608	315 242	261 000	225 000

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak 15. juni 2001 ble post 80 Renter, Statnett SF økt med 24 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Post 80 Renter, Statnett SF

Renteinntektene fra Statnett SF anslås til 87 mill. kroner i 2002. Rentene er knyttet til foretakets serielån med en saldo på 1 200,6 mill. kroner pr. 1. januar 2002. Eventuell førtidig nedbetaling av

lånet vil medføre lavere renteinnbetaling enn forutsatt.

Post 81 Renter, Statkraft SF

Renteinntektene fra Statkraft SF anslås til 138 mill. kroner i 2002. Rentene er knyttet til foretakets serielån med en saldo på 2 125 mill. kroner pr. 1. januar 2002. Eventuell førtidig nedbetaling av lånet vil medføre lavere renteinnbetaling enn forutsatt.

Kap. 5680 Utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
80	Utbytte, Statnett SF	208 000	390 000	80 000
81	Utbytte, Statkraft SF	600 000	562 500	1 750 000
	Sum kap 5680	808 000	952 500	1 830 000

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak 15. juni 2001 ble post 81 Utbytte, Statkraft SF økt med 68,5 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Post 80 Utbytte, Statnett SF

Statnetts gjeldende utbyttepolitikk for regnskapsårene 1999 til 2002 er 50 pst. av årsresultatet etter skatt, jf. St. prp. nr. 1 (1999-2000).

Basert på siste resultatanslag for regnskapsåret 2001 tilsvarer dette et utbytte på 60 mill. kroner for 2002. For regnskapsåret 2001 økes utbyttet med 20 mill. kroner, i tillegg til den fastsatte utbyttepolitikken. Totalt utbytte for Statnett for

regnskapsåret 2001 som utbetales i 2002 vil da utgjøre 80 mill. kroner, basert på siste resultatanslag. Det er betydelig usikkerhet knyttet til anslaget. Endelig vedtak om utbytte fastsettes i foretaksmøte våren 2002 basert på faktisk resultat for 2001. Eventuelle endringer av utbyttet vil bli presentert i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2002.

Det fastsettes ikke et avkastningskrav for Statnett SF, og det innhentes ikke eksterne verdivurderinger av foretaket.

Reguleringsregimet for nettselskaper er basert på et normalt avkastningskrav og med regler for maksimal og minimum avkastning fastsatt av Norges vassdrags- og energidirektorat.

Som en konsekvens av dette reguleringsregimet vil den reelle verdien av Statnett SF ligge nær opptil den bokførte.

Konsernet omfatter foruten morselskapet Statnett SF de heleide datterselskapene Statnett Rederi AS og Statnett Entreprenør AS. Morselskapet eier 50 pst. av Nord Pool ASA, Viking Cable AS og EuroKabel AS. Både heleide datterselskap og selskaper der Statnett SF eier 20 pst. eller mer inngår i konsernregnskapet. Statnett SF eier om lag 7,7 pst. av teleselskapet Enitel ASA. Enitel ASA og Enitel AS ble 29. august 2001 satt under administrasjon av gjeldsnemnda. Driften av Enitels televirksomhet foregår i Enitel AS, som er et heleid datterselskap av Enitel ASA. Enitel AS begjærte seg selv konkurs 17. september 2001.

Resultat 2000

Konsernet hadde et resultat etter skatt på 581 mill. kroner i 2000 mot 415 mill. kroner i 1999. Av foretakets årsresultat i 2000 er 390 mill. kroner utbetalt i utbytte, tilsvarende om lag 67 pst. av årsresultatet etter skatt, jf. Stortingets vedtak av 15. juni 2001. Driftsresultatet var 1 030 mill. kroner i 2000 mot 800 mill. kroner i 1999.

Salg av kabelskipet Skagerrak og kostnadseffektivisering har bidratt positivt til resultatet. I løpet av 2000 har kostnadene knyttet til koordinering av kraftsystemet vært betydelig høyere enn tidligere. Samtidig har avskrivningene økt som følge av investeringer i nettanlegg. Foretaket oppnådde for 2000 en regnskapsmessig egenkapitalavkastning på 11,4 pst. etter skatt, og den bokførte egenkapitalandelen var på 38,4 pst. pr. 31. desember 2000. De tilsvarende tallene for konsernet var 13,7 pst. og 37,1 pst.

Resultat 1. tertial 2001

Konsernet hadde pr. 1. tertial 2001 et overskudd etter skatt på 39 mill. kroner, og et driftsresultat på 195 mill. kroner. For 1. tertial 2000 var resultatet etter skatt og driftsresultatet henholdsvis 171 og 300 mill. kroner.

Anstrengt kraftbalanse og økt utnyttelse av nettet, kombinert med høyt strømforbruk i perioden, forklarer resultatendringen fra 1. tertial 2000 til 1. tertial 2001. Statnetts kostnader knyttet til transporttap og systemtjenester økte som følge av dette. Brutto kostnader for transporttap i nettet 1. tertial var 186 mill. kroner i år, mot 74 mill. kroner i fjor. Dette skyldes en kombinasjon av høyere elspotpris samt økt volum.

Systemtjenester utgjorde 78 mill. kroner 1. tertial 2001 mot 18 mill. kroner 1. tertial 2000. Dette skyldes både økte kostnader for effektreserve og spesialreguleringer.

Post 81 Utbytte, Statkraft SF

Ved behandlingen av St.prp. nr. 1 (2000-2001) sluttet Stortinget seg til at langsiktig utbyttepolitikk for regnskapsårene 2001-2003 settes til 50 pst. av konsernets årsresultat etter skatt. Da Statkraft konsern etterhvert har oppnådd betydelige eierandeler i andre selskap, det vil si mellom 50 og 100 pst., inkluderes disse selskapene i sin helhet inn i resultatregnskapet til Statkraft konsern. Dette medfører at Statkraft konsern sitt årsresultat inkluderer minoritetsandeler som eies av andre enn Statkraft. Disse minoritetsandelene trekkes derfor ut fra årsresultatet for å vise hva Statkrafts andel av konsernets årsresultat er. Statens utbytte fra Statkraft fastsettes ut fra Statkrafts andel av konsernets årsresultat. Basert på siste resultatanslag for regnskapsåret 2001 tilsvare

Tabell 4.7 Nøkkeltall for Statnett konsern

	(i mill. kroner)			
	1999	1. tertial 2000	2000	1. tertial 2001
Driftsinntekter	7 974	3 284	9 279	6 057
Driftsresultat	800	300	1 030	195
Resultat etter skatt	415	171	581	39
Utbytte til OED	208		390	
Bokført egenkapitalandel	35,7 pst.	38,1 pst.	37,1 pst.	36,8 pst.

dette et utbytte på 1 500 mill. kroner. For regnskapsåret 2001 økes utbytte med 250 mill. kroner, i tillegg til den fastsatte utbyttepolitikken. Totalt utbytte for Statkraft for regnskapsåret 2001 som utbetales i 2002 vil da utgjøre 1 750 mill. kroner, basert på siste resultatanslag. Det er betydelig usikkerhet knyttet til anslaget.

Endelig vedtak om utbytte for 2002 fastsettes i ordinært foretaksmøte våren 2002 basert på faktisk resultat for 2001. Eventuelle endringer i utbytte vil bli presentert i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2002.

Statkraft har som visjon å være et ledene nord-europeisk kraftselskap med spisskompetanse innen vannkraft. For å oppnå dette er Statkrafts strategi å øke produksjonskapasiteten gjennom oppkjøp, videreutvikle og maksimere lønnsomheten i krafthandel, fokusere på lønnsomhet i egen kraftproduksjon, realisere lønnsomme kraftutbygginger i Norge og utvikle lønnsomme kraftprosjekter i andre markeder.

Statkraft ønsker å ha en aktiv rolle i restruktureringen av kraftnæringen, noe som forutsetter et finansielt sterkt foretak. Statkraft søkte derfor høsten 2000 departementet om innskuddskapital og økt låne- og garantiramme. For å støtte opp om Statkrafts strategi har foretaket i 2001 fått tilført 6 mrd. kroner i ny innskuddskapital, samtidig som selskapet fikk 10 mrd. kroner i økt låne- og garantiramme, jf. St. prp. nr. 51 (2000-2001) og Innst. S. nr. 200 (2000-2001).

Departementet vil komme tilbake til Stortinget i løpet av 2002 med en gjennomgang av utviklingen i Statkraft og næringen for øvrig, jf. Innst. S. nr. 200 (2000-2001).

Olje- og energidepartementet tar sikte på å gjennomføre eksterne verdivurderinger av Stat-

kraft jevnlig. Dette vil legge forholdene til rette for å vurdere utviklingen av oppnådd avkastning over tid. De forrige eksterne verdivurderingene av Statkraft ble gjennomført sommeren 2000 av to uavhengige konsulentselskaper.

Disse verdivurderingene indikerte at avkastningen har vært om lag på nivå med kravet til avkastning som er satt for Statkraft, jf. St.prp. nr. 1 (1999-2000). En nærmere omtale av verdivurderingene er gitt i St.prp. nr. 1 (2000-2001).

Konsernet omfatter morselskapet Statkraft SF og de heleide datterselskapene Statkraft Energy Enterprise AS, Statkraft Holding AS, Finnmark Energiverk AS, Statkraft Energy Europe AS, Statkraft Forsikring AS, Statkraft Engineering AS og Statkraft Peru AS. Statkraft SFs eiendeler i Himal Power Ltd. på 74 pst. er konsolidert inn i konsernregnskapet. Statkraft Holding AS eier Statkrafts aksjer i E-CO vannkraft, HEAS, Skagerak Energi og Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap AS (BKK). Statkraft Energy Enterprise AS eier Statkrafts aksjer i Sydkraft AB.

Resultat 2000

Statkraft SF oppnådde i 2000 et årsresultat etter skatt på 714 mill. kroner mot 686 mill. kroner i 1999. Tilsvarende tall for konsernet var 847 mill. kroner i 2000 mot 947 mill. kroner i 1999. Minoritetsandel utgjorde 6 mill. kroner i 2000, mot 1 mill. kroner i 1999. For regnskapsåret 2000 betalte Statkraft SF i 2001 et utbytte på 631 mill. kroner, som utgjorde 75 pst. av Statkrafts andel av konsernets årsresultat etter skatt.

Statkrafts magasinkapasitet, produksjonsanlegg og kunnskap om det norske og nord-europeiske kraftmarkedet er avgjørende for et godt

Tabell 4.8 Nøkkeltall for Statkraft konsern

	(i mill. kroner)			
	1999	1. halvår 2000	2000	1. halvår 2001
Driftsinntekter	4 912	2 388	4 671	3 706
Driftsresultat	2 174	1 247	2 178	2 165
Resultat etter skatt	947	550	847	1 675
Herav Statkrafts andel	946	550	841	1 663
Utbytte til OED	600		631	
Bokført egenkapitalandel	45,7 pst.	39,1 pst.	39,1 pst.	45,7 pst.

resultat. Tilsiget i vannkraftsystemet varierer betydelig. 2000 var det fjerde året på rad med mer enn normalt tilsig, nyttbart tilsig var om lag 25 pst. høyere enn normalt. I tillegg var 2000 det varmeste året på 130 år, med middeltemperatur på 1,5 grader over normalen.

På grunn av rikelig ressurstilgang og varmt vær holdt kraftprisene seg lave i 2000. Sammenlignet med året før sank den gjennomsnittlige systemprisen fra 11,2 øre/kWh til 10,3 øre/kWh.

Statkraft satte i 2000 produksjonsrekord med 40,2 TWh, som er 21 pst. over middelproduksjonen. Dette bidro til å opprettholde inntektene fra kraftomsetningen på nivå med 1999, på tross av lave priser.

Konsernets driftsresultat var 2 178 mill. kroner i 2000 mot 2 174 mill. kroner i 1999. Konsernets årsresultat etter skatt gikk ned med 100 mill. kroner, fra 947 mill. i 1999 til 847 mill. kroner i 2000.

Regnskapsmessig skattekostnad utgjorde 918 mill. kroner i 2000 mot 744 mill. kroner i 1999.

Statkraft konsern oppnådde for 2000 en regnskapsmessig egenkapitalavkastning på 3,9 pst. etter skatt mot 4,9 pst. i 1999.

Den regnskapsmessige egenkapitalavkastningen kan ikke sammenlignes med avkastningskravet som er satt for Statkraft, da avkastningskravet forutsetter at avkastningen måles som endringer i markedsverdier. Det vises til omtale foran om avkastningen og verdivurderingene av Statkraft.

Statkraft foretok i 2000 samlede investeringer på 9 411 mill. kroner. Av dette ble 394 mill. kroner investert i egne kraftanlegg i Norge. 236 mill. kroner gjelder investeringer i anlegg i datterselskaper både i Norge og utlandet. 8 781 mill. kroner ble brukt til kjøp av eierandeler i andre selskaper. Dette omfatter først og fremst kjøp av eierandeler i Hedmark Energi AS, Vestfold Kraft og Skiensfjordens kommunale kraftselskap, samt ytterligere kjøp av aksjer i Sydkraft.

Resultat 1. halvår 2001

Konsernet fikk et resultat etter skatt på 1 675 mill. kroner første halvår i 2001, mot 550 mill. kroner første halvår 2000.

I første halvår i 2001 har situasjonen vært preget av lavere tilsig og en kaldere vinter enn første halvår i fjor. Som følge av dette var gjennomsnittlig spotpris for første halvår i år 20,2 øre/kWh, mot 10,0 øre/kWh for samme periode i 2000 og 10,6 øre/kWh i 1999. Dette er hovedforklaringen på den markerte forbedringen i Statkrafts halvårsresultat.

Prisutviklingen i første halvår i år illustrerer i stor grad hvordan kraftmarkedet styres av temperatur, nedbør og tilsig, noe som kan variere betydelig fra år til år og sesong til sesong. Etter fire våtar på rad med nedbør og tilsig over det normale, er tilsiget i Statkrafts områder og resten av landet lavere enn i fjor, og har hittil i år vært under det normale. Ved utgangen av juni var magasinene på 52,3 TWh, noe som er 15,2 TWh mindre enn på tilsvarende tidspunkt i fjor. På grunn av høy fyllingsgrad ved inngangen til året var nivået ved halvåret likevel 102 pst. av normalåret. I første halvår 2001 produserte Statkraft 17,5 TWh som er omtrent på linje med et normalår og 4,1 TWh lavere enn i fjor.

Det er i første halvår innarbeidet resultatandeler fra tilknyttede selskaper med 748 mill. kroner. Andelene relaterer seg til E-CO Vannkraft (tidligere Oslo Energi Produksjon), BKK, Hedmark Energi AS, Skagerak Energi og Sydkraft. Dette er en økning på 442 mill. kroner.

Statkraft foretok i første halvår i år samlede investeringer på 1 017 mill. kroner. I alt 849 mill. kroner ble brukt til kjøp av andeler i andre selskaper. Eierandelen i Hedmark Energi AS er økt fra 33,3 pst. til 49 pst. og andelen i Sydkraft fra 35,1 pst. av kapitalen ved inngangen til året til 35,7 pst. ved halvårsskiftet. Andelen av stemmene er økt fra 28,9 pst. til 29,1 pst.

Som følge av innbetalingen av innskuddskapital, jf. St.prp. nr. 51 (2000-2001) og Innst. S. nr. 200 (2000-2001), var konsernets likviditetsbeholdning unormalt høy ved halvårsskiftet og utgjorde 9,6 mrd. kroner.

Ved utgangen av første halvår hadde Statkraft en bokført egenkapitalandel 45,7 pst.

Programkategori 18.70 Petroleumsvirksomheten

Programkategorien omfatter utgifter og inntekter i forbindelse med Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE), tilskudd til administrasjon av forvalterselskap for SDØE (Petoro AS), aksjeutbytte fra Statoil ASA og tilskudd til disponering av innretninger på kontinentalsokkelen. Petroleumsrettet teknologiutvikling som tidligere lå under denne programkategorien er fra og med 2002 flyttet til programkategori 18.30 Forskningsformål.

Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)

Bakgrunn og status

SDØE ble opprettet med virkning fra 1. januar 1985, ved at de fleste av Statoils utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel ble delt i en direkte økonomisk del til staten (SDØE) og en økonomisk del til Statoil. SDØE-ordningen er et feltspesifikt virkemiddel ved at andelen blir tilpasset lønnsomheten og ressurspotensialet i den enkelte utvinningstillatelse.

Fra opprettelsen og frem til 14. konsesjonsrunde i 1993, forbeholdt staten seg en direkte andel i alle utvinningstillatelser. I 15. konsesjonsrunde i 1996 ble det fastsatt SDØE-andel i 16 av 18 utvinningstillatelser. Etter hvert som norsk sokkel er blitt mer moden, er nivået på SDØE-andelene gradvis blitt redusert. Det fastsettes dessuten ikke SDØE-andel i alle utvinningstillatelser. I 16. konsesjonsrunde ble det fastsatt SDØE-andel i åtte av i alt fjorten tildelte lisenser (hvorav to var tilleggstillatelser).

SDØE-ordningen innebærer at en fastsatt andel av inntekter, kostnader og investeringer knyttet til de enkelte utvinningstillatelser og felt på kontinentalsokkelen, samt tilknyttede anlegg kanaliseres over statsbudsjettet.

I 2001 er det som ledd i restruktureringen av det statlige engasjementet i petroleumsvirksomheten gjennomført et salg av utvalgte SDØE-andeler til Statoil, samt at staten har kjøpt enkelte andeler fra Statoil, et nettosalg tilsvarende 15 pst.

av verdien av den opprinnelige SDØE-porteføljen. Budsjettanslagene for 2002 er hensyntatt eien- delsoverdragelsen mellom staten og Statoil.

Stortinget har videre vedtatt at SDØE-andeler tilsvarende 6,5 pst. av SDØE-porteføljen skal tilbys for salg til Norsk Hydro og andre selskaper (unntatt Statoil). Olje- og energidepartementet arbeider med gjennomføring av dette salget. Det er ikke foretatt foreløpige justeringer i SDØE-budsjettet for 2002 som følge av dette salget, da det er stor usikkerhet knyttet til hva som selges.

Statoil har frem til delprivatiseringen og børsnoteringen av selskapet 18. juni 2001 vært forretningsfører for SDØE og har forestått salg av all petroleum for SDØE. Petoro AS har med virkning fra 17. juni 2001 overtatt forretningsføreransvaret for SDØE. Statoil vil som tidligere stå for avsetning av SDØEs petroleum i henhold til egen avsetningsinstruks.

SDØEs produksjon og reserver

SDØEs produksjon av olje og NGL(våtgass) var totalt 471 mill. fat i 2000. Det er en økning på 10 mill. fat fra 1999. SDØEs gassproduksjon økte fra 22 mrd. Sm³ i 1999 til 24 mrd. Sm³ i 2000.

SDØEs olje- og gassreserver estimeres i henhold til bransjestandard under de krav som stilles av United States Securities and Exchange Commission (SEC). SDØEs sikre oljereserver var 506 mill. Sm³ ved utgangen av år 2000, en reduksjon på 42 mill. Sm³ i forhold til begynnelsen av året. Prinsippene for føring av sikre gassreserver er endret fra i fjor ved at førte gassmengder er begrenset til kontraktsfestede gassalg og annen gass som har markedsadgang. Videre føres sikre reserver av solgt gass under kontraktsfeltet inntil en allokering til kildefelt foreligger. Omleggingen fører til en reduksjon i SDØEs sikre reserver pr. 31. desember 1999 fra 1 004 mrd. Sm³ til 896 mrd. Sm³. SDØEs sikre gassreserver var 860 mrd. Sm³ ved utgangen av år 2000, en reduksjon på 36 mrd. Sm³. En Sm³ olje tilsvarer 6,29 fat mens 1000 Sm³ gass tilsvarer 6,29 fat oljeekvivalenter.

Tabell 4.9 SDØEs olje- og gassreserver pr. 31. desember 2000

Sikre reserver ¹	Olje ² (mill. Sm ³)	Gass (mrd. Sm ³)
Ved inngangen til 2000	548	896
Justering av tidligere anslag	15	-13
Utvidelser og funn	13	1
Forbedret utvinning	5	1
Kjøp av reserver		
Produksjon	-75	-24
Ved utgangen av 2000	506	861

¹ Sikre reserver representerer beregnede volumer av olje, gass og NGL som, basert på analyser av geologiske og tekniske data, med rimelig grad av sikkerhet kan utvinnes i fremtiden fra kjente reservoarer under gjeldende økonomiske og driftstekniske forhold.

² Inkludert våtgass (NGL).

Oljepris

Ved utarbeidelsen av statsbudsjettet for 2001 la en til grunn en gjennomsnittlig oljepris på kr 180 pr. fat. I revidert budsjett er det lagt til grunn en pris på kr 225 pr. fat, jf. St.prp. nr. 84 (2000-2001) og Innst. S. nr. 325 (2000-2001). I budsjettet for 2002 er det foreløpig lagt til grunn en gjennomsnittlig oljepris på kr 200 pr. fat. Det understrekes at den fremtidige utviklingen i oljeprisen er usikker.

Langsiktige mål og strategier

Det overordnede langsiktige målet for forvaltningen av SDØE-porteføljen er å oppnå høyest mulig inntekter til staten. SDØE, kombinert med skatte-

og avgiftssystemet, er et velegnet virkemiddel for å sikre staten en høy andel av verdiskapingen på norsk kontinentalsokkel. Gjennom SDØE kan en tilpasse statens andel av petroleumsrenten til det enkelte felt. I konsesjonstildelinger vurderes direkte statlig deltakelse gjennom SDØE i forhold til lønnsomheten og ressurspotensialet i den enkelte utvinningstillatelse.

Resultatmål

Ved at SDØE har et engasjement i et betydelig utvalg felt/lisenser på kontinentalsokkelen, vil lønnsomheten i stor grad samsvare med lønnsomheten på norsk kontinentalsokkel generelt. Det er derfor ikke fastsatt konkrete resultatmål for SDØE.

Tabell 4.10 Gjennomsnittlig realisert oljepris for SDØE 1998-2000 og prisforutsetninger for 2001 og 2002

	1998	1999	2000	2001 ¹	2002 ¹
Oljepris i løpende kroner pr. fat	95	139	250	225	200

¹ Tall for 2001 er basert på anslagene til revidert budsjett, jf. St.prp. nr. 84 (2000-2001) og Innst.S. nr. 325 (2000-2001). Tall for 2002 er basert på budsjettforslaget.

Tabell 4.11 Kapitalbalanse for SDØE (i mill. kroner)

	2000	2001 ¹	2002 ²
Anleggskapital pr. 31. desember	151 341	151 941	149 641

¹ Anslag som bygger på tall fra revidert budsjett 2001, før gjennomført salg/kjøp av eierandeler mellom staten og Statoil.

² Budsjettforslag for 2002.

Totalkapitalrentabilitet før skatt indikerer avkastningen i et enkelt år på de investeringer

som er gjort gjennom SDØE. Totalkapitalrentabiliteten defineres som:

Driftsresultatet + Renter – Overføring til petroleumsforsikringsfondet

Gjennomsnittlig anleggskapital

Beregningene ovenfor viser at statens direkte investeringer i oljevirksomheten har gitt høy avkastning. Avkastningen er nært knyttet til utviklingen i oljeprisen. I 1998 førte kombinasjonen av lav oljepris og høye investeringer til at avkastningen ble betydelig redusert i forhold til 1997. Oljeprisen økte utover i 1999 og det medførte en økning av avkastningen i forhold til 1998. En gjennomsnittlig realisert oljepris på kr 250 i 2000 medførte en svært høy avkastning dette året. Basert på foreløpige anslag forventes det også høy avkastning i 2001 og 2002.

SDØEs netto kontantstrøm var i 2000 76,1 mrd. kroner. Det forventes lavere netto kontantstrøm fra SDØE i årene fremover, blant annet som følge av lavere prisanslag enn realisererte priser i 2000 og som følge av gjennomført salg av SDØE-andeler. Oppdatert budsjett for SDØE for 2001 vil bli fremlagt for Stortinget senere i år.

Fullmakter

I St.prp. nr. 1 (1992-93) ble det angitt regler for forenklet myndighetsbehandling ved mindre utbyggingssaker på kontinentalsokkelen. Stortinget samtykket i at Kongen under gitte forutsetninger kunne godkjenne nye prosjekter der samlede investeringer ikke overstiger et gitt beløp. I St.prp. nr. 1 (2000-2001) foreslo regjeringen å heve denne investeringsgrensen fra 5 til 10 mrd. kroner. Stortinget samtykket til dette. Budsjettmessige konsekvenser knyttet til prosjekter som forventes å komme inn under denne ordningen, inngår i forslaget til bevilgning under kap. 2440 og kap. 5440. I forbindelse med nysalderingen vil det hvert år bli gitt en samlet orientering til Stortinget om prosjekter som Regjeringen har behandlet. Fullmakten foreslås videreført i budsjettet for 2002, jf. Forslag til vedtak V.

I St.prp. nr. 1 (1992-93) ble det orientert om behovet for fullmakt til å godkjenne vederlagsfri overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor SDØE er en av rettighetshaverne, til

Tabell 4.12 Utviklingen i totalkapitalrentabiliteten for SDØE:

	1996	1997	1998	1999	2000	2001 ¹	2002 ²
Totalkapitalrentabilitet i pst.	31,0	39,9	21,7	29,0	69,0	71,0	54,0

¹ Anslag som bygger på tall fra revidert budsjett for 2001, før gjennomført salg/kjøp av eierandeler mellom staten og Statoil.

² Budsjettforslaget for 2002.

Tabell 4.13 SDØEs kontantstrøm (i mill. kroner):

	2000	2001 ¹	2002
Innbetalinger ²	142 930	149 900	118 900
Utbetalinger ³	44 712	42 772	35 140
Netto kontantstrøm	98 218	107 128	83 760

¹ Tall for 2001 er basert på anslagene til revidert budsjett, jf. St.prp. nr. 84 (2000-2001) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2001 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001), før gjennomført salg av SDØE-andeler til Statoil og kjøp av enkelte andeler fra Statoil.

² Innbetalinger = driftsinntekter + overføring fra Statens petroleumsforsikringsfond (gjelder 2000) + renter på mellomregnskapet (gjelder 2000). Det beregnes ikke anslag for overføringer fra Statens petroleumsforsikringsfond for 2001 og 2002.

³ Utbetalinger = driftsutgifter + lete- og feltutviklingsutgifter + fjerningsutgifter + investeringer + overføring til Statens petroleumsforsikringsfond.

en annen rettighetshavergruppe. Fullmakten som ble gitt departementet, er knyttet til de prosjekter hvor Kongen har fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, i tillegg til mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten ble gitt under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke medførte prinsipielle eller samfunnsmessige sider av større betydning. Fullmakten foreslås videreført i budsjettet for 2002 med endring som følge av at Petoro AS nå er forvalter av SDØE, jf. Forslag til vedtak VI.

I St.prp. nr. 1 (1994-95) ble det orientert om behovet for at Kongen ble gitt fullmakt til å godkjenne salg av SDØE-andeler i mindre funn. Bak-

grunnen for denne fullmakten var at en høy SDØE-andel i enkelte mindre felt kan være en hindring for samfunnsmessig optimale beslutninger, og derved også bidra til en reduksjon av statens samlede inntekter. For å forenkle behandlingsprosessen i slike saker, ba Regjeringen om en generell fullmakt til å godkjenne salg av SDØE-andeler i felt hvor det antas at utvinnbare reserver er på mindre enn 10 mill. tonn oljeekvivalenter. Retningslinjer for overdragelser av SDØE-andeler er omtalt i St.prp. nr. 50 (1995-96), vedlegg 1. Fullmakten foreslås videreført i budsjettet for 2002 med endring som følge av at Petoro AS nå er forvalter av SDØE, jf. Forslag til vedtak VII.

Kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 5440)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
22	Fjerningsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	7 840	70 000	140 000
30	Investeringer	22 647 354	16 200 000	15 300 000
50	Overføring til Statens petroleumsforsikringsfond	592 000	600 000	600 000
	Sum kap 2440	23 247 195	16 870 000	16 040 000

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak 15. juni 2001 er bevilgningen under post 22 Fjerningsutgifter økt med 10 mill. kroner. Bevilgningen under post 30 Investeringer er økt med 3 900 mill. kroner. Dette skyldes blant annet at investeringene i flere felt på sokkelen har økt i forhold til tidligere prognoser, og dermed også SDØEs investeringer. Samtidig er investeringene for enkelte prosjekt framskynnet i tid i forhold til anslagene i saldert budsjett. Post 50 Overføring til Statens petroleumsforsikringsfond, er redusert med 8 mill. kroner som følge av justering for avvik mellom antatt og faktisk premiebesparelse for 2000, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Etter utarbeidelsen av anslag til revidert budsjett er det gjennomført salg av SDØE-andeler til Statoil og kjøp av enkelte andeler fra Statoil. Oppdatert budsjett for SDØE for 2001 vil bli fremlagt for Stortinget senere i år.

Post 22 Fjerningsutgifter, overslagsbevilgning

SDØEs andel av fjerningsutgiftene anslås til 140 mill. kroner for 2002, en økning på 70 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Fjerningsutgifter er anslag på SDØEs andel av fjerningsutgiftene og gjenspeiler SDØEs andel i den enkelte innretning. Det statlige tilskuddet til fjerning over kap. 2442 inkluderer ikke SDØEs andel av fjerningsutgiftene.

Post 30 Investeringer

(i 1000 kr)

	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Prosjekt vedtatt utbygd	22 647 354	13 100 000	11 900 000
Prosjekt under vurdering	0	3 100 000	3 400 000
Sum investeringer	22 647 354	16 200 000	15 300 000

SDØEs andel av investeringene på sokkelen forventes for 2002 å bli 15 300 mill. kroner. Dette er anslag basert på SDØE-porteføljen i dag, etter salg/kjøp av andeler mellom staten og Statoil, men før salg av SDØE-andeler til Norsk Hydro og andre. Av dette anslaget utgjør prosjekter som er besluttet utbygd om lag 11 900 mill. kroner, og prosjekter under vurdering om lag 3 400 mill. kroner. Totalt er dette en reduksjon på 900 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. De største prosjektene (vedtatt utbygd) med hensyn til

investeringsmidler i 2002 er Grane, Troll, Gullfaks (inkludert satellittene) og Kvitebjørn.

Post 50 Overføring til Statens petroleumsforsikringsfond

Overføringene til Statens petroleumsforsikringsfond anslås til 600 mill. kroner for 2002, som tilsvarer saldert budsjett 2001. Overføringene gjenspeiler hva SDØE alternativt måtte ha betalt i forsikringspremier i det private forsikringsmarkedet.

Kap. 5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 2440)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
24	Driftsresultat	95 396 056	78 200 000	75 200 000
30	Avskrivninger	17 006 370	18 200 000	17 600 000
50	Overføring fra Statens petroleumsforsikringsfond	652 574		
80	Renter	8 397 883	8 300 000	7 000 000
85	Renter på mellomregnskapet	13 007		
	Sum kap 5440	121 465 890	104 700 000	99 800 000

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak 15. juni 2001 er post 24 Driftsresultat økt med 21 800 mill. kroner. Videre er post 30 Avskrivninger, økt med 1 300 mill. kroner og post 80 Renter økt med 100 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Det er siden utarbeidelsen av anslag til revurdert budsjett gjennomført salg/kjøp av andeler mellom staten og Statoil. Oppdatert budsjett for SDØE for 2001 vil bli fremlagt for Stortinget senere i år.

Post 24 Driftsresultat

(i 1 000 kr)

Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
Driftsinntekter	142 264 771	126 600 000	118 900 000
Driftsutgifter	-19 584 970	-20 100 000	-17 600 000
Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 879 492	-1 800 000	-1 500 000
Avskrivninger	-17 006 370	-18 200 000	-17 600 000
Renter	-8 397 883	-8 300 000	-7 000 000
Sum post 24	95 396 056	78 200 000	75 200 000

Underpost 24.1 Driftsinntekter

Driftsinntektene for SDØE er anslått til 118 900 mill. kroner for 2002, en reduksjon på 7 700 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Inntektsanslaget for 2002 er utarbeidet på grunnlag av en gjennomsnittlig oljepris på kr 200 pr. fat (løpende kroner). Anslagene er basert på dagens SDØE-portefølje, foreløpig justert for gjennomført salg/kjøp av andeler mellom staten og Statoil.

Underpost 24.2 Driftsutgifter

Driftsutgiftene for SDØE er ført opp med 17 600 mill. kroner for 2002, en reduksjon på 2 500 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001.

Underpost 24.3 Lete- og feltutviklingsutgifter

Lete- og feltutviklingsutgifter for SDØE forventes å bli 1 500 mill. kroner i 2002, en reduksjon på 300 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001.

Underpost 24.4 Avskrivninger

Avskrivninger på statens kapital i petroleumsvirksomheten er anslått til 17 600 mill. kroner for 2002, en reduksjon på 600 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Driften belastes med avskrivninger for å ta hensyn til kapitalslit og gir et mer korrekt bilde av ressursbruken. Dette er en kalkulatorisk kostnad uten kontantstrømseffekt, jf. motpost 30.

Underpost 24.5 Renter

Renter er anslått til 7 000 mill. kroner for 2002, en reduksjon på 1 300 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001. Driften belastes med renter på statens faste kapital for å ta hensyn til kapitalkostnader og gir et mer korrekt bilde av ressursbruken. Dette er en kalkulatorisk kostnad uten kontantstrømseffekt, jf. motpost 80.

Kap. 2442 Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
21	Spesielle driftsutgifter	3 000		
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>		150 000	140 000
	Sum kap 2442	3 000	150 000	140 000

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak 15. juni 2001 er bevilgningen på post 70 økt med 90 mill. kroner til 240 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Bakgrunn

I lov av 25. april 1986 nr. 11 om tilskudd til fjerning av innretninger på kontinentalsokkelen (fjerningstilskuddsloven) fastslås det at staten skal dekke en direkte andel av rettighetshavernes fjerningsutgifter. Rettighetshaverne har ansvar for å gjennomføre fjerningen, men utgiftene skal deles mellom rettighetshaverne og staten etter en særskilt fordelingsnøkkel. Størrelsen på tilskuddet staten gir den enkelte rettighetshaver skal som hovedregel svare til den gjennomsnittlige skattesatsen til rettighetshaveren i det tidsrom denne har nyttet innretningen i sin virksomhet. SDØEs andel av fjerningsutgiftene blir dekket direkte over kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, post 22 Fjerningsutgifter.

Beslutningen fattet på ministermøtet i OSPAR (konvensjonen om beskyttelse av det maritime miljø i det nordøstlige Atlanterhav) i juli 1998 innebærer et forbud mot disponering av utrangerte offshore installasjoner til sjøs. Det er gjort unntak for betonginstallasjoner, nedre deler av de største faste stålinstallasjonene og enhver annen installasjon når eksepsjonelle og uforutsette omstendigheter foreligger. Stortinget har gitt sitt samtykke til beslutningen, jf. St.prp. nr. 8 og Innst. S. nr. 80 (1998-99).

Dette innebærer at Norge har påtatt seg en internasjonal forpliktelse til å fjerne de fleste installasjonene. Dersom de ikke kan tjene til annen bruk til sjøs skal de bringes til land for resirkulering eller annen disponering. Alternative løsninger er kun aktuelt for de installasjoner som omfattes av unntakene. Dette innebærer at beslutningsprosessen kan gjøres enklere, mindre tidkrevende og mer forutsigbar.

Rørledninger og kabler omfattes ikke av OSPAR-beslutningen. I St.meld. nr. 47 (1999-2000) Disponering av utrangerte rørledninger og kabler på norsk kontinentalsokkel presenteres det imidlertid generelle prinsipper for disponering av rørledninger og kabler.

Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning

Formål med ordningen

Med fjerningstilskuddsloven er det etablert en ordning der fjerningsutgifter er løftet ut av det alminnelige skattesystemet ved at slike utgifter ikke er fradragsberettiget. I stedet får selskapene tilskudd fra staten til dekning av den andel skattesystemet ville dekket av fjerningsutgifter. Selskapene har rett til tilskudd ut fra lovverket, og tilskuddsordningen praktiseres i henhold til prinsipper som framgår av fjerningstilskuddsloven.

Formålet med ordningen er dermed å dekke statens andel av påløpte fjerningsutgifter i henhold til fjerningstilskuddsloven.

Oppfølgingskriterier

Fjerningstilskuddet blir utbetalt av Olje- og energidepartementet etter krav fra selskapene. Etter som tilskuddet er en refusjon av påløpte fjerningsutgifter, må krav om utbetaling av tilskudd dokumenteres.

Den økonomiske oppfølgingen av fjerningstilskudd skjer ved å sammenholde tilskuddet med revidert fjerningsregnskap for hvert år fjerningsarbeidet har pågått.

Kopi av fjerningsregnskapet sendes også til Oljeskattekontoret for kontroll i forhold til delta-gerselskapenes selvangivelse. Avgjørelser ved ligning av hva som er å anse som utgifter ved fjerningen er bindende for utbetaling etter fjerningstilskuddsloven. Olje- og energidepartementets utbetaling er således foreløpig og betinget av det endelige resultatet ved ligningsbehandlingen. Ved avvik mellom ligningsbehandlingen og den foreløpige utbetalingen, vil det bli foretatt korreksjoner. Oppfølging av den fysiske gjennomføringen av disponering/fjerning er primært knyttet til petroleumsløven § 5-3. Oljedirektoratet vil følge opp hvert vedtak om disponering, og sørge for at rettighetshaverne gjennomfører den løsningen som blir fastlagt av myndighetene.

Budsjettforslag for 2002

Budsjettanslaget omfatter årlige utbetalinger vedrørende fjerningssaker, uavhengig av om det er fattet vedtak eller ikke, jf. tilsvarende ordning for SDØE. Det dreier seg her om tilskudd som bygger på foreløpige kalkyler, og som staten i det vesentligste er pliktig å dekke i henhold til lov av 25. april 1986 nr. 11 om fordeling av utgifter til

fjerning av innretninger på kontinentalsokkelen. Det knytter seg stor usikkerhet til anslagene for posten. Fjerningstilskudd anslås til 140 mill. kroner for 2002, en reduksjon på 10 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2001.

Petroleumsloven § 5-3 legger myndighet til å fatte vedtak om disponering til departementet. Fjerningstilskuddsloven innebærer en plikt for staten til å yte tilskudd når det er fattet vedtak om fjerning. Bevilgningsforslagene knyttet til statens fjerningstilskudd og SDØEs fjerningsutgifter er lagt opp som overslagsbevilgninger som også omfatter anslag over utbetalinger i disponeringsaker hvor departementet ennå ikke har fattet vedtak.

Petroleumsloven § 5-3 sammenholdt med overslagsbevilgningene for fjerningstilskudd og SDØEs fjerningsutgifter, vil være tilstrekkelig grunnlag for at departementet kan fatte dispo-

ningsvedak som nevnt ovenfor. Det anses således ikke å være behov for særlig fullmakt utover dette.

Bevilgningsforslaget på 140 mill. kroner er et overslag for tilskudd til dekning av rettighetshavernes fjerningsutgifter i 2002. Størrelse på, og tidsfordeling av tilskuddsutbetalingene er usikre. Bevilgningsforslaget er derfor en overslagsbevilgning, og utbetalt tilskudd kan avvike vesentlig fra bevilgningen. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med eventuelle forslag til endring av bevilgning dersom det skulle være behov for det.

Resultatrapport for 2000

Det ble i 2000 ikke utbetalt fjerningstilskudd til dekning av utgifter ved fjerning av installasjoner på sokkelen.

Kap. 2443 Petoro AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
70	Administrasjon			250 000
	Sum kap 2443			250 000

Post 70 Administrasjon

Bakgrunn og etablering av Petoro AS

I tråd med regjeringens anbefaling i St.prp. nr. 36 (2000-2001) vedtok Stortinget 26. april 2001 endring av eierstrukturen i Statoil og børsnotering av selskapet, restrukturering av SDØE (salg av utvalgte eiendeler til Statoil, Norsk Hydro og andre), opprettelse av et nytt statsaksjeselskap som skal forvalte SDØE-porteføljen og opprettelse av et nytt selskap for transport av naturgass.

I Ot.prp. nr. 48 (2000-2001) foreslo regjeringen et nytt kapittel 11 i petroleumsloven for å regulere det nye forvalterselskapets virksomhet. Stortinget sluttet seg til dette forslaget, jf. Innst. O. nr. 70 (2000-2001).

Det nye forvalterselskapet for SDØE-porteføljen ble stiftet 9. mai 2001 som et statsaksjeselskap under navnet Petoro AS. Styret for selskapet ble oppnevnt samme dag. Petoro har hatt ansvaret for å ivareta statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) siden 17. juni 2001. Forretningsføreransvaret ble da overført fra Statoil.

Hovedoppgaver og målsetting for Petoro AS

Petoro AS skal på et forretningsmessig grunnlag ivareta og forvalte SDØE-porteføljen i utvinningstillatelser, rørledninger og landanlegg. Eventuelle nye statlige deltakerandeler, som fastsettes i utvinningstillatelser i fremtiden, vil også bli forvaltet av selskapet.

Selskapet skal også overvåke Statoils avsetning av den petroleum som produseres fra statens direkte deltakerandeler, i tråd med avsetningsinstruksen fra staten til Statoil.

Det har vært viktig for regjeringen å begrense selskapets virksomhet og ekspansjonsmuligheter. Selskapet skal ikke utvikles til et nytt oljeselskap. Petoro skal ikke selv søke om nye tillatelser. Det skal ikke gis operatørskap. Virksomheten selskapet er involvert i som forretningsfører, vil være funksjonelt knyttet til petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel. Petoro skal ikke eie andeler på sokkelen. Staten eier andelene, men Petoro vil som forretningsfører stå som rettighetshaver i lisensene/interessentskapene.

Det skal være et klart skille mellom økonomiske forhold knyttet til SDØE (inntekter, utgifter osv.) og Petoros drift.

SDØE-andelene skal forvaltes av selskapet for statens regning og risiko. Utgifter og inntekter knyttet til SDØE-andelene vil som tidligere kanaliseres over statsbudsjettet.

Petoro skal føre separat regnskap for SDØE. Riksrevisjonen vil som tidligere ha det overordnede ansvar for kontroll/revisjon av SDØEs regnskap.

Petoro skal drives på grunnlag av bevilgninger fra staten. Det skal føres separat regnskap for driften av Petoro.

Statens overordnede målsetting for forvaltningen av porteføljen er å oppnå best mulig forvaltning av olje- og gassressursene for å oppnå høyest mulig verdiskaping og avkastning på investert kapital for staten. Beslutninger og oppfølging av virksomheten skal baseres på forretningsmessig, kostnadseffektiv og sikker drift i alle ledd. Petoro skal realisere formålet uten å inneha tilsvarende kompetanse som et tradisjonelt oljeselskap. Selskapet kan benytte forretningsførere, rådgivere og annen ekstern ekspertise i utførelsen av forvalteroppdraget.

Status

Petoro overtok forretningsføreransvaret for SDØE 17. juni 2001. Det ble inngått en avtale med Statoil om en overgangsordning med hensyn til oppfølgingen av SDØE frem til 31. desember 2001. Petoro er i en oppbyggingsfase både med hensyn til strategi og planer, rekruttering, organisering og virksomhetstilpasning. Selskapet skal være i full drift fra 1. januar 2002.

Selskapet skal ha sitt hovedkontor i Stavanger. Det skal i tiden fremover bygges opp til et selskap med inntil 60 fast ansatte, først og fremst knyttet til primæroppgavene (oppfølging av lisensene,

rørledningene, landanleggene og eventuelt nye prosjekt og oppfølging av Statoils avsetning). Virksomheten vil dessuten være avhengig av kjøp av eksterne tjenester, innleid ekspertise for en del spesialist og prosjektrelaterte aktiviteter samt administrative tjenester/støttetjenester.

Budsjettforslag 2002

Det legges i tråd med Stortingets forutsetninger opp til en relativt liten, fleksibel organisasjon i selskapet som kan ivareta de funksjoner det er tillagt, blant annet ved bruk av forretningsførere og kjøp av andre eksterne tjenester for deler av oppgavene. Det må likevel understrekes at det er et krevende og omfattende forretningsføreroppdrag Petoro har. SDØE-porteføljen representerer svært store verdier og staten ønsker en best mulig forvaltning av ressursene. Dette stiller krav til oppbyggingen av organisasjonen, kjøp av eksterne tjenester og gjennomføring av oppdraget. Selskapet vil i all hovedsak måtte bemannes med personell som har svært god kompetanse, bred erfaring og en overordnet forståelse av virksomheten, herunder av utviklingsforløpet i lisensene og av områdene på norsk sokkel. Det må også benyttes erfarne personer med hensyn til de eksterne tjenestene.

Driftsbudsjettet for Petoro AS er anslått til 250 mill. kroner for 2002. Dette inkluderer utgifter til egen organisasjon (bemanning på inntil 60 ansatte) og i tillegg eksterne tjenester (knyttet til forretningsføreravtaler, rådgivere og kjøp av spisskompetanse osv.). Siden selskapet er i en oppbyggingsfase vil det for 2002 også være utgifter og investeringer direkte knyttet til etableringen og oppbyggingen av organisasjonen. Dette er inkludert i budsjettanslaget.

Kap. 5685 Aksjer i Statoil ASA

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2000	Saldert budsjett 2001	Forslag 2002
80	Utbytte	1 702 000	4 000 000	4 600 000
	Sum kap 5685	1 702 000	4 000 000	4 600 000

Vedrørende 2001

Ved Stortingets vedtak 15. juni 2001 ble post 80 Utbytte, Statoil ASA økt med 1 668 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 84 og Innst. S. nr. 325 (2000-2001).

Post 80 Utbytte

Som heleid statlig selskap var statens utbyttepolitikk overfor Statoil at utbyttet det enkelte år skulle tilsvare 50 pst. av konsernets resultat etter skatt, jf. St.prp. nr. 1 og Budsjett-innst. S. nr. 9 (1997-98).

Statoil er i dag et allmennaksjeselskap hvor staten eier om lag 81,8 pst. av aksjene og private investorer og institusjoner eier om lag 18,2 pst. I prospektet for børsnoteringen av Statoil står det at styret har til hensikt å foreslå et årlig utbytte i størrelsesorden 45-50 pst. av konsernets årsoverskudd i henhold til US GAAP. I et enkelt år kan hensynet til selskapets finansielle handlefrihet medføre at utbyttet utgjør en høyere eller lavere andel av årsoverskuddet enn 45 pst. og 50 pst. Et eventuelt avvik vil være basert på en vurdering av olje- og gassprisenens sykliske karakter, selskapets kontantstrøm, finansieringsbehov og investeringsplaner.

Selskapet må følge allmennaksjelovens bestemmelser med hensyn til utbytte. Hvilke beløp som kan utdeles i utbytte beregnes i henhold til regnskapet til Statoil ASA (utarbeidet i henhold til norsk regnskapslovgivning, ikke US GAAP), ikke konsernregnskapet. Forslag om

utdeling av utbytte må fremsettes av styret, og aksepteres av bedriftsforsamlingen og generalforsamlingen. Generalforsamlingen kan beslutte å redusere, men ikke øke, utbytte som er foreslått av styret.

Det gis i prospektet ingen garantier for at det vil bli utbetalt årlig utbytte og heller ikke garantier med hensyn til størrelsen på eventuelt utbytte fremover. Fremtidig utbytte vil avhenge av en rekke forhold på tidspunktet da styret vurderer eventuelle utbyttebetalinger. I prospektet understrekes det at historisk utbytte ikke er representativt for utbytte som vil bli utbetalt i fremtiden. Tidligere utbetalt utbytte gjenspeiler at Statoil har vært heleid av staten, og bør ikke tas som en indikasjon på fremtidig utbyttepolitikk.

Da det ikke foreligger offentlig informasjon med foreløpig prognose for årsresultat, har ikke departementet beregnet anslag for eventuelt utbytte for regnskapsåret 2001 til utbetaling i 2002. I budsjettet for 2002 legges det foreløpig til grunn hva som ble utbetalt i utbytte i 2001 for regnskapsåret 2000, 5 668 mill. kroner, justert i henhold til statens nåværende eierandel på 81,8 pst., avrundet til 4 600 mill. kroner. Det understrekes at dette ikke er et forventningsrettet estimat, men en teknisk fremskrivning. Vedtak om eventuelt utbytte fattes i ordinær generalforsamling våren 2002. Styrets eventuelle forslag til utbyttebetaling vil fremgå av selskapets årsrapport for 2001. Statens andel av styrets forslag til utbytte vil bli presentert i revidert budsjett 2002.

Del III
Sektorovergripende miljøvernpolitikk

5 Sektorovergripende miljøvern-politikk

Regjeringen legger stor vekt på å føre en miljøpolitikk der miljømålene søkes oppnådd på en kostnadseffektiv måte. Dette krever en sektorovergripende tilnærming i virkemiddelbruken. Regjeringen vektlegger en langsiktig og forsvarlig forvaltning av de ulike energiresursene innenfor de rammene hensynet til miljøet setter. Dette arbeidet har både et lokalt, nasjonalt og globalt perspektiv.

I det følgende gis en sammenfatning av miljøutfordringer knyttet til petroleums- og energisektoren, og den politikk Regjeringen vil føre for å imøtekomme disse.

5.1 Miljøutfordringer - status og utviklings-trekk

Det er i de senere årene gjennomført omfattende tiltak for å bedre miljøsituasjonen, både innenfor petroleums- og energisektoren, men sektorene vil også i fremtiden ha virkninger i forhold til miljøet:

- Utslipp til luft, som blant annet kan medføre klimaendringer, forsuring, overgjødning og dannelse av bakkenært ozon.
- Utslipp til sjø ved leting og utvinning av olje- og gass, som blant annet kan påvirke det marine miljøet.
- Inngrep knyttet til utbygging av ny energiproduksjon, for eksempel i form av demninger, veier, landanlegg og kraftlinjer.

Utslipp til luft

Petroleums- og energisektoren står for en betydelig andel av de norske luftutslippene av klimagasser (CO₂ og CH₄), nitrogenoksider (NO_x) og flyktige organiske forbindelser utenom metan (nmVOC).

I nasjonal sammenheng står petroleumsvirksomheten for 19 pst. av klimagassutslippene. Denne andelen forventes å øke fremover som følge av strukturelle endringer som øker energibehovet, herunder økende produksjon fra modne felt og lengre transportavstand til markedet for gass. Det kontinuerlige arbeidet med å øke energieffektiviteten i virksomheten, samt nye og mer effektive utbyggingsløsninger, forventes til en viss grad å motvirke denne utviklingen.

Selv om de totale klimagassutslippene fra virksomheten har økt betydelig siden 1990, har utslippet pr. produsert enhet blitt redusert med 30 pst. i samme periode. Økningen i totale utslipp skyldes

i stor grad sterk produktjonsvekst. Reduksjonen i utslipp pr. produsert enhet skyldes blant annet innføringen av CO₂-avgift i 1991, og at alle de store feltene har produsert på platå. Utslippene pr. enhet er lavere i denne fasen, enn i oppstarts- og haleproduksjonsfasene.

De siste årene har en sett en utflating og svak økning i utslippene pr. produsert enhet. Dette skyldes utviklingsstrekke nevnt i avsnittet over.

Petroleumssektoren bidrar med 17 pst. av NO_x-utslippene nasjonalt. Utslippene av NO_x fra sektoren har vokst jevnt siden 1990, noe som først og fremst skyldes økte utslipp fra faking av naturgass. Utslippene av NO_x pr. produsert enhet er imidlertid også redusert betydelig i perioden 1990-2000.

Utslippene av klimagasser og NO_x stammer i all hovedsak fra de samme kildene, nemlig gass-turbiner og motorer for å dekke energibehovet på innretningene og faking av gass. I motsetning til klimagassutslipp, kan NO_x-utslippene reduseres ved tekniske tiltak på kraftproduksjonsutstyret. De siste årene har lav-NO_x-brennere blitt tatt i bruk ved installasjon av nye gassturbiner for de turbintyper der denne teknologien er kommersielt tilgjengelig. Bruk av lav-NO_x-brennere kan redusere utslippene fra en turbin med om lag 80 pst., og det er pr. i dag installert 26 slike turbiner på norsk sokkel. Da klimagassutslippene i dag ikke kan reduseres ved realistiske tekniske løsninger, er det en fremtidig utfordring å sikre fortsatt effektivisering av kraftproduksjonen på sokkelen. En mer effektiv energibruk vil bidra til å begrense utslippene av både NO_x og klimagasser.

Petroleumssektoren er hovedkilden til utslipp av nmVOC i Norge, og står for 59 pst. av de nasjonale utslippene. Utslipp fra lasting av råolje på kontinentalsokkelen står for brorparten av utslippene fra virksomheten. Ny teknologi, som gjør at anslagsvis 70 pst. av nmVOC-utslippene fra en bøyelaster kan gjenvinnes, forventes å bli gjort kommersielt tilgjengelig i nær fremtid.

Norge skiller seg fra andre land ved at nær halvparten av det innenlandske energiforbruket dekkes av vannkraft. Dette bidrar på den ene siden til lave luftutslipp knyttet til det innenlandske energiforbruket. På den andre siden innebærer det at Norge har et smalere grunnlag for utslippsreduksjoner enn andre land. Produksjon og forbruk av elektrisk kraft kan variere betydelig fra år til år. Dette betyr blant annet at det er viktig for Norge å ha et fleksibelt energisystem gjennom bruk av andre energibærere som supplement til vannkraftproduksjonen.

Utslipp til luft fra innenlands energibruk til stasjonære formål varierer fra år til år. I hovedsak skyldes dette variasjonene i vannkraftproduksjonen og utetemperaturene. I år med høy produksjon av elektrisk kraft og relativt lave priser på elektrisitet, vil det normalt finne sted en vridning mot større bruk av elektrisitet og mindre forbruk av fyringsolje. I slike år kan utslippene fra bruk av fyringsolje være små. I år med lavere produksjon av vannkraft og høyere priser på elektrisitet, som for eksempel i 1996, vil utslippene være høyere.

Utslipp til sjø

Petroleumsvirksomheten medfører også utslipp av olje og ulike typer kjemikalier til sjø. Det vil være umulig å drive en effektiv olje- og gassvirksomhet uten bruk av kjemikalier. En betydelig innsats rettes derfor inn mot å utvikle kjemikalier med minst mulig miljøeffekter.

De totale utslippene av olje fra norsk petroleumsvirksomhet står for om lag 2 pst. av den totale tilførselen til Nordsjøen. Oljeutslippene fra petroleumssektoren stammer i all hovedsak fra regulær drift, men også akutte utslipp/søl forekommer.

Produsert vann, som er med oljen og gassen fra reservoaret, er hovedkilden til utslipp av olje til sjø. Etter 1991 har utslipp av oljeholdig borekaks vært forbudt på norsk kontinentalsokkel, og dette har bidratt til å redusere oljeutslippene fra virksomheten betydelig. Bedre boretekniske løsninger og nye boremetoder er sentrale for å få til ytterligere miljøvennlige boreoperasjoner. En hovedutfordring er å oppfylle kravet om nullutslipp og forpliktelsene i OSPAR-konvensjonen.

Inngrep

Utbygging av vassdrag og andre energirelaterte utbygging har medført inngrep i natur og kulturmiljøer i Norge, både gjennom direkte bruk, og ved kvalitetsforringelse og oppsplitting av arealer.

Innen energisektoren er det vassdragsutbyggingen som har hatt størst betydning i forhold til biologisk mangfold, kulturlandskap og friluftsliv. Norge har svært mange vassdrag og vannfall. De er av stor betydning både for økonomiske interesser, og for allmene interesser som naturvern og friluftsliv. Kraftproduksjon står for den viktigste økonomiske utnyttelsen av vassdragene. 25-30 pst. av vassdragene i Norge er utnyttet til kraftformål. I noen fylker er nesten alle større vassdrag utnyttet.

I årene fremover vil økning i den innenlandske energiproduksjonen i større grad måtte baseres

på andre kilder enn vannkraft. Ved utnyttelse av flere av disse kildene står en overfor inngrep som har mange likhetstrekk med vannkraftutbygging. For eksempel gjelder dette vindkraftproduksjon.

5.2 Regjeringens miljøpolitikk på energiområdet

Regjeringen legger stor vekt på å føre en miljøvernpolitikk der miljømålene søkes oppnådd på en kostnadseffektiv måte. Dette krever en sektorovergripende tilnærming til virkemiddelbruken. Virkemidlene overfor petroleums- og energisektoren, både økonomiske, juridiske og administrative, er i dag omfattende. Det er i denne sammenheng sentralt at myndighetene utformer rammebetingelser som gjør at energiproduksjon og energibruk blir fornuftig sett fra en samfunnsmessig synsvinkel.

Utformingen av miljøvernpolitikken på energiområdet er til dels meget kompleks, og krever en helhetlig tilnærming for å gi gode resultater.

Dette henger blant annet sammen med de mange ulike typer miljøproblemer sektoren står overfor, og at petroleums- og energisektoren bare er en av flere sektorer som bidrar. I tillegg må miljøvernpolitikken avveies i forhold til andre sentrale hensyn som ligger til grunn for utformingen av petroleums- og energipolitikken. De betydelige miljøutfordringene sektoren står overfor stiller store krav til at virkemiddelbruken utformes slik at de ulike målene kan nås til lavest mulig kostnader. Det er viktig at virkemiddelbruken blir tilpasset egenskapene ved det miljøproblemet en ønsker gjøre noe med. Økonomiske virkemidler vil bli brukt der det ligger til rette for dette. Det er blant annet viktig at energiprisene i størst mulig grad gjenspeiler miljøkostnadene.

Produksjon og bruk av energi er nært knyttet til verdiskaping og velferdsnivå i et moderne samfunn. Dagens energitilbud og -etterspørsel er et resultat av en rekke endringer i blant annet økonomiske, demografiske og teknologiske faktorer. Mulighetene til å påvirke fremtidig energibruk avhenger således av alle disse forholdene, og innebærer blant annet at tunge samfunnsmessige drivkrefter i betydelig grad vil være med å bestemme utformingen av miljøvernpolitikken.

Innen energiforsyningen må oppmerksomheten mot sikkerhet økes når utnyttelsen av produksjonsanlegg og overføringskapasitet blir større. Vannkraft står for en viktig del av verdiskapingen i landet og skal komme alle til gode.

5.3 Rapport om aktiviteten i 2000

Miljøskadelige utslipp fra petroleumsvirksomheten i Norge har økt mindre enn hva den økte produksjonen skulle tilsi. Myndighetenes virkemiddelbruk og økt fokusering på miljøspørsmål er blant de faktorer som har bidratt til denne positive utviklingen. For enkelte parametre er imidlertid den positive trenden de siste to til tre årene snudd.

Miljøovervåking av petroleumsvirksomheten på norsk sokkel er gjennomført av operatørselskapene i henhold til Forurensningsloven og retningslinjer fra Statens forurensningstilsyn. Revidering av overvåkingsmanualen som operatørselskapene er pålagt å følge fører til en mer regional tilnærming, slik at petroleumsvirksomhetens mulige påvirkning på miljøet blir sett i sammenheng over et større område.

Oljedirektoratet (OD) har også i år vært involvert i miljøarbeidet innen petroleumssektoren. Direktoratet kartlegger blant annet utslipp til luft, utarbeider utslippsprognoser og evaluerer kostnader og andre konsekvenser av eksisterende eller planlagte miljøtiltak. Direktoratet fører en kontinuerlig dialog med selskapene, blant annet for å fremme investeringer og valg av teknologiske løsninger som også er mest mulig miljøeffektive.

For å nå målene på miljøområdet er samspillet mellom myndigheter og berørt industri helt sentralt. Forumet Miljøsok ble opprettet i 1995 for å styrke og følge opp dette samspillet.

Miljøsok fase 2 ble avsluttet i 2000 i form av en rapport som blant annet inneholdt anbefalinger for hvordan samarbeidet mellom industrien og myndighetene kan videreføres.

Departementet har også for 2000 utgitt en egen miljøpublikasjon for petroleumssektoren, Miljø 2000. Publikasjonen inneholder en oversikt over miljøsituasjonen i petroleumssektoren, utfordringene fremover og hvordan industri og myndigheter kan møte disse.

I 1999 sto bruk av fyringsolje for nesten 7 pst. av CO₂-utslippene i Norge. Temperaturen i fyringssesongen i 2000 var vesentlig høyere enn normalt, noe som bidro til nedgang i forbruket av fyringsolje og -parafin. Utslippene til luft knyttet til bruk av fyringsoljer var derfor trolig betydelig lavere i 2000 enn i 1999.

Loven om vassdrag og grunnvann (Vannressursloven) trådte i kraft 1. januar 2001. Loven avløste Vassdragsloven av 1940.

Loven vil i større grad ta hensyn til miljøet. Blant annet foreslås det regler som skal hindre inngrep som ødelegger eller forringer verneverdi-

ene i vassdragene. Det nye lovforslaget vil også i større grad ta utgangspunkt i hva ulike vassdrag kan tåle av inngrep og påvirkning.

Verneverdiene er i tillegg ivaretatt gjennom konsesjonsbehandling av mikro- og minikraftverk, samt ved oppfølging av forbygningsplanene i vernede vassdrag. Planer for differensiert forvaltning av vernede vassdrag er blitt utarbeidet. Prosjektarbeid knyttet til kartlegging av verneverdier langs vernede vassdrag i de tre nordligste fylkene er blitt gjennomført. Natur- og miljøtilsyn i henhold til pålagte konsesjoner ble i 2000 utført på en rekke kraftanlegg.

Regjeringen støtter en rekke tiltak for å legge om energibruk og -produksjon. I 2000 mottok Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) 231 søknader om tilskudd innenfor støtteordningene for vindkraftanlegg og varmeanlegg basert på nye fornybare energikilder, varmepumper og spillvarme. Det ble gitt tilsagn på til sammen 85 mill. kroner til 45 prosjekter. Dersom prosjektene blir realisert vil de gi en produksjonsøkning på om lag 300 GWh/år varme basert på ny fornybar energi.

Det har i 2000 vært rettet en betydelig innsats mot informasjon, kunnskapsoppbygging og nettverksbygging. En egen enøk-side for det offentlige enøk-arbeidet er etablert på internett. Veilederen for energiforvaltning i kommunene, utarbeidet av NVE, ble testet ut i noen utvalgte pilotkommuner.

Olje- og energidepartementet gir hvert år støtte til forsknings- og utviklingsprosjekter som blant annet skal belyse hvilken innvirkning petroleumsakтивiteten og energiforsyningen har på miljø og samfunn. I 2000 ble det gitt økonomisk støtte til Forskningsrådet program «Forurensninger - kilder, spredning og effekter». Formålet er å frembringe ny kunnskap og å styrke den nasjonale kompetansen på områdene forurensningskilder, spredning, eksponering og virkninger av forurensning på naturmiljøet herunder utslipp til sjø. Departementet har også bevilget midler til KLIMATEK-programmet, som har som formål å styrke utvikling og bruk av teknologi som kan redusere klimagassutslipp. Det har også vært viet betydelig oppmerksomhet mot prosjekter relatert til miljøvennlige gasskraftverk.

Departementet har videre støttet forskning og utvikling knyttet til effektive og nye fornybare energiteknologier (NYTEK) og effektive energisystemer (EFFEKT) der miljøforhold står sentralt.

Støtte er også gitt til SAMRAM-programmet, som har som hovedmål å bygge opp og vedlikeholde kunnskapsgrunnlaget for en bærekraftig utvikling knyttet til produksjon og bruk av energi

i Norge og i et regionalt og globalt perspektiv. Gjennom NVE er det gitt støtte til forskningsprosjekter som skal gi økt kunnskap om miljømessige konsekvenser av produksjon, distribusjon og bruk av energi.

5.4 Tiltak som er aktuelle på kort og lang sikt for å løse eksisterende og forebygge nye miljø- og ressursproblemer

Utslipp fra petroleumsvirksomheten i Norge reguleres i stor grad gjennom Petroleumsloven og Forurensningsloven. Forurensningsloven kan benyttes til å regulere alle typer miljøskadelige utslipp fra petroleumsvirksomheten, men brukes i dag først og fremst overfor virksomheten til havs og utslipp av nmVOC fra lasting av råolje. Anleggene på land står overfor samme type virkemiddelbruk som annen landbasert industri. I petroleumsløvgivningen er prosessene knyttet opp mot godkjenning av nye utbyggingsplaner (PUD/PAD) sentrale. Anlegg plassert på land eller i sjø innenfor grunnlinjen er også underlagt bestemmelsene i Plan- og bygningsloven. I godkjenningsprosessen av PUD/PAD kan det blant annet stilles betingelser knyttet til valg av tekniske løsninger som påvirker utslipp av ulike gasser. Miljøhensyn i forbindelse med vassdrags- og energivirksomheten ivaretas gjennom sektorlovgivningen, Plan- og bygningsloven og Forurensningsloven.

Departementet vil også påpeke at petroleumindustrien kontinuerlig utvikler ny teknologi som vil føre til positive miljøeffekter. Dette er teknologi som ikke primært er utviklet med tanke på miljøeffektene. Store deler av petroleumsforskningen ligger derfor innenfor Regjeringens satsing på forskning i skjæringsfeltet energi og miljø. De positive miljøeffektene av ny teknologi vil i årene som kommer sannsynligvis være større enn miljøtiltak som gjennomføres i dag. Et eksempel på slik teknologi er separatorene på havbunnen eller i brønnen som skiller vann fra olje og gass, og som deretter re-injiserer det produserte vannet i reservoaret. I tillegg til at denne teknologien betyr at det ikke lenger er nødvendig å slippe ut produsert vann, vil den være mindre kraftkrevende enn om vannet på vanlig måte må separeres på plattformen. Dette betyr en energibesparelse og dermed lavere utslipp fra kraftproduksjonen offshore.

For miljøskadelige utslipp av klimagasser er CO₂-avgiften det sentrale virkemiddelet. Både brenning av gass og diesel på innretninger til havs som brukes i petroleumsvirksomheten, mineral-

olje for drift av supplyflåten og fyringsoljer brukt på land er pålagt CO₂-avgift. Fra 1. januar 2001 er CO₂-avgiften på norsk kontinentalsokkel 72 øre pr. liter olje/standard kubikkmeter gass.

Tilsvarende avgift for supplyflåten er 27 øre. I St.meld. nr. 54 (2000-2001) foreslår Regjeringen at CO₂-avgiften for utslipp fra petroleumssektoren videreføres inntil et nasjonalt system med omsettbare klimagasskvoter er på plass.

Det ligger et stort potensiale for ytterligere reduksjoner av utslippene gjennom forbedring og utvikling av ny teknologi. Viktige skritt kan tas når det gjelder reduksjon av behovet for energi, overføring av kraft fra land, økning av virkningsgraden ved kraftproduksjon, reduksjon av fakling og injeksjon av CO₂ i underjordiske formasjoner. Oljeindustrien har gjennom rapporten MIL-JØSOK fase 2 anslått de mulige reduksjonene av klimagassutslipp i 2010 til om lag 18 pst. i forhold til en prognose uten utslippsreducerende tiltak. Regjeringen har i St.meld. nr. 54 (2000-2001) signalisert at den vil anspore til ytterligere utslippsreduksjon gjennom å stimulere til videre teknologutvikling innenfor sektoren.

I henhold til Protokollen om reduksjon av forsurende, overgjødning og bakkenært ozon av 1999 (Gøteborgprotokollen), er Norge forpliktet til å redusere utslipp av NO_x til 156 kt og utslipp av nmVOC til 195 kt innen år 2010. Dette representerer en reduksjon på henholdsvis 29 og 35 pst. sammenlignet med utslippsnivået i 1990. For å gjennomføre disse forpliktelsene vil det også være nødvendig med tiltak i energisektoren.

Regjeringen har startet et arbeid for å utrede virkemidler for å sikre at forpliktelsene kan nås på en mest mulig effektiv måte. Et kvotesystem for NO_x på sokkelen er blant alternativene en vil vurdere i denne sammenheng, og Oljedirektoratet arbeider nå med å utrede dette alternativet nærmere.

Myndighetene og Statoil inngikk våren 2001 en intensjonsavtale der Statoil forplikter seg til å velge LNG framfor diesel på to nye supplyskip. Utslippene av NO_x på de nye skipene vil bli kuttet med 85 pst. i forhold til konvensjonell dieseldrift. Statoil vil kunne benytte de oppnådde NO_x-reduksjoner som de to supplybåtene til enhver tid representerer som grunnlag for søknader om tredjemannsløsninger på andre anlegg.

For å oppfylle eksisterende NO_x-forpliktelse i henhold til Sofiaprotokollen, vil Regjeringen vurdere å fremme ytterligere tiltak. For å få en bedre oversikt over problemer og muligheter, ble det høsten 2000 opprettet en arbeidsgruppe for NO_x bestående av Oljedirektoratet, de viktigste opera-

tørselskapene og den viktigste turbinleverandøren på norsk sokkel. Gruppen jobber med å identifisere kritiske problemer med de første lav-NOx maskinene ut ifra driftserfaringer samt å få et bedre bilde av totalkostnadene ved etterinstallering av lav-NOx turbiner. I tillegg arbeider gruppen med å få bedre hånd om utslippsberegningene og å skissere en tidsplan og strategi for forsvarelig installering av den første lav-NOx versjon av kombinerte gass- og dieselturbiner.

Norge klarte ikke å oppfylle den eksisterende nmVOC-forpliktelsen i henhold til Geneveprotokollen innen tidsfristen (1999). Årsaken til dette er at utslippene har vokst langt mer enn man antok da man påtok seg reduksjonsforpliktelsen. Mye av veksten skyldes en utslippskilde (råoljelasting offshore) der det ikke har vært kommersielt tilgjengelig teknologi for å redusere utslippene.

Norsk oljeindustri har nå, etter lang tids arbeid, teknologi som kan bidra til at vi når vårt utslippsmål om enn noen år for sent. Etter at forhandlingene om en avtale mellom myndighetene og oljeindustrien om å ta i bruk nyutviklet teknologi for å gjenvinne oljedamp (nmVOC-utslipp) fra råoljelasting ikke førte frem i 1999, blir disse utslippene nå regulert gjennom utslippstillatelser hjemlet i Forurensningsloven. Prognosen for utslipp av nmVOC fra sektoren viser en sterkt avtagende trend etter 2001. Dette skyldes både at oljeproduksjonen forventes å nå sitt toppnivå i løpet av få år, og at gjenvinningsutstyr forutsettes installert i tråd med pålegget gitt i medhold av Forurensningsloven.

Regulering av miljøskadelige utslipp til sjø vil fortsatt skje gjennom utslippstillatelser, og man vil arbeide for at bruk av kjemikalier reduseres i henhold til filosofien om nullutslipp nedfelt i St.meld. nr. 58 (1996-97). Nullutslipp kan nås ved en kontinuerlig reduksjon av miljøskadelige utslipp mot et praktisk nullnivå, der miljøskadeligheten avhenger av innholdet av potensielt miljøfarlige kjemikalier i tillegg til sted og tid for utslippet. Operatørene på norsk kontinentalsokkel er bedt om å rapportere til myndighetene om hvilke tiltak som er satt i gang i forhold til nullutslippstrategien, og myndighetene vil følge opp dette arbeidet gjennom jevnlige møter med operatørene.

Det har vært bred enighet om at kunnskapsgrunnlaget vedrørende langtidseffekter av utslipp til sjø har vært mangelfullt, og at innsatsen som gjøres på området burde organiseres på en mer hensiktsmessig måte. En arbeidsgruppe, med representanter fra forskningsmiljøene, berørte myndigheter og industri, har høsten 2000 og våren 2001 arbeidet med å vurdere hvor kunn-

skapsbehovet er størst, hvordan man kan koordinere ulike involverte instanser og hvordan man kan samarbeide på en mer rasjonell måte enn tidligere. Arbeidet som er gjort er et godt utgangspunkt for videre prioriteringer når det gjelder forskning på langtidsvirkninger av utslipp til sjø, og utgjør et viktig grunnlag for videre oppfølging fra myndighetene.

Miljøhensynet blir ivaretatt gjennom konsekjonsbehandlingen både når det gjelder vannkraftprosjekter og prosjekter som behandles etter energiloven, som for eksempel vindkraft og kraftledninger. Lovverket gir anledning til å sette en rekke vilkår som tar hensyn til miljøet.

Regjeringen vil ta mer hensyn til urørt natur enn tidligere når det gjelder vannkraftutbygginger. Saltfjell/Svartisen-prosjektene, Beiarn, Bjøllåga og Melfjord, ble behandlet i Stortinget 30. mai 2001, jf. St.meld. nr. 37 (2000-2001) Om vasskrafta og kraftbalansen og Innst. S. nr. 263 (2000-2001). I stortingsmeldingen gikk Regjeringen inn for å instruere Statkraft SF om å skrinlegge vannkraftprosjektene i Beiarn, Bjøllåga og Melfjord. Stortinget har sluttet seg til Regjeringens tilråding.

Videre har Regjeringen avslått søknaden om konsesjon fra Meraker Brug om vassdragsregulering og bygging av kraftverk i Homlavassdraget i Sør-Trøndelag og søknad fra Kvinnherad Energi AS om nye utbyggingsprosjekter i Hattebergvassdraget.

St.meld. nr. 37 (2000-2001) tok opp spørsmål om rullering av Samlet plan og verneplanene. For å sikre en helhetlig forvaltning av vannressursene foreslo Regjeringen en vesentlig omlegging av Samlet plan for vassdrag. Samlet Plan ble foreslått lagt om fra å være et prosjektorientert plansystem til en vassdragsbasert ressursoversikt. Videre vil Regjeringen legge frem forslag til en supplering av Verneplanen med de kraftutbyggingsprosjektene som vil få mest negative virkninger og ulemper for miljøet. Det tas sikte på at forslag til omlegging av Samlet Plan for vassdrag og forslag til supplering av Verneplanen for vassdrag sammen med andre pulje med nasjonale laksevassdrag skal legges frem for Stortinget innen utgangen av 2003.

Regjeringen vil videreføre en positiv holdning til utbygging av mikro- og minikraftverk og stimulere til å utnytte det store potensialet for utbedring og opprustning av eksisterende vannkraftverk.

EUs vanndirektiv vil i fremtiden legge føringer også for norsk vannressursforvaltning. Gjennom vedtagelsen av vannressursloven som trådte i kraft 1. januar 2001 har Norge på plass et

moderne og godt egnet styringsverktøy som i stor grad vil ivareta de hensyn som dekkes av EUs vanndirektiv. NVE er fagdirektoratet som ivaretar generelle vannressursspørsmål, herunder vannkraftsektoren. NVE må imidlertid samarbeide med andre direktorater som også har forvaltningsansvar innenfor de rammer som EUs vanndirektiv dekker. NVE har et ansvar for oppfølgingen av ny vannressurslov, verneplanutvidelsene, avviklingen av Samlet Plan samt effektiviseringen av konsesjonsbehandlingen.

Regjeringen skal videreføre en aktiv politikk for en omlegging av energibruk og produksjon. Virkemidlene knyttet til omleggingen er i dag rettet inn mot forbruksrettede tiltak som informasjon, kunnskapsoppbygging og nettverksbygging, og produksjonsrettede tiltak som investeringsstøtte til varme- og vindkraftanlegg samt støtte til introduksjon av nye energiteknologier og naturgass.

For å styrke arbeidet med en miljøvennlig omlegging av energibruk og energiproduksjon ble Enova SF stiftet sommeren 2001.

Det vises for øvrig til omtalen under del I, kap. 3 Fornyelse av offentlig sektor og under kap. 1825 Omlegging av energibruk og energiproduksjon. NVE vil etter 2001 fortsatt ha ansvar for å gi konsesjoner, drive monopolkontroll og helhetlig energiplanlegging. NVE skal også ha vassdrags- og energifaglig kompetanse med høy standard. Det betyr at NVE fremdeles skal ha kompetanse på å forvalte virkemidler med betydning for omlegging av energibruk og energiproduksjon.

Energi- og miljøkomiteen har bedt Regjeringen om å utrede et pliktig grønt sertifikatmarked tilsvarende det som er under utvikling i EU, der det settes krav til leveranse av en viss andel fornybar energi til sluttbruker jf. Innst. S. nr. 9(2000-2001). Departementet har startet et arbeid med å utrede hvor effektivt et slikt virkemiddel er i forhold til andre virkemidler i energi- og miljøpolitikken, og hvordan et slikt virkemiddel i hovedtrekk kan utformes.

Bruk av naturgass vil spille en viktig rolle i en mer miljøvennlig miljøpolitikk. Bruk av gass vil på mange områder erstatte mer forurensende energi og bidra til reduserte utslipp. Regjeringen mener at satsing på naturgass vil være et viktig element i politikken knyttet til omlegging av energibruk og energiproduksjon. Naturgasspolitikken skal være en integrert del av energi-, industri- og transportpolitikken.

Regjeringen ble av energi- og miljøkomiteen, jf. Innst. S. nr. 9 (2000-2001) bedt om å legge fram en stortingsmelding om en helhetlig strategi for

bruk av gass i Norge. Arbeidet med denne meldingen er i gang og andre departementer er trukket med i arbeidet. I meldingen vil det bli gitt en bred framstilling av sentrale problemstillinger knyttet til bruk av naturgass i Norge. Meldingen legges frem i vårsesjonen 2002.

Regjeringen ønsker å legge til rette for at naturgass skal kunne tas i bruk til kraftproduksjon innenlands. Gasskraft i Norge vil styrke forsynings sikkerheten for elektrisk kraft og bidra til å erstatte mer forurensende kraftproduksjon i det europeiske kraftmarkedet. Samtidig vil bygging av gasskraftverk være viktig for utvikling av norsk teknologisk og industriell kompetanse knyttet til bruk av gass.

Norsk produksjon av elkraft basert på naturgass vil konkurrere med elektrisitet produsert i et felles europeisk marked basert på blant annet kull, og vil således bidra til lavere utslipp av klimagasser globalt. Dette vil være et positivt bidrag til det globale miljøet.

Det er samtidig et krav at all bruk av naturgass i Norge skal innordnes Norges internasjonale klimaforpliktelser. Når Kyotoprotokollen trer i kraft, vil den innebære at industrilandene må redusere sine utslipp i samsvar med forpliktelsene i protokollen. Det betyr at en eventuell økning i CO₂-utslippene på et område, må motsvares av reduksjoner på andre områder, enten i Norge eller i andre land, slik Kyotoprotokollen åpner for. Fra det tidspunkt Kyotoprotokollen trer i kraft, vil derfor gasskraftverkene i alle land møte skjerpede krav til utslippsreduksjoner.

Det foreligger flere planer om bygging av gasskraftverk i Norge. 6. juli 2001 ble saken om utslippstillatelser for Naturkraft AS sine to gasskraftverk ferdigbehandlet. Dette gjelder gasskraftverkene på Kårstø i Rogaland og på Kollsnes i Hordaland. Gasskraftverkene vil benytte dagens best tilgjengelige teknologi, men det er forutsatt at Naturkraft legger til rette for separasjon og deponering av CO₂ og deltar aktivt i forskning og utvikling av denne teknologien.

Regjeringen vil styrke arbeidet for at Norge og norske teknologimiljøer, i samarbeid med andre land, skal få en sterk posisjon i utvikling av teknologi som kan redusere CO₂-utslippene fra kraftproduksjon.

Utviklingen av slik teknologi vil fortsatt kreve betydelig forskning og finansiell satsing før den kan bli kommersielt anvendelig. I budsjettet for 2001 økte Regjeringen bevilgningene til videreutvikling av renseteknologi for gasskraftverk med 20 mill. kroner. Regjeringen tar sikte på å øke bevilgningene ytterligere i de kommende årene.

Det legges opp til en satsing der utvikling og utprøving av teknologier for reduksjon av CO₂-utslipp fra kraftproduksjon skal stå sentralt, sammen med forskning og utvikling av løsninger knyttet til deponering eller anvendelse av CO₂. Norges forskningsråd kan være en naturlig koordinator for satsingen.

Regjeringen har trukket frem forskning i skjæringsfeltet energi og miljø som ett av fire prioriterte områder i forskningspolitikken. Utvikling av teknologier som kan bidra til å begrense energiforbruket, produsere energien mest mulig effektivt og miljøvennlig, og produsere mer miljøvennlig energi på en effektiv måte står helt sentralt. I Forskningsrådets nye modell «FoU for nærings-

rettet verdiskapning» blir dette ivaretatt innenfor programmet «Energi, miljø, bygg og anlegg».

Den samfunnsfaglige fokuseringen på energi- og miljøområdet blir hovedsakelig ivaretatt i Forskningsrådets SAMSTEMT-program. Også når det gjelder den forvaltningsrettede energi- og vassdragsforskningen som foregår i regi av NVE, er det energisektorens innvirkninger på miljøet som står i fokus.

For 2001 ble det bevilget 20 mill. kroner til et pilotprosjekt for bygging av gassrør i Bergensområdet. Et slikt prosjekt vil være med å bidra til at naturgass blir presentert for nye brukergrupper. Fra og med 2002 vil Enova overta ansvaret for støtte til infrastruktur for naturgass.

Del IV
Gjennomgang av Statnett SFs
organisering og oppgaver

6 Gjennomgang av Statnett SFs organisering og oppgaver

6.1 Innledning og bakgrunn

6.1.1 Bakgrunn

På bakgrunn av utviklingen i kraftmarkedet siden 1992, foreslo departementet i St.prp. nr. 61 (1999-2000) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2000 enkelte mindre endringer i Statnetts brukerråds virkemåte og sammensetning, samt en nærmere presisering av brukerrådets arbeidsområde. I Innst. S. nr. 220 (1999-2000) heter det følgende:

«Flertallet er enig i at kraftmarkedet har gjennomgått en betydelig utvikling siden 1992. Flertallet finner av samme grunn og Stortingets behandling av eiermeldingen, St.meld. nr. 40 (1997-1998), tiden inne til en revurdering av St.prp. nr. 100 (1990-91) og forutsetter en gjennomgang av både Statnetts roller, utøvelse av forvaltning og eierskap og brukernes plass i et nyorientert Statnett. Flertallet vil ikke kunne tilrå en endring av status til brukerrådets leder før en slik vurdering foreligger.

Flertallet finner det imidlertid rimelig at Statnettkundenes fellesorganisasjon (SFO), som representerer hovedtyngden av Statnetts kunder, får en sentral plass i dagens brukerråd.»

Som følge av Stortingets vedtak, ble brukerrådets sammensetning endret med virkning fra juni 2000. De øvrige endringene avventer herværende gjennomgang av Statnetts oppgaver og organisering.

Statnett og de organisasjoner som er representert i brukerrådet ble høsten 2000 bedt om å komme med sine vurderinger av de forhold som Stortinget ønsket en gjennomgang av.

Departementet mottok synspunkter fra Forbrukerrådet, Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Energiforsynings Fellesorganisasjon (Enfo), Energiverkenes Landsforening (EVL), Prosessindustriens Landsforening (PIL), Statnettkundenes Fellesorganisasjon (SFO) og Statnett SF. Enfo og EVL ble fra 1. januar 2001 slått sammen til Energibedriftenes Landsforening (EBL). Departementet har i tillegg fått innspill fra noen av organisasjonene i etterkant av høringen. Organisasjonenes synspunkter er gjengitt under de ulike temaene.

6.1.2 St.prp. nr. 100 (1990-91) Omorganisering av Statkraft

St.prp. nr. 100 (1990-91) Omorganisering av Statkraft var grunnlaget for å omdanne Statkraft fra å være en del av statsforvaltningen til å bli en selvstendig juridisk enhet, jf. Innst. S. nr. 28 (1991-92). Samtidig ble statens kraftproduksjon (konkurransettsatt virksomhet) og statens anlegg for overføring av kraft (monopolvirksomheten) skilt i separate statsforetak; Statkraft og Statnett. Statnett startet sin virksomhet 1. januar 1992.

Omorganiseringen av Statkraft var viktig for å oppnå en utvikling i kraftmarkedet i tråd med intensjonene i energiloven som hadde trådt i kraft 1. januar 1991. Selskapsmessig skille av statens eierskap i kraftforsyningen ble ansett som hensiktsmessig blant annet for å unngå mistanke om kryssubsidiering mellom den konkurranseutsatte virksomheten og monopolvirksomheten. Omorganiseringen medførte også et skille mellom forvaltnings- og forretningsmessige oppgaver. Grunnlaget for et velfungerende kraftmarked er lik markedsadgang til nettet for alle aktører, så vel produsenter som forbrukere. Uavhengighet mellom nett og produksjon er derfor et sentralt element. I St.prp. nr. 100 (1990-91) begrunnes dette blant annet som følger:

«Det sentrale overføringssystemet bør være mest mulig uavhengig av produksjonsenheten fordi:

- det skal være et nøytralt, landsdekkende hjelpemiddel for kraftprodusenter og kraftkjøpere
- det er et naturlig monopol med priser på tjenestene som må overvåkes nøye av myndighetene og av brukerne.»

Statnett er gjennom St.prp. nr. 100 (1990-91) gitt det sentrale ansvaret for driftskoordineringen, oppgaven som eier av statens del av sentralnettet, samt ansvaret for sentralnettsordningen og kraftsystemplanlegging i sentralnettet.

Når det gjelder driften av Statnett, ble det understreket at naturlige monopoler ikke må tillates å utnytte sin sterke posisjon i markedet, men drives med sikte på en rimelig forrentning på investert kapital. Å sikre kostnadseffektiv og ikke-diskriminerende utnyttelse av alle deler av nettsystemene, er en viktig målsetting for myndighetene. Det ble vist til at Statnett ikke må utnytte sin posisjon som monopolist til å avstå fra nødvendige nettinvesteringer eller kreve høyere tariffer enn det er kostnadmessig grunnlag for. Foretaket må

holde så lave kostnader som mulig samtidig som kravene til sikkerhet og kvalitet overholdes.

Organisering som statsforetak innebærer at staten er eiere, og at ingen andre kan gå inn som eiere. Eieransvaret forvaltes av Olje- og energidepartementet. Det kan ikke åpnes konkurs og gjeldsforhandlinger i et statsforetak. Staten har et betydelig ansvar for å oppfylle foretakets forpliktelser.

Departementets myndighet overfor foretaket utøves gjennom foretaksmøtet, som er foretakets høyeste organ. Foretaksmøtet fastsetter vedtekter, velger styret og kan gi instruks overfor foretaket.

Styret i foretaket representerer staten som eier. Med unntak av de ansattes representanter, er det foretaksmøtet som velger styret. Styret skal ha en representant fra brukerne. Styret har ansvaret for den forretningsmessige ledelsen av foretaket, og har det overordnede ansvaret for at foretaket drives mest mulig regningssvarende innenfor de rammer som er fastsatt i foretakets vedtekter og retningslinjer fastsatt av foretaksmøtet. Styret har en betydelig handlefrihet. I henhold til statsforetaksloven skal saker som antas å være av vesentlig betydning for foretakets formål eller som i vesentlig grad vil endre virksomhetens karakter forelegges departementet. Dette gir departementet mulighet til å gripe inn gjennom foretaksmøtet dersom styrets forslag ikke er på linje med det departementet mener er foretakets oppgave.

For å sikre brukerne et reelt innsyn i foretakets virksomhet ble det opprettet et brukerråd med deltakelse fra de viktigste brukergruppene i sentralnettet. Det ble presisert at brukere også omfatter sluttbrukere, ikke bare energiverkene.

Brukerrådet fikk forslags- og innstillingsrett overfor Statnetts styrende organer. Brukerrådets leder har møte- og talerett i Statnetts styre. Rådet skal primært ta opp og behandle saker som er av stor økonomisk betydning for brukerne av sentralnettet. Rådet skal også kunne ta opp andre forhold som er av stor prinsipiell betydning. Rådet skal normalt ikke ta opp spørsmål knyttet til den operative driften av Statnett, det er et ansvar som tilligger foretakets daglige ledelse. Et flertall i brukerrådet kan klage saker direkte inn for departementet.

Det ble lagt vekt på at brukerrådet skulle bidra til en effektiv kontroll av nettforetakets disposisjoner, og være et supplement til NVEs monopolkontroll.

Brukerrådet har fem medlemmer og oppnevnes av foretaksmøtet for perioder på to år. Siden

sommeren 2000 har brukerrådet hatt to medlemmer fra Enfo (fra 1. januar 2001 ble Enfo slått sammen med EVL til EBL), ett medlem fra SFO, ett medlem fra NHO og ett medlem fra Forbrukerrådet. NHO innstiller normalt sin representant fra PIL. Medlemmene er representanter for sine respektive organisasjoner.

6.1.3 Statnetts regulerte monopol- og myndighetsoppgaver

Statnett er tillagt oppgaven som systemansvarlig i det norske kraftsystemet, oppgaven som sentralnettsoperatør, ansvaret for kraftsystemplanleggingen i sentralnettet, samt ansvaret for regulerkraftmarkedet og tilhørende avregning. Statnett er i tillegg en betydelig netteier. Videre er Statnett ilagt oppgaver i forbindelse med beredskaps- og rasjonerings situasjoner.

Statnetts virksomhet og oppgaver er regulert i energiloven og tilhørende forskrifter.

Oppgavene som systemansvarlig, sentralnettsoperatør og ansvaret for regulerkraftmarkedet er i dag tillagt Statnett som vilkår i omsetningskonseksjonen etter energiloven. Endringene i energiloven som etter planen skal tre i kraft fra 1. januar 2002 medfører at departementet skal utpeke systemansvarlig og avregningsansvarlig, jf. Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) og Innst. O. nr. 112 (2000-2001). Statnett vil fortsatt ha omsetningskonseksjon for sin oppgave som netteier, der blant annet oppgaven som sentralnettsoperatør vil være et vilkår.

Departementet og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skal med hjemmel i energiloven fastsette egne forskrifter om systemansvaret. NVEs forskrifter skal erstatte gjeldende retningslinjer. Forskriftene skal etter planen tre i kraft fra 1. januar 2002.

Systemansvaret

Et overordnet ansvar for driftskoordineringen gjennom systemansvaret, er en nødvendig forutsetning for et samfunnsmessig rasjonelt kraftsystem. Koordineringen skal sikre momentan balanse mellom samlet produksjon og forbruk. Driftskoordineringen omfatter samordning av disposisjonene til alle aktørene i kraftmarkedet. Systemansvarlig legger dermed til rette for en tilfredsstillende leveringskvalitet i alle deler av landet.

Statnett er ansvarlig for systemsikkerheten i det norske kraftsystemet på kort og lang sikt, jf. St meld nr 29 (1998-99) Om energipolitikken. I

Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) ble det derfor understreket at systemansvaret også omfatter et ansvar for å sikre momentan balanse i fremtiden.

Systemansvaret omfatter hele det norske kraftsystemet. Den operative utøvelsen av systemansvaret vil imidlertid i hovedsak være knyttet til sentral- og regionalnettene, men er ikke avgrenset til dette. Statnett har også ansvar for å legge til rette for den fysiske kraftutvekslingen med utlandet.

Et effektivt systemansvar er viktig for å oppnå et effektivt kraftmarked. Systemansvarlig har imidlertid ikke det overordnede ansvaret for at kraftmarkedet fungerer effektivt. Det er myndighetenes ansvar å sørge for å utvikle rammebetingelser slik at markedet kan fungere effektivt, jf. Ot.prp. nr. 56 (2000-2001).

Systemansvarlig benytter blant annet fysiske kraftmarkeder i utøvelsen av systemansvaret. Statnett skal av den grunn bidra til at det fysiske kraftmarkedet fungerer på en tilfredsstillende måte. Systemansvarlig har også ansvaret for å utvikle og ta i bruk andre virkemidler for å ivareta systemansvaret på en samfunnsmessig rasjonell måte. Eksempler på andre virkemidler kan være kjøp av rettigheter til produksjonskapasitet og lastutkobling hos produsenter og forbrukere. Virkemidlene som benyttes skal i størst mulig grad være basert på markedsmessige prinsipper.

Systemansvarlig skal overvåke utviklingen i kraftsystemet og holde myndighetene løpende orientert om den fremtidige energi- og effektbalansen.

En samfunnsmessig rasjonell kraftforsyning forutsetter et riktig dimensjonert nett og et vel-fungerende kraftmarked. Systemansvarlig skal bidra til at overføringsnettet bygges ut på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder har systemansvarlig et spesielt ansvar for å overvåke de totale samfunnsøkonomiske kostnadene ved flaskehalser og bidra til at samfunnsmessig rasjonelle investeringer gjennomføres. Ved knapphet på overføringskapasitet skal Statnett vurdere ulike alternativer, eksempelvis systemmessige tiltak, investeringer i nett og nye utenlandsforbindelser. Som grunnlag for investeringsbeslutninger må Statnett gjennomføre de nødvendige samfunnsøkonomiske analyser. Systemansvaret innebærer i seg selv ingen formell investeringsplikt.

Oppgaven som systemansvarlig medfører at Statnett utfører myndighetsoppgaver som griper inn i retter og plikter både i forhold til aktørene i kraftmarkedet, og i forhold til andre netteiere. Det er derfor viktig at systemansvarlig opptrer ikke-diskriminerende og er uavhengig i forhold til

aktørene i kraftmarkedet, herunder blant annet stiller alle aktørene overfor samme kriterier. For å sikre den systemansvarliges nøytralitet er det viktig at systemansvarlig ikke har økonomiske interesser i den ordinære kraftomsetningen. Systemansvarlig må heller ikke diskriminere brukere av nettet, produsenter, kraftomsettere eller netteiere.

Systemansvarlig kan gi pålegg til de som helt eller delvis eier eller driver nett, produksjon eller organisert markeds plass, samt omsettere og sluttbrukere i forbindelse med utøvelse av systemansvaret. Dette kan være aktuelt både forut for, i og i etterkant av driftstimen. Videre kan systemansvarlig i helt spesielle driftssituasjoner rekvirere kraft eller koble ut forbruk i korte perioder. Oppgaven som systemansvarlig gir ikke hjemmel for rasjonering eller rekvisisjon over lengre perioder. I en rasjoneringssituasjon vil den systemansvarlige likevel ha en viktig funksjon gjennom å bistå rasjoneringsmyndigheten ved å utføre oppgaver etter beslutninger og retningslinjer fra rasjoneringsmyndigheten.

Oppgaven som systemansvarlig innebærer at Statnett utøver offentlig myndighet. Forholdet til forvaltningsloven er nærmere drøftet i Ot.prp. nr. 56 (2000-2001). Departementet viser her til at det ved utøvelse av systemansvaret av hensyn til tidsaspektet ikke vil være praktisk mulig for systemansvarlig å følge forvaltningslovens regler. Det er derfor lagt opp til at systemkritiske avgjørelser fattet av systemansvarlig skal unntas fra forvaltningsloven kap. IV-VI og VIII.

Statnett er part i systemdriftsavtalen med de øvrige systemansvarlige i Norden. NVE skal informeres om alle endringer i systemdriftsavtalen, og vesentlige endringer i avtalen skal godkjennes av NVE. Bestemmelsene i energiloven gjelder for utøvelse av systemansvaret i Norge, uavhengig av hvem som er systemansvarlig. Det er i Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) understreket at hverken lovtekst eller premisser er utformet på en måte som hindrer utvikling mot et felles nordisk systemansvar.

Avregning

Den enkelte netteier, inkludert Statnett, har ansvaret for å måle hvor mye kraft som leveres inn og tas ut av nettet.

Statnett har ansvar for å forestå all avregning av regulerkraft. Som følge av kraftmarkedets virkemåte, vil det være avvik mellom kraftkontraktene og faktisk innmating og uttak. Det er derfor nødvendig å måle forbruk og produksjon og beregne avviket.

Statnett er i dag også ilagt ansvaret for å drive systemstøtte for standardisert elektronisk datautveksling (Ediel).

Netteier

Statnett er gjennom St.prp. nr. 100 (1990-91) gitt oppgaven som eier av statens del av overføringsnettet. Det ble blant annet forutsatt at Statnett skal være ansvarlig for gjennomføringen av nyinvesteringer.

Statnett eier i dag om lag 84 pst. av sentralnettsanleggene i Norge, herunder utenlandsforbindelsene. De resterende sentralnettsanleggene er fordelt mellom 26 andre netteiere. I tillegg eier foretaket noe regionalnettsanlegg. Statnetts regionalnettsanlegg, eksklusive transformatorer, ligger i dag i Sogn og Fjordane, Telemark, Oppland, Hedmark, Buskerud, Sør-Trøndelag og Nordland.

Som netteier har Statnett samme oppgaver, og er underlagt samme regulering som andre netteiere. Dette omfatter blant annet planlegging, prosjektering og bygging av nyanlegg, reinvesteringer, samt drift og vedlikehold av eksisterende anlegg.

Oppgaven som netteier medfører blant annet at Statnett må utarbeide kraftsystemplaner for sentralnettet. Langsiktig og strategisk planlegging er nødvendig for å vurdere videre utbyggings- og moderniseringsbehov i sentralnettet.

Statnett har operatøransvaret for sentralnettsordningen. Sentralnettet er et landsdekkende, sammenhengende system som inngår i en felles avregning av transporttjenester (fellesnett). Statnett har avtaler med de øvrige sentralnettseierne om innleie av sentralnettsanlegg. Sentralnettsoperatøren har også ansvar for tariffing, måling og avregning samt å håndtere tap i sentralnettet.

Det føres eget regnskap for sentralnettsordningen. Regnskapet består av inntekter for bruk av nettet, kostnader for leie av overføringsanlegg, operatørkostnader til Statnett samt finansposter. Ordningen skal over tid gi et nullresultat.

6.1.4 Økonomisk regulering

Statnetts inntekter er regulert av NVE. Målet med reguleringen er å sikre at foretaket har incentiver til effektiv utvikling, utnyttelse og drift av egne nettanlegg, samtidig som systemansvaret utøves på en effektiv måte.

At NVE fastsetter en samlet inntektsramme for Statnetts virksomhet, bidrar blant annet til at kostnader knyttet til utøvelse av systemansvaret

må sees i sammenheng med investeringer i nett. Reguleringen skal på denne måten bidra til å gi Statnett bedriftsøkonomiske incentiver som er forenlig med samfunnsøkonomisk effektiv utøvelse av virksomheten. Som øvrige netteiere har Statnett, i henhold til forskriften til energiloven, over tid krav på rimelig avkastning på investert kapital gitt effektiv drift.

Inntektsrammene fastsettes for perioder på minimum fem år, og skal revideres fra 2002. Revidering av Statnetts inntektsramme er utsatt til 2003, blant annet for å kunne ta hensyn til den nye forskriften for systemansvaret. Effektiviteten til Statnett vil bli sammenlignet med effektiviteten til tilsvarende nettselskaper i andre land. Effektivitetsanalysen er grunnlaget for fastsettelse av effektivitetskravet, og er viktig for å kunne vurdere hvor godt Statnett utøver sine oppgaver.

Statnetts samlede inntektsramme for 2001 er 2 141 mill. kroner, hvorav om lag 377 mill. kroner knytter seg til Statnetts regionalnettsanlegg. Av inntektsrammen knyttet til regionalnettsanlegg er om lag 80 pst. knyttet til transformatorer/brytere og om lag 20 pst. knyttet til regionalnettslinjer.

Samlet inntektsramme for alle sentralnettsanlegg i 2001 er 2 290 mill. kroner. Det tilsvarer om lag 15,5 pst. av de samlede inntektsrammene for alle norske nettselskaper.

6.1.5 Andre aktiviteter

I tillegg til virksomhetene omtalt i kapittel 6.1.3 har Statnett de heleide datterselskapene Statnett Entreprenør AS, Statnett Rederi AS og Statnett Forsikring AS. Statnett eier også 50 pst. av den nordiske kraftbørsen Nord Pool ASA, der Svenska Kraftnät eier de resterende 50 pst.

Statnett Entreprenør AS utfører oppdrag innen planlegging, utbygging og vedlikehold av overføringsanlegg. Statnett Rederi AS eier et tungtransportskip, og er en del av foretakets entreprenørvirksomhet. Statnett Forsikring AS er foretakets eget forsikringsselskap.

Statnett har om lag 520 ansatte, hvorav 326 arbeider ved hovedkontoret og den regionale driftssentralen i Oslo. Ved de regionale driftssentralene på Sunndalsøra og i Alta arbeider det henholdsvis 33 og 31 personer, mens de resterende 130 arbeider hovedsakelig med vedlikehold ellers i landet. I tillegg er det 260 ansatte i Statnett Entreprenør, hvorav 26 arbeider i Oslo og 234 arbeider i landet for øvrig.

Ved Nord Pool er det 80 ansatte, hvorav om lag 55 i Norge.

6.2 Statnetts organisering

6.2.1 Høringsuttalelser

Forbrukerrådet skriver blant annet følgende:

«Forbrukerrådet oppfatter at Statnett fyller sin rolle som nøytral netteier på en god måte og at dette er en viktig grunn til den positive utviklingen vi har hatt etter at vi fikk Energiloven. Et sterkt Statnett som nøytral netteier og systemansvarlig, mener Forbrukerrådet er en viktig forutsetning for å fortsette denne utviklingen.»

EVL skriver følgende:

«Det er viktig at rollen som sentralnettseier og driver rendyrkes og holdes adskilt fra øvrige virksomheter for å sikre at det ikke oppstår mistanke om krysssubsidiering eller andre effektivitetshindringer.»

EVL er videre av den oppfatning at Statnett bør konsentrere seg om oppgavene i sentralnettet.

NHO skriver følgende:

«For overføring er det et grunnleggende krav at det skal skilles strengt mellom rollen som systemoperatør og netteier. Det er viktig at sentralnettsrollen rendyrkes og at ulike funksjoner blir skilt fra hverandre på en måte som sikrer at det ikke oppstår mistanke om manglende habilitet. Både effektivitet og nøytralitet må ivaretas på en god måte, samt hensynet til markedsadgang for aktørene i kraftmarkedet.»

PIL skriver blant annet følgende:

«Som representant for en stor gruppe brukere av Statnetts tjenester er et viktig anliggende for PIL at Statnett fungerer så effektivt som mulig, at sentralnettsfunksjonen rendyrkes og at de ulike funksjonene blir skilt fra hverandre på en slik måte at det ikke oppstår mistanke om manglende habilitet.»

PIL viser videre til at de også tidligere har gitt uttrykk overfor Statnett at det både for kunden og for Statnett er en fordel om Statnetts roller også er reflektert direkte i hvordan Statnett er organisert, men at det avgjørende er hvordan Statnett løser sine oppgaver internt, slik at kravene til effektivitet og nøytralitet oppfylles på en god måte.

Enfo er av den oppfatning at myndighetspålagte oppgaver skal organiseres på en klar, nøytral og ikke-diskriminerende måte. Videre skriver Enfo følgende:

«Enfo er opptatt av at det er mulig å skille mellom Statnett som netteier og Statnett som systemoperatør i forretningsmessig sammenheng. Samtidig er det viktig å utnytte fordelene med nærhet mellom Statnett som netteier og Statnett som systemoperatør der de samfunnsøkonomiske forhold er av avgjørende betydning.

Enfo er derfor av den oppfatning at kravet om nøytralitet til Statnett, tilsier at de myndighetspålagte oppgaver må synliggjøres i organisasjonen.»

SFO viser til at rollene som netteier, systemansvarlig og sentralnettsoperatør har forskjellig utgangspunkt, forskjellige rammer og forskjellige eksterne relasjoner, og at forskjellige økonomiske mål gir vanskelige rollekonflikter.

Videre skriver SFO at det er en nødvendig forutsetning at Statnett opptrer nøytralt i forhold til alle netteiere ved utøvelse av sin rolle som sentralnettsoperatør og systemansvarlig, inklusive Statnett selv som netteier. Etter SFOs mening er det vanskelig å påberope seg nøytralitet uten at systemansvarlig er mer tydelig synliggjort i Statnetts organisasjon. Nåværende organisasjon og eierskap i både sentral- og regionalnett gir ikke tilfredsstillende grunnlag for tiltro til at Statnett opptrer med nødvendig nøytralitet.

SFO konkluderer som følger:

«Roller som systemansvarlig bør skilles ut som egen juridisk enhet for å bidra til nøytral opptreden i forhold til alle netteiere, og som et ledd i å legge til rette for en utvikling mot en felles nordisk systemoperatør.»

Statnett mener at det norske kraftsystemet er best tjent med at Statnett som tilrettelegger for kraftmarkedet er organisert som et systemansvarlig nettselskap. En slik løsning sikrer nøytralitet i forhold til alle markedsaktørene. Løsningen gir effektivitet ved at Statnett har tilgang på de nødvendige virkemidler fra systemtjenester via ny teknologi til investering i ny kapasitet. Samordning av systemoperatørrollen og eierskapet gir også større gjennomføringskraft ved at det er én besluttende myndighet, som får både utgiftene og inntektene ved investeringer. Av disse grunner er en slik organisasjonsmodell best egnet til å ivareta myndighetenes krav til systemsikkerhet.

Videre skriver Statnett:

«NVE regulerer Statnetts inntekt ved én årlig inntektsramme for den samlede virksomhet

som systemansvarlig nettselskap, og driver fram effektiviserings tiltak gjennom årlige reduksjoner i rammen. Statnett gjennomfører et meget omfattende program for kostnadsreduksjoner for å møte effektiviseringsmålene og eiers krav til resultat. Samtidig følges effektiviteten opp gjennom deltagelse i internasjonal benchmarking. Sammenlikningene plasserer Statnett blant de mest effektive selskapene.»

Statnett skriver at de har som mål å være en nøytral tilrettelegger av kraftmarkedet. Grunnleggende for Statnett er å løse tilretteleggingen av kraftmarkedet etter samfunnsøkonomiske kriterier, samtidig som kundenes krav til kostnadseffektivitet tilfredsstilles.

Statnett viser til at de får en inntektsramme for den samlede virksomheten. For Statnett er det derfor et mål at den samlede virksomhet drives samfunnsøkonomisk og kostnadseffektivt.

Statnett hevder at organisering som uavhengig systemansvarlig har vesentlige svakheter for det norske kraftsystemet fordi en slik organisasjonsmodell ikke har tilstrekkelige virkemidler eller evne til å gjennomføre investeringer, og modellen vil føre til økte kostnader for brukerne av nettet.

6.2.2 Departementets vurdering

Statnetts oppgave som systemansvarlig bør etter departementets oppfatning vektlegges sterkt i vurderingen av foretakets organisering. Departementet legger særlig vekt på at nødvendige investeringer gjennomføres. Energi- og effektbalansen i Norge er nå strammere enn tidligere, og det sentrale overføringsnettet har en viktig funksjon i utøvelsen av systemansvaret. Dette kan føre til et økt investeringsbehov i nett. Organiseringen av Statnett må rettes inn mot en effektiv utøvelse av systemansvaret og behovet for gjennomføring av samfunnsmessig effektive investeringer i overførings-systemet.

Statnett er organisert som et systemansvarlig nettselskap, såkalt «Transmission System Operator» (TSO). Det vil si at foruten å utøve systemansvaret, eier og driver foretaket nettanlegg. Foretaket kan således selv gjennomføre investeringer i nettanlegg. En annen hovedmodell for organisering av systemansvaret, såkalt «Independent System Operator» (ISO), innebærer at den systemansvarlige selv ikke eier og driver nettanlegg, og således heller ikke gjennomfører nettinvesteringer.

En nær kobling mellom systemansvarlig og eierskap til nett, legger til rette for at de samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringene i den sentrale del av overføringsnettet gjennomføres.

Etter departementets oppfatning sikres dette best når disse oppgavene løses innenfor samme enhet, det vil si i et systemansvarlig nettselskap. Den enheten som har ansvaret for å påpeke de investeringsprosjekter som er nødvendige for å utøve systemansvaret på en effektiv måte, skal også ha mulighet til selv å gjennomføre disse investeringene. En slik sammenkobling bidrar i tillegg til en effektiv utnyttelse og drift av nettanleggene. Det vises i denne sammenheng til at Enfo påpeker at det er viktig å utnytte fordelene med nærhet mellom Statnett som netteier og Statnett som systemoperatør der de samfunnsøkonomiske forhold er av avgjørende betydning.

Statnett utøver myndighetsoppgaver som griper inn i aktørene i kraftsystemet sine rettigheter og plikter, herunder også i Statnett selv som netteier. Nøytralitet er viktig ved utøvelsen av flere av Statnetts oppgaver, men er særlig viktig i forhold til utøvelsen av systemansvaret. Det er en forutsetning for effektiv utøvelse av systemansvaret at alle aktører har tiltro til at systemansvarlig opptrer ikke-diskriminerende. Å være både systemansvarlig og netteier i regional- og sentralnett krever derfor særlig aktsomhet i utøvelsen av systemansvaret. Dette gjelder for eksempel når systemansvarlig fastsetter overføringsgrenser i nettet, håndterer søknader om revisjoner i nettanlegg og fastsetter krav til nettanlegg og koblinger i nettet. Dette spørsmålet er nærmere omtalt i kapittel 6.3.

Organisasjonene er alle opptatt av at Statnett må opptre nøytralt. Statnett har selv påpekt at organisering som systemansvarlig nettselskap sikrer nøytralitet i forhold til andre markedsaktører. Departementet vil i denne sammenheng vise til at det ved etableringen av foretaket ble lagt avgjørende vekt på at Statnett skulle være en nøytral aktør uten økonomiske interesser i kraftproduksjon eller -omsetning.

Departementet støtter synspunktene om at myndighetsoppgavene må være synlige. Grunnlaget for Statnetts beslutninger må være åpent og etterprøvbart. Statnett skal dokumentere hvilke oppgaver de utøver i egenskap av å være systemansvarlig, samt hvordan disse oppgavene utøves. Statnett skal i sine beslutninger være seg bevisst de ulike oppgavene de har og tilstrebe å opptre ikke-diskriminerende. NVE vil i arbeidet med ny inntektsregulering av Statnett fra 2003 stille krav i den økonomisk tekniske rapporteringen for å tydeliggjøre kostnadene ved systemansvaret.

Statnett er underlagt reguleringer etter energiloven. Den samlede reguleringen av foretaket skal bidra til at de ulike oppgavene utøves på en samfunnsmessig rasjonell og ikke-diskriminerende

måte. Dette sikrer at Statnett ikke har incentiver til å utnytte sin monopolsituasjon. Departementet understreker at Statnett skal drives etter samfunnsøkonomiske kriterier.

Det er opp til Statnett selv å komme fram til en hensiktsmessig organisering ut fra de oppgaver foretaket er satt til å gjennomføre, og de reguleringer foretaket er underlagt.

Utviklingen av kraftmarkedene i Norden og Europa for øvrig legger føringer for utviklingen også i Norge. De øvrige nordiske land, og de fleste andre europeiske land, har også organisert systemansvaret i selskap som eier nett. I mange av landene på kontinentet inngår det systemansvarlige nettselskapet i et konsern hvor også konkurranseutsatt virksomhet som kraftproduksjon og -omsetning inngår. Italia har imidlertid valgt å organisere systemansvaret i selskap som selv ikke eier nett. Organisering som uavhengig systemansvarlig er på ulike måter også gjennomført i en del stater i USA, blant annet i California, New England og Pennsylvania, New Jersey, Maryland området.

EU-kommisjonen la i mars 2001 fram forslag til endringer i eldirektivet. Forslaget er nå til behandling innenfor EUs organer. Norge vil som følge av EØS-avtalen være forpliktet til å implementere direktivet i norsk lovgivning. I forslaget er det blant annet lagt vekt på at systemansvarlig skal ha full kontroll over alle nettanlegg som er nødvendig for å vedlikeholde og utvikle nettet. Videre foreslås det at det kan stilles krav om at systemansvarlig skal oppfylle minstekrav til investering i vedlikehold og utvikling av overføringsnettet, herunder overføringsforbindelser til andre land. Direktivet legger til rette for organisering som nøytralt og uavhengig systemansvarlig nettselskap, og støtter at systemansvarlig skal ha kontroll og ansvar knyttet til investeringer og overordnet nett.

6.3 Hvilke nett skal Statnett eie?

6.3.1 Høringsuttalelser

Etter Forbrukerrådets vurdering er forbrukerne best tjent med at Statnett eier hele sentralnettet, og at de i sterkere grad enn i dag bruker rollen som systemansvarlig til å utøve innflytelse også på utviklingen på de lavere nettnivåene. Målet må være å få på plass et mest mulig effektivt og vel fungerende nett helt fram til forbrukerne.

PIL skriver følgende:

«Under dagens regime og eierforhold i kraftforsyningen bør Statnett fortsatt være en sterk

sentralnettseier og i prinsippet eie hele sentralnettet. Mistanken om rolleblanding mellom nettdrift og produksjon vil kunne bli betydelig forsterket dersom produsenter og store vertikalt integrerte verk ytterligere øker sitt eierskap i sentralnettet. Det vil føre til en økt vertikal integrering som også omfatter deler av sentralnettet.»

«Dersom Statnett skulle redusere sin eierandel i sentralnettet, vil produsenter og vertikalt integrerte verk være de eneste interesserte kjøperne. En slik vertikal integrasjon også mot sentralnettet, er ikke forenlig med et velfungerende marked og vil innebære et langt skritt tilbake i forhold til intensjonene bak Energiloven.»

«En sterk og uavhengig sentralnettseier vil kunne hindre at så skjer, og at ytterligere mistanke om rolleblanding mellom nettdrift og produksjon utvikles.»

Enfo mener at det nå er på tide å rydde opp i rollene som regional- og sentralnettseier. Videre skriver Enfo:

«Statnett bør derfor på sikt selge seg ut av regionalnettet og overlate dette til de kommende store regionale nettselskapene. Statnett bør konsentrere seg om å rendyrke sin rolle som sentralnettseier og overta alt det som naturlig tilhører sentralnettet.»

«Dette makeskiftet mellom sentralnetts- og regionalnettseier må selvfølgelig skje etter forretningsmessige prinsipper.»

«Enfo finner det derfor naturlig at Statnett konsentrerer seg om oppgavene i sentralnettet og på sikt selger seg ut som eier i regionalnettet.»

SFO viser til at staten gjennom lover, forskrifter og retningslinjer har full styring med nettmonopolet, uavhengig av eierskap. Statlig eierskap er derfor ingen betingelse for å styre nettvirksomheten. SFO skriver videre:

«Statnett som netteier bør behandles på samme måte som andre netteiere. Det at Statnett som eneste netteier også har myndighetsdelegerte operatørfunksjoner, kan skape uklarhet om plassering av netteiers kostnader i forhold til operatøren. Dette har ingen andre netteiere anledning til, og det er unødvendig å legge opp til en organisering som kan skape slike uklarheter.»

Etter SFOs vurdering representerer Statnetts omfattende eierskap i regionalnettet et problem i forhold til andre regionalnettseiere. SFO mener at Statnett bør selge sine regionalnettsanlegg (inklusive transformatorene) til regionale netteiere, slik at anleggene kan bli en integrert del av et sammenhengende regionalnett.

Når det gjelder Statnetts eierskap i sentralnettet viser SFO til at gitt et tydelig skille mellom Statnetts netteierrolle og systemoperatøren, vil det fortsatt kunne være naturlig at Statnett er en betydelig sentralnetteier. Avhengig av antall og omfang av de regionale nettselskapene, bør andre netteiere fortsatt være aktuelle i sentralnettet der drift og utbygging kan ha klare synergieffekter med regionalnettet. Statnett bør derfor konsentrere sitt eierskap til sentralnettet tilpasset en dynamisk vurdering av sentralnettets utstrekning.

Statnett mener at de bør eie alt sentralnett. Etter Statnetts vurdering er det mest rasjonelt, mest effektivt og gir forbrukerne den mest nøytrale løsningen. Statnett mener derfor at de bør kjøpe opp de resterende sentralnettstasjoner, enkeltbrytere og ledninger i sentralnettet, og på den måten bli eier av alt sentralnett.

Etter Statnetts vurdering er det fordeler ved at foretaket eier alt sentralnett knyttet til både investeringer, vedlikehold og systemdrift. En helhetlig planlegging av sentralnettet der det legges et felles sett beslutningskriterier og felles risikopolis til grunn vil best sikre gjennomføring av et samfunnsøkonomisk riktig nett. Statnett understreker viktigheten av å ha en enhetlig aktør som har gjennomføringsevne overfor samfunnsøkonomiske nødvendige investeringer i sentralnettet, gjennom nybygging, ombygging eller systemvern.

Statnett hevder også at de bør kjøpe regionalnettsanlegg som har en åpenbar sentralnettsfunksjon, og at disse anleggene også bør inngå i sentralnettet. Statnett vil da samtidig også kunne bidra til en bedre arrondering mellom nettnivåer ved å selge anlegg som har en åpenbar regionalnettsfunksjon. Videre skriver Statnett:

«Det er fra enkelte framsatt påstander om rolleblanding i Statnett i form av prioritering av Statnetts anlegg ved vedlikeholdsrevisjoner. Statnett har hatt en meget bevisst policy på likebehandling når andre eieres anlegg har vært involvert. Dersom Statnett når sitt mål om 100 pst. eierskap i sentralnettet, vil spørsmålsstillingen knyttet til eventuell favorisering av egne anlegg ved revisjon bli eliminert.»

Statnett ser det som grunnleggende nødvendig at markedet fungerer og at monopolselskaper opptrer nøytralt. På prinsipielt grunnlag har Statnett det syn at skillet mellom konkurranseutsatt virksomhet og monopolvirksomhet bør være klarere enn det som framkommer ved å organisere disse virksomhetene etter konvensjonell konsernmodell.

6.3.2 Departementets vurdering

Samfunnsmessig rasjonell utbygging av det samlede overføringsnettet er en viktig forutsetning for å sikre et velfungerende og effektivt kraftsystem. Som systemansvarlig nettselskap skal Statnett bidra til at samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringsprosjekter blir gjennomført.

Systemansvaret omfatter hele kraftsystemet, men et landsdekkende sentralnett spiller likevel en viktig rolle i utøvelsen av systemansvaret. Statnett kan ikke pålegge andre netteiere å investere i nettanlegg. Fullt eierskap i sentralnettet, bidrar således til å sikre at de samfunnsøkonomiske nettinvesteringene i sentralnettet gjennomføres, samt til en mer effektiv drift av anleggene. Departementet har derfor ingen innvendinger til Statnetts strategi om å eie alt sentralnett.

Statnett har som systemansvarlig samordningsansvar for disposisjoner til alle aktører i det norske kraftsystemet. Dette innebærer også instruksjonsrett overfor anlegg de selv ikke eier etter nærmere fastsatte regler.

Statnetts eierandel i sentralnettet har økt de siste årene. Statnett har i løpet av 2000 og 2001 overtatt Norsk Hydro ASA sine nettanlegg, i all hovedsak sentralnettsanlegg. Det er også nylig inngått avtale om overtagelse av Statkraft SF sine nettanlegg. Gjennom disse transaksjonene har de to største produsentene solgt sine nettanlegg til Statnett. I tillegg overtok Statnett i 1999 store deler av Viken Energinett AS sine sentralnettsanlegg. Statnett vil etter overtagelsen av Statkrafts anlegg eie nærmere 87 pst. av sentralnettet.

Det vises til at PIL har påpekt at det er uheldig at produsenter eier sentralnett, og på den måten bidrar til vertikal integrasjon som også omfatter sentralnett. Etter at flere har overdratt sine nettanlegg til Statnett, er grunnlaget for denne kritikken noe redusert. Slike tiltak bidrar generelt til en bedre avgrensing mellom produksjon- og nettvirksomhet også for andre aktører i kraftbransjen.

Det vises videre til at SFO mener at Statnett bør selge sine regionalnettsanlegg (inklusive transformatorene) til regionale netteiere slik at anleggene kan bli en integrert del av et sammen-

hengende regionalnett. Departementet ser det som viktig å legge til rette for større sammenhengende nettområder under sentralnettet, og derigjennom en mer effektiv nettorganisering og utjevning av tariffene innenfor nettområdet. Dette kan bidra til mer kostnadseffektiv drift, blant annet gjennom bedre utnyttelse av stordriftsfordeler knyttet til drift og investeringer. Videre legges det til rette for mer effektiv regional kraftsystemplanlegging. En utvikling i retning større nettområder vil kunne inkludere både distribusjons- og regionalnett.

Et Statnett som fokuserer på eierskap i sentralnettsanlegg vil bidra til den prosessen. Statnett skal derfor konsentrere sin oppgave som netteier til sentralnettet, men kan i begrenset grad eie underliggende nett. Statnett skal i utøvelsen av sitt eierskap i nettanlegg bidra til at oppgaven som systemansvarlig kan løses på en effektiv og ikke-diskriminerende måte. Et Statnett som konsentrerer sitt eierskap om sentralnettet, og kun i begrenset grad eier regionalnettslinjer legger til rette for dette.

Større nettområder forutsetter imidlertid ikke at alle nettanlegg som er involvert er eid av samme netteier, men kan også oppnås gjennom innleie av nettanlegg fra andre netteiere. Regionalnettsanlegg eid av Statnett trenger således ikke være til hinder for etablering av større sammenhengende nettområder.

Når det gjelder transformatorene mellom sentral- og regionalnett inngår disse i dag ikke i sentralnettet. Det er imidlertid etter departementets oppfatning ingen entydig og åpenbar konklusjon hvorvidt transformatorene bør inngå i sentralnettet eller i underliggende nett, jf. kapittel 6.4 om sentralnettets utstrekning. Transformatorene mellom sentral- og regionalnettet er etter departementets vurdering ikke av avgjørende betydning for utvikling av en effektiv nettorganisering. Statnett eier i dag vel halvparten av disse transformatorene. Etter departementets vurdering er det opp til Statnett selv å vurdere sitt eierskap til transformatorene, særlig ut fra systemmessige hensyn.

Departementet vil understreke at Statnett har ansvaret for å bidra til at det samlede overføringsnettet bygges ut på en samfunnsmessig rasjonell måte. Dersom aktører i underliggende nett ikke gjennomfører samfunnsmessig rasjonelle investeringer og det er nødvendig av hensyn til systemansvaret, kan Statnett foreta investeringer også i regionalnettsanlegg. For nettanlegg til og med 22 kV bidrar områdekonsesjonen og tilhørende leveringsplikt til at konsesjonærene foretar de nødvendige investeringer.

Det vises til at Statnett på prinsipielt grunnlag mener at skillet mellom konkurranseutsatt virksomhet og monopolvirksomhet bør være klarere enn det som framkommer ved organisering som konsern, for å få et fungerende marked. Departementet har det overordnede ansvaret for å utvikle rammebetingelser for å oppnå et effektivt kraftmarked. I den forbindelse vil departementet følge utviklingen i kraftmarkedet, og fortløpende vurdere behovet for ytterligere tiltak for å sikre tilstrekkelig skille mellom konkurranseutsatt virksomhet og monopolvirksomhet, herunder krav om selskapsmessig skille, jf. Ot.prp. nr. 56 (2000-2001).

6.4 Sentralnettets utstrekning

6.4.1 Høringsuttalelser

Forbrukerrådet mener et velfungerende marked er helt avhengig av et uavhengig og effektivt sentralnett, og at dette utvikles slik at vi har en mest mulig optimal samfunnsøkonomisk løsning til enhver tid.

Om sentralnettets utstrekning mener SFO blant annet følgende:

«En nettstruktur med et mindre antall regionalnett/distriktsnett, bundet sammen med ett sentralnett, gir mulighet for utjevning, effektiv drift og god monopoloppfølging. Sentralnettet og distriktsnettet må møtes i en fornuftig grensedragning.»

Etter SFOs vurdering skal ikke transformering til/fra sentralnettet inngå i sentralnettet.

PIL påpeker at størrelsen på sentralnettet ikke kan være statisk. PIL skriver videre:

«Sentralnettets funksjon og utstrekning må tilpasses utviklingen i kraftmarkedet og utviklingen i bransjestrukturen, slik at forholdene på en best mulig måte kan legges til rette for et effektivt fungerende kraftmarked.

PIL mener at regionalnettsanlegg som har vesentlig betydning for sentralnettet bør være en del av sentralnettet. Funksjonskriterier for innlemmelse i sentralnettet er av større betydning enn spenningskriteriet ved vurdering av om anlegg skal inn i sentralnettet eller ikke.»

Statnett viser til at den aktuelle bransjeutviklingen som også innebærer en to-nivå struktur på nettorganiseringen tilsier at også sentralnettets utstrekning justeres noe. Etter Statnetts mening bør 132 kV ledninger i regionalnettet som er viktige for sentralnettet og for et fungerende kraft-

marked, samt nedtransformeringen fra sentral- til regionalnettet legges inn i sentralnettet. Det vises til at en ved å legge nedtransformeringen inn i sentralnettet oppnås ensartede priser for transformeringsskapasiteten.

Etter Statnetts mening vil en slik endring av sentralnettet skape bedre samsvar mellom det ansvar Statnett har for systemsikkerheten og Statnetts tilgjengelige virkemidler.

6.4.2 Departementets vurdering

Statnett ble i St.prp. nr. 100 (1990-91) bedt om å klarlegge sentralnettets utstrekning ut fra hensynet til markedsadgang og administrativ tilknytning til kraftmarkedet for brukerne. Etter en langvarig og grundig vurdering i bransjen, der man var enige om hovedtrekkene, fastsatte Statnett i 1997 sentralnettets utstrekning med virkning fra 1. januar 1998. Statnetts avgjørelse ble klaget inn til NVE, og deler av NVEs vedtak ble igjen påklaget til departementet. Departementet fattet vedtak om sentralnettets utstrekning i 1998.

Sentralnettet består i hovedsak av 300 og 420 kV linjer og anlegg, i tillegg inngår 132 kV linjer og anlegg i de deler av landet der dette er høyeste spenning. Videre inngår også den norske delen av forbindelsene til utlandet i sentralnettet.

Etter departementets vurdering skal sentralnettets utstrekning fastsettes på grunnlag av funksjonelle kriterier. Spenningsnivå alene er ikke et avgjørende kriterium for om et anlegg skal inkluderes i sentralnettet eller ikke. Sentralnettet skal fortsatt være et landsomfattende og sammenhengende nett, og sørge for sentrale utvekslingspunkt i alle regioner. Sentralnettet har videre en viktig funksjon i forhold til å knytte seg til andre lands sentralnett, og derigjennom legge til rette for en effektiv og sikker kraftutveksling med utlandet.

Sentralnettet er i hovedsak en ordning for felles tariffing av kunder tilknyttet de nettanlegg som inngår i sentralnettet. Statnett er operatør for sentralnettet. Felles tariffing innebærer enhetlige tariffer som bidrar til å fremme effektiv utnyttelse og utvikling av sentralnettet, samt fordeling av kostnadene i de anlegg som inngår i sentralnettet.

Sentralnettet har en viktig funksjon i utøvelsen av systemansvaret. Departementet vil imidlertid understreke at systemansvaret og tilhørende regulering etter energiloven gjelder for hele det norske kraftsystemet, og er således uavhengig av sentralnettets utstrekning. At regionalnettsanlegg er av vesentlig betydning for sentralnettet er der-

for etter departementets oppfatning alene ikke et argument som medfører at anlegget skal inkluderes i sentralnettet.

Transformatorene mellom sentral- og regionalnett er i dag ikke en del av sentralnettet. Ut fra de kriterier som sentralnettet er basert på, er det etter departementets vurdering ingen entydige og åpenbare argumenter for hvorvidt transformatorene bør inngå i sentralnettet eller i underliggende nett.

Eierskapet til, og nettmessig plassering av transformatorene mellom sentral- og regionalnettet er etter departementets vurdering heller ikke av avgjørende betydning for å legge til rette for en effektiv nettorganisering. Statnetts rolle som eier av transformatorer er nærmere drøftet i kapittel 6.3.

Spørsmålet om transformeringen skal inkluderes i sentralnettet er derfor i stor grad et kostnadsfordelings- og tariffingsspørsmål. Etter departementets vurdering gir dette argumentet alene ikke grunnlag for å endre sentralnettets utstrekning. De tariffmessige konsekvensene av å inkludere transformatorene, så vel Statnetts som andre netteieres, i sentralnettet vil være en viss utjevning av kostnader knyttet til transformatorer. De samlede kostnadene for brukerne påvirkes ikke.

Departementet ser derfor ikke noen grunn til å ta initiativ for å endre sentralnettets utstrekning. Sentralnettets utstrekning må imidlertid kunne tilpasses utviklingen i blant annet kraftmarkedet i tiden framover. Myndighetene har kompetanse til å avgjøre hvilke kriterier som skal benyttes til å avgrense sentralnettet, og NVE fatter vedtak om hvilke anlegg som skal inngå i sentralnettet.

Departementet understreker at effektiv drift, vedlikehold og investeringer i nettanlegg i større grad avhenger av eierskap enn av nettmessig plassering.

6.5 Brukerrådets rolle

6.5.1 Høringsuttalelser

Forbrukerrådet ønsker at brukerrådet skal videreføres. Dette er det eneste formelle forum der sluttbrukere får løpende informasjon og kan formidle sitt syn på viktige saker knyttet til kraftnettet. Når det gjelder brukerrådets sammensetning mener Forbrukerrådet at det bør være balanse i representasjonen mellom forbruk og produksjonsinteressene. Videre bør leder- og nestleder vervet deles mellom partene, og i en toårsperiode bør hver av partene ha lederen ett år hver. Både

leder og nestleder bør ha møterett i styret slik at begge parter syn kan komme fram.

PIL er tilhenger av at ordningen med et brukerråd videreføres, og påpeker at det er viktig og hensiktsmessig at brukerne gjennom brukerrådet kan være et korrektiv eller supplement til NVEs utøvelse av monopolkontrollen. PIL skriver videre:

«Den maktpolitiske skjevheten i brukerrådet er svært betenkelig, og gir ikke den ønskede legitimitet til brukerrådet. Brukerinteressene og produsentinteressene må være likt representert i brukerrådet. PIL understreker at brukerrådets rolle og behovet for et slikt organ på lengre sikt må sees i sammenheng med Statnetts og markedets videre utvikling. En effektiv monopolkontroll er i denne sammenheng helt avgjørende.»

PIL mener videre at forbruker- og produsentrepresentantene bør ha leder- og nestledervervet annethvert år, og at både leder og nestleder skal møte i styret. Sakene brukerrådet behandler bør avgrenses slik at Statnetts «konkurranseutsatte» del skjermes fra innsyn.

NHO mener det vil bedre brukerrådets funksjonsmåte og dermed rådets legitimitet som uttrykk for de ulike parter syn hvis man endret sammensetningen slik at sluttforbrukere fra industri og andre forbrukere på den ene side og på den annen side nettselskaper og kraftprodusenter hadde like mange representanter i rådet. Det skyldes at det er sluttbrukerne som må bære kostnadene ved uttak av kraft også fra sentralnettet. NHO hevder videre at en slik fordeling gjør det naturlig at formannsvervet ruller mellom partene. I de tilfelle der brukerrådet har en delt innstilling kan det være en fordel at representanter for de ulike syn tillates å møte Statnetts styre for å legge fram sine synspunkter.

Forbrukerrådet, NHO og PIL er således alle opptatt av å sikre brukerrådets legitimitet gjennom at de to brukergruppene av Statnetts tjenester er likt representert i brukerrådet, og at partene møter på like vilkår i Statnetts styre.

EVL ser det som naturlig at brukerrådets formann deltar i Statnetts styremøter med tale og forslagsrett. Brukerrådets formann orienterer om brukerrådets ulike syn i relevante saker og er etter EVLs vurdering en ressurs for styret i Statnett.

Enfo mener at dersom departementet fortsatt ønsker et brukerråd, må brukerrådets formann kunne delta på Statnetts styremøter som observatør.

Etter SFOs oppfatning er Statnetts roller i dag av en slik art at brukernes innflytelse må styrkes og ikke svekkes. SFO mener derfor at brukerrådets leder bør bli medlem av Statnetts styre, og ikke bare ha talerett som i dag. Ved et juridisk og organisatorisk skille mellom Statnetts roller som systemansvarlig og netteier, vil situasjonen være en annen og brukernes/kundenes innflytelse vil kunne sikres på annen måte. Primært bør kontroll og innflytelse over systemansvarlig sikres gjennom en omorganisering der brukerinteressene knyttes opp til operatørrollene.

Statnett mener at brukerrådets virksomhet bør konsentrere seg om Statnetts rolle som tilrettelegger for et effektivt kraftmarked. Det er imidlertid ikke hensiktsmessig at brukerrådet som observatør er fast representert i styret. Kommunikasjon mellom styret og brukerrådet kan sikres gjennom at referatene fra brukerrådsmøtene formidles til styret. I tillegg vil styret normalt invitere brukerrådets leder og nestleder til å delta i styrets behandling av saker som gjelder Statnetts systemansvar, sentralnettsordningen og kraftsystemplan for sentralnettet.

Når det gjelder brukerrådets sammensetning, viser Statnett til at bransjeutviklingen tilsier at det bør være balansert representasjon av kundegruppen, og ledervervet og nestledervervet bør fordeles og roteres mellom produsent- og forbrukerrepresentantene. Statnett skriver videre:

«Brukerrådet bør ha bestemmelser om habilitet og taushetsplikt for å unngå at informasjon fra brukerråd og styremøter blir spredd slik at det kan skade ikke bare Statnett, men også Statnetts kommersielle samarbeidspartnere og kunder.»

6.5.2 Departementets vurdering

Siden etableringen av Statnett har det vært en betydelig utvikling i kraftmarkedet og rammebetingelsene. Det har blitt større klarhet i Statnetts oppgaver, og myndighetenes regulering av Statnetts oppgaver har endret seg. Dette gir grunnlag for å presisere brukerrådets oppgaver og arbeidsmåte nærmere i forhold til hva som ble lagt til grunn i St.prp. nr. 100 (1990-91).

Brukerrådet skal fortsatt være en viktig kontakflate mellom Statnett og brukerne og bidra til en konstruktiv dialog mellom partene. Brukerrådet skal være et supplement til myndighetenes monopolkontroll.

Det er ikke klare grenser for hvilke saker brukerrådet skal behandle. I St.prp. nr. 100 (1990-91) heter det blant annet at brukerrådet primært skal

ta opp og behandle saker som er av stor økonomisk betydning for brukerne av sentralnettet, og at rådet også skal kunne ta opp andre forhold av stor prinsipiell betydning. Dette prinsippet skal fortsatt legges til grunn.

Det vises til Budsjett-innst. S. nr. 9 (2000-2001) der Stortinget har bedt om at det utarbeides et mer presist mandat for brukerrådets virksomhet. Det heter her blant annet:

«Komiteen vil imidlertid allerede nå presisere at Statnett skal utøve sin virksomhet på en nøytral og uavhengig måte i forhold til aktørene og deres ulike interesser i kraftmarkedet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, mener likevel at brukerrådet ikke bør delta i styremøter hvor strategier i tilknytning til forhandlingsposisjoner om blant annet andre selskapers kjøp og salg av nettanlegg drøftes.

Flertallet ber om at det utarbeides et mer presist mandat for brukerrådets virksomhet, der rådet fortsatt gis tilstrekkelig innsyn og muligheter til å fremføre sitt syn overfor Statnetts styre i alle saker som har med monopolvirksomheten å gjøre, men der muligheten til å skaffe seg informasjon av strategisk karakter begrenses.»

Departementet ba Statnett utarbeide et mandat i samsvar med Stortingets innstilling. Statnett har forelagt forslag til mandat for brukerrådet til uttalelse. Både flertallet og mindretallet i brukerrådet fraråder å gjøre endringer i mandatet før Stortinget har behandlet Statnetts roller. Flertallet i brukerrådet påpeker at de anser St.prp. nr. 100 (1990-91) som gjeldende inntil Stortinget har fattet nytt vedtak. På bakgrunn av dette legger styret i Statnett opp til at det gjøres vedtak om nytt mandat i etterkant av Stortingets behandling av her-
værende framlegg.

Departementet legger til grunn at brukerrådet i framtiden skal behandle saker i samsvar med et mandat avgrenset til Statnetts regulerte monopol- og myndighetsoppgaver. Dette innebærer at brukerrådet blant annet skal behandle saker knyttet til systemansvaret, avregningsansvaret og oppgaven som netteier, herunder oppgaven som sentralnettsoperatør og kraftsystemplanleggingen i sentralnettet. Disse oppgavene er nærmere omtalt i kapittel 6.1.3.

Saker av konkurransestrategisk karakter og saker vedrørende Statnetts indre anliggender skal ikke være en del av brukerrådets arbeidsfelt.

Når det gjelder brukerrådets sammensetning vises det til PIL, Forbrukerrådet, NHO og Statnett sine synspunkter. Disse parter ser det alle som hensiktsmessig med en jevn representasjon mellom produsent- og forbrukerinteressene i brukerrådet. Departementet støtter dette synspunktet, og foreslår at brukerrådet utvides til seks medlemmer, slik at rådet består av tre av medlemmer som representerer forbrukerinteressene og tre medlemmer som representerer kraftbransjen.

Prinsippet i St.prp. nr. 100 (1990-91) om at brukere også omfatter sluttbrukere, og ikke bare energiverk legges dermed fortsatt til grunn. Etter departementets vurdering bør representanter for de som bærer kostnadene i sentralnettet og som omfattes av Statnetts regulerte monopol- og myndighetsoppgaver, gis like muligheter til å hevde sine interesser. Eksempelvis er overføringstariffene utformet slik at en del av kostnadene i sentralnettet overveltes til forbrukere tilknyttet nettet på lavere nettnivå. Det er derfor viktig at også de indirekte brukerne av sentralnettet deltar i brukerrådet.

Jevn representasjon i brukerrådet gjennom økt innflytelse fra forbrukssiden har også blitt mer aktuelt ettersom en harmonisering av sentralnettstariffen i forhold til tariffene i andre land fører til at en større del av kostnadene i sentralnettet nå bæres av forbrukssiden.

Forbruket av elektrisk kraft i Norge fordeler seg noenlunde jevnt mellom kraftintensiv industri, husholdninger og annen næringsvirksomhet. Det synes derfor rimelig at organisasjoner som representerer hver av disse tre forbrukergruppene blir representert i brukerrådet. Kraftintensiv industri og husholdningskundene representeres gjennom henholdsvis NHO ved PIL og Forbrukerrådet. For å ivareta synspunktene til annen næringsvirksomhet, foreslås det at Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH) blir representert i brukerrådet. Det vil bidra til en balansert forbrukersammensetning i brukerrådet.

NHO ved EBL skal fortsatt ha to medlemmer og SFO ett medlem. EBL representerer selskap fra alle deler av kraftbransjen, mens SFO representerer de fleste av produsentene og regionalnettseierne som er avtaleparter med Statnett.

Brukerrådet vil etter en slik utvidelse ha to medlemmer fra NHO ved EBL, ett medlem fra SFO, ett medlem fra NHO ved PIL, ett medlem fra Forbrukerrådet og ett medlem fra HSH.

Brukerrådet er rådgivende overfor Statnett. Det anses derfor ikke å være problematisk at rådet i saker ikke vil kunne fatte en flertallsbeslut-

ning. Det anses derfor ikke som nødvendig eller hensiktsmessig at leder gis dobbeltstemme.

Departementet legger til grunn at leder- og nestledervervet bør fordeles og roteres mellom forbruker- og produsentinteressene. Brukerrådets leder har i dag møte- og talerett i Statnetts styre. For å sikre at både forbruker- og produsentinteressene syn kan bli forelagt styret, foreslås det at brukerrådets leder og nestleder skal kunne være til stede, med møte- og talerett, under styrets behandling av saker som omfattes av mandatet.

SFO mener at brukerrådets leder bør gis fast plass i styret. Ut fra vurderingen av at brukerrådets mandat skal avgrenses til saker som har med regulerte monopol- og myndighetsoppgaver å gjøre, samt at brukerrådet skal være et rådgivende organ anses ikke fast styrerepresentasjon som hensiktsmessig. Departementet vil påpeke at et styre skal opptre på vegne av eier, og at brukerrepresentasjon i styret derfor vil medføre urydige ansvarsforhold. Det vises også til at ett av styrets medlemmer skal være representant fra brukerne, og at dette medlem, på samme måte som øvrige styremedlemmer, er representant for eier.

Den direkte klageadgangen til departementet opprettholdes. Dersom Statnett fatter avgjørelser i strid med brukerrådets anbefalinger kan et flertall i brukerrådet oversende saken til departementet for eventuell behandling i foretaksmøtet. Klageretten er ikke en klagerett over forvaltningsvedtak i forvaltningslovens forstand, men en ekstra mulighet til å kreve at staten som eier vurderer og eventuelt griper inn i foretakets beslutninger. Klageretten er å anse som en ekstraordinær klagerett som kan benyttes i tilfeller der Statnett fatter avgjørelser i strid med interessene til et flertall i brukerrådet. Den endrede sammensetningen av brukerrådet påvirker således ikke kravet om at det skal være et flertall i brukerrådet bak klagen. Brukerrådet har benyttet seg av den direkte klageadgangen én gang, og et samlet brukerråd sto bak klagen. Statnetts avgjørelser vedrørende de regulerte monopol- og myndighetsoppgavene kan på ordinær måte bringes inn for NVE i medhold av energiloven, med klagerett etter forvaltningsloven til departementet hvis NVE fatter vedtak. Det vises til at systemkritiske avgjørelser fattet av systemansvarlig er unntatt fra forvaltningsloven kapittel IV-VI og VIII.

Når det gjelder brukerrådets øvrige arbeidsrutiner, herunder bestemmelser om habilitet og taushetsplikt, er det opp til Statnett og brukerrådet å komme fram til hensiktsmessige løsninger.

Statnett skal være en nøytral servicebedrift for brukerne av det norske kraftsystemet. Brukerrå-

det skal ha en rådgivende funksjon i forhold til foretakets beslutninger på de områder som er nevnt ovenfor, samt fortsatt være et supplement til myndighetenes monopolkontroll.

6.6 Nordisk samarbeid

6.6.1 Høringsuttalelser

EVL mener at det nordiske kraftsystemet må sees i sammenheng for å optimalisere nettdriften i det felles nordiske kraftmarked, og at mye taler for at de nye utfordringene vil bli enklere å møte med en koordinering mellom de nordiske systemansvarlige. Videre skriver EVL:

«Med bakgrunn i markedsutviklingen og behovet for en samordning og koordinering av funksjonene i et felles nordisk marked, bør det arbeides for en felles nordisk systemoperatør.»

PIL og NHO skriver at det hele det nordiske nettsystemet må sees i sammenheng for å optimalisere nettdriften i Norden. PIL viser til at dette særlig er aktuelt i anstrengte effektsituasjoner og situasjoner der det er muligheter for å utøve markedsrett. Videre skriver PIL:

«Mye taler for at de nye utfordringene vil bli enklere å møte med en koordinering mellom de nordiske systemansvarlige. På sikt vil Norden som et kraftsystem være tjent med å ha en nøytral systemansvarlig.»

PIL og NHO slutter seg til konklusjonene fra Markedsrådet i Nord Pool om at det viktigste på kort sikt er å få til en koordinering av det nordiske systemansvaret.

Enfo skriver følgende:

«I et nordisk kraftmarked vil det derfor være naturlig at blikket rettes fra nasjonale systemansvarlige nettselskap til et felles nordisk systemansvarlig nettselskap og at forholdene allerede nå legges til rette for dette og med samme organisatoriske synliggjøring som tidligere omtalt.»

SFO skriver:

«Systemteknisk sett er det ikke begrunnelse for en fordeling av systemansvaret på flere likestilte systemoperatører innenfor fastsatte delområder i et felles frekvensområde som Norden, og det er ingen kraftsystemmessig begrunnelse for at en områdeinndeling skal følge nasjonale grenser. Ideelt sett, ut fra å

legge til rette for et felles marked, og en optimal utnyttelse av det nordiske nettet, bør det siktes mot én nordisk systemkoordinator i et felles nordisk tariffområde, som omfatter et felles nordisk «sentralnett». Dagens organisasjon er konsentrert om virksomheten innenfor landegrensene, og har forskjellige rammebetingelser - noe som for det samlede kraftsystem vil medføre suboptimale løsninger. For å legge grunnlaget for en nordisk helhetsløsning bør Statnetts funksjoner splittes for å kunne inngå i utviklingen av et «nordisk sentralnett».

Statnett skriver følgende:

«Etter etableringen av et felles nordisk kraftmarked er det et økende behov for tettere systemteknisk og driftsmessig samordning og harmonisering mellom landene for å gjøre markedet mer effektivt. Trinnvis bør grunnlaget legges for etablering av et nordisk systemansvarlig nettselskap (TSO). Et nordisk systemansvarlig nettselskap vil styrke tilliten til det nordiske kraftmarkedet, vil optimere overføringskapasiteten mellom de nordiske markedet og kontinentet, og vil optimere den nordiske nettstrukturen og tilpasse den over tid for å redusere nettbegrensningene mellom de nordiske land.

Statnett vil foreta de organisasjonstilpasninger som etablering av et nordisk systemansvarlig nettselskap vil kreve.»

I følge Statnett vil en utvikling mot felles nordisk systemansvarlig gi gevinster på områder som:

- forsterking av tilliten til det nordiske kraftmarkedet
- optimering av overføringskapasiteten mellom det nordiske markedet og kontinentet
- optimering av nettstruktur i Norden og tilpassning av denne over tid for å redusere nettbegrensningene mellom de nordiske land.

6.6.2 Departementets vurdering

Norge inngår i et integrert nordisk og internasjonalt kraftmarked, og har en betydelig overføringskapasitet til Sverige og Danmark. I tillegg har Norge mindre overføringskapasitet til Finland og Russland. De nordiske landenes kraftsystemer er gjensidig avhengig av hverandre.

Et effektivt og velfungerende nordisk kraftmarked forutsetter et utstrakt nordisk samarbeid på flere områder, både på myndighetsnivå og mellom de systemansvarlige selskapene. Som tilrette-

legger av kraftutvekslingen med utlandet og som systemansvarlig, spiller Statnett på norsk side en viktig rolle i utviklingen av det nordiske kraftmarkedet.

De systemansvarlige nettselskapene i Norden har i dag et omfattende samarbeid på flere områder. Samarbeidet er i hovedsak organisert gjennom samarbeidsorganisasjonen Nordel. Gjennom Nordel samarbeides det om en rekke saksområder, blant annet systemutvikling og planer for nettinvesteringer, systemdrift, drifts- og leveringssikkerhet, informasjonsutveksling, prinsipper for tariffing samt internasjonalt samarbeid. Statnett deltar videre i en tilsvarende organisasjon på europeisk nivå, Association of European Transmission System Operators (ETSO).

Systemdriftsavtalen som er inngått mellom de systemansvarlige nettselskapene i Norden er det formelle grunnlaget for samarbeidet mellom de systemansvarlige, og omfatter blant annet systemdrift, driftssikkerhet, balanseregulering og kraftutveksling. Avtalen er en samarbeidsavtale og godkjennes av NVE.

Den nordiske elbørsen, Nord Pool ASA, har en sentral rolle i det nordiske kraftmarkedet. Nord Pool er i dag eid med like andeler av de systemansvarlige selskapene i Norge og Sverige (Statnett og Svenska Kraftnät). Det er åpnet for at det finske og de to danske systemansvarlige selskapene kan komme inn på eiersiden i Nord Pools elspotvirksomhet, jf. St.prp. nr. 1 (2000-2001) fra Olje- og energidepartementet. Nord Pool har sitt hovedkontor i Norge og reguleres etter norsk lovgivning, herunder energiloven, verdipapirhandelloven og børsloven.

De nordiske energiministrene ble i Nordisk Ministerråd i 2000 blant annet enige om at det er behov for å videreutvikle samarbeidet mellom de nordiske systemansvarlige slik at systemansvaret i større grad sees i et nordisk perspektiv. Det ble også påpekt et behov for å utvikle samarbeidet med henblikk på å sikre effektiv håndtering av mulige effektproblemer og en rasjonell utnyttelse av reservekapasiteten. Det ble lagt vekt på at markedsbaserte løsninger skal benyttes i størst mulig grad.

Utviklingen kan innebære at samarbeidet mellom de nordiske systemansvarlige blir mer forpliktende, og at landenes kraftsystemer blir mer integrert. Et tettere og mer forpliktende samarbeid mellom de systemansvarlige kan organiseres på flere måter. EVL, PIL, Enfo, SFO og Statnett mener alle at det på sikt vil være hensiktsmessig med en felles nordisk systemansvarlig. En eventuell felles nordisk systemansvarlig vil imidlertid

kreve omfattende avklaringer av blant annet organisatoriske, juridiske og reguleringsmessige forhold i alle de nordiske land. Etter departementets vurdering bør det derfor på kort sikt legges vekt på mer forpliktende nordisk samarbeid blant annet gjennom endringer og videreutvikling av systemdriftsavtalen.

Nordisk samarbeid er nødvendig for å videreutvikle det nordiske kraftmarkedet. Økt samarbeid vil kunne medføre behov for harmonisering og klargjøring av regulering både på nasjonalt og nordisk nivå. Tariffer og flaskehalshåndtering er eksempler på områder der det kan være behov for ytterligere harmonisering. Departementet ønsker å legge til rette for økt koordinering og harmonisering av regulering og regelverk i Norden for å sikre et mer effektivt og sikkert nordisk kraftmarked. I denne sammenheng må blant annet samarbeidet mellom de nordiske regulatorene styrkes. Arbeidet må videre ses i sammenheng med tilsvarende arbeider på europeisk nivå, blant annet i regi av EU-kommisjonen.

6.7 Staten som eier av Statnett SF

6.7.1 Høringsuttalelser

PIL viser til at det finnes mange gode grunner for at eierskapet til Statnett skal forvaltes av OED. Forutsetningen er at eierskapsrollen forvaltes på en nøytral måte slik at det ikke oppstår mistanke om rolleblanding.

SFO anbefaler at staten vurderer sitt eierskap i Statnett. Dette begrunnes ved at myndighetene da i større grad kan bli utfordret til å utvikle generelle virkemidler som SFO på lang sikt tror er en fordel ved at styringen skjer via rollen som regulator og ikke gjennom eierskap.

Statnett ser det som naturlig at Statnetts eiertilknytning vurderes ved en vurdering av Statnetts roller. Det påpekes også at rapporteringsmodellen har fungert bra ved ryddighet fra alle involverte parter og fordi Statnett skal sørge for samfunnsøkonomisk utvikling og drift av nettet.

Statnett påpeker likevel til at det rent prinsipielt kan stilles spørsmål ved at samme departement er ansvarlig for de økonomiske rammer som tildeles foretaket og de krav til økonomisk resultat som blir stilt til foretaket.

6.7.2 Departementets vurdering

Systemansvaret er en viktig samfunnsoppgave som er nødvendig for et effektivt kraftmarked, og for forsyningssikkerheten. Som systemansvarlig

nettselskap utøver Statnett offentlig myndighet. Videre skal Statnett drives etter samfunnsøkonomiske prinsipper. Statnett er således underlagt andre krav og føringer enn andre selskaper i kraftbransjen.

Statnett ble opprettet som statsforetak fordi man ønsket å kunne ivareta sektorpolitiske hensyn gjennom drift av selskapet. Statsforetaksloven er utarbeidet med sikte på å være en organisasjonsform for statlige næringsvirksomheter som drives som ledd i en overordnet sektorpolitisk målsetting, jf. NOU 1991:8 Lov om statsforetak.

Det vises til St.meld. nr. 40 (1997-98) Eierskap i næringslivet der blant annet statens rolle som eier og regulator, og statsforetaksformen ble diskutert. Videre vises det til St.meld. nr. 30 (2000-2001) Langtidsprogrammet 2002-2005 der en fokuserte på formålet og organiseringen av offentlig eierskap som et ledd i arbeidet med fornyelse og effektivisering av offentlig sektor. I Langtidsprogrammet ble det påpekt at det er viktig å vurdere statens eierskap i hvert selskap for seg, slik at organisasjonsform tilpasses formålet med selskapet.

Statlig eierskap av Statnett bidrar til at foretaket oppfattes som en nøytral aktør i markedet, noe som er viktig siden Statnetts beslutninger kan ha store økonomiske konsekvenser for mange aktører. Foretaket styres av et uavhengig styre. Det fører til at foretaket har handlefrihet og er beslutningsdyktig.

Etter departementets vurdering kan det være betydelige synergieffekter mellom eierskap og sektorforvaltning. Eierskapet av Statnett er med på å sikre at foretaket utfører sine samfunnsoppgaver best mulig, også i eventuelle situasjoner der reguleringen etter energiloven kan være uklar.

Det legges betydelig vekt på bevissthet rundt rollen som eier og sektorforvalter, både i saksbehandling og i kommunikasjon med Statnett. Ryddig og tillitsvekkende opptreden, både i eiersaker og i andre saker, er etter departementets vurdering det viktigste bidraget til å unngå mistanker om rolleblanding.

Departementet vurderer det derfor som fortsatt viktig at staten eier Statnett.

6.8 Oppsummering

Statnett bør fortsatt være organisert som et systemansvarlig nettselskap. Departementet har i sin vurdering av Statnetts organisering lagt særlig vekt på hensynet til en effektiv utøvelse av systemansvaret og behovet for samfunnsmessig effektive investeringer i overføringssystemet.

Nøytralitet er viktig ved utøvelsen av Statnetts oppgaver, særlig i forhold til utøvelsen av systemansvaret. Myndighetsoppgavene må være synlige, og grunnlaget for Statnetts beslutninger må være åpent og etterprøvbart. Det er viktig at Statnett i sine beslutninger er seg bevisst de ulike oppgavene foretaket har, og tilstreber å opptre ikke-diskriminerende.

Statnett er underlagt reguleringer etter energiloven. Den samlede reguleringen av foretaket skal bidra til at de ulike oppgavene utøves på en samfunnsmessig rasjonell og ikke-diskriminerende måte. Dette sikrer at Statnett ikke har incentiver til å utnytte sin monopolsituasjon. Statnett skal drives etter samfunnsøkonomiske kriterier. I henhold til forskriften til energiloven har Statnett over tid krav på rimelig avkastning på investert kapital, gitt effektiv drift.

Statnett skal konsentrere sin oppgave som netteier om sentralnettet, men kan i begrenset grad eie underliggende nett. Dette vil bidra til at Statnett på grunnlag av sitt eierskap opptre ikke-diskriminerende i forhold til andre eiere av nettanlegg, og legger til rette for større sammenhengende nettområder.

Det understrekes at dersom aktører i underliggende nett ikke gjennomfører samfunnsmessig rasjonelle investeringer, og det av systemmessige årsaker er nødvendig, kan Statnett foreta investeringer også i regionalnettsanlegg.

Etter departementets vurdering er det ikke grunnlag for å ta initiativ for endre sentralnettets utstrekning. Sentralnettet skal fortsatt være et landsomfattende og sammenhengende nett, og sørge for sentrale utvekslingspunkt i alle regioner. Sentralnettet har videre en viktig funksjon i forhold til å knytte seg til andre lands sentralnett. Det understrekes at effektiv drift, vedlikehold og

investeringer i nettanlegg i større grad avhenger av eierskap enn av nettmessig plassering.

Brukerrådet skal behandle saker i samsvar med et mandat avgrenset til saker vedrørende Statnetts regulerte monopol- og myndighetsoppgaver. Det vil blant annet si saker knyttet til systemansvaret, avregningsansvaret og oppgaven som netteier.

For å oppnå jevn representasjon mellom forbruker- og produsentinteressene foreslås det at brukerrådet utvides fra fem til seks medlemmer ved at HSH innstiller ett medlem.

Leder- og nestledervervet i brukerrådet skal fordeles og roteres mellom forbruker- og produsentinteressene. Leder- og nestleder skal kunne være til stede, med møte- og talerett, under styrets behandling av saker omfattet av mandatet.

Utviklingen i Norden kan innebære at samarbeidet mellom de nordiske systemansvarlige blir mer forpliktende. På kort sikt bør det legges vekt på mer forpliktende samarbeid gjennom endringer og videreutvikling av systemdriftsavtalen. Departementet ønsker å legge til rette for økt koordinering og harmonisering av regulering og regelverk i Norden for å sikre et mer effektivt og sikkert nordisk marked.

Departementet vurderer det som fortsatt viktig at Statnett eies av staten. Som systemansvarlig nettselskap er Statnett underlagt andre krav og føringer enn andre selskap i kraftbransjen. Statlig eierskap av Statnett bidrar til at foretaket oppfattes som en nøytral aktør i markedet. Etter departementets vurdering er det betydelige synergieffekter mellom eierskap og sektorforvaltning. Bevissthet rundt rollen som eier og sektorforvalter, både i saksbehandling og i kommunikasjon er viktig.

Del V
Andre saker

7 Prosjekter under utbygging

Olje- og energidepartementet gir en gang pr. år en samlet redegjørelse om kostnads- og lønnsomhetsutviklingen for de enkelte prosjekter hvor plan for utbygging og drift (PUD) eller plan for anlegg og drift (PAD) er blitt forelagt myndighetene, jf. St.meld. nr. 37 (1998-99). Departementet har innhentet en redegjørelse fra operatørene for prosjekter under utbygging.

Følgende prosjekter er under utbygging på norsk sokkel; Valhall vanninjeksjon, Tambar, Ringhorne, Fram vest, Vale, Grane, Snorre B, Glitne, Sygna, Tune, Heimdal gassenter, Oseberg gasstransport, P2 brønnramme Troll vest, Huldra, Åsgardkjeden, Kvitebjørn, Sleipner vest (kompresjon), Vesterled og Mikkel.

Under følger en oversikt over kostnads- og lønnsomhetsvurdering for disse prosjektene sammenlignet med PUD/PAD. Alle beløp er i 2001-kroner.

Snorre B har hatt en økning i investeringsanslaget på 2 680 mill. kroner. Dette skyldes i all hovedsak økte kostnader på plattformens topsides, som har steget med 33 pst. siden PUD-innlevering, men hvor Hydro indikerte at en kostnadsøkning var forventet. Størst er økningen på dekkstruktur (1 684 mill. kroner) og boring og komplettering (529 mill. kroner). Valutakursendringer utgjør 3,6 pst. av økningen.

For Grane er investeringsanslaget redusert med 253 mill. kroner som følge av endret tidsfasing av investeringene i forhold til innfasingen lagt til grunn ved PUD tidspunktet. Det totale investeringstallet for Grane i løpende kroner er imidlertid uendret i forhold til PUD.

Tune har hatt en økning i investeringer på 148 mill. kroner. Dette skyldes hovedsakelig økt boretid med 21 dager og derav økte kostnader. Valutakurssvigninger står for 50 pst. av de økte borekostnadene.

Tabell 7.1 Avviksforklaring (mill. 2001 kroner)

Prosjekter	PUD/PAD-estimat	Nye Anslag	Endring
Fram vest	4 458	4 458	0
Vale	630	630	0
Grane	16 781	16 528	-253
Snorre B	12 859	15 539	2 680
Tune	2 689	2 837	148
Heimdal gassenter	1 600	1 692	92
Oseberg gasstransport	1 028	1 088	60
P2 brønnramme Troll vest	953	1 520	567
Vesterled	663	613	-50
Ringhorne	8 850	8 850	0
Valhall vanninjeksjon	4 744	5 226	482
Tambar	1 038	1 041	3
Glitne	807	867	60
Sygna	1 500	1 575	75
Huldra	6 032	6 553	521
Kvitebjørn	8 414	8 976	562
Åsgardkjeden	42 334	55 718	13 384
Sleipner vest, kompresjon	1 046	1 046	0

Økningen i investeringsanslaget for Heimdal gassenter er på 92 mill. kroner. Det pågår nå en gjennomgang og oppdatering av investeringstall for Heimdal gassenter, tallene vil foreligge i september. Det forventes at investeringene vil stige noe.

Økningen for Oseberg gasstransport er på 60 mill. kroner, en forbedring fra hva som ble antatt i forrige rapportering. Økningen skyldes hovedsakelig valutakursendringer da størstedelen av investeringen ble betalt i britiske pund og amerikanske dollar som hadde en meget sterk kursutvikling i perioden.

P2 brønnramme Troll vest har hatt en økning i investeringene på 567 mill. kroner. Dette skyldes hovedsakelig økte utgifter til boring og komplettering (538 mill. kroner). Disse tilleggsinvesteringene i brønnoptimalisering gir økt produksjon.

Når det gjelder Vesterled så er det nye investeringsestimatet 50 mill. kroner lavere enn det opprinnelige anslaget. Dette skyldes at man samlet sett oppnådde bedre kontrakter enn antatt i PUD.

Investeringsanslaget for Valhall vanninjeksjon har økt med 482 mill. kroner sammenliknet med det opprinnelige anslaget. Dette skyldes hovedsakelig at kapitalkostnadene har økt. Anbudene ble høyere enn forventet.

Anslaget for Glitne indikerer en økning på 60 mill. kroner, hvorav 22 mill. kroner skyldes valutaeffekter og 38 mill. kroner skyldes vesentlige økninger i arbeidsomfanget med hensyn til boring og komplettering av brønner. Den viktigste endringen skyldes at en av de planlagte injeksjonsbrønnene er endret til en produksjonsbrønn for senere konvertering til injeksjonsbrønn.

Økningen i investeringsanslaget for Sygna er på 75 mill. kroner, og kan i sin helhet henføres til valutaeffekter. Prosjektet målt med de valutakursforutsetningene som opprinnelig lå til grunn er gjennomført til en kostnad som ligger 26 mill. kroner lavere enn PUD-anslaget.

Investeringsanslaget for Huldra er økt med 521 mill. kroner, hvorav om lag 313 mill. kroner er valutaeffekter. Resterende økning (208 mill. kroner) kan i sin helhet henføres til økt arbeidsomfang innen boring og komplettering, samt økte kostnader for modifikasjoner av Veslefrikk-plattformen.

Investeringsanslaget for Kvitebjørn-prosjektet er i henhold til reviderte utbyggingsplaner som departementet mottok tidligere i år på 8 976 mill. kroner. I den opprinnelige PUD, innsendt i 1999, var de totale investeringene anslått til 8 414 mill. kroner. Økningen på 562 mill. kroner, skyldes først og fremst økte borekostnader fordi det er

planlagt å bore to brønner ut over det som er lagt til grunn i den opprinnelige PUD. I tillegg forventer operatøren Statoil en økning i plattformkostnader grunnet fremskynding av konstruksjon samt økning i kostnadene på grunn av planlagt endring i diameter for gassrøret og landfallsløsning på Kollsnes. Statoils anslag for dette er på om lag 80 mill. kroner.

I St.prp. nr. 84 (2000-2001) ble det gjort rede for det siste investeringsanslag for prosjektene i Åsgardkjeden. Det siste kostnadsanslaget viser en økning på 114 mill. kroner for Åsgardkjeden sammenliknet med det forrige anslaget som ble lagt fram i St.prp. nr. 19 (2000-2001), og er innenfor rammen for mulige kostnadsøkninger som Statoil tidligere har orientert om.

De av prosjektene hvor det ikke er noen endring i PUD/PAD estimat, eventuelt hvor endringen er svært liten, er ikke kommentert.

Lønnsomhetsutvikling

Det ser ut til at de fleste av prosjektene har opplevd en positiv lønnsomhetsutvikling i forhold til PUD-anslaget. Hovedårsaken til dette ser ut til å være at prisforventningene med hensyn til olje, gass og NGL (våtgass) er justert opp i forhold til hva man forutsatte på PUD tidspunktet for de ulike prosjektene.

Kun to prosjekter, Snorre B og Vallhall vanninjeksjon, har hatt en negativ lønnsomhetsutvikling. Reduksjonen i lønnsomheten for Snorre B skyldes hovedsakelig økte investeringer og forskyvning av produksjon i 2000 og 2001 (pålagt i forbindelse med PUD godkjennelse). Det er lagt til grunn en prisøkning, men også noe lavere total produksjon. Samtidig er anslaget for driftskostnader og tariffer redusert med om lag 1 mrd. kroner i forhold til PUD.

Når det gjelder Valhall vanninjeksjon så skyldes lønnsomhetsreduksjonen at den nye beregningen har en lavere toppproduksjon, reservene er imidlertid stort sett uendret.

Tune har hatt en positiv lønnsomhetsutvikling i forhold til PUD tidspunktet. Årsaken til økningen i lønnsomhet, skyldes at man nå inkluderer uallokerte gassvolumer. Økningen i investeringer trekker i motsatt retning.

For P2 brønnramme Troll vest er det en lønnsomhetsøkning som følge av forventet økt produksjon, på grunn av tilleggsinvesteringer i brønnoptimalisering.

Granes lønnsomhet er ikke vesentlig endret i forhold til lønnsomhet ved PUD tidspunktet. Endret tidsfasing av investeringene, noe lavere

investeringer (målt i faste priser) og en noe lavere vurdert pristariff bidrar imidlertid til noe bedret lønnsomhet.

For Glitne er lønnsomheten økt med om lag 106 pst. Dette skyldes dels økte oljeprisforventninger for den perioden feltet skal være i produksjon (fra september 2001 til november 2003), og dels lavere driftskostnader enn anslått på PUD-tidspunkt.

For Sygna har lønnsomheten økt med 69 pst. Hovedårsaken til denne forbedringen er økte inntekter som følge av høyere oljeprisforventninger enn antatt på PUD-tidspunktet. Økte investeringsanslag og økte driftskostnader drar i motsatt retning.

Huldras økte lønnsomhet kan i hovedsak forklares med høyere prisforutsetninger med hensyn til tørrgass og kondensat, høyere dollarkurs enn antatt på PUD-tidspunktet og noe lavere transporttariff kostnader enn forutsatt ved PUD.

Økt lønnsomhet for Kvitebjørn kan i hovedsak forklares ved høyere inntekter enn forutsatt i tillegg til PUD. Årsakene til dette er knyttet til høyere prisforventninger med hensyn til gass enn antatt ved innsendelse av tillegg til PUD. En økning i driftskostnadene over feltets levetid bidrar negativt til nåverdiutviklingen.

Anslaget for lønnsomheten i Åsgård-kjeden har økt med om lag 20 pst. Hovedårsaken til denne forbedringen er økninger i inntektene, som bare delvis motvirkes av de økte investeringskostnadene siden PUD-innlevering.

Ringhorne har hatt en positiv lønnsomhetsutvikling siden PUD. En av årsakene til dette er at investeringsfasingen er forandret.

Det pågår nå oppdatering av anslag for Vale og Heimdal gassenter. Når det gjelder Oseberg gass-transport og Vesterled så er det ikke relevant å beregne nåverdi for gassrør. Dette skyldes at avkastningen er satt av myndighetene til 7 pst., tariffene settes så etter dette. Siden diskonteringsraten er 7 pst. gir dette en nåverdi lik null.

Reparasjoner på Åsgard

En gasslekkasje 31. desember 2000 avdekket svakheter i 72 sveiser i rørforbindelser på Åsgard-feltet. Med bakgrunn i en omfattende gjennomgang av Statoils eksperter og innleid ekspertise ble det besluttet at 24 av skjøtene skulle repareres. Dette arbeidet ble fullført i løpet av august 2001.

13. august 2001 oppstod en ny lekkasje i en gassrørledning mellom Åsgard B og produksjons-

skipet Åsgard A. Tekniske undersøkelser konkluderte med et brudd i en tidligere godkjent sveis. Det er besluttet at de 48 gjenstående sveisene skal repareres. Statoil har nedsatt en granskningsgruppe for å klarlegge hendelseforløpet og årsakssammenhengene.

Reparasjonsarbeidet er omfattende og væravhengig og det er forventet at arbeidet med å reparere de gjenstående 48 sveisene vil ferdigstilles sommeren 2002.

Kondensatproduksjonen og gasseksporten fra Åsgard B vil være stanset inntil alle sikkerhets- og miljømessige forhold er ivarettatt. Oljeproduksjonen på Åsgard A vil være noe redusert fordi gassoverføringen fra Åsgard A til Åsgard B er stengt. Endelig kostnadsoverslag for reparasjon av de resterende 48 sveisene og effekt på produksjonen vil ventelig være klart i løpet av oktober.

8 Nytt gassforvaltningssystem

Avvikling av Gassforhandlingsutvalget

Ved kongelig resolusjon 1. juni 2001 ble det besluttet at avsetning av norsk gass gjennom GFU til EØS-området avvikles midlertidig fra 1. juni 2001. GFU vil bli permanent avviklet fra kommende årsskifte.

Beslutningen er blant annet basert på at økt modenhet av norsk sokkel, åpning av gassmarkedene i Europa og endringer i selskapsstrukturer langs verdikjeden for gass, gjør at produsentselskapene på norsk kontinentalsokkel bør få større kommersiell handlefrihet.

Den eksisterende avsetningsordning erstattes av et system hvor det enkelte rettighetshaverselskap selv kan foreta avsetning av egen gass. I perioden frem til permanent avvikling av GFU vil det bli forberedt nødvendige tilpasninger i lovgivning og kontraktsmessig rammeverk. Myndighetene har instruert selskapene på norsk sokkel om å tilpasse kontrakter og andre avtaler seg imellom, slik at selskapene kan avsette sin gass på individuell basis.

Det er etablert enkelte overgangsordninger inntil ordningen formelt er avviklet.

Ved overgang til selskapsbaserte salg er det nødvendig å foreta en gjennomgang av systemet for skatteavregningspriser for å vurdere hvilke tiltak som er nødvendig å gjennomføre for å sikre at staten oppnår sin rettmessige andel av verdiskapingen. Departementet samarbeider med Finansdepartementet om dette.

Gasstransportsystemet

Gasstransportrørledninger og -anlegg på norsk sokkel eies i dag av en rekke ulike interessentskap med oljeselskaper og staten som eiere. Den gjensidige avhengigheten mellom de ulike rørledningene tilsier at rørledningsnettet må opereres som et helhetlig transportsystem. Dette er i dag ivarettatt av Statoil ASA og vil blir videreført av Gassco AS fra og med 1. januar 2002, jf. St.prp. nr. 36 og Innst. S. nr. 198 (2000-2001).

Eierskapet i gasstransportnettet bør også reflektere denne enhetlige strukturen, og det arbeides derfor med en samordning av ulike interessentskap med det formål å oppnå et gasstransportsystem med ett eierskap. En slik helhetlig organisering av gasstransportvirksomheten på eier- og operatørsiden vil gi positive effekter i drifts- og kostnadssammenheng. Departementet har som målsetting at det på sikt sikres en statlig majoritetseierandel i det samordnede system.

En samordning krever aksept fra dagens eiere, og verdsetting av rørledningene må være basert på forhandlinger mellom eierne.

I dag markedsføres ledig kapasitet i transportanlegg av eierne som gruppe. Departementet vil arbeide videre med å etablere et system som sikrer ikke-diskriminerende adgang til transportnettet.

9 Vurdering av normprissystemet for olje

For råolje eksisterer det allerede et system for myndighetsfastsettelse av skatteavregningspriser gjennom normpriser. Normprisen skal svare til hva petroleum kunne ha vært omsatt til mellom uavhengige parter i et fritt marked. Dette systemet ble innført i 1975.

Siden normprissystemet ble etablert har norske råoljevolumer og antallet råoljekvaliteter økt vesentlig. Videre har Statoil og staten blitt en stor råoljeselger. Markedet for nordsjøoljer og praksis for normprisfastsettelse har dessuten utviklet seg betydelig.

Det vil derfor være naturlig ved denne anledning også å vurdere systemet for skatteavregningspriser for råolje. Departementet vil samarbeide med Finansdepartementet om dette.

10 Potensiale for mikro- og minikraftverk

I Innst. S. nr. 263 (2000-2001) Om vasskrafta og kraftbalansen, jf. St.meld. nr. 37 (2000-2001), står det at:

«NVE har antatt at potensialet kan være opp til 10 TWh for Norge.»

Dette tallet referer seg til potensialet for småkraftverk som går opp til 10 MW i installasjon. Mikro- og minikraftverk går opp til installasjoner på 1 MW. Potensialet for disse typene kraftverk er ikke systematisk kartlagt, men NVE har antydning at det kan være opp mot 3 TWh.

Komiteens flertall viser også til at:

«NVE har satt et krav til vannføring som begrenser bruken til vanligvis mellom 10 og 25 pst. av middelvannføringen. Dette kravet hindrer bruk av flomvannet, noe som gjør at flere prosjekter blir ulønnsomme. En større utnyttelse av flomvannet vil i svært mange tilfeller ikke ha betydning for naturkvaliteten i området.»

Dette er ikke riktig, men kan relateres til den praksis som har utviklet seg vedrørende vernede vassdrag. For vernede vassdrag anser NVE at det vanligvis ikke skal tillates å utnytte mer enn en vannføring som utgjør 10-15 pst. av middelvannføringen. For mikro- og minikraftverk vil flomvann normalt heller ikke kunne utnyttes fordi dette krever høy installasjon. Slike ekstrakostnader vil sjelden stå i forhold til verdien av den økte produksjonen.

11 Grenser for vernet vassdrag «Vergjedal/Eggedal» i Sigdal kommune

Simoa ble sammen med Vergja vernet mot kraftutbygging i Verneplan I i 1973 som objekt Vergjedal/Eggedal, jf. St.prp. nr. 4 og Innst. S. nr. 207 (1972-73). Etter at Stortinget hadde vedtatt å verne objektet, oppstod det uklarheter omkring omfanget av vernet. I Verneplan III ble derfor disse grensene presisert. Kontaktutvalget for verneinteresser i vassdrag uttalte at en rimelig tolking er at objektet omfatter nedbørsfeltene til Vergja og Simoa ned til deres utløp i henholdsvis Lågen og Soneren. Departementet og energi- og industrikomiteen hadde ingen merknader til dette forslaget til avgrensning, jf. St.prp. nr. 89 (1984-85) og Innst. S. nr. 243 (1985-86).

Sigdal kommune har tatt opp spørsmålet om vernegrensene i Simoa med departementet. Bakgrunnen er ønsket fra lokalt hold om utbygging av småkraftverk i Albjerkfossen, som ligger i Simoa ovenfor Soneren. Kommunen har alltid hatt den oppfatning at vernegrensen følger sognedelet mellom Sigdal og Eggedal sogn ovenfor Albjerkfossen. Kommunen hevder dessuten at grunneiere aldri har fått melding om at vassdraget fra sognedelet til Soneren er varig vernet. Kommunen finner også støtte for sitt syn i det kartverk som tidligere har fulgt saken. Kommunen ber på denne bakgrunn om at departementet fremmer spørsmålet om vernegrensen for Stortinget.

Olje- og energidepartementet viser til det generelle utgangspunkt i verneplanene om at hele vassdragets nedbørsfelt omfattes av vernevedtaket dersom ikke annet fremgår av Stortingets vedtak. Departementet kan ikke slutte seg til kommunens avgrensning, men legger til grunn den presisering som fant sted av vernegrensen gjennom behandlingen av Verneplan III: Verneplanen pålegger heller ikke grunneiere plikter, men er en instruks til forvaltningen om at det ikke skal gis konsesjon til utbygging av vassdraget. Kartverket som har vært nyttet i vernesammenheng har vært feil for flere verneobjekter, og er i ettertid rettet opp med melding til kommunen i 1996. Feil i tidligere kartverk kan ikke være grunnlag for en annen avgrensning av verneobjektet enn den som fremgår av Stortingets behandling av Verneplan III. Olje- og energidepartementet fastholder derfor at Albjerkfossen er varig vernet mot kraftutbygging.

12 Energikilder i sammenheng

I Innst. S. nr. 67 (2000-2001) hadde energi- og miljøkomiteen følgende merknad:

«Utover de tiltakene som er beskrevet angående miljø og estetiske hensyn ved bygging av kraftledninger, vil komiteen også peke på muligheter for å se flere energikilder i sammenheng. Komiteen viser til interpellasjonsdebatten i Stortinget den 23. november 2000 etter interpellasjonen fremmet av Tore Nordtun.

Komiteen vil be Regjeringen komme tilbake med en vurdering av å etablere et system som muliggjør å se flere energikilder i sammenheng, både i forhold til miljø, estetikk og sikkerhet for energileveranser og økonomi.»

Svært mange forhold påvirker valgene av energikilder og energibærere som den enkelte gjør. Markedsprisene på energi og investeringskostnadene har stor betydning. Myndighetene påvirker valgene gjennom en rekke virkemidler. Målet for utformingen av virkemidler er å ha en energiproduksjon og et energiforbruk som er effektivt, sikkert og miljøvennlig.

De viktigste politiske virkemidlene som direkte eller indirekte påvirker utviklingen av energiforsyningen er:

- Kontroll med hvilke områder som kan benyttes til energiproduksjon, jf. Verneplan og Samla Plan.
- En omfattende behandling, med blant annet fastsettelse av vilkår, ved søknader om konsesjoner for utbygging av kraftlinje, vannkraft, gasskraft og andre større forbrenningsanlegg.
- Tilskudds- og støtteordninger.
- Krav til bygg.
- Forskning og utvikling.
- Skatter og avgifter og fritak for avgifter.
- Regulering av infrastruktur gjennom inntektsrammer, regler for tariffing m.v.

Rammebetingelsene gir signaler om hvordan forhold som miljø, estetikk, sikkerhet og økonomi blir vurdert. Når en forbruker eller en større investor skal ta en beslutning, er det et komplekst sett med rammebetingelser som påvirker hvordan de vil vurdere de ulike energikildene opp mot hverandre.

Energimyndighetene har etablert et omfattende system knyttet til den løpende håndtering av energipolitiske saker for å sikre en god samfunnsmessig vurdering. I et slikt metodeapparat vil det imidlertid alltid være forbedringsmuligheter, og det arbeides kontinuerlig for å forbedre grunnlaget for slike vurderinger.

Energimyndighetene vurderer stadig elementer i virkemiddelapparatet i lys av den problemstillingen som er tatt opp av Stortinget. Dette er nødvendig i en situasjon der sikkerheten i energiforsyningen er presset, der vi setter stadig nye og strengere miljøkrav, og der vi har sett at strømpri-sene kan svinge fra et år til et annet.

Etableringen av Enova SF, som skal stå for arbeidet med omlegging av energibruk og -produksjon, er et viktig element i arbeidet for å få økt bruk av andre energikilder enn de tradisjonelle. Både nye fornybare energikilder, spillvarme, varmepumper og naturgass er viktige satsingsområder for Enova. Dette er energikilder som i dag har en beskjedne utbredelse. Regjeringen mener at denne satsingen vil gjøre det langt mer interes-

sant å vurdere for eksempel en varmepumpe som et reelt alternativ til strømoppvarming og oljefyring. Se også kap. 1825 for en nærmere omtale av Enova og omlegging av energibruk og -produksjon.

I tillegg til at Enova nå er etablert, arbeider departementet med en handlingsplan for vannbåren varme som vil bli lagt fram for Stortinget i vårsesjonen 2002. Stortinget ba om en slik handlingsplan i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett våren 2001. Også utredning av et opplegg for handel med sertifikater for grønn energi er et ledd i en vurdering av virkemiddelbruken. En slik vurdering ble Regjeringen bedt om å gjøre i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2001.

I St.meld. nr. 37 (2000-2001) Om vasskrafta og kraftbalansen ble Samla Plan for vassdrag drøftet. Justeringene i vannkraftpolitikken er et resultat av en kontinuerlig vurdering av fordeler og ulemper ved de ulike energikildene, og for så vidt mulighetene til å begrense energibruken.

I høringen av Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) Om lov om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energilovent), tok flere høringsinstanser opp viktige spørsmål ved energilovent. De ble blant annet pekt på at oppbyggingen av nettariffene påvirker konkurranseflaten mellom elektrisk energi og andre energibærere, og eventuelt forbruksbegrensende tiltak.

Departementet er kjent med denne problemstillingen fra flere konkrete saker. I Stavanger distriktet blir en ny kraftlinjeutbygging satt opp mot bygging av gassrør til Stavanger. Etter departementets vurdering bør vi arbeide for å ha rammebetingelser som sikrer at det blir bygd gassrør, desentral kraftproduksjon basert på gass, og direkte bruk av gass i slike tilfeller dersom dette er det mest samfunnsøkonomisk lønnsomme alternativet. Tilsvarende bør rammebetingelsene sikre at vannbårne oppvarmingsløsninger blir valgt når det er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

I energilovsproposisjonen viste departementet til energi- og miljøkomiteens merknad om å se energikilder i sammenheng. Det ble pekt på flere rammebetingelser som legges gjennom energilovent som kan påvirke konkurranseflaten mellom ulike energibærere. Nettselskapenes motivasjon for å vurdere alternativer til nye nettinvesteringer påvirkes av inntektsrammen i nettet, jf. St.meld. nr. 29 (1998-99) Om energipolitikken og Innst. S. nr. 122 (1999-2000). Rammevilkårene for fjernvarme kan også ha betydning for konkurransekraften til vannbårne varmesystemer. Disse spør-

målene var ikke utredet i tilstrekkelig grad til å kunne tas opp i energilovent. Departementet ville imidlertid

«...vurdere å komme tilbake til Stortinget med en evaluering av energilovent og eventuelle lovendringer tilknyttet disse spørsmålene i større bredde og i et slikt perspektiv som komiteen har etterlyst som en egen sak på et senere tidspunkt.»

Departementet har nå startet opp nærmere analyser av disse spørsmålene. Dette er et omfattende arbeid som krever nøye vurderinger blant annet av hvor alvorlige vridningseffekter det kan være snakk om, og hvordan man mest hensiktsmessig kan rette opp utilsiktede virkninger.

Det pågår konkrete arbeider på flere andre områder som kan få virkning for konkurransen mellom energibærere. Det er påbegynt et arbeid med gjennomgang av byggforskriftene som ledes av Statens byggetekniske etat med deltakelse fra departementet i referansegruppe og arbeidsgruppe. Kommunenes rolle som premisslegger for valg av oppvarmingssystem i nye bygg vurderes i samarbeid med Miljøverndepartementet. Disse initiativene er en oppfølging av energimeldingen og innstillingen fra energi- og miljøkomiteen.

13 Prising av miljøkostnader for el

I forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2001 ba energi- og miljøkomiteen om en utredning av prising av miljøkostnader i produksjonen av elektrisk kraft, jf. Budsjett-innst. S. nr. 9 (2000-2001).

Energiproduksjon, transport og bruk av energi har til dels betydelige miljøulemper. Miljøhensyn er derfor en sentral begrunnelse for en rekke av rammebetingelsene i energisektoren. Det er Regjeringens syn at miljøulempene ved elproduksjon og -transport ikke må vurderes isolert fra ulempene ved produksjon, transport og bruk av andre energibærere. Dette er viktig dersom vi skal bygge opp et system som muliggjør å se flere energikilder i sammenheng, både i forhold til miljø, estetikk, sikkerhet for energileveranser og økonomi, jf. energi- og miljøkomiteens merknad om å se flere energikilder i sammenheng.

Komiteens merknad fokuserer på prising av miljøkostnader for el. Elproduksjonen i Norge består nesten utelukkende av vannkraft. En vannkraftutbygging kan være til ulempe for det biolo-

giske mangfoldet, friluftsliv og kulturminner og kulturmiljøer i et geografisk avgrenset område.

En viktig begrunnelse for å prise miljøkostnader er å få investorene til å endre tilpasning i retning av mer miljøvennlig produksjon. Når det gjelder vannkraft vil det imidlertid være vanskelig å oppnå en slik effekt. Det gjelder særlig for eksisterende vannkraft. For ny vannkraftutbygging vil en miljøavgift være langt mindre egnet til å redusere miljøulempen enn ved produksjonsprosesser som generer ulike typer utslipp.

De inngrepene som er gjort i forbindelse med eksisterende vannkraft har vært nødvendige for å kunne etablere kraftproduksjonen. En miljøavgift vil ikke kunne redusere inngrepene. Selv om et vannkraftverk nedlegges vil ikke naturen komme tilbake til situasjonen før inngrepet.

Det er vanskelig å måle verdien av miljøkostnadene ved naturinngrep. Inngrepene er forskjelligartet, naturmiljøet varierer og kostnadene varierer derfor tilsvarende. Dette er tydelig ved kraftutbygging. Ved en vannkraftutbygging gjøres det ulike typer inngrep i naturen som oppdemning, omregulering av vann, bygging av stasjonsbygning og tilknyttede kraftlinjer. Kostnadene ved miljøulempene vil derfor variere langs vassdraget. Det vil også variere mellom ulike utbyggingsprosjekter etter hvor store inngrep det er nødvendig å gjøre for å kunne nyttiggjøre seg av vannfallsenergien. I tillegg kan verdien av en naturart være særlig stor fordi den er sjelden. Dette innebærer at avgifter ikke framstår som et særlig hensiktsmessig virkemiddel.

For vindkraftverk og gasskraftverk vil de inngrepsrelaterte miljøkonsekvensene til dels være av en annen karakter enn for vannkraft.

Ved alle typer kraftutbygging er det nødvendig å vurdere det enkelte prosjekt konkret. Dette er bakgrunnen for at miljøvurderingen i slike saker foretas som et ledd i planbehandlingen.

I Verneplan for vassdrag er mange vassdrag vernet mot kraftutbygging etter en individuell vurdering av verneverdigheten. Det er også gjort en individuell vurdering av vassdrag som det kan søkes konsesjon om i Samlet plan. I tillegg har vi et omfattende lovverk som regulerer naturinngrepene ved vannkraftutbygging. Både industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og vannressursloven har bestemmelser som sikrer at myndighetene kan stille vilkår for å begrense miljøskader. Dette er en konkret vurdering som gjøres i hver konsesjonssak. Sakene gjennomgår en omfattende behandling med flere høringsrunder. Dersom inngrepene vurderes som uakseptable gis det ikke konsesjon. En miljøavgift ville aldri på

samme presise måte kunne motivere til de bestemte avbøtende tiltak, endringer i utbyggingsløsninger m.v. som ved en konkret vurdering av konsesjonsmyndigheten.

Departementet vil samtidig peke på at vannkraftsektoren betaler en rekke skatter og avgifter. Skatleggingen av vannkraftproduksjon ble endret for få år tilbake, etter en lang og omfattende prosess. Hensyn til økonomien i kommuner og fylker, effektivitetshensyn og næringshensyn var viktige og vanskelige spørsmål i denne prosessen. Vannkraftprodusentene har i dag et omfattende skatteopplegg og en rekke andre forpliktelser som konsesjonsavgifter og konsesjonskraftforpliktelser. Grunnrenteskatt og naturressursskatt er også eksempler på skatter som er spesielle for kraftsektoren. Det vises til Revidert nasjonalbudsjett 2001 der Olje- og energidepartementet vurderte rammevilkårene for kraftproduksjon i Norge, Sverige, Finland og Danmark.

Miljøavgifter kan være et egnet virkemiddel i tilfeller der det er forurensende utslipp ved kraftproduksjon. Utslipp kan måles, og det er ofte flere utslippskilder som belaster det samme miljøgodet. For eksempel ved utslipp av CO₂ til atmosfæren vil et utslipp i Norge gjøre like stor skade som et utslipp i et annet land. Dette er bakgrunnen for at avgifter er et hovedvirkemiddel i forhold til utslipp til luft. Ved å bruke avgifter kan alle som slipper ut gasser bli stilt overfor den samme kostnaden. En slik utforming av avgifter vil lede til at rensetiltak, overgang til nye teknologier og andre energikilder blir iverksatt i de sektorene der slike tiltak er billigst og praktisk gjennomførbart. Fyringsolje er ilagt slike miljøbegrunnede avgifter.

Innenlandsk bruk av gass, herunder gasskraft, bidrar til utslipp av CO₂ og NO_x. Miljøhensynene ivaretas i dag gjennom individuell behandling av utslippstillatelser. Det kreves anleggskonsesjon etter energiloven, på samme måte som for vannkraftverk. Det kreves utslippstillatelse etter forurensningsloven der det kan stilles vilkår om bruk av den best tilgjengelige teknologien og om energiutnyttelse.

Norge har forpliktet seg til å redusere det nasjonale utslippsnivået for NO_x og CO₂ gjennom henholdsvis Gøteborg-protokollen og Kyoto-protokollen. Stortinget har i begge disse sakene bedt Regjeringen legge fram forslag til en samlet virkemiddelbruk for å oppfylle avtalene. Klimameldingen ble lagt fram i juni. I tillegg til tiltak som er relevante på kort sikt, inneholder meldingen forslag til et framtidig kvotesystem for CO₂. Når det gjelder Gøteborg-protokollen, arbeides det nå

med å utrede en kostnadseffektiv virkemiddelbruk ovenfor NO_x-utslipp, med tanke på å legge dette fram for Stortinget.

Departementet viser til at miljøavgifter er blitt drøftet av Stortinget ved flere anledninger de senere år, blant annet i tilknytning til klimapolitikken. I St.prp. nr. 54 (1997-98) Grønne skatter, ble miljøavgifter drøftet særskilt. Det var en gjennomgang av anbefalingene fra Grønn skattekomisjon (NOU 1996: 9). I NOU 1995: 4 Virkemidler i miljøpolitikken, drøftes virkemidler som kan være aktuelle for å begrense miljøskade.

Departementet vil til slutt peke på at selv om ikke alle rammebetingelser i energisektoren utelukkende er miljøbegrunnet, vil alle påvirke tilpasningen, og dermed miljøet. Tilsvarende vil alle rammer påvirke sikkerheten og effektiviteten i energiforsyningen. Det er derfor sentralt i departementets arbeid å kontinuerlig vurdere de enkelte elementer i virkemiddelbruken, og den helhetlige virkningen av politikken. Dette er nødvendig for å ha en forvaltning der alle energikilder blir vurdert i sammenheng.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2002 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 1800-1830, 2440-2443 og 2490	Kr	17 788 700 000
b. Sum inntekter under kap. 4810-4860, 5440, 5490, 5608, 5680 og 5685	Kr	107 575 400 000

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2002, kapitlene 1800-1830, 2440-2443, 2490, 4810-4860, 5440, 5490, 5608, 5680 og 5685

I Utgifter:

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Administrasjon				
1800	Olje- og energidepartementet			
	01 Driftsutgifter	98 650 000		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	22 000 000		
	22 Beredskapslagre for drivstoff, <i>kan overføres</i>	21 000 000		
	70 Internasjonalisering av petroleums- virksomheten, <i>kan overføres</i>	16 000 000		
	71 Tilskudd til Norsk Oljemuseum	1 000 000	158 650 000	
	Sum Administrasjon		158 650 000	
Petroleumsforvaltning				
1810	Oljedirektoratet (jf. kap. 4810)			
	01 Driftsutgifter	241 000 000		
	21 Spesielle driftsutgifter	67 000 000		
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 500 000	314 500 000	
	Sum Petroleumsforvaltning		314 500 000	
Energi- og vassdragsforvaltning				
1820	Norges vassdrags- og energi- direktorat (jf. kap. 4820 og 4829)			
	01 Driftsutgifter	209 000 000		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	48 700 000		
	22 Forbygningsarbeid og opprydnings- tiltak, <i>kan overføres</i>	55 350 000		
	70 Tilskudd til lokale el-forsynings- anlegg, <i>kan overføres</i>	1 000 000		

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
	73	Tilskudd til utjevning av overførings- tariffer, <i>kan overføres</i>	10 000 000	
	75	Tilskudd til sikringstiltak, <i>kan overføres</i>	2 600 000	326 650 000
1825		Omlegging av energibruk og energi- produksjon		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 000 000	
	50	Overføring til energifondet	269 000 000	
	73	Produksjonsstøtte til vindkraft	3 500 000	
	74	Naturgass	30 000 000	308 500 000
2490		NVE Anlegg (jf. kap. 5490)		
	24	Driftsresultat		
		1 Driftsinntekter	-43 000 000	
		2 Driftsutgifter	40 000 000	
		3 Avskrivninger	4 500 000	
		4 Renter	1 800 000	
		5 Til reguleringsfond	2 000 000	5 300 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 000 000	11 300 000
		Sum Energi- og vassdragsforvaltning		646 450 000
Forskningsformål				
1830		Energiforskning (jf. kap. 4829)		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	16 800 000	
	50	Norges forskningsråd	214 100 000	
	70	Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	8 200 000	239 100 000
		Sum Forskningsformål		239 100 000
Petrolevsvisksomheten				
2440		Statens direkte økonomiske engasje- ment i petroleumsvisksomheten (jf. kap. 5440)		
	22	Fjerningsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	140 000 000	
	30	Investeringer	15 300 000 000	
	50	Overføring til Statens petroleumsfor- sikringsfond	600 000 000	16 040 000 000

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
2442	Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen			
	70 Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	140 000 000	140 000 000	
2443	Petoro AS			
	70 Administrasjon	250 000 000	250 000 000	
	Sum Petroleumsvirksomheten		16 430 000 000	
	Sum departementets utgifter		17 788 700 000	

Inntekter:

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Ordinære inntekter				
4810	Oljedirektoratet (jf. kap. 1810)			
	01 Gebyr- og avgiftsinntekter	2 400 000		
	02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	32 000 000		
	03 Refusjon av tilsynsutgifter	55 000 000		
	04 Salg av undersøkelsesmateriale	5 000 000		
	05 Salg av publikasjoner	1 000 000		
	06 Ymse inntekter	2 000 000		
	08 Inntekter barnehage	3 400 000	100 800 000	
4820	Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 1820)			
	01 Gebyr- og avgiftsinntekter	12 700 000		
	02 Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	43 500 000		
	40 Forbygningsvirksomhet	12 000 000	68 200 000	
4829	Konsesjonsavgiftsfondet (jf. kap. 1820 og 1830)			
	50 Overføring fra fondet	125 000 000	125 000 000	
4860	Statsforetak under Olje og energidepartementet			
	90 Avdrag, Statnett SF	400 200 000		
	91 Avdrag, Statkraft SF	425 000 000	825 200 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
5490	NVE Anlegg (jf. kap. 2490)			
	01 Salg av utstyr m.v.		1 200 000	1 200 000
	Sum Ordinære inntekter			1 120 400 000
Inntekter fra petroleumsvirksomhet				
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 2440)			
	24 Driftsresultat			
	1 Driftsinntekter	118 900 000 000		
	2 Driftsutgifter	-17 600 000 000		
	3 Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 500 000 000		
	4 Avskrivninger	-17 600 000 000		
	5 Renter	-7 000 000 000	75 200 000 000	
	30 Avskrivninger		17 600 000 000	
	80 Renter		7 000 000 000	99 800 000 000
	Sum Inntekter fra petroleumsvirksomhet			99 800 000 000
Renter og utbytte m.v.				
5608	Renter av lån til statsforetak under Olje- og energidepartementet			
	80 Renter, Statnett SF		87 000 000	
	81 Renter, Statkraft SF		138 000 000	225 000 000
5680	Utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet			
	80 Utbytte, Statnett SF		80 000 000	
	81 Utbytte, Statkraft SF		1 750 000 000	1 830 000 000
5685	Aksjer i Statoil ASA			
	80 Utbytte		4 600 000 000	4 600 000 000
	Sum Renter og utbytte m.v.			6 655 000 000
Sum departementets inntekter				107 575 400 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2002 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1810 post 01	kap. 4810 post 05 og 06
kap. 1810 post 21	kap. 4810 post 02
kap. 1820 post 21	kap. 4820 post 02
kap. 1820 post 22	kap. 4820 post 40
kap. 2490 post 45	kap. 5490 post 01

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2002 kan gi tilsagn utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	75	Tilskudd til sikringstiltak	2,5 mill. kroner
1825		Omlegging av energibruk og energiproduksjon	
	50	Overføring til energifondet	130,0 mill. kroner
	74	Naturgass	20,0 mill. kroner
1830		Energiforskning	
	50	Norges forskningsråd	33,0 mill. kroner

IV

Andre fullmakter

Fullmakt til å inngå ut over gitt bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2002 kan pådra forpliktelser for inntil 2,5 mill. kroner ut over gitt bevilgning under kap. 1800 Olje- og energidepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter til utredninger o.l.

V

Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel
Stortinget samtykker i at Kongen i 2002 kan godkjenne prosjekter på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:

1. Prosjektet må ikke ha prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

2. Øvre grense for de samlede investeringer pr. prosjekt utgjør 10 mrd. kroner.
3. Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass.
4. Det må være bevilgningsmessig dekning for investeringene under kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten.

Det forutsettes at Petoro AS som forvalter av SDØE er sikret tilstrekkelig bruksrett. Denne fullmakt vil gjelde for de prosjekter hvor Kongen har fått fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

VI

Overføring av eiendomsrett mot bruksrett

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2002 kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe.

VII

Overdragelse av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Kongen i 2002 kan godkjenne overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE i utvinningstillatelser der det antas at samlede utvinnbare ressurser i forekomstene er mindre enn 10 mill. tonn oljeekvivalenter.

Vedlegg 1**Den finansielle utviklingen i Konesesjonsavgiftsfondet og Måavgiftsfondet**

Tabell 14.1 Oversikt over den finansielle utviklingen i Konesesjonsavgiftsfondet

	(i 1000 kr)	
Fondskapital pr. 1.1.2000		180 405
Innbetalte konesesjonsavgifter	142 689	
Overføring fra Måavgiftsfondet	328	
Renter	3 911	
Overført til statsbudsjettet	-284 600	
Endring i fondskapitalen	-137 672	-137 672
Fondskapital pr. 1.1.2001		42 733
Budsjetterte konesesjonsavgifter	155 400	
Beregnete renter	3 500	
Overført til statsbudsjettet	-116 900	
Beregnet endring i fondskapitalen	42 000	42 000
Beregnet fondskapital pr. 1.1.2002		84 733
Budsjetterte konesesjonsavgifter	119 800	
Beregnete renter	3 500	
Forslag til overføring til statsbudsjettet	-125 000	
Beregnet endring i fondskapitalen	-1 700	-1 700
Beregnet fondskapital pr. 1.1.2003		83 033

I følge Konesesjonsavgiftsfondets vedtekter § 6-7 skal minimum 20 mill. kroner til enhver tid være plassert i statskassen som en sikring mot uforutsette hendelser. Det kan lånes ut inntil 25 mill. kroner til finansiering av tiltak som vedkommende kommune setter i verk og som i tillegg har sam-

menheng med kraftutbygging eller vassdragsregulering i kommunen. Med virkning fra 1. januar 1999 er Måavgiftsfondet innlemmet i Konesesjonsavgiftsfondet. Siste avregning til fondet var for 1998, og dette er innbetalt i 2000.

Vedlegg 2

Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Olje- og energidepartementet

Statnett SF

Konsernsjefen i Statnett SF mottok i 2000 lønn på kr 1 111 040. Annen godtgjørelse utgjorde kr 104 020. Konsernsjefen har ordinær pensjonsalder ved fylte 65 år. Ved eventuell fratreden mellom 60 og 65 år er ytelsen 80 pst. av pensjonsgrunnlaget det første året, deretter trappes dette ned til 66 pst. ved fylte 65 år. Arbeidsinntekter fra andre enn Statnett SF fratrekkes pensjonen med 50 pst. Ytelsene reguleres i henhold til grunnbeløpet i folketrygden. I tillegg til denne avtalen har konsernsjefen en fratredelsesavtale dersom han fratrer før fylte 60 år etter styrets initiativ. Avtalen innebærer rett til en årslønn inkludert naturallytelse samt ytterligere et år uten naturallytelse. I den siste ett-års perioden skal lønn fra andre enn Statnett SF komme til fradrag i ytelsen. Det foretas ingen regulering av lønnen i 2-års perioden.

Statkraft SF

Administrerende direktør i Statkraft SF mottok i 2000 lønn på kr 1 596 224. Annen godtgjørelse utgjorde kr 90 000. Administrerende direktør gikk av 1. september 2001 med rett til pensjon på 66,7 pst. av årslønnen.

Ny administrerende direktør har en årslønn på kr 2 100 000 og fri bil. Administrerende direktørs pensjonsalder er 65 år. Pensjonen vil utgjøre 66 pst. av lønnen ved avgang. Det foreligger en avtale mellom administrerende direktør og Statkraft der hver av partene har rett til å avslutte ansettelsesforholdet ved fylte 62 år. Dersom en av partene utøver denne retten vil det bli gitt et tilbud om en rådgiverstilling med lønn på 66 pst. av lønnen han mottok som administrerende direktør. Pensjonen vil i dette tilfelle fortsatt utgjøre 66 pst. av lønnen som administrerende direktør ved avgang. Han har ingen avtale om etterlønn utover oppsigelsestiden på 6 måneder.

Enova SF

Enova SF ble etablert 22. juni 2001. Administrerende direktør i Enova SF tiltrådte sin stilling 1. september 2001. Styret har inngått avtale om en årslønn på kr 650 000. Pensjonsordningen vil være av ordinær karakter. Selskapet har søkt medlemskap i Statens Pensjonskasse for sine medarbeidere. Det vil bli trukket 2 pst. av lønnen til pensjonsordningen. I henhold til ansettelsesavtalen gjelder en gjensidig oppsigelsestid på 3 måneder etter utløpet av prøvetiden og 6 måneder etter to års sammenhengende arbeidsforhold. Hun har ingen avtale om etterlønn. Det er inngått egen avtale om bilhold.

Den norske stats oljeselskap a.s (Statoil)

I henhold til Statoils årsrapport for 2000 mottok konsernsjefen lønn og andre godtgjørelser på 2,3 mill. kroner. Ved fratredelse etter anmodning fra styret har konsernsjefen krav på sluttvederlag tilsvarende to årslønner. Oppsigelsesperioden er 6 måneder. Han har under gitte betingelser rett til pensjon fra fylte 60 år. Pensjonen utgjør 66 pst. av pensjonsgrunnlaget. Det er i følge årsrapporten ikke etablert noen bonusavtale eller prestasjonslønn for konsernsjefen.

Statoil er ikke lenger et heleid statlig selskap. Selskapet er et børsnotert allmennaksjeselskap, hvor private aksjonærer og institusjoner eier 18,2 pst. og staten eier 81,8 pst. av aksjene. Det vil derfor ikke i fremtiden bli gitt egen omtale i St.prp. nr. 1 om konsernsjefens ansettelsesvilkår.

Petoro AS

Petoro AS ble etablert 9. mai 2001. Administrerende direktør i Petoro AS tiltrådte sin stilling 1. september 2001. Styret har inngått avtale om en årslønn på kr 2 280 000. Administrerende direktør når pensjonsalder ved fylte 62 år. Pensjonen utgjør 66 pst. av pensjonsgrunnlaget. Han kan gå

av med pensjon fra fylte 60 år mot å arbeide 25 pst. som rådgiver. I henhold til ansettelsesavtalen gjelder en gjensidig oppsigelsestid på 6 måneder. Han har ingen avtale om etterlønn.

Gassco AS

Gassco AS ble etablert 14. mai 2001. Det er pr. 1. september 2001 ikke ansatt administrerende direktør i selskapet.
